שנה שקוש עשרה

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בא"י ישראל

מחיר הגליון 12 מא"י

דבר

שתון פועלי ארץ ישראל

רשום במשרד הדואר המרכזי בירושלים

המען: "דבר" תל־אביב ת. ד. 199

דבאר

جريدة يومية لعمال فلسطين تل أبيب

DAVAR
Palestine Labour Daily
Responsible Editor B. Kaznelson
Tel-Aviv P. O. B. 199, Palestine
לטלגרמות: Davar Tel-Aviv

המו"ל "דבר" הברת מניות בע"מ
העורך ב. כצנלסון

המערכת, ההנהלה המרכזית ומנוף מ"א
אלנבי 113
בית הדפוס — ארלוזורוב 113
מרפונים 4274, 4275
מנויים ובאי כח:
בירושלים, מיבמה אל, בן־יהודה בית קופת־חולים
טל. המערכת 520, טל. ההנהלה 779 ת. ד. 649
תל־אביב, הדרה, שבריה, כפר־סבא, נתניה, נהריה, עפולה, פתח־תקוה, רחובות, ראשון־לציון, רמת־גן
עכו, בריסוב

שכר המודעות
100 מיל האיומש בשור אחד
למודעות גדולות וקבועות — משרטי לפי הסכם
המערכת וההנהלה אינן אחראיות לתוכן המודעות

בתבי־יד לא יוחזרו לבעליהם

מחיר החתימה בארץ

לחודש	180 מא"י—עם דבר לילדים	210 מא"י	
לחצי שנה	1050 " — " "	1250 "	
לשנה	2160 " — " "	2520 "	

לחוץ־לארץ	לרבע שנה	לחצי שנה	לשנה
לארצות אמריקה	$ 4.—	$ 1.50	$ 15.—
לאנגלין	21 שלינ	42 שלינ	84 שלינ
ליתר ארצות אירופה	£ 0.15.—	£ 1.10.—	£ 3.—

החתימה לחו"ל מתקבלת לא פחות מלרבע שנה

חתימה נמרצת על "דבר לילדים"

(רק בחו"ל)	לרבע שנה	לחצי שנה	לשנה
בכל ארצות אין	—.4.—	7.6 —	£—15.—
בארצות	9 שלינ	9 שלינ	18 שלינ

רשומי לחו"ל בסיסף £—.3.6 לדמי החתימה
הרגילים בעד כל 3 חודשים

תל־אביב, יום ששי, כ"ח בניסן תרצ"ח, 29 באפריל 1938 — 3933 — רסה

עם חתימת הגליון

הדוכסית מאתול התפטרה מכהונתה כ„מצליף" של „הממשלה הלאומית" בפרלמנט לרגל בשלינה של הממשלה במדיניות התוץ. (פרטים יבואו).

צבא הרפובליקה בספרד עבר לתת־קפות גדיות חוקות כחית שרואל.

ועידת הכורים באנגלות החליטה לדרוש מהממשלה לאפשר לספרד הרפו־בליקאית להגן על עצמה.

אתמול בבוקר בעבור מכונית אולת־השחר דרך נצרת הומטרו עליה אבנים, עזרו של הנהג נפצע פצעים קלים.

„ספורט לעם"
יופיע כ„אומר" במוצאי שבת.

באחד במאי זה יפגינו נאמני תנועת העבודה לארצותיהם

את נכונותם למלחמה במשעבדי עולם ומשפילי אדם ומסכסכי עם בעם

יום בשורה לנדכאים, יום פקודה למדכאים, יום מפקד לצבאות העבודה, החופש והשלום

הסכם בין אנגליה וצרפת

בכל השאלות שנידונו בשיחות

לונדון 28 (ר). בהודעה הרשמית שפורסמה כאן לאחר סיום השיחות האנגליות־צרפתיות של היום נאמר, כי השיחות הביאו לכלל הסכם בכל השא־לות שעמדו לדיון.

מתברר שבשעות הבוקר דנו כעיקר בשאלות הים התיכון וספרד והיחסים עם איטליה, ובשעות אחה"צ נגשו לשאלה החיונית של צ'אכוסלוואקיה.

לונדון 28 (ר). המיניסטרים הבדר־טיים והצרפתיים הגיעו לכלל הסכם גמור בענין תיאום ההגנה הצרפתית והבריטית וביחוד בשטח תיאום ההגנה של חילות האויר וכן בשטח אספקת המזון וחמרי הגלם החשובים בשעת מלחמה.

לפי מקור אחר, כלולים בהסכם סידו־רים שלפיהם יוכל חיל האויר הבריטי להשתמש בבסיסי האוירונים הצרפתיים. בשאלת ספרד והים התיכון ויחסי צרפת ובריטניה עם איטליה — ובכלל זה שאלת הבש — ובשאלת החיוניות של צ'אכוסלוואקיה טרם חושב הסכם. שאלה זו תתפיס את חלק הארי של דיוני יום מחר.

לונדון 28. בהצהרה שראלאדיה מסר הערב לעתונאים אמר, כי בשי־חות היום הגיעו לכלל הסכם עם רבי־ממשלת הבריטיים אפילו בשאלות שמעולם לא היתה אפשרות להגיע בהן לכלל הסכם עם בריטניה!

ממשלת פראג פונה ללונדון:

סכנה חמורה של מלחמה

לונדון 28 (ר). נודע כי הבעיה הראשונה שבה דנו המיניסטרים הבריטיים והצרפתיים בפגישתם היום בדאר־ינינסטרוט היתה בעית צ'אכוסלוואקיה.

הטלגרמות שנתקבלו ע"י המיניסטרים הצרפתיים ברגע האחרון מפארים מר־אות, שהשאלה עלולה לקבל חשיבות גדולה יותר כשחניתו תחילה.

יאן מאסאריק (בנו של הנשיא המ־נוח), שיר צ'אכוסלוואקיה בלונדון, ספר היום לממשלה הבריטית תוכיר מפורט עבי מפורטים הויתורים המכסימליים שממשלת מוכנה לוותר להאנליין ואנ־שיו בצ'אכוסלוואקיה.

בתעיבה השנתי רוצה הממשלה להתעיב סכום ידוע לצרכי המיעוט הגר־מני בצ'כוסלוואקיה. הכסף יוצא לצרכים חברתיים ותרבותיים ולבתי ספר שו־נים של המיעוט הגרמני, אבל אין הממ־שלה הצ'כית. מסכימה שבבתי הספר הגרמניים יורו את התלמידים את עק־רוני הנאציונל־סוציאליזם ויטעו בהם איבה לדימוקרטיה. הצעות אלו מהוות את המכסימום שממשלת צ'אכוסלוואר־קיה יכולה להציע למיעוט הגרמני. החצ־עות שימשו נושא לדיון המיניסטרים הבריטיים והצרפתיים.

פאריס 28 (ר). „טאן" מוסר על התעודה שנשלחה ע"י ממשלת צ'אכו־סלוואקיה ללונדון. באגרת מוסרת גם הממשלה את דעתה על כך, כאיזו מידת מוכנים הנאצים להריתיק לכת בלחץ שלהם על פראג וכה שהממשלה מצמה מבעלות ברירה. „טאן" מוסיף ומוסר, שכתוביך מדובר על סכנה חמורה בין־תר של מלחמה.

לפני שנויים בממשלת פולין?

וארשה 28 (סטא). בחוגי הפרל־מנט בפולין התגברו השמועות על שינויים קרובים בהרכב הממשלה הפולנית. מוסרים שהמיניסטר קויאט־קובסקי יתמנה ראש הממשלה במקום גנראל סקלאדקובסקי, הואיל והלק מסיעות האופוזיציה נוטה לשיתוף עם פרופ' קויאטקובסקי על יסוד נאו־מו האתרון בקאטוביץ (רפורטיה עם פולוניזאציה וטיפול ממשלתי בהגירת היהודים מפולין).

תהלוכת 1 במאי של פועלי־ציון בוארשה

וארשה 28 (סטא). עפ"י הסכם בין פועלי ציון ימין ופועלי ציון שמאל תסורך תהלוכת אחד במאי כשותפות. מרכז פועלי ציון שמאל מו־דיע שההחלטה להפרד מתהלוכת משו־תפת עם „בונד" באה עקב הפרת ההסכם מצד ה„בונד" בדבר סיסמות התהלוכה לגבי ארץ ישראל.

כמות גדולה של נשק בכפר

לשכת המודיעין הממשלתית הודיעה אתמול:

אתמול אחה"צ ערך הגדוד „רויאלס וולסטאר רייפל" חיפוש מדוקדק ומקיף בכפר סילת אחר שבנפת שכם. נת־גלתה כמות גדולה של נשק: 4 רובים, 700 כדורים, 2 אקדחים עם כדורים, 18 רימוני יד, 2 מוקשים וכמה בגדי חאקי. נאסרו 31 איש, שאצל רובם חיפשה המשטרה לפני כן. (ידיעה מצרה על כך היתה ב„דבר" מיום ה').

גדר־התיל בגבול הצפון

שמענו, כי בשבוע הבא תתחלנה העבודות בסידור גדר־התיל בגבולות הצפון לאורך 80 קילומטר. יעבדו מאות אחדות של פועלים מסודרים במחנות.

משקי הגליל העליון ועדי הפועלים בחדו בועד מחוזי אשר יטפל בריכוז כל הפועלים במפעל זה.

התקף כפר ערבי בצפון

כנופיה מזויינת התקיפה אור ליום ה' את הכפר הערבי סעידה השוכן מזרחה למי מרום מול המושבה יסוד המעלה. אנשי הכנופיה ירו כ־60 יריות, בנסו לכפר לחיפשו את השיך כאלב שאויש, שנגזרה עליו מיתה ע"י הכנופיה. השיך הצליח להתחמק ולברוח.

עוצר בדרך צפת־עכו

מ־29 באפריל ועד הודעה חדשה, אין שום אדם רשאי להיכנס מ־7 בערב עד 4 בבוקר לתוך התחום המשתרע אלף מטר לכל צד של דרך עכו־צפת מהחיבור של דרך חיפה ראש אל נקורה, עד החי־בור של דרך צפת בקילומטר 208. בזה לא נכללו שטחי הכפרים הבנויים בתוך התחומים האלה.

בנינין

סובבות פלוגות רגלית של צבא ומש־טרה. מ"מ המושל הוציא פקודת עוצר ל־22 שעות.

הפגנות בקאהיר

קאהיר 28 (ר). הפגנות שלוות של קבוצות ערבים נערכו היום ברחובות קאהיר ואלכסנדריה כמחאה על תלות ארץ ישראל.

התנקשות במסילה שלא הצליחה

שומר קו הרכבת סמוך לתחנת תל־אביב ראה אתמול בבוקר גל אבנים שהונח על המסילה ליד שדות מקוה־ישראל. לאחר שסילק את האבנים המ־שיך דרכו וראה כי בין פרדסי סלמה הוצאו ברגים מהפסים. המסילה תוקנה מיד ולא היו הפרעות בתנועת הרכבת.

ש. וייסבורד שוחרר

ביום ה' שעבר, אחרי זריחת הפצצה בשכונת נחלת אחים בירושלים שפצעה של 2 פועלי נקיון ערבים, נאסר שלמה וייסבורד בחשוד בהתנקשות זו.

אתמול נערך זיהוי ע"י אחד משני הפצועים. הנאסר לא זוהה ושוחרר מיד.

סדר העבודה של „ועדת החלוקה"

סיורים בארץ. — גבית עדות מפי פרטים ושליחי ההסתדרויות

הודעה רשמית לעתונות:

לפי בקשת יו"ר הועדה מפרסם הנציב העליון ברבים את ההודעה דלקמן:

„ועדת החלוקה לפלשתינה (א"י) מובנה בכל עת לקבל הודעות בכתב מאת אנשים הרוצים להביע לפניה את השקפותיהם. הודעות אלה צריכות להישלח למוכיר הועדה שבמשרדי הממשלה, רחוב מטילא, ירושלים. לשם נוחות מן הראוי לשלוח שש העתקים מכל המסמכים שיוגשו בפני הועדה.

אין כדעת הועדה לערוך ישיבות פתוחות בטרם תהיה לה האפשרות לרכוש במידה מה ידיעה אישית על הארץ. היא מתכוננת איפוא להקדיש את שני השבועות הבאים לסיורים קצרים בארץ. אחר כך תתחיל לשמוע עדות מפי אנשים פרטיים ובאי כוח הסתדרויות שיחפצו להביע בעל פה את השקפותיהם לפני הועדה.

על כל איש שיוצה לתופיע בפני הועדה יש להודיע למוכיר לפי הכתובת הנ"ל בהקדם האפשרי. הבחירה תהיה בידם למסור את עדותם בישיבות פתוחות או בישיבות סגורות או למסור חלק מעדותם בישיבות פתוחות וחלק בישיבות סגורות, ואולם עליהם להודיע למוכיר את חפצם בנידון זה. אם כי אין ברצון הועדה לקבוע כל תקנה מסויימת בענין זה תשמח מאד אם כל האנשים הרוצים למסור את עדותם בעל פה יגישו מראש את תוכן דבריהם בכתב".

אבן פנה לבית תרבות ובטחון

על שם יוסף אהרונוביץ בבית־יוסף

הרי נפתלי מזה והרי גלעד מזה, בע־מק בית שאן, בשממת הלוהטת, כשמ־רחוק נראים ענני עשן של הנפט הבוער שהוצת בידי שואפי דם וחמס — התר־נחלה אתמול בשעות הצהרים תהלוכה של עשרות ובתוכם גם פעוטות בלבוש חג ורגלי העם והמעמד בידיהם.

יום חג לבית יוסף. מלאה שנה מאז דרכה לראשונה רגלם של המתיישבים, כוני הישוב החדש הזה — ואותו תא־ריך נקשר למאורע שכורך בו זכר החבר חדגול ששמו נקרא על הישוב הזה. את־מול הונחה אבן פינה לבית התרבות והבטחון" ע"ש יוסף אהרונוביץ.

מעבר לחומת המנן — אל המרחב. במרכזו של מקום הישוב בעתיד הקרוב יוקם בית, בית מידות (42×9,60), שישבנו בו מוסדות החנוך והתרבות של בית יוסף, אל יהיה לישוב בלב מדבר מעון ומבצר.

ששה עשר ראשוני חבתים למתישבים כבר עומדים בגמר בנינים, מה יפה חפי־רות־יסודר והמרי בנין ליתר הבתים. בית יוסף הולך ונבנה, ושדות, שלפני שנה אחת היו מכוסים קוצים וקשנים, הלום הזה אדמתם תתוחה ורוויה וטורים־טורים של הירס ירוק בראשית צמי־חתם נמשכים הרחק והם נושאים בשו־רת דעננות, צמיחה וגידול.

אנשי המקום והאורחים רחוקים ושכ־נים בנוש עמק הירדן, ראשי תנועת המושבים שעל בית יוסף ואותם, נציגי הועה"פ של ההסתדרות, המרכז החקל־אי, „דבר", מרכז מפלגת פועלי ארץ־ישראל, בנק הפועלים, עירית ת"א, מר־כז הקואופרציה ואחרים התבנסו מסביב להטירת היסוד של בית התרבות והב־טחון ואמרו דברי י. שפרינצק (הועד הפועל של ההסתדרות) וי. אורי (תנו־עת המושבים) וד. זבאי (בשם משפ־חת יוסף אהרונוביץ), נשמעו ברחילו דברי המגילה (נקראה ע"י חבר בית יו־סף ישראל טייצ'ר) ולאחר שנחתמה בידי המוזמנים, הונחה ביסוד הבית.

נסתיים הטקס והקהל שב, התכנס בצריף בפנים החומה ונתכבד כ„דב־רים טובים" בכיתם חג ומועד. שמחה בלב אנשי בית יוסף; רק שנה ומשתו התקדם: על אף הכל בנו, גרעו ונטעו. לא פסקו כמובן גם דאגה והרדה ומש־אלה אחת גוברת על הכל: יורחב בית יוסף ועל ארבעים משפ־חותיו, מי יתן, תתוספנה בקרוב כה־נה וכתנה. אולם האחיות התאומות הטובות: התקוה והאמונה מסריצות ומעודדות חלוצים בעמק בית שאן.

א. הרצפלד, ד. חוג, א. ברודי, נ. ד. רמז וש. דיין נאמו מערות והח' יצחק מבית יוסף חזרה למרבים והב־טיח אחת: לא נוח מהמעל בו החי־נוני.

העודת ההרשמה בספר הזהב של הקה"ם ע"ש י. אהרונוביץ בצירוף מר־חב נלבב ע"ש דבורה בארון הוכאה לבית יוסף וכן המחאה מאת בית מסחר טייבר ע"ס 25 לירה כתרומה לבנין הבית.

נהדפה התקפה על סג'רה

אמש ב־10.15 הומטרו על סג'רה ב־40—50 יריות, ממרחק של 70—80 מטר. נוטרי המושבה השיבו אש והני־סו את המתקיפים. לא אונה כל רע לאנשי סג'רה. מיד הודיעו על המקרה למשטרת טברית.

ידיות אל חברי עין־גב

חבלה בפסי הרכבת

בשעה הידיות על כפר ברוך אור ליום ה' פורקו הברגים בפסי הרכבת בקילו־מטר ה־28 בין עפולה וכפר ברוך. הטרולי הבודק את הפסים מצא פס אחד מרוד. רכבת הנוסעים ביום ה' בבוקר הביאה פועלים מעפולה שתיקנו את המסילה.

הוצת צנור הנפט

שלשום בלילה הוצת צינור הנפט בין כפר טייבה וכפר ברה באיור בית־שאן. הנפט בער במשך כל יום אתמול.

שלושה חברים מקבוצת „בתלם" בעין גב שבו שלשום אחר הצהרים בים כנרת. קמה סערה והם נאלצו להפנות את הסירה מזרחה מעבר הגבול הסורי. כשעלו לחוף בסביבת הכפר קורסי נור־מה אליהם יריה אחת. כעבור רקות מספר הם ראו במרחק 100 מטר מהם ערבי מזויין מתקרב אליהם. אחר החב־רים, שברשותו נמצא אקדח, השיב ביריות והנים את הערבי המזוין, אשר ירה עוד בנסיגתו יריה אחת.

בדרך פגשו החברים ערבי שסיפר להם, כי ראה שני ערבים מזויינים הולכים לעבר הגבול הסורי. הודיעו על המקרה למשטרה שפתחה בחקירה.

דליקה גדולה בתל־אביב

צפירת־אזעקה של דליקה נשמעה בתל אביב אמש, סמוך ל־10: בער אחד הבנינים במרכז וולוזאלסקי. השמים האדימו והום כבד שרר סמוך למקום הדליקה.

הבנין בו פרצה האש משתרע על שטח של 19 על 40 מטר.

ערך הבנין — כאלף לירות. בתו־המלאכה שייכים לגורדון, מאקר, ספיר־שטיין ועוד.

האש אחזה מיד בבנין כולו. עיקר מאמציהם של הכבאים מתל אביב ויפו התרכזו במניעת התפשטות האש על הבנינים הסמוכים, אשר גם בהם נמ־צאים בתי מלאכה ועירים והוסר דלק רב. הרוח החזקה הגדילה את הסכנה.

עלו באש גנריה של גורדון, מחסני ארץ ישראל למכונות (רובם דפוס), בית חרושת לקוסאות של ספירשטין, גנריה של קואופרטיב „במש", גנריה „דומנט", גנריה של קבוצת פועלי כספי, מחסני „ספינס" (בתוכם 3 מכונות לחובלת), מחסן למכונות גדות של בלקדמן, בית חרושת לידיות של שפרנגלר, מחסן לכלי מטבח של ברוצפלדר, מחסן כסאות של פלוצקי, שתי נגריות של מזרחי, ספיר.

ב־1.05 התלקח גם מחסנו של זולר־בלסקי לחסרי בנין.

מיבת הדליקה טרם נקבעה.

מעריכים את הנזק ב־8000 לירות.

כבאי יפו זחל אביב ממשיכים בכדי־בוי האש עם מסירת הודיעה — ב־1.20 אחר חצות.

שביתת רעב של אסירים קומוניסטים

ארבעה קומוניסטים יהודים הפלואים לפי חוק מניעת פשעים בבית הסוהר בעכו הכריזו כראשית השבוע שביתת־רעב ורשו עיון בתיקיהם. שביתתם נפסקה אתמול.

באחד במאי

ינאמו מטעם הועה"פ של ההסתדרות

בתל אביב — חבר הועה"פ של ההסתדרות ומ. בנטוב; בירושלים — י. שפרינצק; בחיפה — ד. רמז וי. חזן; בטבריה — ח. דוקח (ביום א' אחה"צ); בצפת — ד. רבין (ביום א' אחה"צ); בעפולה — לוויטה ולנדקונטש (ביום א' אחה"צ); בפתח תקוה — ז. רובשוב ומ. גרבובסקי (במוצ"ש); בחדרה — י. בנקובר וי ריפטין (ביום א' אחה"צ); ברחובות — א. לוינזון וד. הנגבי (ביום א' אחה"צ); בכפר סבא — ריטוב (ביום א' אחה"צ); בהרצליה — נ. מלצר (ביום א' אחה"צ); בראשון לציון — ל. שקולניק וא. שנפלד (ביום א' אחה"צ); בנס ציונה — ד. ליפשיץ (ביום א' לפנה"צ); בפרדס־חנה — ח. דרבקין (ביום א' אחה"צ); בנתניה — בבה אידלסון (ביום א' אחה"צ); בדגניה — ד. שפריר (ביום א' אחה"צ); בנשר — ש. דיין (ביום א' לפנה"צ); בחולון — ריטוב (ביום א'); ברמת גן — דן פינס (במוצ"ש); בתל מונד — פ. ורבר (ביום א' לפנה"צ); בזכרון יעקב — דוד ברש (במוצ"ש); בבני ברק — ה. בהגר (במוצ"ש); ברמת השרון — מרים ביתן (ביום א' אחה"צ); בהדר — ע. חייקים (ביום א' אחה"צ); בבנימינה — ח. דרבקין (ביום א' בערב); בנהריה — ש. סבר־ראי (ביום א' אחה"צ); בקרית יוסף — ברויינהנדלר (בליל שבת); בנהלת גנים — ש. זרחי (בליל שבת); בטקוה ישראל — ח. דרבקין (בליל שבת); ביבנאל — ח. דוקח (במוצ"ש); בגן־יבנה — צ. ריזנשטיין (במוצ"ש); בגדרה — שרייבסן (במוצ"ש); ברמתים־מגריאל — ב. שברץ (במוצ"ש); בבן שמן — א. יורים (בשבת לפנה"צ); בחניתה — ש. לביא (ביום א' אחה"צ); בבית חנן־נטעים — מהרשק (ביום א' אחה"צ); בצפון עם המלח — א. מ. קולר וב. שמיר (ביום ה' בערב); בכפר אלרואי — ד. רבין (במוצ"ש); בעמק הירדן — י. ברץ וב. לינקובסקי (ביום א'); בעמק חפר — דב הון ומ. אורן (ביום א' לפנה"צ); בנוש עין חרוד — מ. גרבובסקי וי. נוטליב (ביום א' לפנה"צ).

כרוזים רק באישור השלטונות

הועד הפועל של ההסתדרות מעיר כואת את לב מועצות הפועלים בארץ שלדגל התקנות לשעת חירום אין לוציא כרוזים ופלאקאטים לקראת אחד במאי בלי אישור מוקדם של השלטונות.

לכל חברי ההסתדרות

אחד במאי 1938

עדיין אנו עומדים במצור־האימים. נקדיש יום זה בתוכנו להוקרת שם חללינו.

נקדישנו להתשבת רוח התגוננותנו האמיצה והטהורה.

נקדישנו להעלאת גם המעשה הרב בהמשך עלות מתיישבינו למקומותיהם. במידה שהללו נפתחים לפניהם, בלי רתת.

נקדישנו לקריאה ודרישה נמרצה, כלפי חוץ וכלפי פנים, לשיגוי מצב האבטלה, בו שרויים ללא הצדקה אלפי פועלים, פועלי בנין ומעשה.

נקדישנו לטפוח אחדותנו הפנימית. כי יום הוא לאחדות פועלית.

מעולם לא היתה לנו מצות „התאחדו" למצוות אנשים מלומדה, הנתקעת לתוך חלל העולם אחת בשנה. מתוך שיגרה. לא על שיגרה ואשליה יקום בנין הפועל בעולם. אם גם מרה ואכזרית המציאות — נכירנה כמו שהיא. חורבן ודיכוי, דם ואש — באלה נענשת תנועת הפועלים על חטא פילוג, פירוד ומלחמת אחים. שהתישה את כוחה ועקרת מתוכה את הכשרון להתגוננות מלוכדת.

בכוח מגמה אחרותית נאמנה. לת נטינו כתף כימי דור אחר בעבודתנו בארץ — הגענו עד הלום. ומגמה נאמנה זו הכרחית לנו עוד יותר לבאות.

דור לדור מתחיל להכיע אומר בעבר־דתנו. קולות רעננים בוקעים בעמקים, במשקים התקלאיים, בעבודת המושבה והעיר. יהי נא גם להם, לנוטי ראשית גתיכם הפועלי במולדת — דבר־אחדותנו לפולחן!

אחדות פועלית, אשר גאולת עם ואדם גר לרגלה — נצח תנצח!

ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ ישראל

הועד הפועל

אל כל פועלי העולם!

את חג האחד במאי, חג השלום, העבודה והקידמה הסוציאלית — יחגגו הפועלים שוב בכאב ובצער. בעולם. אשלי האוצרות העשירים של האדמה ושיטות הייצור ההולכות ומשתפרות בלי הרף הין יכולים להביא בו שמחה ושבע לכל אדם, אין הקפיטליזם נותן בדרך כלל לפועלים אלא קיום עלוב. קיום של דוחק. במלחמה לשחרור פוליטי וכלכלי נאלצו הפועלים תמיד להתגבר על האנוכיות וחוסר ההבנה מצד המעמדות השליטים החוששים לאבד את יתרונו־תיהם הפוליטיים והכלכליים. מלחמה זו בין הכוחות החשוכים של העבר ובין הכוחות החדשים החזרים חזון של חופש פוליטי, צדק סוציאלי ושלום בין האר־מות — נעשתה נמרצת ובלתי פשרנית יותר משחיתה לפנים.

זה למעלה משנתיים בספרד וכשנה בסין מנהלים הריאקציה והפאשיזם הבין־לאומי והאימפריאליזם היפאני מלחמת השמד בעמים של ארצות אומ־ללות אלו, ואין זה מקרה שפתחו בהת־קפות אכזריות אלו נגד שתי האומות דוקא בו ברגע שעמדו להתקדם התקד־מות מכרעת בכיוון ההתחדשות הלאומית והקידמה הסוציאלית. סכנה זו נשקפת גם לכמה וכמה אומות אחרות, המגיעות יותר ויותר לכלל הכרה מלאה בכוחן ובאפשרויותיהן והן מחישות את תהליך ההתחדשות הסוציאלית של ארצותיהן. הפאשיזם מצפה לרגע המתאים להצלת יתרוני הזכויות של הקפיטליזם הריאק־ציונרי הגתונים בסכנה.

על שדרות התושבים, וקודם כל הפר־עלים המאורגנים, חייבים ללכד את שו־רותיהם ולהגביר את מאמציהם לשם התר־נגדות מוצלחת להתקפה חדשה זו של כוחות העבר, כדי להבטיח בנצחון הסופי את ההתפתחות הטבעית של החב־רה בדרך השלום והעבודה לקראת מידה רבה יותר של חיי שפע וחופש.

אנו מעבירים בזה את רגשות אחדתנו מלב שלם ללוחמים הגבורים של ספרד הרפובליקאית ולאומה הסינית. ומביעים את איחולינו שיוכלו להדוף אחור בזמן הקרוב ביותר את המתנפלים עליהם ולחדש את מלאכת הבנין ושיגוי הערכים החברתי.

כן אנו מביעים את רגשי הערצתנו לחברינו אמיצי הלב בארצות הפאשיס־טיות גרמניה, אוסטריה, איטליה ויאפאן, הממשיכים, תוך מצב של טרור בלתי־אנושי ביותר, במלחמתם רבת הגבורה למען הגנת החופש והכבוד האנושי. רגשות אחדתנו הנלבבת והסולידאריות השלמה שלנו ביתנים לרפובליקה הצ'אכוסלוואקית, אשר לאחר הריסתה של אוסטריה הולכת וגדלה סכנת הכי־בוש הנשקפת לה מצד היטלר.

מלבד המלחמה בסכנות הפאשיזם והאימפריאליזם חייבים הפועלים המאור־גנים באינטרנציונל המקצועי העולמי להתגונן גם מפני סכנה שפל כלכלי חדש, החולך ומחריף, יותר ויותר והמסכן את הישגים הסוציאליים והכלכליים שהא־גודות המקצועיות זכו בהן לאחר המאמ־צים המתמידים של השנים האחרונות. מן ההכרח לעשות מיד צעדים מתאימים כדי למנוע את כל הסכנות הכרוכות במשבר חדש, לחיי האנושיות והאומות.

בשעה זו פונה האינטרנציונל המק־צועי העולמי לכל הפועלים המאור־גנים בעולם, המוסיפים להאמין בחרות, בדימוקרטיה, בעבודה ובשי־לום, להתאחד יותר מתמיד בשורות הרוב המכריע של בני אומות העו־לם למלחמת הגנה נמרצת על קיום האנושות וערכיה נגד המיעוט שקם להשמידם.

הדרך הטובה ביותר לחוג את האחד במאי היא להמשיך בהתאבקות זו ברוח הסולידאריות הבינלאומית.

ושוב אנו מצהירים שמנוי וגמור אתנו לפעול ללא ליאות למען החזרת החוק והצדק הבינלאומי על מכונו ונדרוש מאת הממשלות שלנו לעשות את כל מה שבכותן לחיזוק חבר הלאומים ולארגון שיטה בת־תוקף של בטחון קיבוצי.

יחי האינטרנציונל המקצועי הביג־לאומי הלוחם לגאולה גמורה של האנג־שיות!

הועד הפועל
של ברית האגודות המקצועיות
הבין־לאומית

ב. כצנלסון בדרין על 1 במאי

במוצ"ש ב־8.40 ישא ב. כצנלסון כתחנת הרדיו בירושלים נאום על אחד במאי.

מן החוכן:

אחד במאי

מיכאל אסף	הפועל העברי בשנה החולפת
גיאורג ביכנר	האדם במלחמתו
מ. בולינסון	בוא יבוא היום
ח. ברנר	הסוציאליזם בתפוצות ישראל
א. ברוירא	העולם בצבת הפאשיזם
ולט ויטמן	* (שיר)
ב. ח.	בנתיבות הנחשונים
צבי ישראל	ואם כי... (שיר)
ב. כצנלסון	האחד במערכה
גוסטב לאנדואר	מופת החלוצים
ה. ליוויק	על דרכים בסיביר (שיר)
י. לשצ'ינסקי	לחשבונם של ששה מיליון יהודים
גוסטב מאיר	אישיותו של לאסאל

זוכר רחל

משירי רחל הרוסים	(עברית: תמר דולו'נסקי)
בנציון	חמש שנות גן רחל
חיים נויבורגר	הזכרון הפרטי והזכרון הלאומי בשירת רחל
נח שטרן	„על פני אדמה"
א. ש. שלמה	* (שיר)
זושא שפירא	על יסוד אחד בשירתה
נ. גרינבלאט	אברהם מורבסקי

בעדות המערכת

שתמש

י. פרויד —	לילה
נ. קיצן —	אבן־יהודה

16 עמודים

העולם בצבת הפאשיזם

א.

ריח מלחמה עולמית נישא באוירו של עולם, אשר בשני קצותיו נטושות מלחמות ממשיות מאד! ללא הכרזת מלחמה. עוד לא היתה כשעה זו לתכונת־מלחמה בכל המתנות ובכל האגפים, כשהכל ערוכים למלחמה ומוצפים למלחמה. ורק דבר אחד אין איש יודע: אי־מזה הפרוץ הרעה? אי־מזה תגיע החיה הרעה, שטיגלה לה את כל אמצעי המכניקה והציוויליזציה להשמיד ולאבד כל שרידי התרבות?

מדינות מרינות עשויה מפת העולם. ואולם עמים־עמים הם דרי תבל. איזו גע־רך מ ש א ל ע מ י ם, — לא משאל עם! — בעולם על המלחמה ועל הצורך בה, גם במסגרת המדינות הקיימות, הדמוקראטיות והפאשיסטיות כאחת, הלא אחת היתה התשובה בשני המתנות! גם לאחר שהפאשיזם הבאיב לא־חלקה טובה אחת, והרעיל מתנות־מתנות בנוער, והעמיד חילות עצומים המעוניינים במדה זו או אחרת ב„שימוש" אמצות המלחמה, גם היום היה רוב מונים של העמים משיב על האומה האפשרית של השנות זועזע הרצת של המלחמה האחרונה — ובמה־דורה מוגדלת ומשוכללת שבעתים. — בקול גדול וחזק: „לא!" ואולם המדינות המכתרות את מפת העולם סותמות באו־רוח טרור הנקרא „משמעת לאומית" את פי עמיהם. התעמולה, אשר הפאשיזם ידע לעשותה, מתוך ציניות לאין גבול, לאחד מפלי המפץ העצומים שבדור, שעושים, ולעתים מיטיבים לעשות, ובכ־מה תחומים אינם מצליחים לעשות, תעמולה זו יורדת כארבה על לבותי־הם ומוחותיהם של בני־האדם, אלו שב־תוך המדינה הכמותה למשמעת הדיק־טאטורה ואף אלו שמחוצה לה: היא נוט־לת מהעמים את מרצם ואת יכולת חתי־נגדותם. כשפעת עופות הברזל אשר כיסו־תה את שמי וינה ביום הסיפוח הנאצי והטילה על כל לב ומוח את החברה, כי לשוא ולהגם כל התנגדות, כי אין מנוס, כי השפעת התעמולה הכבירה של הפא־שיזם, שכל עיקר חכמת מזמותיה הוא להכות באימה ובתמהון כל לב, ולהכניס את הקרבן אל תוך לועו של הטורף.

בהטלת אימה ותמהון זו ראשית חצ־לחתו של הפאשיזם. הקרבן כבר הוא נתון בין כך ובין כך במצב הפסיכולוגי הנוח למורף. עכשיו ב„ידו" הכחידה אם למרוף ואם להדוף.

ב.

עובדה זו אינה משתנה גם ע"י הסבס הנהתם בין אחד מחלקי הגוש הפאשיס־טי ובין אחד מחלקי הגוש הדימוקראטי. חתימת פאשיסטים תן הלויה היא רק בהערכתם את מדת הטובה שתצמח להם מעובדת ההסכם שנוצרה בשעה מסוי־מת. שום עיכובים מוסריים, ושאר מצבים נפשיים מאוצר הפסיכולוגיה ה„דימוקרא־טית" וה„ליבראלית" המושכת והמתנו־נית, לא יעכבו בידם לנהוג בחתימתם כאילו לא היתה. „הסכם הג'נטלמנים", שנחתם בין אנגליה ואיטליה אשתקד, ונשבח מלב זמן־מה לאחר חתימתו, הוא רק דוגמה אחת מרבות. ו„הסכם איי־ההתערבות", על כל פרשת הועדה וה־דיונים בהגשמתו בכל שלביהם, — האין הוא מחזה החולים־ותגה על רקע־הימום ההגשים הפאשיסטי של ימינו? התעללות כזו בעם שלם, פגיעה גסה כזו בהתחיי־בויות בין לאומיות בתוך גבול אירופה גופה, ביזוי זה שמבזה הפאשיזם כל דר־כוך, כל מושג בין לאומי, ויחא שמו „בינטרלאיות" או „איי־התערבות", כל אלה ייתכנו רק בעולם שנתרופפו עצביו ונמס לבו ואין בו רוח לעמוד בפני תקיף זה, שטובת עצמו היא לו המש־מש העליון, ולבו גם בכל מושג מוחלט.

ג.

ואף על פי כן: לא רק העמים רוב מונים ובינים דוחה מעומק הנכש את חמת השגעון שכרצה עולמי חדש. גם רובן של המדינות דבקות בשלום ואינן רוצות במלחמה. וכבל שמתפשט וכובש הגוש הפאשיסטי מתרבה מספרן כל המ־דינות שנעשו בן־לילה שכנותיה של גרמניה מובשרות בבהינה פסיכולוגית להצטרף ולקיים קשריהן לגוש אנטי־נאצי שיכטות את עצמאותן ושלימותן. דא עקא, שאין המדינות הגדולות, „הדימוק־ראטיות הגדולות של המערב", בפי שקוראים להן, מרגישות צורך בקיום תפקיד זה — ריכוז כל המדינות המבק־שות חופש חיצוני ופנימי סביבן, ליכודן ברשת ברותות שלא תהיינה מכוונות נגד שום מדינה אחרת, ורק מטרה אחת תהיה להן: שמירת שלום העולם — וגם במחיר מלחמה.

„אם שלום חפצת, הכון למלחמה", נראה יש אמת באימרה זו, ועל אחת כמה וכמה בימינו אלה. אך במה דברים אמו־רים? בשאתה יודע, מי האויב, ואילו ערכים הם שעליתם תהיה המערכה נכו־נה, לאמור כשאתה יודע — וכל העולם יודע את דבר ידיעתך — על י ס ו ד מה לא י ת כ ן ש ל ו ם.

כי מה תתן ומה תוסיף ההדיינות, אם במשך הקופה ההדיינות הולכות ונהרסות כל העמדות הפסיכולוגיות וה־מוסריות, אשר הן בסיס הראשית גם לכל מלחמה מצליחה? מדוע ולמה תגבר מע־מר הפועלים בארצות הדימוקראטיה על כל הקשיים והמעצורים הנפשיים ויתן את מרצו למלאכת ההדיינות בנפש חצה, בשאין הוא יודע אפילו בידי מי וכנגד מי ישמש הנשק הזה שהוא מייצר? ול־עיניו מחזה ספרד — מחזה ההתערבות הפאשיסטית המזוינת, שסעצמות המערב סומכות ידיהן עליה — צדפת מתוך שתיקת מבוכה ופחד, ואנגליה מהוך צפיה לנצחונו של פראנקו שיבוא וישי־ריש את הריאקציה בספרד לארוך ימים. מה ערכה של הדיינות כנגד המתקיף — אם אותה מדינה שעורדה את העולם לסאנקציות נגד כיבוש מרינת הבש, חברת חבר־הלאומים, באה לעבור שני־תים ימים להמליץ בפני אותו חבר הל־אומים על הוראה בכיבוש זה עצמו? מה ערכה אם הארץ המבריזה על „אי התער־בות" במלחמת האזרחים בספרד, ועל ההברת בשמירת שלימותה ועצמאותה — ואמנם היא מעוניינת בשלימותה ובעצ־מאותה — חותמת כעבור שנתים למלחמת גבורה של עם נואש ההולך למות בנפש חפצה במלחמת חירותו, על הסכם עם המדינה הראשית במתרבות המבטיחה בהסכם זה הוצאת חיילה „לאחר גמר מלחמת האזרחים"?

רומה שאין איש שמעניו בעלם הדבר, כי בגורל מלחמת ספרד תלוי בטדה רבה גורל המלחמה הבאה וגורל הדימוקרא־טיה בה. ספרד פאשיסטית פירושה סכ־נה לצרפת גם מגבולה הדרומי. תוחלת אנגליה, כי פראנקו הסכנת יגער חצני מידידיו הזרים, עשויה להסוב אכזבה מרה. איום עלול להיות המחיר שתשלם אירופה הדימוקראטית באחרתם המעמ־דיה של הסוחרים והלורדים האנגלים, שלוטי אנגליה ביום, למשטר פראנקו בספרד. אבן עובדת זו, שבראש אנגליה הרוצה בחלקה הגדול בטובת הדימוקר־טה הספרדית, ולפחות באי־התערבות אמתית, כוללת, עומדת ממשלה המסייעת בידעים ובלא ידעים לצד שכנגד, מעידה על האופי הטראגי של מלחמת יסודות המחופש על נפשם.

ד.

עובדת קיומו של פאשיזם חזק ותוקי־פני השפעתה אינה השפעת הזיון פולי־טי רגיל: בטוח המיבנה הטוטאלי והידר־עת לכבל את כל חולשותיה נפש ההמונים הצלת הפאשיזם להעשות בחברת העולם משהו כעין חזיון טבע, שפעולתו פעולה מיסטית כמעט על כל הנתונים בחיקף מנעיו. באחיות עינים ובדברים שבל „ממש" מספידה לפקידה חצלת הפאשיזם להטיל מוראו על דרי־תבל. גולם־ענק, כולו עשוי מקשה אחת של ברזל־עשת, דרכו להכחיל בני־אדם. ה„דימוקראטיות" אלו יצורי מרינה ישנים, „ויוצאי דופן", וכהם סבבי מעמ־דות וניגודי שדרות כמו שהם על כל אמתם וצביעותם, לא נעשן במתכונות מציאותו של פאשיזם בעולם. הלא כמעט דבר טבעי הוא, ש„כתבים" הן מסרי־נות חללו המפוצלות והמפורדות מבפנים לעמדה מחוות האחרת המזייפת, אך רבת־הרושם, שמציגות המדינות הפא־שיסטיות. תמונת עולם זו היא החותכת את גודל המדיניות בימינו, היא המפילה את עידן האנגליה ואת בלום בצרפת, ואין צריך לומר שהיא מוסרת את צ'אכוסלוואקיה וממשלתה לחסדו של מיעוט גרמני, אשר מפלגה פאשיסטית משתלטת עליו ע"י הכספים וכוח הטירור הבאים לה מויקתה למטרופולין הנאצית.

בשתי חדרים כאחת — דרך ה„מס־תורין" ודרך המאנפים — אותו הפא־שיזם במסע־כיבושיו. הדרך האחת — דרך החפגנות והתעמולה המתמסת באלפי חמונות, ברבבות דגלים, בהמגנת מאות אוירונים ותותחים, בלפי פנים והתחמה המשתקת בלפי חוץ — פתחה לפני היטלר את שערי אוסטריה. הדרך האחרת — דרך כוח־הזרוע הגס — נתנה את ספרד מרמם לחילות מוסוליני.

מה אמצעי התגנדותן של המדיניות הדימוקראטיות? דיבורים, הוזים, הסכ־מים, שיחות דיפלומאטיות. ומה אם הפאשיזם הראה לדעת את ערכם האמתי של שיחות והסכמים וחפץ כל התחייב בות לדבר שאין ערוך ליחסיותו? ומה אם הפאשיזם שאינם מסוגלים לעבודה. לפיכך חשבו, כי אפשר יהיה, לפחות, להניח לוקנים, לאלמנות ולחולים לבלות את שארית חייהם הקשים והמרים בגלות היטלר. אולם עכשיו שינו את דעתם. הם נוכחו לדעת, כי במידה שהצעירים מר־בים לעובר את הארץ בה במידה גובר פחדם של הזקנים להישאר ביחנונם של היטלר. על כן נבונים הם לעת זיקנה לצאת לדרך הנדודים ולברוח אל קצה העולם ובלבד שלא יצטרכו להישאר לבדם בגרמניה.

וכך מתפרס במחירות תהליך חיסולה של יהדות, שבמשך 150 שנה העשירה לא רק את העם היהודי כי אם גם את העולם כולו במאות מלגמדים והוגי דעות. אותם 150 אלף יהודים שנתפזרו ביותר משבעים ארצות, רצוצים ומדוכאים ולא במחדה יתאוששו. אפשר שאותם 40.000 יהודים גרמנים אשר יעלו לארץ ישראל ומרו ויעשירו את הישוב בארץ, אך חנו־תרים, אותם 110 אלפים שנפוצו בשב־עים ארצות שונות, תרים לחם פינת מק־לט בידחה, שבה יוכלו להתחבא מעיני כל, שלא ירגישו בהם. ורק תקוה אחת, תפילה אחת, בלבו של כל יהודי שהיגר מגרמניה והצליח למצוא לו מאורת מק־לט: שיימצא בה מקום גם בשביל הקרו־בים שנשארו עדיין בגרמניה.

בימים אלה תיאר ערך־דין יהודי־גר־מני, אדם בגיל הבינוני, את המיתם של יהודים גרמנים כאמריקה הדרומית: אדם בגיל בינוני צריך להסתגל למלחמת קיום קשה, מלחמת לחם ממש, להתחיל להס־תגל ללשון חדשה, מכיבה חדשה, לעבו־רות חדשות ולתנאים בלבלים והבדתיים חדשים — וכל אלה מתוך הרגשה, כי הוא זר לסביבה, מיותר ובלתי רצוי, הוא שקוע ראשו ורובו בדאגות יום־יום ואין שעתו ולבו פנויים לענינים נעלים יותר. ובמקום שאין שלוה נפש ושמחת חיים שם אין גם חיי תרבות ורוח.

זה סופה של יהדות שהיתה העשירה ביותר גם מבחינה חמרית וגם מבחינה רוחנית.

אך תכונתה של יהדות גרמניה היא כאין וכאפס לעומת המכה אשר ניתכה על ראש היהדות האוסטרית. אך הר מפן זו בעולם היהודי והלא יהודי היה שונה מזה שכבו נתקבלה בזמנה התתקפה על יהודי גרמניה. והרי באותו הר היה משום נחמה רבה. אבל גם מבחינה חמ־רית היה מצבה של יהדות גרמניה טוב מזה של יהודי אוסטריה. חורבנה של יהדות גרמניה, שהוצא אל הפועל במשך שנתים, הגשג באוסטריה במשך שבועים בלבד. פשוטו כמשמעו: ממש בשבועים. באופן יחסי שרדו באוסטריה במשך שבועים יותר בתי מסחר יהודיים מאשר בגרמניה במשך שנתיים. מבחינה אחזות גרשו באוסטריה במשך חודש אחד יו־תר פקידים יהודים, רופאים, רופאי־שיניים, עורכי דין, מהנדסים וארכיטקים יהודים מאשר בגרמניה במשך שלוש שנים. באוסטריה כמעט לא היו פקידים יהודים; בכל הארץ היו בסך הכל 156 פקידים יהודים במוסדות הממשלה וה־קתילה.

אולם היהדות האוסטרית היתה שרויה במצוקה כלכלית קשה עוד לפני כיבוש אוסטריה על ידי היטלר. 60.000 יהודים מתוך 170.000 הושבים בוינה — כלו־מרו למעלה משליש — נזקקו לתמיכת מנה מושבי זקנים בשביל רבע מיליון יהודים, כי לפי אומדנתם יצטרכו לעזוב את גרמניה במשך חמש השנים הבאות במאה אלף יהודים צעירים יותר ומוכש־רים יותר לעבודה ויישאר רק המון הזק־נים והאנשים שאינם מסוגלים לעבודה. לפיכך חשבו, כי אפשר יהיה, לפחות, להניח לוקנים, לאלמנות ולחולים לבלות את שארית חייהם הקשים והמרים בגלות היטלר. אולם עכשיו שינו את דעתם. הם נוכחו לדעת, כי במידה שהצעירים מר־בים לעובר את הארץ בה במידה גובר פחדם של הזקנים להישאר ביחנונם של היטלר. על כן נבונים הם לעת זיקנה לצאת לדרך הנדודים ולברוח אל קצה העולם ובלבד שלא יצטרכו להישאר לבדם בגרמניה.

ה.

מי יקום להציל? מי יטע בטחון חדש ויתן רוח חדשה במדינות הקדמיות להציל את העולם מפני הפרפריות? ותנועת הפועלים בעולם אינה יודעת להתאחד ולבדוק את ערכיה ולחיצרף מחדש בפני האימה. ורוסיה לא רק שלא הפכה לממה־עון לדימוקראטיה — אף צעדים מעטים, כמקווה, לא צעדה לחת־קרב לכך — אלא הפכה גורם מכשיל ומחריב את הבסיס המוסדי של תנועת הפועלים הדימוקראטית. את אימת השלאה הקרובה המאיימת על כל שרידי הדמוקראטיה הקרובה הרוסית המועצית בריכוז כל התעודדות לחיים דימוקראטיים, כל דעה חפשית, וברצח המוני של כל החשודים בה. אכן: אילו הפכה רוסיה משגבעון לדימוקראטיה לא רק ע"י שינוי מדיניות החוץ שלה, אלא גם במדיניותה הפנימית, כי עתה היו פני העולם שונים מפכנו היום. הציר, ציר ממשי של שלום ודימוקראטיה והלטה עזה להגן עליהם, שהיה עובר ממוסקוה עד פראג ומפראג עד פאריס ומפאריס עד וואשינגטון, היה חוצה ומבתר את חציר הפאשיסטי ומשתקו ללא־תקנה. גם „המשלה הלאומית" של אנגליה לא היתה מוסחת על שתי הסעפים המוני העם האנגלי חיו מורים לה את הדרך. אולם, ואולם. הרי אין אלו אלא שירים על לב רע. ובכל זאת, אולי תיכנע האורה, כי עבר ההושך? הלחץ הפאשיסטי הגובר לבלי הכיל אולי יפקח בשעה האחרונה עינים לראות את חאר־מה על אף כל ההסבמים המכוונים לשתק את חוש הערנות. ולסנוור את העינים? עם סיפוח אוסטריה נעשה הצעד האחרון לשינוי מפת אירופה שהיה עדיין בגדר האפשר בלא סכסוך מזויין. אם תרצה אנגליה לעזור ואם לא תרצה — צ'כוסלוואקיה שוב לא תהיה טרף של כאשר היתה אוסטריה. כאן יעכוד עם עם על נפשו ועל חירותו. בעמידת סין ובעמידת ספרד. ואם יעיז הפאשיזם לנעיץ צפרניו בגופה של הרפובליקה הצ'כוסלוואקית — האם לא יתכן כי יקומו העמים בתוך המרר־נות הדימוקראטיות ויכריחו את ממשלותיהם לפעול? התקוה־שוא היא? והלא יתכן שגם בתוך המדינה תתו־קפת יעורר נסיון כזה הרים חוקים. והלא אין לדעת גם את ההרים אשר הפתה מלחמת ספרד בהברת העמים. שמא יתלבדו יום אחד לקול גדול אחד, שבכוחו יחיה לשנות את פני הדור. אך מתי תימלא הכוס? מתי תגיע השעה? המקשיב אל רעם התותחים בספרד והרואה את עמידת בניה („עמ־דותינו נשמרו ער שהטאנקים רסקו את גופותינו"—המספר בחיים הראי־גון), יודע כי בעטירה זו בבני אויב העם ואויב־החופש צפון לחשד־הסס שבכוחו לשנות את פני הדור, לא רק יש־גיל העולם לראות. לא רק יכין העו־לם לשמיע.

א. כרוזיא

מופת החלוצים

איש לא יוכל לאנוס עם בלתי אם העם הזה צעמו.

החלקים גדולים של העם דבקים ברשע, ובדבר שהוא מוזיק להם עצמם. לגופם ולנפשם. משום שרוחנו אינו חזק ואינו מידבק למדי.

רוחנו מן ההכרח שיהיה מצית, שיהיה מאיר, שיהיה מצודד ומושך.

זאת לא יעשה לעולם הנאום לבדו, גם הנאום הכביר ביותר, הנועם ביותר, החד־רישי ביותר, לא יעשה זאת.

זאת יעשה רק המופת לבדו.

את מופת החלוצים עלינו להראות.

מופת ומסירת נפש! בעבר, היום ומחר בעלים קרבנות קרבנות לאידיאה, תמיד לשם התקוממות. לשם אי־האפשרות לחיות כך...

ואז יבוא יום והסוציאליזם, אשר ימים רבים כל כך יקד וליהט, יתחיל סוף סוף להאיר.

גוסטב לנדואר

האדם במלחמתו

נעלה הוא מראה האדם במלחמתו עם הטבע. כשהוא מתקומם בכוח כביר על המת האיתנים המתפרצים ומרסן לפי רצונו את כוחות הטבע. בוטח בכוח רוחה.

אך נעלה מזה הוא מראה האדם הנלחם עם גורלו, כשהוא מעין לאחוז ביד אמי־צה את חשורי גלגל הזמן, ונותן את כל אשר לו עד תום בהשגת תכליתו.

גיאורג ביכנר

הסוציאליזם בתפוצות ישראל

א.

באימה ובמבוכה השולטות בעולם, נוכח מסע הכיבוש של הפאשיזם המשע־בד ארצות ומטיל מרותו על ובשות וימים, נוכח התמוטטות היסודות האח־רונים של קיום ישראל בין אומות העו־לם, פנים אל פנים עם סכנת מלחמת, תעלולה להשמיד את שאריתנו באירו־פה — מתאמצת הנועה הפועלים והיהו־דית בארצות הנולה לעמוד על העמדות־ממש שרבשה לה בהתאבקויותיה. עד כה ולעשות בכל זאת משהו להרחבתן תוך פריצת התחומים נוקשים, והוך שיתוף המונים מרוששים ומנושלים, אנשי מע־מדות אחרים ומפלגות אחרות לשעבר, במלחמתה ובהזנחה של תנועת העבו־דה התחומדת לקראת השחרור והתקומה.

השאננות הוחיקה של יהודי אירופה המערבית והמערבית וגם של רבים בקרב יהודי אירופה המזרחית — חלפה לבלי שוב. יסודות הקיום שנעקרו מן השורש, והכמתנו בעתיד של שלוה ושל כבוד שבלה מן העולם — הולידו הדדה ליום מחר, וגם הבטוחים ביותר ביציבות גורלם חפרטי מזרחו להגיע להרהורים מרים על ערכי עולמם שתתר־רוקן והתחילו בתיפאשים ראשונים אחרי ערכים חדשים ודרכים חדשות. הוש־בתה גם שאננותם של הישובים היהו־דים הנדולים והקטנים שמעבר לים; נוכלה של יהדות אירופה הבליט באודו המבהיר והמבעית את אותות האועקה המהבהבים מה ושם גם בארצות הדמו־קראטיה הנדולות באמריקה הצפונית והדרומית. הבטחון הראשוני והטבעי, הקודם לכל חברה, כי המשטר הקיים הוא הוא משטר הקיום, בטחון שהיה טבוע עמוק בלבות מיליונים — גם בלבותיהם של רבבות חבנים החדרנים של המשטר הזה — הושבת ללא תקנה. מבחינת גורלם של המוני היהודים היה פירושו של המשטר הרכושני — קיומם של ישובים יהודים נדולים מונגנים בחוק, פירמה והשפעת עולם ליבראלית המ־שותפת לדובם המכריע של תושבי המ־דינות, בתוך איבוצים לאומיים נדולים המתפתחים ועולים בשלבי ההרבות המבנית והדתנית ושאוביים הלאומי המיוחד והמתעלומת הלאומית בבני ריש חולבים ומטשטשים במבנוים המלכד והמיישר של המשק העולמי. משטר זה גז חלומו ונתבדה חזונו.

חלקים רבים ונדולים של האומה הישראלית, שבמים שלמים בישראל אשר מצאו לעצמם מקום מונן ומכובד בסידורו הקפיטליסטי של העולם ידעו להשלים עם שלילת זכותם לקיום לאומי מלא ותמין. חילוף הרשויות ושינוי הערכים בקפיטליזם, תקומתו של אפי־טליזם בכול וכופה על תרבותיו של קפיטליזם חפשי ומשתדר מכסך עליהם את דרך חייהם. בתוך העולם הדש זה אין הם יודעים איך לחיות.

על כן כה רבתה החרדה וכה איבנה הנשש של המוני יהודים ללוות באהדה כל תנועה הברתית המבשרת סדר עולם חדש בתבל כולה. על כן מופיעה עכשיו בתחומו של הצבור היהודי בעולם הח־אמת האינטרס העליון של מעמד הפו־עלים ושל החברה היהודית כולה באור חדש המאיר כל עין: קיום האומה בקיום הפרט אינם מובטחים אלא במש־טר של הרות וחוק דמוקרטי; הפסי־ליזם שוב אינו מבטיח משטר של חרות וחוק ולא עוד אלא שמתבררת בו המני־מה לביטול החרות והשוויון. אין תקוה במשטר הפסיליסטי לכלל היהודי ולפרט היהודי. המלחמה למשטר חדש הופכת פרשה במלחמת הקיום של כל אדם מישראל. בטל חופש הבחי־ר ה.

ב.

לא רק בהברת בודדים התחוללה המהפ־כה הזאת. לא רק אנשי ישובים יהודים דלילים והמונים אשר אליהם הצדה לא הגיעה, לא רק קרבנות השואה בגרמניה ואוסטריה מבקשים חזון חדש בעולם והוונים עולם חדש. ארצות אירופה המו־רחית, אשר לא הגיעו מעולם לכלל אמני ציפאציה מאמרת של תושביהם היהו־דים, זכויותיהם האזרחיות של היהודים היה בהן מבחינת אור שאול ממקור התופש וחליבראליזם שבמערב. בשדעך המאור הגדול לקו אחד אחד ובאין רו־אים המאורות הקטנים במדינות אחדי שות והמודשיות שבמזרחה ודרומה של אירופה ולא נראו עוד התאורות אשר ייפו את משטר ההפלה והבידוד, ההש־אלה והנישול — מנת חלקם של הישו־בים היהודים הצפופים באירופה מאז ועד היום הזה. האמונה שקננה בלב כל יהודי הושבה לה ארץ נחשלת בי עלית ארצו לשלם גובה יתרו של תרבות וארגון החברה תביא אתה בהברת יחד זכויות ליהודים ותגדום לריכוך האיבה והנגישה — נתבוהה אף היא. עליה לשלב התפתחות נוסף פרושה בתקופ־תנו: עליה מהפלית היהודים לרעה — לשלילת כל הזכויות, מנישול להרעבה, מפוליטיקה המבאנת להברת ההגירה היהודית מן הארץ לגורש גלוי. מציקת היהודים בארצות אירופה המזרחית והדרומית חדלה להיות מכת מדינה והפכה מכת עולם; חדלה להיות תוצ־עת־לואי של משטר מדיני מפגר בארץ נחשלת אשר יחלוף עם פיתוח הארץ ודימוקרטיה ואתו החלוף גם המצוקה והפ־כה עיקר של משטר הברתי שבל הארצות שוות לבניו. מיום שבא היטלר לשלטון בגרמניה נעקרה תקותו של הישוב היהודי באירופה המזרחית מתחומי ההברה הפסיליסטית; תושבתה כל תוחלת לימים טובים. התקיים בו הפסוק על צבור מדוכא שאינו יכול להפסיד כלום עם ביטול המשטר הקיים אלא את כבלינו בלבד.

ג.

אולם הנבונות לקבל את מרותה הר־עונית של מלחמה למשטר כלבלי חדש מירושה גם תביעה לסוציאליזם ופשה מאוד לקביע מה משתיהן גדול, קבלת המרות או התביעה. רוב בני הדור שמעו את ההבטחות אשר ניתנו בשעת המלחמה העולמית ועם סיומה. וראו מיצד קיומו ההבטחות האלה ומה עלה להן ולרבים אשר האמינו באמיתותם. דוב בני הדור היו בימי המהבלה של מהפכות 1917 ו־1918, ראו את האו־תות והפשיטו לקול הבשורה וראו את המהפכה מתחללת, מפרמת את דיגרת טעות וגם חטא. ואנו משלמים בעד כל טעות וכל חטא טבין ותקילין. אין לנו כל רצון להסתיר זאת. להפך: אנו הראשונים המתפשים את הסבות הפנימיות שגרמו אף הן לנסיגה. על אף התבוסה עוד כוח־נו אתנו לשפוט את עצמנו בכל חומר הדין. אולם מי הוא זה הטוען נגדנו ויג־קוד כלום אלה העומדים מעבר השני של הבאריקדה החוצה את האנושיות? הם השוטטים?! אלה אשר בכנפיהם טמון החטא הקדמון. חטא הנצוד והעבדות והע־ריצות. חטא השפלת האדם ושעבוד הא־שה ודכוי הילד, ורדיפת הזר ושנאת הע־מים ומשטמת הדתות — ההמה יקטרגו? אלה אשר הביאו לפני עשרים שנה, לעיניהם, את העולם כולו לחרב ולהרג. אלה אשר דנו בתקופתנו הימים מאת מיליון נפש לבטלה מאונס, לרעב ולחוסר כל, אלה אשר גזלו עתה מהאדם העובד את מאור חייו. אלה העומדים עכשיו איש מול רעהו כזאבי ערבות מזוינים ומזומנים בכל רגע לזנק ולטרוף טרף, האלה נגדנו יטענונו אלה אשר העורון והשקר מנת גורלם והחטא לחם חוקם. החם מאתנו את עלבון האנושיות ידרשו?

„רוח הזמן" הוא נגדנו רוח באת ורוח הולכת, והאמת שלנו נצחית היא, כי נצחי הוא רצון אדם לשחרור. ואנו לא מפי תמדה האחרונה אנו חיים. אלא מפי האמת אשר אתנו. אך כלום אמנם נכון הוא, כי „רוח הזמן" נגדנו היא? מי מדד בשעלו רוח זו? ומי הידע היכן הוא מקום כבודתו? הנה פרק זמן קצר: בשנת 1770 — מה היתה אז „רוח הזמן"? שנים מע־טות עברו ודמות העולם שונתה תכלית שינוי. מה היתה „רוח הזמן" בשנת 1814? מי לא הגיד אז: נסתם הגולל! ובשנת 1830 יקדה מחדש שלהבת התקוות. ב־1840 לא יכול איש לנבא כי עוד שמונה שנים ומוסדות שלטון ית־מוטטו. ב־1849 כאילו נסתם הגולל שוב. עשרים שנה לא חלפו ומעמד העובדים הופיע על במת העולם כאדון העתיד. שנת 1914 פורצת את האינטרנציונל לר־סיסים וגמר המלחמה העלה את מחנה העובדים עד סף השלטון ועד השלטון ממש. שנת 1934 שנה שחורה היא לנו, שנה של אבדן עמדות. נסיגה אחורנית. מי ימלאנו לבו את אשר צפוי לנו בעתיד הקרוב? מי יסיר את הצעיף מעל שנת 1935 ו־1940 למען דעת מה הרוח המוביל אותנו?

בתוך המבוכה הנפשית הרעיונית שאחזה עתה את המחנה. תקום האמת הנצחית בלבוש חדש. אנו את שגיאותינו ואת חטאינו נגלה ונגתח ללא רחם. נגיע עד מקור החולשה הפנימית ונעקור את כל אשר טמון עקירה. ומזוקקים שבעתים נהיה נכונים להתקפה חדשה. לא נבטיח לאיש, כי אחרונה היא גם ההתקפה הבאה. אך אם גם שבע ניפול, נקום ונתעודד. אנו ואלה אשר יבואו אחרינו ויצאו בעק־בותינו, כאשר יצאנו אנחנו בעקבות מולדי דרכנו לפנינו. עד בוא היום והיה דגלנו לדגל החברה המשוחררת. עד יקום האדם במלוא קומתו ויתגלה כל אור הנצחים הצפון בו, לשדעתו רחבה ולבו טהור וידיו נאמנות וחייו חופש וצדק. אין לא עבד עברי ולא עבד כנעני. לא כושי ולא סיני, וכבוד כל אדם ראש פנה הוא לחברה הנגאלת!

בוא יבוא היום ההוא!

מ. בילוגסון

בוא יבוא היום

לצבא הרוס נדמית, הצבא האנושי הגי־דול, צבא הסוציאליזם.

מעברים יאמר לך: השעה לא שעתך היא, רוח הזמן נגדך, הורד את הדגל, מי הוא סה נחסו וחתוך גורלו

כלום אתמול נולדנו? כלום שלשום הרימונו את הדגל לפי „רוח הזמן" של אז יצאנו לשנות את פני העולם, לשים קץ לשעבוד אדם באדם, והקץ נעוץ בחביון הדורות. מתי נולדנו בשעה שניצוץ כבוד ראשון חוצת בלב העבד. מתי הרי־מונו את הדגל? בשעה שהתקומם המושפל הראשון נגד משפילו, העלינו להוריד את הדגל משום שלא עלה בידינו לשנות במשך שנים מספר את פני העולם ולע־קור משרשה את מסורת הזדון בת הדורות ללא ספורות? שבע ניסיל ושבע נקום כי עמנו הצדק ושחרור האדם.

נולדנו עם הנץ החמה של האדם המש־תחרר ואנו שוחפים בכל מאמץ שלו, ובכל הנפתולים שנפתל. בכל מערכות האנושיות לחרות שם היינו. בכל שדות קטל של מדוכאים, בכל „יציאות מצרים" של כל העמים וכל הדורות: על גרדום ועל מוקד, בבתי כלא, ועל באריקאדות. אנו יודעים מה היא. טעמנו את טעמם עשרת מונים. מלומדי קרב אנחנו ועל כן גם מלומדי מפלה, רק משום שנפלנו. גם השנה, משום שעוד התקפה אחת שלנו לא הוכתרה בנצחון, אנו לא נגמיך את הדגל.

ולמה נגמיכנו?

משום שטעינו! ודאי שטעינו. רבות טעינו ורמות הטאנו. ברוסיה ובאיטליה, בגרמניה ובאוסטריה, בצרפת ובאנגליה. אין חבוטה שאין עמה טעות וגם חטא בשם שאין פעולה ואין יצירה שאין עמה טעות וגם חטא.

רבות מדש שלהבת התקוות. ב־1840 לא יכול איש לנבא כי עוד שמונה שנים ומוסדות שלטון ית־מוטטו. ב־1849 כאילו נסתם הגולל שוב. עשרים שנה לא חלפו ומעמד העובדים הופיע על במת העולם כאדון העתיד. שנת 1914 פורצת את האינטרנציונל לר־סיסים וגמר המלחמה העלה את מחנה העובדים עד סף השלטון ועד השלטון ממש. שנת 1934 שנה שחורה היא לנו, שנה של אבדן עמדות. נסיגה אחורנית. מי ימלאנו לבו את אשר צפוי לנו בעתיד הקרוב? מי יסיר את הצעיף מעל שנת 1935 ו־1940 למען דעת מה הרוח המוביל אותנו?

בתוך המבוכה הנפשית הרעיונית שאחזה עתה את המחנה. תקום האמת הנצחית בלבוש חדש. אנו את שגיאותינו ואת חטאינו נגלה ונגתח ללא רחם. נגיע עד מקור החולשה הפנימית ונעקור את כל אשר טמון עקירה. ומזוקקים שבעתים נהיה נכונים להתקפה חדשה. לא נבטיח לאיש, כי אחרונה היא גם ההתקפה הבאה. אך אם גם שבע ניפול, נקום ונתעודד. אנו ואלה אשר יבואו אחרינו ויצאו בעק־בותינו, כאשר יצאנו אנחנו בעקבות מולדי דרכנו לפנינו. עד בוא היום והיה דגלנו לדגל החברה המשוחררת. עד יקום האדם במלוא קומתו ויתגלה כל אור הנצחים הצפון בו, לשדעתו רחבה ולבו טהור וידיו נאמנות וחייו חופש וצדק. אין לא עבד עברי ולא עבד כנעני. לא כושי ולא סיני, וכבוד כל אדם ראש פנה הוא לחברה הנגאלת!

בוא יבוא היום ההוא!

מ. בילוגסון

לחשבונם של ששה מיליונים יהודים

יעקב רשצ'ינסקי

הפעם אין אנו רוצים לבכות ולקונן על גורל היהודים אלא רק לערוך חש־בון יבש וקר בנוגע למצבם של ששת מיליוני היהודים אשר באירופה התיכונה והמזרחית ובנוגע לסיכויים ולאפשרויות הקיימים בארצות ההגירה. העם רשאי וצריך לדעת את האמת לאמתה ולו תהיה זו אמת מרה כלענה. עם המסתר לראות את מצבו האמיתי בעינים פקוחות אינו עוד עם כי אם עפר ואבר. ודעתי היא כי אנו עדיין מהוים קיבוץ, יחידה אור־גאנית ששמה עם ולפיכך יכולים וצדי־קים אנו לדעת את האמת על מצבנו בשעה זו.

נתחיל את חשבוננו מאירופה המרכ־זית, מאותן ארצות שבהן נכבר הגיעו היהודים למרום המדרגה ונתה הם מי־דדדים אל התהום הפתוחה לרגליהם במחירות עד כדי ריסוק האברים. באי־רופה המרכזית מעניים עתה באופן אינ־ניוריטי למעלה מחצי מיליון יהודים: 350 אלף בגרמניה ו־200 אלף באוסט־ריה. פעולת החיסול של בתי המסחר הי־הודיים בגרמניה מתקדמת עכשיו בקצב מהיר יותר מאשר בחדשים הקשים ביותר של שנות 1934 ו־1935, בימים שלא רק העתונות היהודית אלא גם העתונות הכללית בעולם היתה מלאה וגדושה ידי־עות על מעשי הגזל ללא בל בושה שעור־כים „גואלי" האומה הגרמנית ביחס לי־הודים. הרלות גדלה והולכת מיום ליום וגעשית למחלת כרונית. הכל, כמעט בלי יוצא מהכלל — אם כי מתוך 350 אלף יהודים היושבים עדיין בגרמניה יותר מרבע הם למעלה מגיל 60 ויותר מחצי הם למעלה מבני 50 שנה — מתכוננים לדרך, להגירה, למנוסה. עוד לפני שנה אחת חשבו מנהיגי היהדות הגרמנית באופן רצינו, כי יהיה צורך להכין בגר־מניה מושבי זקנים בשביל רבע מיליון יהודים, כי לפי אומדנתם יצטרכו לעזוב את גרמניה במשך חמש השנים הבאות במאה אלף יהודים צעירים יותר ומוכש־רים יותר לעבודה ויישאר רק המון הזק־נים והאנשים שאינם מסוגלים לעבודה. לפיכך חשבו, כי אפשר יהיה, לפחות, להניח לוקנים, לאלמנות ולחולים לבלות את שארית חייהם הקשים והמרים בגלות היטלר. אולם עכשיו שינו את ד

להשבונם של ששה מיליונים יהודים

(המשך מעמוד 2)

אחוז בענף צרכי המזון — 88 אחוז; בסחר הספרים והנייר — 71 אחוז; בענף הטאַבּסטיל — 79 אחוז. גם בתעשיה סמלאים היהודים תפקיד חשוב למדי: בייצור צרכי ההלבשה יש ליהודים 68 אחוז; בתעשית הטאַבּסטיל — 66 אחוז, בתעשית הנייר — 67 אחוז; בתעשיה החימית — 44 אחוז ובתעשית המתכת — 37 אחוז.

גם במקצועות החפשיים גדול חלקם של היהודים: 54 אחוז בענף הרפואה, 49 אחוז במקצוע עורכי הדין, 31 אחוז מכל עורכי העתונים והעתונאים ו־25 אחוז מכל אנשי המרע הסופרים בהונגאריה — הם יהודים.

כל הרברים הנ"ל אמורים רק בענפי המסחר והתעשיה ובמקצועות העבודה הפרטיים. שונה המצב בענפי העבודה הממשלתיים והציבוריים. חלקם של היהודים בפקידות הממשלתית מגיע רק ל־1 וחצי אחוז; גם חלקם בין השופטים והחובעים המשפטיים — רק 1 וחצי אחוז; ובין הפרופיסורים רק 3 אחוז הם יהודים; ובין הרופאים העובדים במוסדות הציבוריים רק 16 אחוז הם יהודים.

מספרים אלה שאולים מתוך הסטאטיסטיקה של המיפקד אשר נערך בשנת 1931. במשך שבע השנים שחלפו מני אז סילקו מעטימעט את שארית היהודים, אשר עדיין במוסדות הציבוריים. בדברנו על מצבם הכלכלי של יהודי הונגאריה מתכוונים אנו, איפוא, רק לעמדותיהם בתוך המשק הפרטי בלבד. אבל התגנאר־רים עוד לא סיגלו לעצמם את תורת המסחר והתעשיה במידה מספקת — בדומית הגרמנים — ולפיכך עדיין אין ביכלתם להיפטר לחלוטין ובבת אחת מן היהודים. דבר זה גרוך בסכנה לארץ כולה. זוהי טענתה של הממשלה המכינה תכנית פעולה לנישול היהודים בהדרגה, במשך כמה שנים — עד שידעו ההונגאר־רים לא רק לתפוס את העסקים ובתי המסחר של היהודים אלא גם לנהל או־תם.

לכאורה אותם 20 אחוז שעוסרים „להקציב", כלומר — להשאיר ליהודים ובכל ענפי הכלכלה אינם דבר רע כל כך, הרי חלקם של היהודים באוכלוסיה הכללית בהונגאריה מגיע רק ל־5 אחוזים, ואפילו בבודאפשט, שבה יושבים 200 אלף יהודים — כמעט מחצית מכל יהודי הונגאריה — הם מהווים לא יותר מ־20 אחוז מהאוכלוסיה הכללית. והרי מספר היהודים בהונגאריה מתמעט והולך. בערב המלחמה העולמית ישבו בהונ־גאריה — בגבולותיה הנוכחיים — 470 אלף יהודים ועכשיו מגיע מספרם רק ל־430 אלף. בהונגאריה עולה התמותה בקרב היהודים על שיעור הילודה שלהם. מלבד זאת מתמעט מספרם עקב הגירה לארצות אחרות. אך אם נדון על מצבם של יהודי הונגאריה באופן ממשי יותר, נבין על נקלה כמה גדולה התבוסה הנשקפת להם מהשלטת ההגבלה הכלכלית של 20 אחוז. הן בשעה שיגשו השלטונות להגשמת „התכנית" הכלכלית הזאת, לא יביאו בחשבון את העובדה, שבין המתר־דמים העובדים במסלולות הברזל או בין חושטמים או הפקידים הבבוהים יש רק 3 וחצי אחוז יהודים ויש להגדיל את חל־קם עד 20 אחוז אז, לפחות, עד 5 אחו־זים. מטרת החוק החדש רק לשלול ולגרוע ולא להוסיף. אלה הן מידות הצדק והיו־שר כלפי היהודים! גרם, יש להודות, כי ביטיני אלה — ימי היטלר — הרי גם זה ייחשב לצדק ולישור...

דבר אחד ברור: יהדות הונגאריה עומדת בפני תבוסה גדולה, ורק בגלל תבוסתם הגדולה יותר של יהודי גרמניה ואוסטריה אין שומעים את אנחותיהם של 430 אלפי היהודים ההונגארים. אבל חוששני, כי בקרוב נהיה אנוסים לשמוע גם את קול ענות החלושה שלהם, מאחר שבזמן האחרון מתפתחים המאורעות הפוליטיים בהונגאריה בקצב מהיר. נהיה מרוצים, אם לפחות, לא יתגבר בהונגא־ריה המאשים במאת האחוזים, אם ייערך שם רק פוגרום כללי „קר", אטי ומגרגר. אבל אין בטחון גמור, כי המשחית יסתי־עק בכך. הנחשול הפאשיסטי האנטישמי עובר והולך ושכנותה של גרמניה הנאצ־ית עלולה להשפיע השפעה גורלית בש־טח זה. בזמן האחרון נתגברה מאד התע־מולה הנאצית בהונגאריה. לאחר המאור־עות האחרונים באירופה התיכונה נעש־תה הונגאריה תלויה בגרמניה במידה רבה מאד, לא רק מבחינה כלכלית כי אם גם מבחינה פוליטית. לפיכך יש לח־שוב להתגברותה של המפלגה הפאשיס־טית בהונגאריה המטיפה ליחסי שלום וידידות עם גרמניה של היטלר.

ויהודי הונגאריה שמנעו תמיד מתח־ברות והתקרבות אל יהודי הארצות האחרות ושמעולם לא השתתפו בקונגר־סים, בועידות ובמוסדות היהודיים העול־מיים — הוראי יצטרכו בקרוב לבקש עו־זרה מיהדות העולם. הם תמיד התנכרו אל עמם וראו את עצמם כהונגארים בני דת מושה. ועכשיו יצטרכו להתאחות שוב עם העם היהודי החי, המעונה והסובל בעולם כולו.

בצ'אכוסלוואקיה — 360 אלף יהודים. גורלם אולי הטראגי ביותר, עוזאת למרות העובדה, שהם יושבים בא־רץ אשר נתנה להם שיווי זכויות נמוך, בקרב עם נאור ודאמוקראטי. אנלהם באומץ נגד ההיטלריזם.

קרוב ל־100 אלף יהודים יושבים במ־חוזות שרוב תושביהם גרמנים; כ־100 אלף יושבים במחוזות בעלי רוב הונגא־רי או סלוואקיי; עוד 100 אלף נמצאים במחוזות שרוב תושביהם הונגארים או אוקראינים ורק כ־60 אלף יהודים יושב־בים בסביבות שרוב תושביהן צ'אכים. במשך מאות השנים האחרונה שינו הי־הודים היושבים בכל המחוזות הנ"ל שלוש פעמים את האוריאנטאציה הפו־ליטית שלהם: תחילה הם היו פאטריוטים גרמנים מובהקים וסייעו לרוב הגרמני השליט להטמיע את העמים המשועבדים לון; ולאחר שהשלימו הגרמנים עם הונגא־ריה וסמרו לידיה חלק מן המיעוטים הל־אומיים, נהפכו היהודים לפאטריוטים הונגארים כנאים במידה שעוררה בחו־לון; וכשנעשו הצ'כים לרוב השליט, שו־נו היהודים, את „טעמם". בשלישית והיו לפאטריוטים צ'אכים. במחוזות הגרמניים, הסלוואקיים, הרוטאניים והפולניים אשר בצ'אכוסלוואקיה היו היהודים שולחים את ילדיהם אל בתי הספר הצ'אכיים.

עשעת הבחירות היו היהודים מצבו־עים יחד עם הצ'אכים וסייעו להם לחש־תלט על ישובים רבים, שבהם לא היו יכולים להשיג רוב בלי עזרת היהודים. בכללו של דבר: היהודים הצטרפו אל הצד החזק. מדוע? משום שהחלש ביותר מוכרח להישען על החזק ביותר — אם הלה זקוק לעזרת החלש. אמנם מנ־קודת ראות היסטורית הרי זו מדיניות בלתי נכונה, אילית והרת אסונות. אבל כך דרכם של בני אדם, שאין הם רוצים להרחיק לחשוב. הם רוצים רק לחיות ולהנות מן החיים, ואם החזק ביותר מו־שים ידו לחלש יותר כדי ללחוץ יהדיו את יתר החלשים — ברור כי החלש ביו־תר יקבל את היד המושטת לו. כך, למשל, היו לפנים היהודים בפולין לשותפיהם של „הפריצים" הפולנים לשם ניצול האכרים האוקראינים. בדבות הימים שילמו היהודים מחיר יקר מאוד בעד מדיניות זו ובכל זאת מוסיפים היהודים להתעלם מלקח ההיסטוריה. בגאליציה עומדים היהודים לצדם של הפולנים ועוזרים להם להפיץ את הלשון וההרבות הפולנית על חשבון הלשון האוקראינית. בסלוואקיה הולכים היהודים עם ההונגאר־רים נגד הסלוואקיים ברוסיה הקאראפ־מית — עם הצ'אכים נגד האוקראינים וכו'. כמובן אין להאשים את היהודים, שכן מעבם מאלצם להישען על הצד הד־זק והשלים.

צ'אכוסלוואקיה שרויה בסכנה הגדולה ביותר. כבר התחילה המנוסה משב. לפי שעה עוזבים את הארץ הפליטים והמחנרים, שכבר הסתדרו יפה בצ'אכ־וסלוואקיה. אני יושב דחוק מצ'אכוס־לוואקיה, אבל אני מתלוף מכתבים עם ידידים אחדים הנמצאים שם. כל שורה ושורה במכתביהם מביעה בהלת עצומה. אם אמנם תגשם התכנית שפירסם שופ־רו של הטולד „פאלקישאר ביאובאכטאר" וצ'אכוסלוואקיה תתוקף ותיסרע לגזרים — אזי ייסעאו היהודים במצב פשה שבעתים מאשר בגרמניה. הגרמנים, ההונגארים, הסלוואקים והפולנים אשר ייקדעו מצ'אכוסלוואקיה יתנקמו ביהודים על המיבתם בצ'אכים. ואפילו כמקרה הטוב ביותר — באם תוסיף צ'אכוסלוואר־קיה להתקיים כמדינה עצמאית — ברור, כי כל המיעוטים הלאומיים הללו יקבלו אבטונומיה רחבה. כלומר: גם במקרה זה יסמרו את היהודים בידי הגרמנים, ההונגארים, הסלוואקים, הפולנים והאוק־ראינים. בין בה ובין כה נשקפת להו־דים סכנת חרדיפות והגישול מצד המיי־עוטים הלאומיים שבצ'אכוסלוואקיה והר־פורענות תוכוא במוקדם או במאוחר.

בהבלה שתקפה את יהודי צ'אכוסלוואר־קיה — שנחשבו בשנים האחרונות לפי־בוץ היהודי המאושר ביותר באירופה התיכונה — מעידה בעליל, כי הם מר־גישים באופן אינסטינקטיבי, כי ימי פורענות מתרגשים לבוא להם. אי „גן־הערן" הדאמוקראטי שבלב אירופה עו־מד לשקוע ולהעלם ועם שקיעתו תרעד גם קרן האורה היחידה שיש ליהודים באירופה התיכונה והמזרחית.

זהו המצב בארצות אירופה התיכונה — בגרמניה, אוסטריה, הונגאריה וצ'א־כוסלוואקיה: מצב שאיננו נותן שום תקוות ושום סיכויים טובים במשך השי־נים הקרובים ביותר. ל־1.500.000 היהו־דים חיושבים בארצות הללו יש עתה רק מוצא אחד: מקלט נדודים.

במאמרו הבא אסקור את מצב היהו־דים בארצות האחרות.

הערה: לפני שגמרתי את כתיבת המאמר הזה נתקבלה ידיעה, כי ממשלת הונגאריה כבר אישרה את חוק־הנישול החדש. לראבון לבי נתאמתו הששותי בנידון זה: למעשה יסולקו היהודים מכל המפעלים הלא־יהודיים ומכל המוסדות והמשרדים הממשלתיים והציבוריים. או־לם מפעלים ומשרדים השייכים ליהודים רשאים להעסיק פועלים ופקידים יהודים רק עד מאפיסומם של 20 אחוז.

בהונגאריה יש 67 אלף פועלים ו־52 אלף פקידים יהודים. אלה הם אנשים דלי אמצעים הצפויים לרעב מן הזום הראשון לפיטוריהם. מבין 2.800 הרופ־אים היהודים יוראשו רק ל־1.600 להמ־שיך בעבודתם ו־1.200 הנשארים לא יורשו לעבוד במקצועם. מבין 2.700 עורכי־הדין היהודים תינתן זכות עבודה רק ל־1.100 ו־1.600 הנותרים יהיו צפויים לרעב. רק 300 מבין 500 העור־כים והעתונאים היהודים יהיו רשאים להמשיך בעבודתם. וזאת הדין לגבי המוסיקאים ומשחקי התיאטרון היהו־דים. בסך־הכל [illegible] של 5.000—6.000 משפחות של יהודים אשר עבדו במקצועות חפשיים שונים, כלומר: 15—18 אלף נפש יישארו בלי לחם. ואם נוסיף על חשבון זה גם את הפקידים והעובדים שעברו אצל כל הרופאים ועורכי־הדין היהודים הל־לו הרי אפשר להניח, כי גורלו הנישול תפגע ב־25 אלף נפש המתפרנסים בענ־פים השונים של המקצועות החפשיים, עור גדולה מזו המכה הפוגעת בפקידים היהודים שבענפי המסחר והתעשיה. לפ־חות מחצית מבין 52.000 הפקידים היהודים יישארו מחוסרי עבודה ופרנ־סה, כלומר: הגזירה תפגע עוד מצבם של הפועלים היהודים, שהלקם בתעשיה הגדולה הכללית הוא קטן למ־די — רק 7 אחוזים. חלקם של הפועלים היהודים בבתי־החרושת הגדול יותר, אך גם שם הם מהוים לרוב פחות מ־20 אחוז. המגר יותר המצב בענף המלאכה, שכן בכמה בתי־מלאכה של יהודים עובדים רק פועלים יהודים. אבן הערבתנו תהיה הערכה „אופטימיסטית" למרי אם נניח, כי החוק האנטי־יהודי החדש שנתקבל בהונגאריה יפגע „רק" ב־150.000 נפש. ובכן, לפחות, שלוש מהיתדות ההונגאריות עומד לפני חורבן כלכלי.

י. ל.

בהזדמנות
למכירה
בזול מאד
פסנתר
לפנות: א. יצקוביץ רחוב המגיד 4
פנת שדרות רוטשילד

נקט ויטמן

שָׁמַעְתִּי טוֹעֲנִים כְּנֶגְדִּי. כִּי בִּקַּשְׁתִּי לְהַחֲרִיב אֶת הַמּוֹסָדוֹת.
אַךְ לֵאמֹר שֶׁל דָּבָר אֵינִי לֹא בְּעַד הַמּוֹסָדוֹת וְלֹא נֶגְדָּם,
כִּי אָמְנָם מַה־לִּי וְלָהֶם? אוֹ מַה־זֶּה וְלַחֲרָפָנָם? אֵינִי רוֹצֶה אֶלָּא לְהָקִים
בַּמְּנַהֲטָּן וּבְכָל עִיר בַּמְּדִינוֹת הַלָּלוּ אֲשֶׁר בְּפִנַּת הָאָרֶץ, בַּחוּץ,
וּבַשָּׂדוֹת וּבַיְּעָרִים, וְעַל כָּל סְפִינָה קְטַנָּה אוֹ גְדוֹלָה הָעוֹלָה וְיוֹרֶדֶת בַּמַּיִם,
לְלֹא בְּנָיִנִים אוֹ כֵלִים אוֹ הוֹכָחוֹת בְּקֶשְׁתָּן,
אֶת הַמּוֹסָד שֶׁשְּׁמוֹ אַהֲבַת הַבְּרִים יָקָרָה.

הִנְנִי וְאַעֲשֶׂה אֶת הַיַּבֶּשֶׁת מִקְשָׁה אַחַת שֶׁאֵינָהּ מְתֻכָּת.
אֶעֱשֶׂה אֶת הַמְּעָר בַּגְּזָעִים שֶׁגָּזַרְתָּה אֲלֵיהֶם הַשֶּׁמֶשׁ מֵעוֹלָם,
אֶעֱשֶׂה אֲרָצוֹת קְדוֹשׁוֹת וּמַגְנִיטִיּוֹת.
בְּכֹחַ אַהֲבַת חֲבָרִים.
בְּאַהֲבַת חֲבָרִים שֶׁיָּמֶיהָ כִּימֵי הַמַּיִם.

אֶשַּׁע רֵעוּת עֲבָתָה כַּעֲצֵי הַיַּעַר לְאָרֶךְ כָּל נַהֲרוֹת אֲמֵרִיקָה וְלְאָרֶךְ חוֹפֵי
הָאֲגַמִּים הַגְּדוֹלִים וּבְכָל רַחֲבֵי הַפְּרָרִיּוֹת,
אֶעֱשֶׂה עָרִים גְּלִמֵּי נִפְרָדוֹת וְרוֹעֹתֵיהֶן אִשָּׁה עַל צַוָּארֵי רֵעוּתָהּ,
בְּכֹחַ אַהֲבַת חֲבָרִים בַּבְּרִית.
לְךָ אֵלֶּה מִמֶּנִּי. הוֹ הַדֵּימוֹקְרַטְיָה, קַבְּדָךְ בַּעֲטִיתִי!
לְךָ, כִּי לְךָ זְמִירוֹת אֶעֱרֹב.

תרגם ב. אפרים

הפועל הערבי בשנה החולפת

הייפלא תרבר, כי בשנה החולפת, עת לכד המאורר את כל הישוב הערבי בצבתו של אש זדם, נתנקו כמעט לגמרי ניצני הארגון תדלים של הפועל הערבי מימי פרם־המאורעות? סימן חיים על אגורת הפועלים הערבים בחיפה ניתן בעתונות הערבית, במשך השנה רק בקשר עם דרישת האגודה מהממשלה לאסור את הפצת „חקיקת אל־אמר" בקרב פועלי הרכבת, ושלוחת תוביר מהאה — אחר או שנים — אל הממ־שלה נגר עליה יהודית או נגר העסקת פועלים יהודים. זהו סך הכל שניתן לפרסום, כלומר: זהו סך הכל של הפעו־לת הארגונית, המקצועית וכו' של האגו־דה הותיקה והמכוסמת ביותר, כי משע־נת משמשים פועלי רכבת ערבים.

לעומת זאת בטלה למעשה וגם להל־כה במשך השנה אגודת הפועלים הערבים ביפו, שהיה לה ערך רדוי, פוליטי בעיקר, בשנת המאורעות הראר־שונה. אמנם נעשו זריסות שונות להחיותה על ידי צירוף אלמנטים זרים, לא־פועליים. בשליחי חונים ואישים מעוניינים, אולם הנסיונות אכזבו. כראי לציין שבין הנסיונות האלה היה גם נסיון של יסוד משרד מקלני על ידי בעלי הון ערבים שחזרו מאמריקה. המשרד הזה קיבל עבודה גדולה בשדה התעופה בלוד, אולם התחנותו של המשרד כלפי הפועלים והסכסוכים שנתגלעו לרגל האשמות במעלות בספים — גרמו לסתימת הגולל על האגודה בכלל.

פחרי נשאשיבי „התנגר" לגמרי סכיום ארגוני פועלים, לאחר שיריבו הסכירו לו באמצעות כדורים פולעים, כי עליו לפנות את השדה של עסקנות פוליטית.

וגם אותה אגודת פועלי דפוס העלובה ביפו, שהיתה מתעוררת מזמן לזמן (לרגל ריבוי הדרים (מלבנון וסוריה בעיקר) ווודעי קרוא שבה, נתנקה בשנה האחרונה על ידי בעלי העתו־נים הערבים. הקמנת עזרת העתונים והמובטלים תרבים שמשו בידם נשק חד נגד דרישות מצומצמות של האגודה להטבת מצב הפועלים. סוף המלחמה היה שארבעים פועל נאלצו לחתום על כרזן נגר האגודה... השבועון „איצרחה", שהיה קשור קשרי־רמה באגודה זו נסה את נשמתו לאחר כמה גליונות.

הישוב הערבי בכלל והפועלים בפרט היו השנה נתונים תחת פיקוח חמור של מפקדת הבנדפוות, וכל נסיון של ארגון שאינו לפי חקו הלאומנו־ני טאָרוריסטי נתנק בורוע ממש. אין גם בל העזה — במעט — ליצור ארגון חדש, כי הפרדים רבים. ובמדה שהמפלגה הקומוניסטית היתה פעולה בארץ — על ידי כרוזים והסתה — דרשה מהפועלים הערבים לא להתרחק מהמלה בתקיפה זו מהחזית האנטי־ראומ־פרואליסטית והאנטי־ציונית. כך שכל מעיינית של המפלגה, במדה שהתקיי־מה (ביפו עזבוה חברים רבים), היו מכוונים למשטוש מלחמת המעמדות בשיבש הערבי, והיא לא סייעה אף במקרה אחד לשביתות הכלכליות המע־מות שפרצו בשנה השנה.

השביתות הרציניות ביותר בשנה השנה, שהקיפו עד 1300 פועל, התנהלו בגליל העליון בחרשים יוני — אב־גוסט 1937. פועלי בביש אלת שבתו באילו מקרים נגר קבלני־המשנה הער־בים, שהביאו פועלים משכם, מג'נין ומחיפה בהבטחת 20 גרוש ליום, ושילמו בפועל רק 10 גרוש, ובאילו מקרים — נגר המחלקה לעבודות צבו־ריות של הממשלה. חרוח החיה בש־ביתות האלה היתה אגודת הפועלים הערבים בצפת, אחת מאותן אגודות הפועלים הערבים, שנוסדו בעצם המאו־רעות על ידי עסקנים לאומנים פעי־לים, עזרייהם או שליחיהם. תפקיד האגודות האלה היה להגיש תוביר־ים פוליטיים לשלטונות בשם העם (פוע־לים ופלחים). לחלקם במנהלי עבודה יהודיים בעבודות צבוריות וגם לדרוש עבודה והטבת תנאיהם של הפועלים אצל הממשלה. כך דר־שה האגודה בתזכירה אל הנציב העלי־יון מ־4 באבגוסט את הדרישות הבאות: א) כל הפועלים, מנהלי העבודה והמ־חנרסים בסלילת הביש הצפון יועסקו באמצעות האגודה; ב) שכר העבודה היומי יוגדל מ־130 עד 150 מא"ין; ג) יום עבודה עד 9 שעות ולא יותר; ד) פיצויים לפועלים שנפצעו בעבודה. — בכל המקרים כמעט חזרו הפועלים לעבודה לאחר שוויל, פיום או הטבת־מה של שכר העבודה, כי משען נאמן ורציני לא היתה האגודה, שעסקניה נאשמו תכופות על ידי השלטונות בחשתתפות פעילה בהסתת הדמים.

שביתה רציניה, אולם מצומצמת במספר השובתים, היתה בבית הדפוס של עתון הסופתי „אל־ליוא". היא נכשלה.

בסכסוך פרץ בין הפועלים והקבלן הערבי בשדה התעופה בלוד. דרישת הפועלים היתה יום מנוחה לשבוע. פיוף הסכסוך לא נתבדר, אם כי הפועלים תפסו עמדה אמיצה והספיקו על דעת עצמם לעבוד ביום השביעי.

השביתה העקשנית והמרה ביותר התנהלה ביפו נגר קבלן הנמל, חורי. השביתה נמשכה כארבעה חדשים. בתחילה השתתפו בה 70 פועל ולבסוף — 35. השביתה פרצה בגלל טענת מעילה בחשבונות הסבלים ובכספם מעד הקבלן. הדבר הגיע לידי בירור משפטי ולבסוף — לידי פשרת והתפיי־סות.

פה ושם פרצו שביתות קטנות. אולם מספר השובתים הכללי בחן קטן היה.

המצב החטור של הפועלים ו„המת־פועלים" בעונות ידועות בסביבות שכם וג'נין עורר אותם לנסיון של ארגון, המעניין מבחינת הדרישות שהציג לפניו, ועוד יותר יותר — מבחינת ה„שלפחות של בורית" שבה נסתיים למעשה. בראשית אבגוסט 1937 נערכה אסיפה בשכם בהשתתפות פועלים מחס־ביבה ומטול־כרם, ובה הוחלט לארגן ועד מחווי של 10 חברים. הוחלט גם על הגשת הדרישות הבאות לממשלה: העסקת הפועל הערבי והגדלת שכרו היומי, יום עבודה של 8 שעות, העסקת פועלי מחוז שכם בעבודות הצבוריות, בכפם, בים ובחברה העיראקית (כלומר: בחיפה). התענינות במשרות המפקחים על העבודה; אי־מסירת העבודה הצבורית לקבלנים מיוח־דים. — הארגון שלח טלגרמה לנציב העליון בבקשת מועד לראיון (המושל פוט לא רצה לקבל משלחת של הארגון ודרש להגיש לו את הדרישות בכתב) ומאז לא נשמע עליו דבר.

מובן מאליו, כי שכר העבודה של הפועלים הערבים הוסיף לרדת במשך השנה החולפת ירידה עצומה. אם במשק היהודי ירד שכר הפועל הערבי כדי שליש, בערך, ירד במשק הערבי הרבה יותר. רק בעבודות הצבוריות של הממשלה, במקרה שקבלן־משנה ערבי לא היווך, היתה יכולת לפוע־לים הערבים לחגן על שכרם וגם לדרוש מה יום המבה. במשק הערבי דוכא הפועל הערבי וקומתו שחה עד עפר. ולכן אין פלא, כי פעמים אחדות — על אף הטאָרור האיום — פנו הפועלים הערבים המנוצלים בבקשת עזרה אל ברית פועלי ארץ־ישראל ואל המחלקה

הגרלות

4 נקודות חשובות

1) לרכיש תלושים מאת החנוני בקנית תוצרת יצחר.
2) למסור לחנוני את כרטיס הפרסים עם רק 7 תלושים.
3) לקבל מאת החנוני תובף למיר את

התשורה מס' 1

2 חתיכות בפולות
סכון מטבח כשר
בקופסת קרטון אוריגינלית.
4) לרשום את מספר כרטיס־הפרסים ביון שבל מספר משתתף בהלוקת הפרסים

השביעית

שתתקיים בקרוב.

יצחר

שח־מט

בהנהלת מ. מרמורש

שאלה 356

מאת ל. ולדהאוזן
(שחרונדשאו 1925).
לשחור כלי אחד:

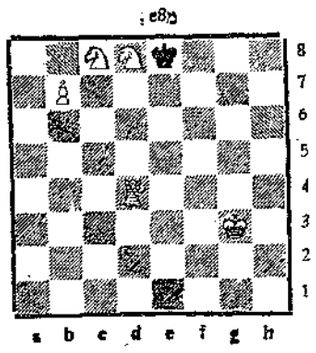

לבן 5 כלים:
מ־g3; d4 : g3; d8 : b7, c8 : b7;
הלבן נוטע; השחור מט ב־3 מסעים.

קרב 341

נערך בכינוס בתל אביב פסח תרצ"ח
צרפתית

שחור: (ינץ תל אביב)	לבן: (קניאוך חיפה)
e7—e6	1) e2—e4
d7—d5	2) d2—d4
ר f8—b4	3) ר b1—c3
c7—c5	4) e4—e5
ר g8—e7	5) מ d1—g4
ר b8—c6	6) ר g1—f3
ר b4 : c3	7) ר c1—d2
מ c7—d7	8) b2 : c3
h7—h5	9) ר f1—d3
ר e7—f5	10) מ g4—g3
ר c6—e7	11) מ g3—f4
e5—e4!	12) 0—0
ר c8—d7	13) ר d3—e2
מ c7—a5	14) a2—a4
ר a8—b8	15) ר f1—b1
ר d7 : a4	16) ר f3—h4
ר e7 : f5	17) ר h4 : f5
b7—b5	18) מ f4—g5
מ a5—d8	19) ר e2 : h5
ר f5—h4?	20) g2—g4?!
מ g7—g6	21) מ g5 : g7!!
ר h8 : h5	21) . . .
ר h4—f3+	22) g4 : h5
ר f3 : d2	23) ר g1—g2
a7—a5	24) ר a1 : a4!!
ר d2—e4	25) ר b1—b2
מ e8—e7	26) מ g7—g8+
מ e7 : d8	27) מ g8 : d8+
ר e4 : c3	28) ר a4 : a5
ר c3—e2	29) ר a5—a3
b5—b4	30) c2—c3
ר e2 : d4	31) c3 : b4
ר d4—b3	32) b4—b5
מ d8—e8	33) ר a3—a7
מ e8—f8	34) h5—h6
מ f8—g8	35) מ g2—h3
ר b8 : b5	36) מ h3—h4
ר b3—d4	37) f2—f4
מ g8—h8	38) ר b2—g2+
מ h8—h7	39) ר a7—a8+
מ d4—f5	40) מ h4—h5
ר f5 : h6	41) ר g1—g8
מ h7—g7	42) ר g8—h8+
ר h6 : h5	43) ר h8 : h6

השחור נכנע.

פתרון

במצב שבדיאגרמה יכול השחור לתת מט ב־5 מסעים.

1) ... ר h1+! 2) מ g : h1 ר h2+!!
3) מ h2 : h2 ר h4+ 4) מ g3 מ f5+
5) מ g4 ר h4†

תלוש
מדור השחמט
שאלה 356
צרף את התלוש אל פתרונך
ושלח למערכת

פותרי שאלה 354

תל אביב: יעקב יפה, משה ברנר, חיים פלגדר, ישראל ארדנבוים; **ראשון־לציון**: הנרל בן ציון; **חדרה**: חנן בן־ארצי, ז. אלפרוביץ; **קרית חיים**: אריה לנדאו, זכריהו טושן; **חיפה**: יוסף גולד, מ. גולדברג; **צפת**: שמואל פאליך; **מעברות**: לוי הרצוג; **קיבוץ העמק**: א. גולדנברג; **קרית בנימין**: י. בלנק.

פותרי שאלה 353

תל אביב: אליהו פיגין, חיים פלגדר, ישראל ארדנבוים, א. פרלברגר; **ראשון־לציון**: יוסף גולדשמידט, הנדל בן ציון; **חיפה**: יוסף גולד; **חדרה**: חנן בן ארצי, ז. אלפרוביץ; **צפת**: שמואל פאליך; **אר־גון „נוטע בונה"**: דב ויכר; **קרית בנימין**: יצחק בלנק; **קבוצת כנרת**: ישראל בוברוב.

הוספה לפותרי שאלה 532—351
מעברות: לוי הרצוג; **ת"א**: חיים פלגדר, א. פרלברגר.

ביבליוגרפיה

"Lasker's Chess Manual" by Dr. Emanuel Lasker.

„ספר הספרים של תורת השחמט". האמן היהודי הגדול, האלוף העולמי לשחמט במשך 27 שנים, יוצר האסכו־לה הפלאסות בשחמט, הפילוסוף, הלוחם והפסיכולוג הדגול, שנחל נצחונות מפו־ארים, מעביר לפנינו בספר זה את כל סודות המשחק המלכותי, לפי שיטתו המיוחדת, פרי נסיון של חמשים שנות הסתכלות והתעסקות. ראוי לציין כי רק את חלק הרביעי מן הספר, המכיל 350 עמוד ו־308 דיאגרמות, הוא מקדיש לפתיחות, ורוב הספר עוסק בדוגמאות מאלפות, מיומים ומאמרי הסברה. מחיר הספר: 650 מא"ין. המוציאים לאור: Printing Craft Ltd. London.

מספירת התחבולה השחמטית

לאן אתה הולך?
מרגיסרב שנערך ב־1897
משיגורין

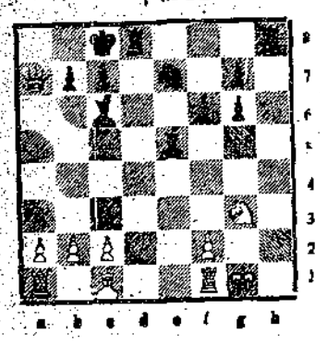

שיפרס

השחור נסע b7—b6 והקרב נפתיים בתיקו. לעומת זאת יש אפשרות לזכות מיד. איך?

הכינוס הארצי הראשון בארץ־ישראל

„נביע וייץ" לקבוצת חיפה

בימים האחרונים של חג הפסח התקיים בתל אביב הכינוס הארצי הרא־שון שהשתתפו בו נבחרי הערים תל־אביב, ירושלים וחיפה, וקבוצה אחת מן המושבות, ביחד 32 משתתפים. המלחמה ארכה ב־3 ימים ונסתיימה בנצחונן של הנבחרות מתל אביב וחיפה, שהשיגו 16 נקודות כ"א. הקבוצה החיפאית — שהופיעה לא במלוא הרכבה — השתי־קנים הראשיים רבינוביץ ואנוך לא הש־תתפו — הפתיעה את כולם והצליחה להתחרות ולהשתוות עם הקבוצה התל־אבובית. הקבוצה הירושלמית, שלישית למקום, השיגה 13 נקודות. נבחרת המושבות שרמת משחקם נמוכה עדיין מאד, שמשה הפעם כ„מספקי נקודות" לקבוצות העירוניות והשיגו רק 2 נקו־דות וחצי. בכל אופן תסייע הופעתם הראשונה להתקדמות המשחק במושבות.

תוצאות יחידים

תל־אביב		חיפה	
מאכט	חצי	בויטום	חצי
וינץ	0	קויאוויר	1
וייל	חצי	ברוי	חצי
לבונסקי	1	סמילטינו	0
וולפרט	חצי	גרינברג	חצי
חורגין	חצי	פרלמן	חצי
ברון	1	פישהיתר	0
בהן	חצי	גרציקוב	חצי
סה"כ תל־אביב	4 וחצי	חיפה	3 וחצי
ירושלים		ירושלים	
מאכט	0	צירוניאק	1
וינץ	1	דובקין	0
וייל	1	מוהילובר	0
לבונסקי	0	פוגל	1
וולפרט	0	רוזנבאום	1
חורגין	1	לוקוביץ	0
ברון	חצי	קנטר	חצי
בהן	חצי	שטינגרטן	חצי
סה"כ ירושלים	4		

חיפה		ירושלים	
בויטום	1	צירוניאק	0
קויאוויר	חצי	דובקין	חצי
ברוי	0	מוהילובר	1
סמילטינו	0	פוגל	1
גרינברג	1	רוזנבאום	0
פרלמן	1	לוקוביץ	0
פישהיתר	חצי	קנטר	חצי
גרציקוב	חצי	שטינגרטן	חצי
סה"כ חיפה	4 וחצי	ירושלים	3 וחצי

את המושבות ניצחו: חיפה 0—8, תל־אביב חצי—7 וחצי, וירושלים 2—6. הקבוצה החיפאית זכתה ב„נביע וייץ" הנורה, מתנתו הנאה של הנרבן הידוע מנחם וייץ מירושלים. את התח־רויות סיימו כתחרות־לבוק של המשחק־תי־נים, בהדרכתו של הח' אברהם ראטר (מחיפה). המנצח הראשון — צ'רניאק מירושלים.

מושב אחר של הכינוס, בנשואתו של יו"ר הקלוב, ד"ר אלכסנדר, הוקדש לענ־יני ארגון. נבחר יוער ארצי בן 11 איש. פרום טורצ'ינר נבחר לנשיא האגודה הארצישראלית. לועד הפועל נבחרו ישראל רבינוביץ מחיפה, א. מוהילובר מירושלים, וח. פרידלנדר מתל אביב. כינוס זה, ראשון למנין בארץ, עלה יפה, ביחוד הודות ליוזמתם של הבלי הקלוב התל־אביבי. מן הראוי לעשות כינוס זה לקבע בימי חג הפסח, ולואי ונזכה בכינוס הבא לשיתוף גדול יותר של הכוחות השחמטיים בארץ.

ברזניקה

משחק סימולטני בחדרה

הערב בשעה 8 יתקיים באולם „הפו־על" משחק סימולטני של מ. מרמורש נגד 30 איש, שהוזמנו מטעם ועדת התחר־בות של מ. פ. חדרה. על הרוצים לחש־תתף במשחק, לחרשם בועדת התרבות.

בתחרות לאליפות תל אביב

בסיבוב השביעי ניצחו מאכט את וולפרט, פארדר את ברון ולבונסקי את סגל. חקרב וינץ—וייל נפסק. המצב אחרי הסיבוב השביעי: וינץ 5 (1), מאכט, פאָרדר 5 כ"א, וייל 3 וחצי (1), קניאו"ר 3 וחצי, בלאס, וולפרט, לבונ־סקי, ראוך 3 כ"א, וכו'.

בקלוב הפקידים

השפת ב־3 המשך התחרויות של 2 הקבוצות.

רן־קרב רעננה—הרצליה

בשבת, ב־30 לאפריל, ב־3 יתקיים בפלאב עבודת בדעננה. דקרב בין רעננה והרצליה. מכל צד ישתתפו 10 משחקים.

"Chess"

הופיעה חוברת אפריל של הירחון האנגלי וכה מאמרים מאת ד"ר אויבה וקאָרם, ערבות מתחרויות האחרונות, שאלות, תמונות, סיומים וכו'. מחיר החוברת הבודדת 50 מא"ין. הרימה לשנה — 500 מא"ין. להשיג בקי העתונים אלבי 109 על יד „דבר".

לאיצ

בעדות המזרח

אל יפקד מקומנו בין המעפילים

(הרהורי חבר)

ר ומי זעם עוברים על הישוב, על חת־בועה הציונית ועל העם היהודי בעולם. כשאתה קורא בעתון יום יום על המר־דף גרמה לך שאפסה כל תפוה, והשל־הבת אחזה בבל פינות העם. ואם יש תנחומים לנפש הרי זה אך כימים של התגלות הגבורה הישראלית. ביום שבו עולים בחורי ישראל תוך סכנת נפשות ומטר כדורים לחקים נאורה עברית חד־שה, במסירות נפש ובהתלהבות.

אילם מה מעטים הגבורים האלה. עדיין יש חלקים גדולים בתוך הישוב זה שלא בלבד שלא בשלה בהם ההברה הזאת, היוצרת והבונה, אלא אף לא משתחררו עדיין מחשבונות קטנים. אחד החלקים האלה הוא גם ציבור התימנים, ואף אותו חלק בתוכו המשתייך לתנו־עת העבודה, לא נגעה בו עדיין רוחה היוצרת, ושבעתיים כבר חטאו של הנו־ער אשר לא פרע את חובו לבנין הארץ. כי הדור הישן התימני, אנשי העליה השנית והשלישית, עשו מה שהיה בכו־חם לפי תפיסתם את הציונות ובנין הא־רץ. ורשאים אנו להתגאות באלה אשר חיו חיי גיהינום, ישנו באמרות, אכלו לחם צר ומים לחץ, קדחו ומתו בכל פי־נות הארץ לעשרות ולמאות. אך אנו מנוער מה עשינו למען בנין הארץ? לי־ענים אנו לדור הישן שחכמתו בחיות העולם חלשה, מתחלים בר שאינו מבין את תכנה של הציונות. אך למה הגענו אנחנו? לא תורה ולא מעשים טובים. לא הוא אף צעיר תימני אחד בין כל מאות העולים לחניתת. מה קרה? האם אין אנו נמצאים בתוך הישוב הזה המתאפיין בבוחות עצמו מול חומת השט־נה הגדולה המקיפה אותו? האם כדורי המרצחים מבדילים בין יהודי ליהודי? ותינוקות של בית רבן, האם נוקו ממזי־מות המרצחים? ומרוע זה נערדנו מבין כל המתישבים־העולים לטורת־צבי ולת־ביתה? למה נפקד מקומנו שם?

אכן תטאנו כולנו, הנוער התימני שבארץ, אך הנצדק אם נטיל את כל האשמה על הנוער התימני בלבד? דור־מני שלא. יש עוד שותפים לאשמה, והם — מחנכיו ומוריכיו של הנוער הזה. למעלה משבעים אחוז של הנוער הזה מקבל את חינוכו הראשון בתלמודי התו־רה ובחדרים הרבים בערים ובמושבות, ואת האמת יש לומר — ויסלחו לי המו־רים והמחנכים אם יראו בזה פגיעה — שרוב המורים והמחנכים שבת"ת ובחד־רים הם נטולי כל הכרה ציונית ולאו־מית.

ואלה אשר חינוך חדור הצעיר התי־מני נתון בידם והם שומרים, לדבריהם, על ה„נחלת" שלא תכבה והם מהדיעים תמיד על „בכנת טמיעת המבטא התימ־ני". הזאת היא הדאגה עכשיו? הלשם זה דרושה ההסתגרות כתוך „ברמי התי־מנים"? חניכי הת"ת יוצאים פרחים מכאן ומכאן, גם ממבטא תימן אשר בה הרבו להתריע עליו וגם ממצוות מעשיות של בנין הארץ.

אך נהטא לאמת אם נחלה את כל הקולר בת"ת ובחדרים ובמוריהם. יש עוד גורם אחד לא פחות השוב מן הרא־שונים: הוריו וקרוביהו של הילד התימ־ני. ומה שמראיו עוד יותר, הוא התנה־גותו, מחשבתו ודרך חיוו של הנוער התימני אשר הגיע על ברכי תנועת הע־בודה. אי התוצאות של החינוך הזה? מאות נערים תימנים טופחו בתנועות שונות של נוער ארץ ישראל העובדת — ומה התוצאה? כי הרי גם חלק זה מל־בד יהודים יוצאים מן הכלל לא עלתה בידו עדיין להולל מהפכה בנפשו, וגם הוא משלים עם מציאות הרס התימנים ומסתגל אליה. את מרצו מוציא גם הוא לדברי ריב ומדון, טענות קיפוח התבר־עות מאחרים. וכך עומד הנוער הזה מהוץ לכל המתרחש בתנועה החלוצית המשפילה.

לפני כשנתיים נעשה הנסיון הראשון בארגון קבוצה של נוער תימני, שאמנם אחרי עברה כמה שלבים של נסיונות לא עצרה כוח להתקיים בתור קבוצה, אבל חלק מחבריה נקלט בקיבוץ וכמו־שבה עד היום. ויש צורך לשוב ולנסות בדרך זאת. נקרא את הנוער למעשים, לפעולה חלוצית, אולם לא בדיבור כי במופת מצרנו. אנו הפעילים והעסקנים למיניהם נשמש לו דוגמה ואולי יבואו אחרינו גם הרבים.

מאיר דן

לקח הבחירות בירושלים

ד בבחירות לועד הקהלת בירושלים הופיעו כידוע ארבע רשימות של ערות המזרח שהיו קשורות עם רשימת מפלגת פועלי ארץ־ישראל. והן: רשימת העדה הפרסית וצעירה, רשימת העדה הכור־דית וצעירה, רשימת הפועלים הבוכא־רים ורשימת העובדים התימנים.

סיכום הקולות שקיבלו הרשימות הנ"ל הוא: הרשימה הפרסית — 430 קול, הרשימה הבוכרית — 153, הרשי־מת הכורדית — 103, הרשימה התימ־נית — 63 ובס"ה — 749 ועם העודף של מפלגת פועלי ארץ־ישראל — 22 — 771 קול.

לפי המודד של 296 קול לציר, מקנה סכום הקולות הנ"ל 2 צירים עם עודף של 179 קול, אשר בסיכום חלוקת העוד־פים הקנה גם הוא ציר נוסף. בסך הכל נתנו איפוא רשימות ערות המזרח 3 צירים. לפי הסכם העודפים בין הרשי־מות לבין עצמן ובינן למפלגת פועלי ארץ־ישראל התחלקו המנדטים כדלקמן: הפרסים — 1, הבוכרים — 1 והמנדט השלישי עבר למפלגת פועלי ארץ־ישר־אל.

עד כאן הסיכום במספרים ועכשיו נבחן את כושר פעולתם של הקלובים ובאיזו מידה נכשלנו או לא נכשלנו בני סיון של הופעתם המיוחדת בבחירות ואם עלינו להמשיך בדרך זו.

מה היתה מגמתנו בהופעה המיוחדת של הקלובים בבחירות? הרמת ערכם של הקלובים בקרב העדות ובשכונות.

ההשגנו זאת?

שני קלובים (הפרסי והבוכארי) זכו כל אחד בציר לועד הקהילה. זו הפעם הראשונה שקלובים אלה הופיעו בבחו־רות וזה הישג רב אם הצליחו לרכז מאות קולות (שניהם יחד 583 קול) לר־שימותיהם. בלי ספק יגביר הדבר את השפעתם בקרב עדותיהם.

לא השגנו את מטרתנו זו אצל הכור־דים והתימנים. הרשימה הכורדית נכש־לה (קיבלה 103 קול). הסיבות הן שר־נות: א) סכסוכים בעדה שהשפיעו על הבחירות, ב) הרבה חסרו בפנקס הבוח־רים, ג) הספרדים נייסו עשרות אנשים בתשלום, ד) העדה הכורדית היא בכלל הסרת נסיון בארגון ומשמעת ובפרט במלחמת בחירות. למרות כל המכשו־לים האלה קיבלה הרשימה את מחצית הקולות של חלקי בשכונת הכורדים.

נכשלה הרשימה התימנית. ולא רק של העובדים, גם של התאחדות התימ־נים שקיבלה רק 128. ואם נוסיף לזה את 63 הקולות של רשימת העובדים התימנים הרי גם אז יחסרו 105 קול כדי ציר תימני אחד, לעומת 3 צירים שהיו לתימנים בקהילה הקודמת.

בנתחנו את הוצאות הבחירות בקרב עדות המזרח, נזכור נא כמה דברים: א) תעודות זהות. התימנים רבים מב־ני ערות המזרח אין להם שום תעודות זהות. ב) סגירת הקלפיות בשעה 8. רוב האנשים מבני עדות המזרח הם אנשים עובדים החוזרים מאוחר מעבו־דתם. בשעות הערב ירד נשם ובשעמדו מאות אנשים בתור להצביע, נסגרו הקלפיות. ג) הופעת רשימת הספרדים. רשימה בעלת נסיון ועמדה בתוך עדות המזרח משנים ובעיקר בעלת אמצעים בספיים עצומים. בכל זאת קיבלה רשי־מת הספרדים רק 161 קול יותר מהרשי־מות שלנו. ד) רבים מחבריהן בין עדות המזרח הצביעו מטעמים שונים בעד רשימת מפלגת פועלי ארץ־ישראל. ה) עובדה משמחת היא שבכל השכונות שבהן נמצאים הקלובים שלנו קיבלו הרביזיוניסטים קולות מעטים מאד.

אין כל ספק שבעצם הופעת רשימות עדתיות נפרדות יש משום ניגוד לדרך פעולתנו החינוכית הכללית בקרב עולי המזרח. אולם במצב השכונות בירוש־לים והקלובים שלנו שם היה בזה משום הכרח. ואמנם בגלל הרשימות הנבדלות בתוך השכונות, נתלקחה שם מלחמה פנימית פורה בין הכוחות הצעירים הד־בקים בהסתדרות העובדים ובהסתדרות הציונית ובין שומרי המסורת. במלחמה זו ניטל העוקץ הערתי, כי שני המחנות בנו עדה אחת.

פ. נמדי

לאחינו העולים מארצות המזרח

(לקראת אחד במאי)

והיה כי ישאלך לבך לאמר: מה טובו של חג זה ששמו אחד במאי, שאינו מסיני ולא מדברי סודים וכל העובדים, יהודים ולא יהודים, חוגגים אותו מדי שנה בשנה על ידי ביטול מלאכה ומוד והתפהלות והנפת דגלים וכו'.

וידעת, כי חוד ימים שאיש העבודה היה מופקר וגחות דרגא וכאילו נוצר רק לצורך זולתו. העבודה שהעביד אותו כתפצו מבוזר עד ערב, ספרו עמלו הת־עשר ועשה היל, ולעובד נתן שכר זעום שאינו מספיק למחית ביתו, ועוד דיש שהעובד יתויק לו טובה ויודה לו על חסדו. ואם ניסה העובד להתדעם — תושלך מעבודתו ואיש אחר הובא התחתיו.

פרי היצירה והעמל של האדם העובד נכבש בידי תקיפים חולכי בטל שבילו ימיהם בהתענוגות והתברכו כי מאלוהים בא לחם העושר הזה, שמעשיהם חבי־בים עליו גרם להם ואתה כל טוב.

אך לכל זמן. והתמורה באה על ידי אנשי העבודה בעצמם, שהצטופפו בבתי ההרוגשת הגדולים. הם הבינו בכוחם ובערבם ונתאגדו למלחמה להרמת כבודם, להשתחרות מעול נוגשים, לח־לוקת פרי העמל והיצירה בין העובד וכין המעביד באופן עודק יותר.

וכה יאמרו העובדים לנפשם: אילו היו כל אנשי העבודה מן החורש בשדה עד פועל חנקיון בעיר ומן הבנאי עד מנהל החשבונות, והשומר והנהג וכו', אלו היו משביתים את ידם ממלאכה יום אחד היה מתגלה לעין כל שבלע־דיהם לא יכלו עולם.

הבינו אנשי העבודה כי כוח הע־ר בד בלכודה. נוצרו הסתדרויות עו־לים ברוב ארצות העולם ששמו להם למטרה ללחום לזכויות העובד. ובאות לכוח העובד ולשם חבלטתו לעיני האנו־שות כולה, נקבע יום אחד בשנה, הוא אחד במאי, להיות יום שבתון והפגנת כוח. באות לגבונות למלחמת על שחרור האדם העובד מידי מעבדיו. ויהי הדבר לחוק בכל מקום שיש צבור פו־עלים מאוגד.

בהסתדרות הכללית של העובדים העבדים בארץ ישראל מאוגדים כמאה אלף עובדים ועובדות.

ואם תרצה לדעת מה היה גודלו של הפועל בארץ־ישראל אלמלא היתה ההסתדרות — שא עינך וראה מה גו־דלו של העובד בקרב העם השכן בארץ ישראל ובקרב ארצות המזרח שאתה מיטיב להכירן, זה משום שאינו מכיר בכוחו ומשלים עם מצבו ומפקיר את חייו ואת כוחותיו בידי מנצלים אב־זרים שאובלים אותו עמלו ועינוי רואות ובלות.

ומעם מיוחד בהסתדרותנו, שאינה רק לוחמת על דברים המסורים לאח־רים, אלא היא עצמה נושאת בעול הנ־שמה ויצירה בלכלית חברתית ומדינית. היא בונה כפרים ומזלת בבישים ומקי־מת מפעלים כלכליים בעיר ובכפר, ביכ־שה ובים. למה? בדי שהיה משען מקלט להמוני יחודים מסוזרים בגולה ומגורשים מחיי העבודה והכלכלה. היא מנהל השומרת ומגינה על הנפש והישוב העב־רי ויצירתו בארץ בפני מחבלים המבק־שים להשמידנו זה למעלה משנתים.

אכן, עדיין לא השיגה תנועת הפוע־לים כל מה שהיא מוכרחה להשיג, הן באיגוד והן בטלחמה עם המעבידים.

באירופה חברו יחד כל צוררי האדם העובד, שהם גם צוררי ישראל, ואליהם נספחו גם חסרי דעת מעבור המועלים, ויצרו את האשיתים למען דכא את תנועת הפועלים ואת עם ישראל. ובכמה מקומות עלה הדבר בידם. באוסטריה גל־הם צבור הפועלים על הרותו ועל כפגשיו בחרוף נפש נפלא, עד שהוכנע. בספרד עומדים הפועלים על נפשם בגבורה ובעוז זה קרוב לשבתים ועדיין לא הוב־רעה המערכה.

לעומת זה נמצא איש העבודה בארי־צות המזרח בשפל המדרגה ורק ניצנים דלים של התעוררות נראים פה ושם. וגם בארץ ישראל לא הכל בשורה. עוד רבים אנשי העבודה שלא הבינו בצורך ההתלכדות של צבור הפועלים, וביניהם לא מעט מאחינו עולי ארצות המזרח. רבים המסיתים את הפועלים נגד ההסתדרות, ועדיין ארוכה הדרך.

ואף על פי כן נאמין כי כל פועל עתיד להכיר את עצמו ואת ערכו, ומתנה הפועלים ותלכד, והמנצלים יח־דלו, וחופש העובד, ואהבת האדם יש־רו בעולם.

זהו אחד במאי השנה יום הסברה לאחינו העובדים הבלתי מאוגדים מעולי ארצות המזרח. ותלכדו תחת דגל הסו־תדרות העובדים העברים הכללית בארץ ישראל. לשחרורם ולהגברת כוחם של כל עמלי העם העברי הבונים לו מולדת בארץ האבות. ומתנה העובדים העברי יהיה חבר נכבד בתנועת הפועלים הסו־אורגנת בעולם כולו.

יחי אחד במאי!

הערות

א. מי מתריע על קיפוחנו?

אוטרים שציבור התימנים הנו ציבור שלא חונן בכשרון הביטוי והדיבור למען ישיח את אשר עם לבו, אך מעניין מאד לציין שאותם התימנים אשר הס־פיקו להתעשר, נעשו דברנים גדולים וגם מרבים להתריע על קיפוחם של התימ־נים ועל עינוותם וכו'. תאמר, ידם פתוח תח לעניי עדתם כמו שלבם ופיהם פתוחים לדיבורים ככגר „המספחים"? — לאו דווקא! מי אינו יודע שפלוני בעל תעשיה הגונה מעסיק בה ערבים ומו־כר תוצרתה ליהודים והוא עסקן ציבורי ואהד הבואבים את כאב מחוסרי העבודה בין התימנים ומתריע על זאת השכם והערב? ואלמוני משה לוי בעל בתים ונכסים הגונים ופנו מלא נאצה על הישוב שלא בא לעזרת הפו־ליטים האומללים בימי המאורעות והוא גופו — אנשי „עזרה ובצרון" פנו אליו ואל שכמותו וביקשו מהם לתרום לטו־בת המפעל, אך הם סירבו כאילו אינם מן הישוב.

ועוד באלה — למה נפרט? וכל הע־שירים האלה השובבים על דיבורי זהב מכוונים את מרירות הציבור התימנים כלי־פי אחרים ומשחקים בכסלו במקום לפ־תות את יום הקמוצה ולתת לו מחסורו כפי שיש לאל ידם.

ואנו נאמר — אוי לציבור שעשירים עסקניו.

ב. מה בין „קהה" לקהוב?

רצו כמה יהודים לובות את התימנים שהיו רגילים — לפני המאורעות — לבלות שעותיהם בבתי הקפה שביפו ליד נרגילה וספל קהוה מזרחי. מה עשו? פתחו שני בתי קפה מזרחיים בברם התימנים שמלאום תוכן של „קהוה" ער־בית בשלימות, ואספו לתוכם לא רק את „מי שהיו רגילים", אלא גם את הבלתי רגילים. ומדוע לא? בתי קפה יהודיים בסביבה יהודית, למה לא יל־כו לשם יהודים?

ויום יום תמצא את בתי הקפה האלה שוקקים ממשחקים בקלפים, ששבש וביוצא, מעשנים נרגילה, מרבדים ער־בית, משביעים ומאהדים ושומרים על נר הנשמה ה„גויית" שלא תכבה חלילה. ובינתים כאלה הרעבים ממש ללחם, ובמקום שילכו להידשם בלשכות העבו־דה ולחבש טרף לבתיהם הם תקועים בין כתלי הקפה.

ולא הייתי נטפל לענין. זה אלמלא ידעתי ש„עסקני" התימנים ו„מנהיגי הם" מבקרים מפעם לפעם במקומות אלה, כדי לזכות בשעת אחת של עודד־רות, ומהם יראו רבים וכן יעשו.

בה בשעה קיימים קלובים שלנו וכ־הם ניתנות מפעם לפעם הרצאות על הציונות, על תנועת העבודה, על גורל העם בארצות פיזוריו, על לבטי התחיה והבנין. והעתונים מצויים, ושירה עברית מנסרת בחלל, ותמונות נאות מחיי הא־רץ מקשטות את קירותיהם, ושיעורים רבועים ללימוד עברית, חשבון ידיעות הגוף וכו'. אלא שאותם עסקנים רואים את הקלובים הללו כ„מתנגדים למסו־רת" ולדרים הביבים בתי הקהוה מקלו־בו התרבות של ההסתדרות.

זכור ברמו חכמים וההעינו תפילתו „אני רץ והם רצים, אני רץ לחיי עולם הבא והם רצים ל...

ג. חיונות בנפוך דרמה

רק נראו ניצני חוסר העבודה בארץ ובראכת ה„דרמתיות" שרתה על תנוער התימני, נוסדה בת"א בעורת ההסתדר־רות לתקה דרמתית מזרחית „שולמיה" בכמנה להציג חיונות מזרחיים־תימניים, נתקנאו צעירי עדן ויסדו להם לתקה דרמתית משלהם. עמדו קבוצת צעירים ויסדו לתקה דרמתית שלישית. שלוש הלתקות מתקיימות בתל־אביב בלבד, ולירושלים יש סטודיה דרמתית משלה, והמושבות שואפות ליצור סטודיה מש־להן, וכפי ששמעתי מתכוננת „התאח־דות התימנים" ליצור בעו"ה סטודיות שהחיינה נתונות להשפעתה, ולצופה נצ־פנו עלילות מחיי התימנים ש„עין לא ראתה כמותן — — —" ואני חשבתי, כי דין לנו בדרמות שבישובתינו: אסי־פותינו, לצורך ושלא לצורך.

ד. בנקאות ושר"דות

מר גלוסקא הוא בידוע לוחם ותיק להטבת מצבם של העולים מתימן הב־אים לארץ בעירום ובחוסר כל, ולבעמים אין להם במה להניע לארץ. וכבר עשה סיבוב בחלק גדול מבדור הארץ למען זעזע את הלבבות שיתנו כסף לעזרת אחיהם הסובלים והנאנקים. וישראל — רחמנים בני רחמנים — נתבעים ונתו־נים, אלא שהקופה אשר אליה נכנסים הכספים סדוקה רחמנא ליצלן, ומלבד זה פיה צר כצלוחית, ומה שנכנס שוב אינו יוצא.

הרגיש מר גלוסקא במבשלה הזאת וקנה בנק, הוא בנק „המזרח הקרוב". בשמו של הבנק יצא לאנגליה כשהוא מצוייד בהמלצה אישית של הממונה לראש העיר העברית, אלא שהתצלחת לא האירה לו שם פנים וישא את רגי־ליו אמריקתה, מקום שם ישב מר נ'בלי, שליח מוסדות התימנים בירוש־לים לשל מעלה (הישיבה, בית היתומים, מושב זקנים וכו' וכו' שאינם נמצאים בירוע בירושלים של ממה) וקיבץ נדבות במשך שנים רבות.

בינתיים הופיעה מודעה באחד מע־תוני אמריקה בה מבקש מר גלוסקא, מוכירה־בתבנית־טלפוניסטית.

אכן „עסקינו" אינם מקופחים כלל וכלל.

אחד התימנים המרגישים

„סמינריון" לפעילי עולי המזרח בתל־אביב

אוני יודע איך לכנותו — אם סמינר־יון או הוג, אבל אחת אני יודע — בר־כה גדולה צפונה בו, לכן גם השם אינו השוב. אחרי כל שיעור, בשמעי את השאלות אשר מציגים למרצים, את התעדות, אשר מעירים, ההשבה הרבה, ההתמדה של 25 העשקנים, אשר החלו־טו ל„מלא את ברכם" בידיעות על הציונות, עם ישראל ותנועת העבודה— אני נוכר בהוסנים שהיו בלבנו בשעה שהתחלנו בדבר. והנה עמד שלושה חד־שים ללא הפסקה. ב־2 בנובמבר נפתח במעמד 40 חברים צעירים, מפעילי הע־דות ומהתעתדים להיות פעילים.

במשך החודש עברו החברים בשיעו־רים שהתקיימו בתמידות פעמיים בשבוע על: פרקים בתולדות הרעיון הציוני, תנועות חברתיות בתולדות ישראל, תול־דות תנועת העבודה, ההסתדרות ומוס־רותה, הרבי הפולוטיקה האנגלית, הוג גם טיולים לישובים הסמוכים. יש להצ־טער רק שלא כל הערות דאגו לשלוח את צעיריהן לחוג. תימנים, בוכרים וד־משקאים — זה החוטר האנושי. יתר העדות כמעט שאינן מיוצגות.

ואמנם הולך ומתרחב האופק של הלומדים ונקרעים אט אט חוטי הניטו הדוחנו. אך אל נסתפק בזה, יתר מאמ־צים — ונרחיב את חוני הלומדים.

י. אבי־שדה

אבן פינה לבית הספר בכפר אל ראי

לפני שבועות מספר הונחה אבן־הפינה לבנין ביה"ס בכפר אל־ראי (מו־שב הכורדים על יד קדיית חדרשה). התכ־נית היא של 3 חדרים גדולים ויפים עם כל הסידורים הדרושים לבית ספר. להו־צאות הבנין הושגה הלוואה מהסוכנות לתשלום במשך 20 שנה בריבית של 4 אחוזים. עם גמר הבנין צריך יהיה לד־אוג לציודו ולדיהוטו. כעת מתנהלים הלימודים בצריף. בית הספר הוא ברשת מרכז החינוך של ההסתדרות.

במשכנות עוני

במרחק מאה מטר ממרכז רח' אלנבי — עולם בפני עצמו. הרחובות הצרים מלאים אדם. פעוטות בני שלוש וארבע נפחבים על טיט הצוות שנוצר קצתו בידי שמים ורובו בידי אדם; לאן ישפכו את מי השופכין? מובן מאליו — להע־לה העוברת באמצע הרחוב ואשר חולו הפך צבעו והיה לארמה דשנה אשר תצ־לח רק לובול שדות. האמהות אין שעתן פנויה. יש לנפות את הקמח, ולגוש, לחו־ביל לאופה ולהביא את הלחם בחזרה. יש להכין „חוק" ו„חלבה" ומעט מרק עם פירורי בשר. אך הלבישו והגעילו את ילדיהן, ובבר ברחו החוצה ובעבור שעה קלה הזדרים מטויטים ומפוחמים כאילו לא נרחצו מעולם, ואחוז חלילה ווהי מלאכתן כל היום.

בפנת הרחוב עומדת קבוצת גברים מובטלים ומספרת על דא ועל הא. לא הרחק עומד ערבי ומבריז על סחורתו, עוסק סוכר צבועה שקוראים לה „עסבר" שהוא עושה ממנה צורות מצורות שונות. והילדים באים עם פרוטותיהם וקונים את העיסה המתוקה והמטונפת. חנוני עומד בפתח חנותו ומפחק או קורא מודר־עות מעתון ישן שהוא רגיל לכרוך בו את המכולת. עגלת ערבי מגיעה ופורקת שקי קמח. אחריה בא ערבי רכוב על חמורו שמשני צדדיו ארגזים גדושים ומעניק לחנוני סיגריות „בארור" ו„מאב־רוק". בחור אחד פותח בויכוח עם החנ־וני בענין זה. החנוני מחפש אמתלאות. אנשי השכונה רוצים בזול, הוא עצמו מוכן להביא הכל מתוצרת עברית, אך אין קופצים על סחורה יקרה. נכנס אחד המובטלים ומבקש סיגריות „וזיר", הב־חור נתפל אליו: איך לא תבוש, הלא משום כך גם אתה מובטל, לו קנו כל אנשי השכונה תוצרת עברית, כי אז חי־יה לך עבודה. החשובה מוכנה: לך ראה את האשכנזיות ברחוב הכרמל איך הן מתנפלות על סחורת הרוכלים הערבים ופונות מבל הבא ביר, ומה אני כי תלין עליו? אפילו אם תהיה עבודה למכביר, יתנה לאשכנזים ולא לנו, אנחנו נזונים מהפרורים שהם משאירים אחריהם. ואני, מאין אפרנס את בני? הנה צועקים המס על הממשלה שאינה נותנת סרטיפיקטים. לו היו נותנים פרנסה לאיש מטופל כיל־דים, תיינו מולידים בנים יותר מכל הישראלים הללו. ובכלל, מי דואג לך? העיקר שהם מקבלים משכורות שמנות ולא איכפת להם אם תמות ברעב אתה ובני ביתך. פרק את כל המרירות ובוקש מן החנוני כוס ארק, ותוך כדי גמיעה היה מפליט גמגומים, גמגומים: למה אני שותה? יש לי תענוג מזה? רק בדי לש־כח את הצרות.

ופתאום מתחילה בריחה מחשוף אל הסמטאות. עגלות מעגלות שונות מתחי־לות להדרדר במורד הרחוב. מפיד עירית יפו בא לנבות גרוש מכל רוכל. אם לא יותן ברצון — יותן אחרי מכה או שתים על גבו של הרוכל. היום כנראה רבו המתמרדים והפקיד לקח לעזרתו סרג'נט ערבי עם אקדח בחגורתו וזו סיבת הב־ריחה.

הנה נטו צללי ערב ו„סוחרי" הפלא־פל יצאו עם סחורתם, סחורת ערב. כל אחד הסתדר לו בפינת רחוב, הדליק את הפרימוס ואת פנסו, ויצ שמן אל מת־בתו, סידר את דייסת הפלאפל ומתחיל לטגן. ילדים וילדות עומדים על גבו: תן במיל, תן בשני מיל, ויש פרנסה, לא בריוח אבל ברוך השם. רעש הפרימוסים מגיע מכל פינת רחוב ולבולם „יש פר־נסה", כי למה לדיירי השכונה לקנות חמאה, ביצים וכו' אם אפשר בחצי גרוש להאכיל את כל המשפחה.

מבתי הכנסיות עולה שעות המתפל־לים. הנשים בפתחי בתיהן נופחות באש להכין נרגילה לבעל, אשר בעוד רגע קט ויצא מבית הכנסת, ובדרכו חזרה תביתה יגיש לחנווני ויערן את גופו ונפ־שו בכוס ארק או בשתים ויש אשר ביאון הביתה ושתה לו, כשהוא מסב על כר ובכסת, ביד האחת צנור הנרגילה ובידו השניה תבוס. אם נותרו קצת קליות משבת גם הן תוגשנה, לשמחת לב הילדים, והמשפחה שמחה בחלקה.

— מחוץ לבדם התימנים אוכני יבול לחיות — שת לי מכר בחנות — הנה כבר נרתי בצפון, בדרום, ובמזרח ואת החן של הכרם לא מצאתי בשום מקום. ראשית כל „בתוך עמי אנכי יושבת" כמו שנאמר. והשנית: פסעת כמה פסי־עות והגת אתה ברחוב אלנבי ומחנה נפשך מזיו הכרך. אם לקנות השקה, הרי שוק מאחרי אונבי, כל טוב בו. ובחמשה רגעים חרי אתה גם במרתף בית כרגר. אין כברם התימנים לטוב. הבל רק שעו־רית יפו אינה רוצה לעזוב אותו. והוא כמו בית על הגבעל, לא זה דואג לו ולא זה דואג, עזרית יפו סומכת על עזרית תל־אביב, וזו אומרת, מי שמקבל את הכסף הוא ידאג. אבשר היה לייסד עזרית מיוחדת, „עזרית כרם התימנים", הבל שהתימנים שלנו בטלנים.

הרצונות לשונו של מכרי נפתחו שלא באשמתו. כוס הארק פעלה את שלה ונהפך לנואם מדיני. הייתם צריכים לר־אותו בשעת צהרים, איך הוא מהלך שחוח במעיל מרופט והבל ספלים מופשל לו על גבו ומטופסקי אם במשך היום יוציא עשר מלים מתחת לשונו. אך לעת ערב, לאחר שתיית הטיפה חמ־דה, הריהו נואם בהסר עליון.

עם רדת הלילה שקט כרם התימנים מן הצוחות ומן הרעש. דממה עמוקה. כל פסיעה תישמע. הכרם מוסיף כוח לעבודת יום מחר. והיום מתחיל בבר בשעת לילה מאוחרת. בשתים שלוש שעות אחר חצות כבר מעירים השמשים את לקוחותיהם לעבודת הבורא. וקול המעורר עד רחוב אלנבי יגיע. אם יש לך יום חפשי מעבודה — למען השם אל תלון בברם התימנים, כי לאמיתו של דבר אין זה כרם, אלא כוורת, כוורת של דבורים, טרדנית ומזמזמת, אך גם חרוצה ועמלה ועומדת על נפשה מלאה אמונה ורצון של חיים במולדת.

שרמה דורי

הוקפיע

בהוצאת „מסדה" בע"מ

מתימן לציון

מאמרים וסקירות, מחקרים ותעו־דות, שירים ותווי נגינה, רשמי מסע, ספורים וצלומים מחיי שבט יהודי תימן בגולה ובארץ מאת (עפ"י סדר א"ב): ד"ר א. בראור, ד"ר ש. גייטין, שמעון גרידי, שלמה דודי, ש. יבנאלי, אברהם יערי, ישראל ישעיהו, מאיר ליו, ד"ר יו"ט לוינסקי, אהרן צדוק, ר' יחיא קאפח ז"ל, מנשה רבינא.

הספר מחויק 310 עמודים, בהם 16 עמ' תנים ו־10 עמודים תמונות. נדפס על ניר משובח ומכורך בר נאה.

מחירו 150 מא"ש

להשיג: אצל תמו"ל „מסדה" בע"מ בתל־אביב ואצל כל מוכרי וסוכני הספרים בארץ.

נחפשה דרכנו

(מתוך הספר „מתימן לציון")

ד זה נ"ו שנים נמשכת בהפסקות עלית בני תימן לארץ־ישראל. נסתכל רגע בר־רך שהלכנו בה ונדע מה עמידתנו ומה דרכינו לימים הבאים.

אלפי שנים היינו מנותקים משאר גלויות ישראל. מרכזי התפוצות לא ידעו עלינו אלא מעט, ואף אלינו לא הגיעו אלא הדים עמומים מקיום נדחי ישראל, סבלם ואשרם, חכמתם ומאורעות הוי־הם, ובעיקר מפי ספרים (ספרי המקוב־לים, הדרשנים והפרשנים) שנדפסו במר־בזי גולה שונים ונשלחו אלינו, גבכל מעשינו, הליכותינו, יצירתנו הספרותית, שירתנו, תפילותינו — ראינו אך את אפקנו אנחנו. בגזירת גורלנו לא יכולנו לראות את העם כולו, להשתתף בצער גדחיו ולהתפלל לתקנתו. יצירתו הרוח־נית של העם, שירתו הגדולה, בחבי ההיסטוריה, המלחמות והמהפכות בחייו — לא הגיעו אלינו. לא ידענו פרשת היסודים והפורענויות של גלות אשכנז וספרד, הגירושים והנגישות, המלחמה רבת הנפתולים לקיום את העם בחיבורו למסורת, לא ידענו דבר מלחמת ההסכ־דות, תקופת ההשכלה, ראשית גילוי חיבת ציון. ומתוך שלא ראינו אלא את עצמנו בלבד, השוכנים היינו בעינינו בשארית הפליטה לבית ישראל. אמנם חברה זו הצמיחה בנו הערכה עצמית נפרזת אך היא גם שהגבירה בוחנו לש־נה של עליתנו בתוך הישוב.

לא די שאנו מפולגים לאנשי מחוזות (מי משרעב, מי מצנעא, מי מחידאן, מי מערן ושאר מחוזות תימן), לא די שאנו מפולגים בהשקפות דתיות־בתיתיות (דר־דע, בלדי, שאמי וכו'), הרי יש בתוכנו פועלים, סוחרים, נוחבי עבודה, אנשי מפלגות, חרדים וחפשים — ומה דבק ודבק את כל אלה? מה שאיפה גדולה, זגלת הרצון המטולף להישאר תימנים, ומה תועלת לאומה, עתה ולעתיד לבוא, אם נשאר תימנים דווקא? ומה ערך רוחני ותרבותי יש בתימנותנו, ומה, בעצם, היא התימניות הזאת שאנו לוח־מים עליה ומקדשים אותה? הרי רק אות הגלות היא שנקלענו אליה. שעגני־נו והשתעבדנו בה, ששיכלנו בת מיטב בני חמדה, שהטביעה עלינו חותם של דלות ויסורים, ושניתקה אותנו מכללות האומה.

צא וראה כמה טרחו בנסיו־נות לאחד את התימנים, ולא עלתה בידם. ובאמת, למה הם מתכוונים?

אם כמה צעירים מתוכנו הצליחו כמו־רים — עמדו הללו עליהם ונזרנו יהיה המורה שלנו לנו, כי צריכים אנו למו־רים משלנו. וכשעלה מתוכנו איזה אמן או בעל בשרון אחר ועורר עצמו עם הבריות, עמדו עליו אותם נרגנים והת־לונגו: מתנכר לעדתנו אתה, רק בתוכנו תהיה. ומה דעתם? ומתר יהיה רופא ולא יהיה רופא תימני, וחרוזה ירקח לתימנים, והתימאי ירכיב חמרים לתימ־נים והפילוסוף יפלסף לתימנים והיס־טוריון יכתוב סגרות רק לתימנים! לא יצירת אומה בתוך אומה היא? ואנה אנו באים? והרי אם כתמיד בהתבדלות לשמה סופנו מיעוט לעולמים וממילא נראה אם עצמנו כנולים בארץ הגאולה. ואם נעשת כן הרי האומה כולה תפסיד רק אבר אחד מאברים הקטנים ביותר ואילו אנו, האבר המדולדל הזה — הפ־רישת מגוף האומה תהא לנו מכת מות.

יודע אני את הטענה והיא מוצדקת: הצבוריות הכללית אינה מוכנה עדיין לקלוט אותנו. פה ושם אנו נעקצים, נעל־בים; אנו נפגעים ביחס לא הוגן מצד פרט או מוסד; יש עדיין מחיצות עבות והבדלים גדולים בהסיסות החיים, בדרכי החיים, במנהגים, בשפה וכו'. אולם כל תמוגות אלו הם פרי הגלות, והם צרי־כים עקירה ולא חיזוק שכל המתחזק מחזק את הגלות, מייצבה לעולמים. הל־שם ייצובה של הגלות באנו לארצנו? העלבונות עלבונות הם וצריך לעקור שרשם, ושרשם היא חורגת, ושרשה של חורגת הוא גורלנו בגלות. ועוד זאת: אין אנו יחידים לתרגשת עלבו־נות, יש גם עיבוצים אחרים, ואף מעולי אירופה, שהרגשתם כך ולא נרפאו מהרי־נשתם הקשה. הנו אלא מתוך שנתמזגו יפה יפה בכלל חיי הישוב והאומה. נע־שה גם אנו כמותם, נסתגל למנהגים ולדרכי החיים של הרבים. אל כל הטוב שבהם. הרי כבר סילנו לעצמנו בלא יודעים כמה צורות חיצוניות במלבוש, ובהנהגה ובדרכי החיים, מהן שליליות ומהן חיוביות — למה לא נמשיך בדרך זו ביודעים מתוך שאיפה ורצון לקבל את כל הטוב והמועיל? למה לא נלך מהשתפות. האין אנו רואים כי בדרך כך אנו מרגילים את ציבורנו לחיות פו־רק עול, שאינו משלם מסים, אינו נשמע למדות עליונה — ושונא כל סדר ומש־טר חברתי: הבונה, השותה, המקדש וכו' — כל אחד עושה כהבצו, מבלי שתהיה עליו מרות ציבורית. האם בתפקידא נו־תא לן?

או הופעה אחרת: אנחנו לוחמים בלי הרף על החינוך ילדינו „לפי דרכנו". מה משמעות המלה: דרכנו? תאמר: דתית? כלום אין בתי ספר דתיים בישוב? תא־מר: מבטאינו ומנהגינו? האמנם בדאי שבגדיל את דור העתיד מבלל ישראל על שום דברים, שהם ענ

„ארמון" משרד תיאטרוני תל אביב רח' אלנבי 50, טל. 3436 ת. ד. 4040

אברהם מורבסקי

גדול המשחקים היהודים
שהפליא את הקהל בדמותו המקסימה של „הצדיק ממירופול" בסרט „הדבוק" שהוצג בארץ

יצ"א
בתל אביב: רק ביום השלישי והרביעי 3—4 למאי באולם „אהל שם"
בחיפה: הצגת יחידה ביום החמישי 12 למאי באולם „ארמון"

בתכנית: הדבוק (הצדיק ממירופול), שילוק צוחק, מחזה מאת מ. ברודזון (עברית י. הפטמן), סרט תנ"ך ותחלים, תקראות מהספרות ההודשה, יעור. ההתחלה בשעה 9 בערב. ליד הקסנתרי: הגב' מרים לונצינר-מורבסקה.
בכרטיסים: בתל אביב: במשרד התיאטרוני „ארמון" רח' אלנבי 50 טל. 3436
בחיפה: במשרד התיאטרוני ק. גינצבורג מ"מ החדש רח' יפו
ביום"ם ריינהרט טל. 1071

אברהם מורבסקי

(לבואו ארצה)

א.

לתיאטרון היהודי היו לא מעט אנשי כשרון ומזג, שקדח בקרבם דם האמן. אולם רבים מהם עלו על קרשי הבמה היהודית בלי רטט הכהן העושה בקו־דש. אול ותיתוך דיבור, קצב ומידה בתנועה, משחק שקול, חדגשה מוחאמת — סגולות הכרחיות בעצם למשחק — עריין אין בהן כדי להעלות את הבמה בעיני חרואים ולהסבה לחיכל. כל עוד אין המשחק אלא וירטואוז — אין הוא גדול. והאדם שהכנים לתיאטרון היהודי לחם, לבטים, התאבקות של יעוד ורעיון היה אברהם מוראבסקי.

כמי שיצא מרחוב היהודי שבווילנה ותועה בנכר שבוי קסם ויופי לאיתגדי ונותן חילו לזרים — לא יכול היה לחי־זור בלי תוקף האידיאה היהודית, בלי הפיקופים לשורש. הוא כיום אחד השומרים הנאמנים על בחלת הקודש בתיאטרון היהודי, לוחם נגד העקרות והשממון, והקלישות, ורבים בוחותיו במלחמתו זו. בצוחות סגולים ופורים של משחק, במאי, סופר ונואם מחנון תמכו את מוראבסקי לאישיות החזקה ביותר בקרב השחקנים היהודים בומננו. התרבגת לא טשטשה על האינטואיציה הביומתית שלו, הסופר לא דחק את רגלי המשחק, אלא שנצטרפו כל סגולות רוחו לתביעה עליונה. הוא משוגע תמיד, לוחם תמיד, דבריל — נחלי רתמים, מסוחיו הבימתיות — חיים שנגנים — בכל אותה כת־ליוצים, המשתוללים בחורבות התיאטרון היהודי שנסתלקה מהן השכינה.

אולם למלחמתו על חוכן ואידיאל בתיאטרון היהודי לא היה נשקף סיכוי הנצחון בלי משחקו, בלי ביומו, בלי כל הגרעיני והתמציתי שמביא הוא עצמו. כ.

מוראבסקי הופיע ראשונה על הבמה היהודית בעיר מולדתו ווילנה בשנת 1918. באותם הימים הטרופים של מל־חמות ומהפכות נתערער גם התיאטרון היהודי, והנה חזר אז מרוסיה לווילנה נחום ליובבסקי, דירקטור של תיאטרונות ושחקן, הוא מצא בווילנה קרקע ליסוד לחקה וכינס סביבו כשלשים שחקנים, ובינתיים היה גם אברהם מוראבסקי, שנתפרסם אז כמשחק הרבותי. ובשחוק מה לאחר זמן סח „הלהקה הוילנאית" הגיע בה למדרגת כוח יוצר מובחק וגת־בלט בפעולה זו כמשחק וכאלישות בחירה.

מוראבסקי נלחם מאז דרך על הבמה היהודית לריפורמאטור אמנותי טהור, למחוות ספרותיים, הציג בעצמו את „אלם" של א. וייטר, טלא במחזה תפ־ריד ראשי והצליח. כשחופיע ב„שמע ישראל" לאוסים דימום כבר הלחיב את הקהל בנצחונו. אולם לשיא תיאטרוני הגיע ב„דיבוק" בתפקידו של „חצדיק ממירופול", שכבש לבבות בכל התפ־צות. בשמשך שנות עבודתו יצר לו מער־כת תפקידים מוחידים, כגון ב„אוריאל אקוסטא", „לין", „חסופי סטירות", „יושי אנגל", „סמרטוטים", „דוקס" וכו' וכו'.

ואף על פי שיצר הרבה, מתלבט הוא עדיין בצמאון קדחתני ליצירה ולא ירע סיפוק. ריחו הסוערת, חתירתו הבלתי־פוסקת לחישגים חדשים, נוזלת את מנוחתו, ואין הוא כין האופטימיסטים, זרי דפנים לא יסמאו את עיניו, עודנו תובע, מוביה בשער, הוא הלוחם הנצחי.

בתיאטרון היהודי רואה הוא משוח יעוד ישראלי־לאומי, הוא חדור הכרה לאומית מתקדמת ותיסור הנועי יהודי מתבלט בבמה ממסותיו. כתב חרבה על נושאים יהודיים וגם פרסם מסות אח־דות על „המדינה היהודית". במאמריו חרבים בעתון תנועת ארץ ישראל הער־בדת בפולין „דאס נייע וואר", ראינו אותו כסופר שנון עם, שהגדרתו תמיד חריפה ומסורית ומזגו תמיד לוחם וכובש.

מוראבסקי הער ומתרשם מכל הופעת חיים גדולה, עומד לפני אחת ההופעות הגדולות ביותר בחיינו — לפני ארץ־ישראל.

תהי לו הזיה זו למקור הפראה יצירתית!

נ. גרינבלאט

עקרת הבית — דרשיו!!
קומון־סנס COMMON-SENSE
המשמיד חפושיות, יחושים, עכברים, נמלות וחידקים
להשיג בכל בתי מרקחת וחנויות מכלת
המפיצים הראשיים: אחים טשלון דרך יפו־ת"א 52, טל. 2611

תל־אביב

תכנית איור צפון תל אביב

הודעה רשמית אומרת:

הוערה לבנין ערים במחוז הדרום דנה בפרטי תכנית אזור צפון תל אביב בהתיעצות עם הועץ לבנין ערים. נוסף להצעות בדבר כבישים וחלוקת אזורים יושם לב שתישאר רצועה ברוחב 200 מטר לאורך שפת הים שאסור יהיה לבנות עליה, שלא כערי חוף אחרות, ייהנו התושבים של האזור הזה בע־תיד מרצועת חוף יפה.

הפרצלציה של האדמה בסביבה זו נחונה לבקורת ולא ייתנתו רשיונות בניה לבעלי המגרשים העלולים לפגוע בתכנית הפיתוח של הסביבה הזאת וביחוד ליד שפת הים.

באשמת שבועת שקר

שמואל אהרונוביץ, בעל הבית ברחוב הפונרס 9, נאסר אתמול ע"י המשטרה (שוחרר בערבות עד למשפט לאחר שגב־בתה ממנו הודעה) באשמת שבועת־שקר.

א. הגיש בימים אלה תביעה על סמך שטרות נגד מי ששכר דירה בביתו ופיכה אותה לפני שחל פרעון השטרות. הנתבע טען, כי בעל הבית הציע לו שיפנה את הדירה והבטיח לו, בנוכחות ערים, להחזיר את שטרותיו. במשפט מסר בעל הבית עדות בשבועה, בה חב־ריש את דבר הסכמתו לביטול הזה השכירות והבטחתו להחזיר את השט־רות. הדיין, שנדון לתשלום השטרות, פנה בתלונה למשטרה ואהרונוביץ יועמד לדין.

אוכרה לחללי המאורעות

נערכה אמש בבית הכנסת הגדול בתל־אביב מטעם העיריה, ועד הקהילה והרב־נות, במלאת שנתיים לפרוץ המהומות ביפו. החזן קיפניס אמר פרקי תחילים. באוזי אזכרה נשאו הרבנים עמיאל ועוז־יאל, ר. צ. פנקס מטעם עירית ת"א וא. שלוש בשם ועד הקהילה. החזן סיים בתפילת „יזכרם אלהים לטובה" וב„אל מלא רחמים". קהל רב השתתף באזכרה.

במסלנת פועלי ארץ ישראל

בשבת ב'10 בבוקר בבית אדלזורוב ישיבת מועצה הסניף: אינטרפציה מישיבת הסרבו. שאלת הגוער.

כ„הפועל"

בסקציות האופנים. — בשבת ב־5 בבוקר ליד התערוכה, שעור לקבוצות הנוער א' וב'; ב־9 שם — חברים (חברות).

ביום א' משתתפת הסקציה בתגיגת 1 במאי בקרית עבודה.

בספורט

בשבת ב־3.30 על מגרש „הפועל" (דרך יפו־ת"א) — משחק ליגה סיבוב א' בין „מכבי" א' ת"א נבין „הפועל" א' ת"א.

בתי המרקחת תורנים הערב

הלפר, רח' הירקון 22; „הגליל" רח' בן יהודה 30 (עד 12).

בתי המרקחת תורנים בשבת

„תקוה", רח' בן יהודה 41 טל. 3587; טרק נתן, רח' אלנבי 102, טל. 3021; „אלישע", רח' פלורנטין; ד"ר לוין, רח' אחד העם 93.

בתי המרקחת תורנים במוצ"ש

מליחמן, רח' נחמני 53 טל. 3566; „עמ־מי", רח' בן יהודה 34.

לגוער העובד העולה להסתדרות

חברי הגוער העובד העולים להסתדרות מר־פיעים ביום א' 1 במאי ב'12.30 בצהרים ליד חבית האדום לשם קשתתפות במפקד באצטדיון ובטקס קבלת מנקפי החבר של הסתדרות. הכבושת ההגנה חיפה.

בקלוב הפועלים. — בשבת הרשמה לחוג הכנה לשעורים מעוניים לעוברים במתכת. לחי רשם בקלוב הפועלים (בית ברנר על תגב) ב־5 —10 בערב.

באגודת עובדי הרפואה—ארגון הרופאים

בשבת ב'10.30 בבית ברנר (תחר 43) הפגי־עה הארצית הראשונה של עובדי הרופאים של חיפה, ירושלים וחליאביב בחשתתפות ב'כ הועד"ת של ההסתדרות וסועצת פועלי ת"א; אינטרסנטית על תנאי העבודה בערים. הצעות לקביעת הערים אחיר של שכר עבודה, הערכת רופאים מסקום לסקום.

השבת בבית ברנר. — הערב ב'8 בדיוק מסיבה לזכרו של י. ח. ברנר בחשתתפות יצחק לטרו; שירה בצבור בהדרכת ר. סבבורסקי. בשבת ב'10.30 בקלוב על גג בית ברנר ר. זב־אי: שעור באגדה.

בהסתדרות הסקידים. — הערב ב'8.30 בקלוב הסקידים (אולם „ישה הפיי"). בתערוכת הציירים" הסברה ושיחה בחשתתפות האמנים.

עירית תל אביב לכבוד א. מורבסקי

ביום א' ב'11 לפני הצהרים בעיריה קבלת פנים לכבוד המשחק האורח.

תיאטרון ומוסיקה

קונצרט למוסיקה עברית. — במוצ"ש באולם לפסרסוסיקה (רח' ברנר 18) הקונצרט הראשון למוסיקה עברית מיצירות ח. נ. ביאי־לוק: המוסיקה מאת נבריאל נראר. סרים לוית (נסמבר), י. סוגל, מנחם חולנדר (נוסרה) ויעקב מאירוביץ (כנור).

מסיבה מטעם אנציקלופריה „נעורים־ביום א' בערב בקלוב. „הלביות".

במוסדות ובסתדרויות

כבית העם. — בשבת ב'11 ד"ר ה. לנראו: הרעיון הסוציאלי בישראל ובעמים.

בויצ־ו הצעירה. — בשבת ב'4.30 בקלוב (בשבת בית השואבה 8) מסיבת „עונג שבת". שירה בצבור.

ב„אהל שם". — בשבת ב'10.30 — ד"ר מ. גילברג: שעור בתלמוד; ב'5.30 — ד"ר ה. לוין: שעור במדרש רבה; ב'5 במסיבת „עונג שבת" — כבוד השופט העליון מר גד פרוסקין: לתקנת מצבה של האשה במשפט העברי.

באופוזיציה הבורבוכית בהסתדרות. — במוצ"ש ב'8.30 בקלוב ברזוכ (רח' ברנר 14) מסיבת חברים מוקדשת לפתיחת סטינרין הפר־עלים: הרצאות ותכניות אמנותיות.

באגודת אמנים ומורים למוסיקה. — הפגישה בשבת ב'5.30 באולם למוסיקה קאמריה (רח' ברנר 18): מחוגר בטהובן בחשתתפות ר. בורשטין־ארבר, אריה אביליאה וס. פולק.

אספת עם של הלינה למלחמה בשחפת. — הערב ב'8.30 באולם „אחר".

פתיחת עונת הקיץ — ב„חוג". הכימה בנבורי. — פגישת ה„חוג" בשבת ב'4.30 באולם „ישה חפץ": חרצאת — ראובן גרוסמן, שירים עממיים — אלי קורא.

באנטיפא — ביום א' ב'8.45 בערב בקלוב (רח' ברנר 14) מסיבת חברים עם חלק אמ־נותי.

סיעת העובדים הציונים הכללים. — בשבת ב'10 אספת תא הפועלים חפשוטים: שאר־לות האגודה.

בחוג העולות וחחדשות של ויצ־ו. — ביום א' ב'5 בקלוב א. ברגלינרונמן: האשה חיי הורית בחיים הדתיים.

בפועלי ציון והחוגים המרכסיסטיים. — הערב בקלוב הפועלים (רח' הרצל 36): שנת זעזועים ומלחמות בעולם ובארץ.

בקלוב לדבור עברי (רח' אלנבי 20). — ביום א' ב'7.15 בערב לפתחילים: מרק בוקי רוס; ב'8.30 לפתרסרים שיחה על תרבות והשכלה. ורשמים מ„המעגל הלבן".

בפועלי ציון והחוגים המרכסיסטיים. בשבת ב'10 בבוקר בקלוב (נחלת ביניפין 1) לעולי מערב אירופה — בן מאיר והלי: שנת הועונים והמלחמות בעולם ובאירופה.

אספת מורי בית־ס „תחכמוני". ביום א' ב'10 בבוקר.

ירושלים

כמ. פ. ים ובאגודות

מחלקת הפועלות וארגון אמהות עוב־דות. — ביום א' ביקור משותף לקלובי הילדים. מתאספים ליד המסעדה הקואופרטיבית ב'2.30 אחה"צ.

זמרה בצבור

במוצ"ש ב'7.15 באולם ועדת התרבות זמרה בצבור בהדרכת פ. ברונפמן.

בעדות המזרח

בקלוב הנוער הדתי (החימני — בשבת ב'6.30 בהשתתפות ש. ואבר. הבנית אמנותית. בקלוב הפועלים הבוגרים. — בשבת ב'1.30 בהשתתפות פ. נמרי.

בקלוב צעירי הזורדים. — ביום א' ב'5. בהשתתפות פ. נמרי.

במפלגת פועלי ארץ ישראל

בשבת ב'10.30 בקלוב — אספת תא פועלי הבנין: עזרה לתאוכרי עבודה: המשרד הקבו־עי (הפותח ש. סבדרלוב). ב'9.30 ישיבת הר־הלת החתא. ב'4 — פגישת הצירים לועידת הספ־דנה.

תערוכת האמנים של „השומר הצעיר־

הפתח בשבת ב'11 בבוקר ב„בצלאל". כרטי־סים מבעוד יום בקופת „בצלאל" ובקיבוצים „אכזריות" של שלומר (רח' בן יהודה 111) ובמסעדת הקואופרטיבית. התרבות סתוחה עד 6 בערב.

במוסדות ובסתדרויות

בנוער המרכסיסטי. — בשבת ב'8 בבוי־מר תרגילי כדר: ב'3.30 — חוג לשאלות ההורשה והטון: ב'4.30 — אספת ארגון הנוי־ער.

בסיעת העובדים הציונים הכלליים. — בשבת ב'4 בקלוב ויצ"ו (רח' בן יהודה) שטרוגינים: יתכנו ל'ב כמאי.

בכפר

בן שמן

בשבת לפנה"צ נשף. ינאם א. יורים, בתכנית האמנותית ו. ברבנ.

גן יבנה

במוצ"ש נשף. ינאם צ. רוזנשטין. בתכנית האמנותית רחל מרכוס.

גדרה

במוצ"ש נשף. ינאם שרייבסון. בתכנית האמ־נותית מורבוני.

הרצליה

במפלגת פועלי ארץ ישראל. — בשבת ב'10 בבית הפועלים ישיבת המזכירות. ב'11 פגישת מועצת הסניף.

חדרה

— הערב ב„הפועל" משחק סימולטני בחש־תחמות מ. מרמרוש. נשאר מספר מקומות עבור משתתפים.

זכרון יעקב

במוצ"ש נשף. ינאם ד. ברש. תכנית אמנו־תית.

יבנאל

במוצ"ש נשף. ינאם ח. רוקח. בתכנית האמ־נותית מ. ברנשטין כתן.

ירקונה

ביום א' ב'4 על המגרש הצבוגרי אזכרה למלי אנגלסרטן פתיחת החורשה על שמה ונגולוי המצבה.

כפר־סבא

הערב ב'8 בקלוב העבודה אסיפה נוער מוס־דות לקה"ק: מ. גולדשטיין: המאמרן לקרקע.

כפר מל"ל — רמתיים

בשבת ב'5 בבית ד"ר שטיינינ מסעם ועדת התרבות שעל יד מועצת הפועלים הרצאה על תולדות המוסיקה.

כפר אלרואי

במוצ"ש נשף. ינאם ה. רבין.

מגדיאל־רמתיים

בשבת ב'10.30 בבית הפועלים ד. קימפלר: יסודות הפסיכולוגיה של התמונים.

פתח תקוה

במפלגת פועלי ארץ ישראל. — חוג ארלזורוב לעולי מערב אירופה — הערב ב'8 בקלוב שיחת חברים בהשתתפות טרוסה ושרייבר. בית המרקחת הלוחני. — של סוסיוביצקי ברחוב הברון הירש.

— בשבת ב'10 בקלוב העבודה ש"ש ח. אר־לוזורוב יראו חברי המשלחת מרוסיה מע"ד י. לרנר, י. קוריו ו. קבוירסקי על מצב היהודים ברוסיה והציונות. עולי רוסיה פוו־מנים.

— מחר ב'9 בבוקר בבית הפועלים בחדר 8 אסיפת הברי המינהלין של ועד"ת.

— לא 50 — כפי שפורסם בטעות — כי אם 45 מיל יהיה מסרתמים לחדר סוג א' וב'.

— בשבת ב'4 באולם „הדר" מטעם „עונג שבת" א. ב. מרהיהו: הכנואה בנקוייה: שירה ע"י דוד־נמל והמקהלה.

רעננה

ב„הפועל". — בשבת ב'10 בצריף של ועדת התרבות אספת כל חברי הבניין והפלוגות: ביום א' ב'2 הנתרות בריצה, הליכה, גלישה, זחילה, העברת פצועים, אוגניים וכוכים. חוד־נוף ליד ועדת התרבות. הנסר על יד בית הפועלים.

במסיבת שבת ב'4 ד. קימפלבד: הסטו־מיספירה והשאלות הכרוכות בה.

רחובות

הערב נשף התלוי. ינאם י. קוסוי. בתכנית האמנותית — מ. ברנשטיין־כהן וא. גמליאלית.

למגישי הבקשות לפיצויים

על הרשומים מטה שהגישו את תבי־עותיהם לפצויי נוף להופיע לפני הוע־דה לפיצויים במשרדי שלטון המחוז שבמושבה הגרמנית בחיפה ביום ב' 2 למאי ב'8 בבוקר:

שמעון גרומם, ריזה גולדשלגר, אטל סטניצקי, חנה של, דובה גלוברזון, טו־ביה לפר, רבקה ציפרשטין, גרשון לנ־ר, ישעיהו ובמן, אריה בר, מרדכי נעמני, שמואל מיסנובסקי, נח קופר, דב שפירא, צבי שטרקר, יהודה ברוג־שטין, אשר ליברמן, ולטר מנלולון, יונה מיכלוביץ, שמעון פרנק אליהו שיטרין, אסתר ברזלי, אלפרד קובלנץ, פוליפ פיפר, אהרן שפר, מרדכי בר, לם, טנ־קום.

על הרשומים מטה שהגישו את תבי־עותיהם לפצויי נוף להופיע לפני ועדת הפצויים בנצרת ביום ג' 3 מאי ב'8 בבוקר:

סבינה שפנוב, דגינה בן נון, ט. ברגר, חנה אורבך, מרדכי כהנא, חיה סגל, לאו וידנר, אסתר שהרור, אריה צשלה, יצחק מלר, חיים גרום, יעקב בורגשטין, הירש ליב הספל, חנה רפאל מזרחי אישר פודהורצר, יהושע פרלמוטר, שמעון בו־קנהולץ, אליהו אלקום.

שאלות הכבישים והמלוה העירוני במועצת עירית ירושלים

בישיבת מועצת עירית ירושלים, שהיותה אתמול אחר הצהרים, השתת־פו כל החברים הוא מהכמושוילי יחסן צדקי דג'אני.

הישיבה דנה על המלצות ועדת הדר־ים ואישרה אותן פה אחד, הוא משני כבישים: אחד בשכונת חבקעה ואחד — ברחוב המקשר את רחוב המלך ג'ורג' ונחלת אחים, ליד הבית המשור־תה. הוחלט להחזיר את השאלת עליהם לדיון חדש בועדת הדרכים חואיל ואח־דים מהחברים הציעו לסלול כבישים בשכונות אחרות של העיר: בית ישראל מהכת יהודה, רחביה ועוד. כן דנה המועצה על המלצות ועדת הנצעות שהתקבלו בישיבת הועדה ביום ד'.

מדוע לא לקבלן הזול ביותר?

א. אלמליח שאל מדוע מסרה ועדת הנצעות את סלילת כבישי עזה לא לקבלן הזול ביותר, — כה בשעה שמר סלומון הציע באותה ועדת לקבל עקרון שהעבודות בשכונות היהודיות יש למסור לקבלן היהודי הזול ביותר וב־שכונות הערביות לקבלן הערבי הזול ביותר, ועקרון זה נתקבל ע"י הועדה.

י. בן צבי השיב שהועדה וגם המועצה מתעניינות בפועלים שיעב־דו בעבודות העיריה ולא בקבלן ולא תהיה כל התנגדות למסור עבודה לקב־לן ערבי בשכונות היהודיות אם יעסיק מאה אחוז פועלים יהודים וכן למסור עבודה לקבלן יהודי בשכונות הערביות אם רק נהיה בטוחים שיעסיק 100 אחוז עבודה ערבית. במקרה זה לא ידענו אם הקבלן היהודי הזול ביו־תר יעסיק מאה אחוז פועלים יהו־דים. יהואיל ומהנדס העיר מר פארק הביע את רצונו מעבודות המשרד הקבלני וההחרש בין הצעות שני הקב־לנים קטן — החליטה הועדה למסור את העבודה למשרד הקבלני. ח. סלוד־מון חופיף ואמר, שיש לשים לב גם להמדים בכבישים בנוגן: אבנייסיוד לכבישים והצע שהמשרד הקבלני יוצר אותם בידים עבריות והקבלנים האח־רים קונים זאת בשוק.

ד. אוסטר אמר, כי אתמול בבוקר קיבל מכתב ממר אלקינד, הקבלן, בו הוא מתחייב להעסיק בעבודה זו מאה אחוז פועלים עברים ובשעת קביעת המחירים התכוון אך ורק לעבודה עב־רית מלאה. כן הודיע כי שאל אתמול בבוקר את מנהל העיר על טיב עבו־דתו של מר אלקינד וחלה חביע את רצונו מעבודותיו.

מתנגד לעקרון של חלוקת העבודה לפי העדות

יעקוב פראג' התנגד בכלל למסור כל עבודה שהיא לאיזה קבלן שהוא אם אינו זול ביותר. אנסטאס הגניא תמך בדברי פראג'. אוסטר הסיף וא־מר, כי רצוי לפתור, אחת לתמיד, את שאלת העבודה והתפקה של המרים לעיריה. בימים האחרונים דיבר עם המושל שאמר, כי „בירושלים יש למ־סור את כל עבודות העירייה וכל ההס־פקה בשכונות הערביות לקבלנים הער־בים ובשכונות היהודיות לקבלנים הי־הודיים". יפה עשתה ועדת הנצעות, שקבעה את העקרון הזה ובקשה מהמו־עצה לאשרו.

העיקרון נשאר — העבודה נמסרה לקבלן אחד

לאחר דיון נוסף הוחלט ברוב דעות א) לאשר את העיקרון של חלוקת הע־בודה בין שתי הועדות; ב) ברוב דעות בניגוד לדעת י. בן צבי וח. סלומון, הוחלט לבטל את החלטת ועדת הנצ־עות ולמסור את עבודת סלילת כבישי עזה לקבלן מר צ. אלקינד בתנאי שיע־סיק מאה אחוז פועלים יהודים.

ויכוח על המלוה כדי 50 אלף לירות

אשר לחלוואה בסך חמשים אלף לי־רות אמר י. בן צבי ששרות גדול הע־שה העיריה לתושבים, ללא הבדל גוע או עדה, אם תגשים את החלוואה להיר־קון כבישי ירושלים וחיבור ביוב השי־בוגות לקוים הראשיים, כי לא יתכן להטיל על חברה עבודה זו וכל פרט משמח לשלם את הלקו ובלבד שמפעלים אלה יבוצעו. מלבד זה יש לראות גם צד שני השוב והיא העבודה לפועלים, שכן מפעלים אלה יתנו הכנסה למספר אנשים למשך זמן ארוך וזאת היא מצ־וה שהזוון גרמה ויש לקבלה בדצון.

יעקוב פראג' הביע התנגדות להלוואה מאחר שבכנה גדולה ברוכה בזה, — הממשלה הובעת מהעירית כספים ואם נפתח את שער החלוואה תבריח הממ־שלה את העיריה לפתוח עוד שערים באלה וללוות בסכים כדי לפרוע את החובות שאנו חייבים לה. מר א. אל־מליח התנגד לדעתו של פראג'. עיריה שיש לה יתרה של 23 אלף לירות בקר־פה, מוביחה שאינה פועלת ורצוי היה שהעודיות תעבור ותהיה חייבת חמשים אלף תחת שתהיה לה יתרה. ולכן הוא הומך בהצעה זו. מר סלומון אמר כי לדעתו תסגור קבלת החלוואה את שע־רי החלוואות בפני הממשלה והעיריה תגיד לממשלה לוותר על חובת היא מאחר שהעיריה עומסת חוב אחר של חמשים אלף לירות. מצד שני יש לה־ביא בחשבון שפעולם לא יתוקנו כבי־שי ירושלים והתעול לא ייגמר בלו־ה החלוואה. מחובת העיריה לסיים את המש שנות עבודתנו בה בעבודה פרו־דוקטיבית ובולטת. סעד אלדין אל־חלילי אמר שהעיריה היא בבחינת חברה וכל חברה מוכרחה ללוות כס־פים כדי לשכלל את משקה ולא תתכן עיריה בעולם הרוצה בשכלול העיר ובמנוחת תושביה שלא תהיה חייבת מחוץ לעירית ירושלים השומרת על שמריה וצוערת בצעדי צב. על כן הוא תומך בסידור החלוואה. אנסטאס הגניא אמר כי אם העיריה חייבת, הרי חייבים תושבי העיר ובזמן קשה זה אין להע־מיס על התושבים הובות ניספים. דרבי ירושלים אינם רעים עד כדי שהם ידר־שו תיקון מידי. אשר לתעול הוא סבור שיש לדחות פעולה זו עד שיתבהרו השמים ויפוזרו הענגים. תשהודים.

יפוי כוח למ"מ ראש העיריה

היו"ר אמר כי לאחר שמיעת הוד־כות נחברר שהרוב תומך בהצעה. הוץ משנים. הוא מבקש יפוי כוח להמשיך במו"מ עם הממשלה ומוסרות כספים בדי להנשים את החלוואה. הוא יודיע למועצה על מחלך המו"מ. יפוי הכוח ניתן לו ברוב דעות.

כישות הפועלים

המועצה אישרה את"כ את הצעת המושל ברכב ביטוח הפועלים בחברת „לוידס" ולא בחברת „אלשוק".

חלב ל-7500 תלמידים בירושלים

פעולה חשובה כלכלית ובריאותית

פעולה חשובה תיעשה מראשית השבוע הבא בבתי הספר העבריים בירו־שלים. ב־7500 ילדים, תלמידי בתי־הספר שבמערכת החינוך של הועד הלאו־מי ושל „אלואנס", יקבלו יום יום כוס חלב. בקיץ — מקורר, ובחורף מחומם. החלב יהיה מפוסטר, יובא בטאנקים השומרים על קור וחום במשך 24 שעות ויומעא לבתי הספר בשעה־שעתיים לפני הלוותו. סודרה השגחה מפירדה על טיבו וגקיונו של החלב, שיוקח במוגן כולו מתמשק העברי. התשלום בער החלב יהיה מ־5 עד 20 מיל בשבוע (שש בוסות), לפי יכולת ההורים, ילדי הורים עניים יקבלוהו חנם.

רופאים ועסקני בריאות מחשיבים ביותר את הפעולה הזאת. בחוזר שישלח בענין זה להורים הודשנה מעלותיו היתרות שלה חלב והרכבו. אין צורך להרחיב את הדיבור על חשיבות הפעולה הזאת בשביל המשק החקלאי העברי.

התהיה מועצה לעמק-זבולון?

פגישה עם השלטונות

ביום ד' היתה בעיריה מוצקין פגישה של סגן מושל המחוז מר סקריבינר בלוות קצין המחוז מר ברנמן עם באר־כות הקריות בעמק זבולון, כפר עטא ובא כוח הקה"ק. נדונה שאלת הקמת מועצה מקומית בעמק זבולון. מר סקרי־בינר הסביר כי תושבי עמק זבולון יכולים להספח לעירית חיפה, אבל שמר־רת זכויותיהם של ישובי עמק זבולון. ישנה אפשרות שניה: להקים מועצה מקומית בלתי תלויה בעירית חיפה — בכל ישוב מועצה לחוד או מועצה כללית אחת לכל הישובים. מר סקריבינר הוסיף, שהממשלה לא החליטה עדיין מה היא הצורה הנאותה, והוא בא לש־מוע את דעת באי כוח חישובים, אולם ברור שוערים מקומיים יוכלו להתקיים גם לאחר סיפחה לעירית חיפה. ב"ב קרית חיים מסר, כי אין למשתתפים בפגישה אפשרות לחוות את דעותיהם, כי עליהם להתקשר עם המוסדות המר־כזיים של הישוב. הדאיון נמשך בשעתיים.

על משטר העבודה העברית בפתח-תקוה

פועלי פ"ת הקיפים בדעתם לא להשלים עם הוצאת הפועל העברי מן הפרדסים עם סיום עונת הקטיף. משמרות של עשרות פועלים עוברות ביומים האחרו־נים בפרדסים. המשמרות נכנשו בפיע־לים ערבים רבים בפרדסים של עקיבא ליברכט, הסוחר משה דנטנר, פקיד עירית פ"ת י. צ. שפירא, אליאשוב בעל בית חרושת לצמר־פלדה שהתוצרת שלו נמצאה באמצעות האיגוד למען תוצרת הארץ. לאחר מו"מ קצר עם המשמרת עזבו הפועלים הערבים את העבודה בכל הפרדסים האלה.

נדון על החזקת כדורים

בית הדין הצבאי בירושלים דן אתמול למאסר חמש שנים את רמון מחמוד שנתפס בהחזקת 14 כדורים בכפר ציר־בחד אחרי ידיות על בית הנציב. עדי התביעה כיפרו כי הכלכים הלבו למחרת הירויות לביתו של הנידון ושם נמצאו הכדורים.

בדין נאשם גם בנו, אולם זה זוכה.

חשודים בסיוע לכנופיות

משטרת רחובות אסרה את מוחמד יאסין מכפר מאראלים, ג'מיל סוליימאן מאידיניבה, ואת שיך יאסיף מטינה. הנאסרים נמצאים במשטרת רחובות, חשודים בסיוע לכנופיות.

מכירה זולה יוצאת מן הכלל
1800 חתיכות לבני משי אלגנטיים לגברות
מכנסים לגברות 85-65-60-50 מיל
קומבינזונים 135-125 מיל
פידמות 270-225-195 מיל
כותנות לילה 225-195-135 מיל
בזול רח' נחלת בנימין 63 ע"י שדרות רוטשילד

פנסיון קפה „צור וגל"
אחוזה — הר־הכרמל
נפתח לעונת 38 טל. 1866

חיפה
כמ. פ. ת. ובאגודות
אגודת האחיות והמטפלות — ביום ב', ב'8 בערב בבית הפועלים חדר 7 ד"ר פרבר: הסיסון נגד מחלות בגיל הילדות.
בתי מרקחת תורנים בשבת „בלבור" רח' בלבור.
מי אחראי לשגויים בבנין? — פסק דין בעל ערך עקרוני ניתן ע"י שופט השלום מר צוקרמן בחיפה במש־פט פלולי שהגישה עירית חיפה נגד בעלי בית בהדר הכרמל שנתבעו לדין לפי חוק בנין ערים על ששינו שלושה חדרים לחנויות ועשו שינויים אחרים בניגוד לרשיון העיריה. ב"כ התביעה דרש להרוס את החלקים שבבנו בניגוד לרשיון. לשאלת הסניגור העו"ד י. עמיקם, ענו שני עדי התביעה שאינם מכירים את הנאשמים ולא ראו אותם ליד הבנין. הנאשמים הצהירו שהם לא עשו את הדברים שבהם מאשימים אותם. הסניגור טען, כי הסעיף 36 של חוק בנין ערים אומר בפירוש, כי „כל העושה דברים ידועים בניגוד לרשיון וכו' יאשם". לא הוכח, כי הנאשמים בעצמם עשו את השינויים. השופט קיבל את הטענות וזיכה את הנאשמים.
פקודות מעצר — השופט חסן מקאוי בחיפה הוציא פקודת מעצר ל־15 יום נגד המתנקש פדל אסוואד שזוהה ע"י החלבן טופר רוביץ ואשתו (ראה עתון אתמול). כן הוצאה פקודת מעצר לשבוע ימים נגד ראשד זפרי הנאשם בדקירת מוחמד הינדי בחליסה ליד מסגד חג' עבדאללה ביום ג' אחה"צ.
בנמל — האניה „מארקו פולו" (איטלקיה) הביאה נוסעים ומטען מעורב, „טיב־ריום" (הולנדית) הביאה מטען מעורב. „פלס" (רומנית) — חיטה, עצים ועוד. מ־2 אניות פרקו סחורות שונות. אחת מהן הדרים. ביום ד' היה האיספורט 939 טון, האכספורט 317 טון.
שוחרו — בפי שהודענו אתמול, ניתנה ביום ד' פקודה מטעם המשטרה לשחרר 5 מאסי־רי חבתים המשותפים מבית חסוהר בעכו, וכן את חבר גולדברג שנעצר ע"י המשטרה בחיפה. לפי פקודה זו שוחר־רו 6 החברים אתמול בבוקר.
שבוע ההמאה — שהחיל עד כה בחיפה אבובה מרה. גרמו לכך גם האימפורטרים שלא הקפידו שלמחסניהם לא תומצא המאת הון וכן סיטונאי המאה שהתחרו במחירים. אחרי הסכמה, באה חטבה ירועה ויש לקוות כי הגורמים הנ"ל יימנעו מהכשיל את המפעל.
בית חרושת לסירות של בוכמן — בקרית הרושת תוסיו את באי כוח המסחרות והעתונות לסיור. הוא הראה למוזמנים מוצגים של סירות, פלסי־מים, קלמרים, ועוד. המפעל עשה רושם כאה.
כמוסדות וכסתדרויות — אגודה להשתלמות במדע. — במוצ"ש ב'8.30 ר. קרניאל: חיפה וירושלים.
חובבי הטבע. — הערב ב'9 קונצרט תר־לוסים בחסברת פישר. בשבת ב'8.30 טיול לכרמל הצרפתי ולים.
הפועל המזרחי. — במוצ"ש ב'8 ב„נצח ישראל" פינגר, ירמיהו ובכלינסקי: פעולות התרבות לקראת עונת הקיץ.
החוג למורי התעמלות בביתות נמו־כות מתאסף מהיום פעמיים בשבוע: ביום ו' ב'2 אחה"צ וביום א' ב'2.30 בבית"ס „גאולה" בהדרכת ש. בראלי.
ב„אהל שם". — בשבת ב'5.30 בתכניון ד"ר י. א. רבין: תקופת הגאונות בגאותה (לפלאה תשע מאות שנה לפטירתו של רב האי גאון): שיחה בצבור בכיצוגו של פרידמן לכוב.
וויצ"ו. — אחרי חופש הפסח נפתחים מח־דש שעורי הערב לעבדית בשביל מתחילים ומתקדמים.
ארגון הגננים על הר הכרמל — בשבת ב'5 מיול בומני על הכרמל. נפגשים ליד תחי־נת האכסובוסים ב„אחוזה".
אגודת הצעירים העברים — בשבת ב'3.15 במגרש הקליעות בהר הכרמל (ליד בני סיון ולוסטיגן) תחרות בקליעה בין נבחרת המשטרת הבריטית בחיפה לבין נבחרת האי גודה.
קרית מוצקין — מטעם ועדת התרבות ליד מועצת הקריה, בש־בת ב'5 בבית הספר שיחה על האנגרה הראי שונה של „הר הקריה".
הודעות — אבר ארנק ובו סכום כסף קטן ושכי פנקסים מבנק ב

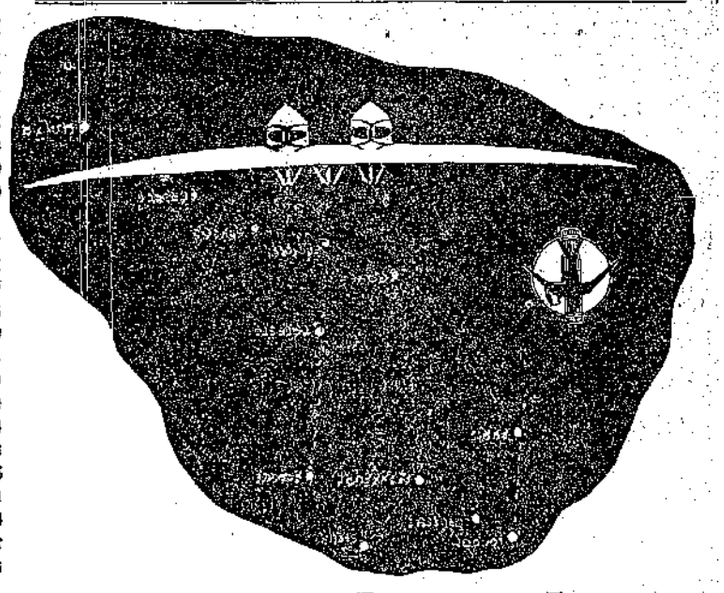

אלא ליטוריה

קוי-אויר איטלקים

קשר ישר עם לונדון, פאריס, ברלין, בזל, אמשטרדאם, דושרדם, פרנקפורט, קולון, פראג, וינה.

כל השרותים אפילו לתחנות הרחוקות ביותר תוך ימים.

המראות מתיפה בימים ב', ד', ו'. בשעה 8.45 בערב.

לונדון	33.500	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-21.20 לונדון
לונדון	30	לא"י	מגיע	לאחר יומים	ב-19.15 לונדון
פאריס	31.700	לא"י	מגיע	ביום השני	ב- 21 פאריס
פאריס	26.100	לא"י	מגיע	לאחר יומים	ב-15.50 פאריס
ברלין	29.295	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-19.35 ברלין
ברלין	28	לא"י	מגיע	לאחר יומים	ב-15.05 ברלין
קולון	28.470	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-18.40 קולון
פרנקפורט	26.500	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-17.20 פרנקפורט
ברזל	29.395	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-19.30 ברזל
דושרדם	29.035	לא"י	מגיע	ביום השני	ב- 20 דושרדם
אמשטרדם	29.395	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-20.35 אמשטרדם
פראג	24.020	לא"י	מגיע	ביום השני	ב- 18 פראג
וינה	24.180	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-20.43 וינה
טריסט	19.500	לא"י	מגיע	ביום השני	ב- 13 טריסט
מילנו	21.000	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-14.25 מילנו
רומא	18.500	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-11.55 רומא
ברינדיזי	16.000	לא"י	מגיע	ביום השני	ב-9.00 ברינדיזי
אתונה	13.000	לא"י	מגיע	ביום	ב-16.15 אתונה
רודוס	10.000	לא"י	מגיע	ביום	ב-12.45 רודוס

20 אחוז הנחה ניתנים על כרטיסי הלוך ושוב.

המחיר כולל אכסון-לילה במלון המלך ג'ורג' באתונה.

לקבלת פרטים, פנה למשרד הנסיעות שלך, או אל

אלא ליטוריה
ALA LITTORIA

דובע היט, ת. ד. 1241 טל. 2085, חיפה

לתושבי תל־אביב

בזמן האחרון מופיעים יום יום בעתון זה או אחר מאמרים ע"ד יוקר המשר בתל אביב. במאמרים הללו מסיברים את סיבת יוקר המשר בתל־אביב רק בזה שתאימפורטרים של בקר דורשים מחיר יקר בעד השורים שלהם. מאמרים אלה הם תוצאה מאי־ידיעה ובקיאות, והארה בלתי נכונה של השאלה. בימים האחרונים התחילה עירית תל אביב להתעסק בשאלת מחיר הבשר, בישיבה האחרונה מיום 25.4 של העירית, הרעימו אבות העיר אש וגפרית בעיקר על ראשי האימפורטריים. העתונות כתבה בתריפות על ניצול השוני העיר, אך אף עתון אחד לא לקח על עצמו את חטרחה לאמוף תומר בשאלה זו. כ"כ גם עירית תל אביב הנכבדה לא התענינה בזה.

אם נעיין במאמרים שהופיעו בעתונות בעד כל הזמן, ונשים לב לכל הנאומים שנישאו בישיבות העירייה בשאלה זו לא נמצא ספרה אחת, אף עובדה אחת, שעל פיהן אפשר יהיה לדון אם הבקר המובא לתל אביב מארצות שונות ביוקר הוא או לא. אנו נמצא במאמרים שבעתונות ע"ד היוקר האשמות כלליות, זלזולים ואשמות שוא, אך אנו חוזרים, אין אף אחד הואל לאמוף תומר בשאלה זו.

אנו מוצאים לנחוץ ברגע זה, בשאלה שאלה הועמדה באופן כה חריף, להסביר לקהל את מצב הדברים לאמתו:

אנו מביאים בזה מספרים, בכדי שהקהל יוכל לדון אם באמת המחירים גבוהים. התוצאות הנוסלות על השור מזמן הגיעו לחיפה הן כדלקמן:

לפועלים בעד פריקה	0.060
הובלה לבית ההסגר	0.040
מכס	0.050
סטבדורינג	0.030
שעות נוספות לפקידי הגמל וההסגר	0.020
מס הסגר בחיפה	0.300
כלכלת השוורים בחיפה כששה ימים בתל אביב בקרנטין	0.300
לפועלים ועובדים בקרנטין בחיפה	0.100
הובלה מבית ההסגר לרכבת	0.020
לסוכן	0.010
בעד הרכבת עד תל אביב	0.393
הובלה מהרכבת לבית המטבחים	0.040
חרש בתובלת פרים	0.010
חובלת פרים חולים, בקרנטין, בדרך לביתמ"ש	0.010
בעד המשקל בחיפה	0.010
נסיעות לחיפה, הוצאות בחיפה, טלפון, קורספונדנציה	0.060

בבית המטבחיים בתל אביב

מס בית המטבחיים	0.500
מס מים לעירייה	0.010
מס הסגר בתל אביב	0.200
לפושטי עור	0.370
נפות הריאות	0.015
הובלת לאטליזים	0.310
הוצאות משרד, עובדים, פועלים נסיעות להוץ לארץ, הוצאות מכירה וכו'	0.250
בעד טרף מינימום 6% במכירה 50 מיל בעד רוטל, נזפל על כשר	0.901
סה"כ	3.999

אם לקבל בחשבון משקל בינוני של השור 670 קילוגרם (זה משקל מכסימלי) לפי מחיר 31 מיל הקילו, השור יעלה 20.770 לא"י. בצרוף ההוצאות למחיר השור נקבל סכום של 24.760 לא"י. כעד העור, 36 אוקו, פורים לפי 40 מיל סך 1.440 לא"י בעד 4 רוטל הלב x 25 מיל = 100 מיל, בסה"כ 1.540 מיל. נשאר מחיר הבשר מהשור 23.220 לא"י. משור שמשקלו חחי הוא 670 ק"ג מקבלים בשר שהוט 116 רוטל. לפי זה עולה רוטל בשר 200 מיל.

המחיר הסיטוני בשוק תל אביב בימים אלה הוא 210 מיל הרוטל. בהשוינו את מחיר־העילה של רוטל בשר עם מחיר־המכירה, אנו רואים שמחיר המכירה איננו גבוה כלל וכלל. להאשים את האימפורטרים בזה שהממשלה גובה בחיפה בעד ההסגר 300 מיל משור, שהרכבת מחיפה לת"א מקבלת 393 מיל, שהעיריה מקבלת 500 מיל בעד בית המטבחים ועוד 200 מיל שוב בעד הסגר בתל אביב ועוד 10 מיל בעד מים, שהפועלים מקבלים בעד פשיטת עור השור 370 מיל, המובילים מקבלים 310 מיל בעד שור, שיש הוצאות מסחריות על שור 250 מיל, זה לכל הסחות דעת.

אנו מפנים את תשומת לב הקהל על סעיף הטרפה הנופל למשא על שור אחד כשר בסכום של 901 מיל.

דרישת הרבנות שבשר הטרפה ייסבר בחוץ לארץ, וכתוצאה מדרישה זו פורים בער רוטל בשר 50 מיל במקום 200 מיל לפי מחיר העולה, כל זה מראה שלא האימפורטרים יצרו דרישות אלו, כי אם מתוך הכרח נכנעו לדרישות הללו.

כל זה, בולל גם הסכומים הקטנים של הוצאות שישנם ואפשר גם אותם להוביח, מראה שאין שום יסוד להאשים ע"ד מחירים מופרזים ומלאכותיים, ואם לדון על מחיר השור סיף חיפה ב־31 מיל בעד קילוגרם, משקל חי, אז זה לא רק מחיר בלתי־מופרז, כי אם מינימלי.

לא נתקבל עוד בחשבון שיש לעתים קרובות מקרים ששור מת ושורפים אותו בלול, שהבקר חולה ויש הכרח למכור אותו לשחיטה בחיפה בזול מאד והוצאות בלתי נראות מראש. על כל המספרים המובאים לעיל אחראים האימפורטרים לפני הקהל אחל אביבי ומודיעים שהמחירים אינם מופרזים אלא הכי נורמליים.

דרישת העירייה על הורדת המחירים במכירה בסיטונות אינה מבוססת בלל, מת שמוכיחות התוצאות המבאות לעיל. אם הוצאות אלו נופלות למשא על מחיר השור וכיוצא מזה על מחיר הבשר, האימפורטרים אינם אשמים בזה בלל. יקטינו העירייה, הקהלה, המשלה את הדרישותיהם, אז יהיה מחיר השור נמוך יותר. אנו, האימפורטרים, מסתפקים ברווח מינימלי, מת שרואים מהחשבון המובא לעיל. מה שנוגע למכירת הבשר בקמעונות אין לנו, האימפורטרים, שום שייכות למכירה זו. ומרוע מוכרים בשר באטליזים לפי 25 מיל, 30 מיל, 35 מיל האוקיה, אנו מפנים לקצבים ולהנהלת בפרטי שאלה זו אין זה מתפקידנו.

השביתה פרצה תחת סיסמה, בכלל, שהקצבים מוכרחים להעלות את המחיר על בשר בקמעונות. בידוע לנו חלק מהקצבים לא העלה גם על דעתו להעלות את מחיר הבשר ומכרו לפי המחיר הקודם 30 מיל האוקיה.

הננו להוסיף בי מצדנו הוגשה ע"י העו"ד דונקלבלום הצעה לתא' שושנה, יו"ר הועדה שבחברה ע"י העיריה ברכת בחירת ועדה נייטרלית שתהיה מורכבת מ־3 סוחרים לבל המחות לשם בדיקת הנתונים שהמצאנו לועדה, אולם העיריה לא אחזה בצעדים הדרושים.

לפי הזמנת הרבנות הראשית כאנו ביום 25 באפריל, ב־9 בערב, לעיריה לשם דיון ביחד עם העיריה במחירי הבשר ובמקרה חיינו נוכחים בישיבת העיריה המפורסמת, שבה דנו על מחירי הבשר. היה בדצוננו לתת ביטוי הוגן הסברות מצדנו, אבל ראש העיריה התנגד לכך ולכן היינו משוללים כל אפשרות להוכיח את צדקתנו בזמן שלבאי כוח התושבים אין מושג בדוק על עצם הענין.

האימפורטרים של הבקר

מ. —

גליקה דזקטורציק יוסף ספרוגי (שקולניק)
נשואים
החופה ביום ראשון, א' דר"ח אייר (1.5.38) בשעה 7 בערב בתל אביב רח' בצלאל 31. קרובים, מכרים וידידים מוזמנים. הנשף באותו הערב וב אותו המקום.
הזמנות פרטיות אינן נשלחות

יהודית קרבץ חיפה — **ישראל רזניק** מתולה
נשואים
החופה תתקיים אי"ח ביום שני ר"ח אייר בשעה 8 בערב בחיפה ברחוב הגרם 14. קרובים, ידידים ומכרים מוזמנים.
הזמנות פרטיות אינן נשלחות
המען למכרסים: קרבץ־רזניק, חיפה

אולגה אַקְרמַן ישראל טירקל
טבריה
נשואים

לחוה ומשה פלמן
ברכת מזל־טוב
להולדת הבכור
שניה, הוגו, טאיר, נורית
לאה ויצחק, סוניה וישראל
גיל, סופיה ובן־ציון

שתילים מורכבים
ולנסיה על חושחש
לימון חמוץ יוריקה על לימטה
ושינגטון נייבל על חושחש
יש להשיג בחברת „רעים" אינק.
לפנות: בכתב דחוכות ת. ד. 36, או טלפונית רמת גן 7123 בשעות הערב

הופיע מס. (174)
פאצ'ה 8
עתון הנוער העובד
גליון 1 במאי
מן התוכן:
אל הנוער העובר (כרוז) — מרכז הנוער העובד; איומתי יד הממשלה תקיפה? בינוסי־נוער; אחדות העבודה; ליום תנועת הפועלים בארץ — ב—הקיבוץ ברוסיה המועצתית — א"שמ; ואף על פי כן—אחד במאי! — ד. צ.; בראשית מאי — מ. א—ב; הרפתקאות אחד במאי — נ. גרינבלאט; המכונית (מחזה) — יוסף בויכרודל; שיר נער פרולטרי (שיר) — אביגדור המאירי; סמי (סיפור) — יעקב קופמן; ילד בעמק (שיר) — א"ש עמיאל; החיות ותאור (משל) — שמואל נבון; בעולם התחודי נ. ג.; על נסיון חדש — א. ש. שטיין; כדאי לדעת — א. בר; מועצת ת"ו לנוער העובד. ועוד.
בגליון ציורים ותמונות
המחיר 10 מיל

הופיע
השומר הצעיר
מס' 9
דו־שבועון הקיבוץ הארצי השומ"צ
התוכן:
השומר הצעיר לאחר במאי 1938; חלשכת הבין־לאומית: הצילו את ספרד! קארל מולר: בלהה על המסית הבלתי־נשמד (שיר); ברנרד: הסוציאליזם תצרפתי במבחן; ידידיה שליפקה: על הגולה; ברכת השומר הצעיר לועידת תקה"ק; אבינועם: בין אמנים; בלכלה והתיישבות: לארגון חצרכנות בעיר ובכפר; המנגנון ההתדרותי — אל' פרנ; בתנועת הפועלים: חקרבן ותמר התן; סימני התנערות; עוד לא פסח הגבורה; דוגמה ומופת—א. ש. ספרים: „1919"לא. פריימן — יוסף זוילפנד; בהסתדרות: עם הבחירות לקרית חיים; בראשון לציון — י. ב. בתנועה העולמית: עם ועידת השומר הצעיר בארץ ישראל. בקיבוץ הארצי.
להשיג בכל בתי מסחר ספרים וקיוסקים
מחיר הגליון 10 מא"ל
התחתמה לשנה 2.00 מא"ל
הכתובת: מערכת „השומר הצעיר", מרחביה, ד. עמולה, מנהלת „השומר הצעיר", תל־אביב, ת. ד. 526.

בבית משפט המחוזי של תל־אביב

מודעה שניה בנידון מכירת נכסי מקרקעים. בענין פעולות ההוצאה לפועל בתיק מס' 804 שנת 1937. יעקב ארון מיכאוב — מקבל המשכנתא נגד פריץ קוך, המשכן.

הואיל ולפי צו נשיא בית המשפט המחוזי של תל־אביב, מיום 19 לחודש פברואר 1937, עפ"י סעיף 14 מסקודת הערבת קרקעות (פרק פא) נתפרסמה בעתון הרשמי מודעה בהלכה על דבר מכירת הרכוש המתואר בתוספת דלהלן — והואיל ועברו 30 יום מיום פרסום המודעה הנ"ל; והואיל והחצעה הגבוהה ביותר שנתקבלה עד עתה היא בסכום 650 לא"י. לפיכך מודיעים בזה כי המכירה הפומבית מוכרזת מחדש לתקופה נוספת של 15 יום בהתאם לסעיף 106 של חוק ההוצאה לפועל מיום 11 במאי 1914. המכירה תהיה פומבית והרכוש יועמד למכירה כמפורט בתוספת דלהלן. המכירה תבלות את נכסי המקרקעים (או טובת הנאה בהם) השייכים לממשכן, והמתוארים ומפורטים בתוספת דלהלן, ובהתחשב עם השעבודים הרובצים על הנכסים הנ"ל, עד כמה ששעבודים אלה הוכחו. באין צו דיחוי, תוצא המכירה לפועל על ידי מר מ. לוי, במשרד ההוצאה לפועל של בית המשפט הנ"ל, החל מיום פרסום המודעה, ביום שני וביום חמישי בשבוע בשעות 4—6 אחה"צ, ותימשך 15 יום מיום פרסום המודעה הזאת. אם החוב המפורט לעיל והוצאות המכירה ישולמו לפני מכירת הנכסים תבוטל המכירה הפומבית. כל המעונין מוזמן להציע מחירים במכירה הפומבית, אם בעצמו ואם באמצעות שליח מוסמך כדת. שום הצעה ע"י מקבל המשכנתא או ב"כ לא תקובל וכל מכירת רכוש להם לא יהא בוחה יפה אם לא נתקבלה תחילה רשות מפורשת לכך מאת ראש משרד ההוצאה לפועל או מאת בא־כוחו. התוספת: חמקום: יפו, כפר אבו כביר, גבעת חרצל, גוש 61 חלקה (2.263). סוג הנכסים: מולק. תאור: מגרש ועליו בנין בן שתי קומות, בנין זה משמש כיום לבית חרושת לרהיטים ותאורו בדלקמן: היסודות לארבע קומות, חבית בנוי שלד מלט מזוין והחללים ממולאים בלוקים, הרצפות והתקרות מפלט מזוין. קומת א' כולל אולם גדול, חדר קטן. שני ב"כ, חדר רחצה ומרפסת. קומה ב' אולם גדול יחדה. שם בעל הנכסים: פריץ קוך. פרטי העברת לבעל הנכסים הרישום: מכר. פרטים בקשר עם איזה שהוא שעבוד שחל על הנכסים: משכנתא שניה בסך 200 לא"י. תביעות (אם יש כאלו) שהוגשו בקשר עם הנכסים באיזה שהן פרטים ידועים אחרים בנוגע לנכסים האלה: אין. שטח חקרקע: 561,40 מטרים מרובעים. פרטים בנוגע לבנינים: שתי קומות. פרטים בקשר עם הנטיעות מספר העצים: רגילים. מספר המגוש והחלקה: גוש 7061 חלקה מס' 263. (12) מספר השטח 7298 משנת 1933. (13). החלקים: בשלמות. 1.241,655 לא"י המחיר המערך לצורך קבלת פקדון. המחיר המוצע: 650 לא"י.

רשם ביתמ"ש המחוזי בת"א

הודעה שניה
על דבר מכירת נכסים

בביתמ"ש המחוזי בת"א, מחלקת חוצאה לפועל בענין פעולות ההוצל"פ בתיק מס' 36-1914?, בין מנשה יצחק מעעט נותן המשכנתא נגד ישעיה נוימן המשכן. היות ולפי צו אשר ניתן מאת נשיא ביתמ"ש המחוזי בת"א, ביום 23.3.38 בהתאם לסעיף 14, פרק 81 של פקודת העברת קרקעות פורסם מה הודעה בדבר מכירת הנכסים המתוארים דלהלן בעתון הרשמי. והיות ועברו 30 יום מתאריך פרסום הודעה הנ"ל, והיות והחצעה האחרונה היתה בסכום של —.415 לא"י, מודיעים בזה כי בהתאם לסעיף 106 של חוק ההוצאה לפועל מיום 11 למאי 1914, נפתחה ההכרזה על המכירה מחדש לתקופה נוספת של 15 יום מתאריך פרסום הודעה זו. המכירה תחול על נכדל"ג (או הזכויות בהם) השייכים לחייב המשכן כמתואר בר־שימה המצורפת, כשהם טעונים בשעבודים, הגבלות, צמצומים, תנאים, חובות והבעות החלים על הנכסים הנ"ל. בהעדר צו דחוי תוצא המכירה לפועל ע"י מר לוי במשרד ההוצל"פ של ביתמ"ש הנ"ל, בת"א, החל מיום הפרסום, בכל יום שני וחמשי בשבוע בשעות 4—6 אחה"צ ותמשך לתקופה של 15 יום מתאריך פרסום הודעה זו. במקרה שהחוב הנזכר לעיל עם ההוצאות יפרע במרם אשר ימכרו הנכסים תבוטל המכירה. כל אחד מהקהל מוזמן להציע הצעות, הן באופן אישי והן ע"י בא כוחו מורשה כחוק. כל הצעה אשר תוצע ע"י נותן המשכנתא הנ"ל או ע"י בא כוחו לא תתקבל. כמו כן לא תהיה כל מכירה להן בתתוקף כל עור לא נתקבלה על גך קודם לכן הסכמה מפורשת מאת נשיא משרד ההוצל"פ או המורשה על ידו.

הרשימה הנזכרת לעיל: המקום: אל קוביבה (גם ציונה); סוג הנכסים: מחין תאור: פרדס; שם בעל הנכסים: ישעיהו נוימן; פרטי התעברה לבעל הנכסים הרשום ע"י רשום; פרטים בקשר עם איזה שהוא שעבוד אחר שחל על הנכסים מימת משכנתא שניה ועקו: תביעות (אם יש כאלו) שהוגשו בקשר עם הנכסים ואיזה שהם פרטים ידועים אחרים בנוגע לנכסים אלו: אין; שטח הקרקע: 11,283 דונם; פרטים בנוגע לבנינים: אין; פרטים בקשר עם הנטיעות, מספר העצים וגילם 112 עצי אשכוליות בני חמש שנים, 580 עצי תנים בני שבע שנים; מספרי הגוש והחלקה: גוש 11, חלקה 43, קוביבה, נפת רמלה, מחוז יפו; מספר השטר 5677-38, תאריך השטר 15.9.33; חלקים בשלמות; גבולות: שטח מסורר; שווי מערך: סך —.415 לא"י למטרת תשלום הפקדון; הנכסים מושברים עד תאריך — — ועד בכלל: אין; הערות: אין.

רשם ביתמ"ש המחוזי בת"א

פרסם ב„דבר"

הודעה כדבר מכירת נכסים דלא ניידי

בבית משפט המחוזי בחיפה, בענין פעולות ההוצאה לפועל בתיק מס' 66 שנת 37 בין ג' אדלה גרוס ע"י בא כוחה ד"ר זאב בוגל עו"ד, הנשפט לזכותו, בעל המשכנתא, נגד פוליס מאיר, אלחנן פולק ואפרים סולוביצ'יק, מחיפה הנשפטים לחובתם הממשכנים.

ניתנת בזה הודעה שניתנה פקודה לפי הסעיף 14 מחוק העברת קרקעות חלק 81 ע"י בית משפט זה בנוגע למכירה כל הזכויות וטובת הנאה של הנשפט לחובתו (הממשכן) ברכוש המתואר ברשימה וזה בנוגע לפס"ד בתיק אזרחי מס' 66 שנת 1937 של בית משפט המחוזי בחיפה אז לכסוי חוב משכנתא שהוצאת לפועל ע"י בעל־המשכנתא והרשומה במשרד מפרי־האחוזה בחיפה לפי שטר מספר 2391/36 מיום 24.4.1936 בסכום בצרוף רבית והוצאות עד ליום הזה 1149.700 לא"י, ביחד עם רבית הוצאות שתוספנה מהתאריך הנ"ל עד התשלום המלא.

המכירה תהיה פומבית והרכוש יועמד למכירה לפי התנאים המפורשים כמפור הודעה זו ושאשר יהיה לדר־איתם במשרד ההוצאה לפועל של בית־משפט זה. המכירה תהיה של הנכסים דלא ניידי (או הזכויות בהם) של הנשפט לחובתו (הממשכן) כפי המתואר ברשימה ביחד עם ההוצאות, הגבלות, תנאים, רשומים ותביעות המשגרים ברכוש הנ"ל.

אם לא תבוא פקודה לדחות המכירה — תוצא לפועל המכירה ע"י פקיד הוצל"פ במשרד ההול"פ של בית משפט זה החל משעה 9 עד 12.30 מימות השבוע ותמשך 45 יום מיום הפרסום. אם ישולם החוב המתואר לעיל והוצאות או אם הוצא החשלום לפני שהרכוש ימכר — תתבטל המכירה. הקהל המעונין מתבקש להציע או להוסיף בעצמו או ע"י בא כוח חוקי. אין לקבל הצעה ע"י או בשם הנשפט לזכותו (בעל המשכנתא) הנ"ל ולא תהיה כוחה יפה של איזה מכירה מבלי שניתן רשיון מיוחד ומפורש מאת יושב ראש החוצאה לפועל או ממלא מקומו.

הרשימה הנזכרת לעיל

המקום: חיפה; סוג הרכוש: ארמת מורין; מתאור: מגרשים מס' 5, 6, 9, 10, 11, 54, 55 ו־56 על הר הכרמל; שם הבעלים הרשומים: פוליס מאיר, אלחנן פולק ואפרים סולוביצ'יק; פרטי התעברה לבעל הרשום: ע"י קניה; פרטים של כל חוב שהרכוש חייב בו: אין; תביעות אם ישנן ביחס לרכוש ובל פרטים ידועים אחרים: אין; שטח הקרקע: 15000 מטרים מרובעים ו־78 ס"מ; פרטים על הבנינים: אין; פרטים על הנטיעות ומספר העצים וגילם: אין; חלקה וגוש מספר: אדמת מירה; מספר השטר ותאריכו: 2391/36 מ־24.4.36; חלקים: בשלימות; הגבולות: מגרש מס' 5: צפון: דרך, דרום: חג'ר, מזרח: מגרש 6, מערב: מגרש מס' 4; מגרש מס' 6: צפון: דרך, דרום: דרך, מזרח: מגרש 7, מערב: חג'ר, מגרש מס 5; מגרש מספר 9: צפון: מגרש, דרום: דרך, מזרח: מגרש 11, מערב: מגרש מספר 10: צפון: מגרש, דרום: דרך, מערב: מגרש 11, מערב: מגרש 9; מגרש מספר 11: צפון: מגרש, דרום: דרך, מזרח: מגרש 12, מערב: מגרש 10; מגרש מספר 54: צפון: דרך, דרום: מגרשים 59, 60, 61, מזרח: מגרש 53, מערב: 55; מגרש מספר 55: צפון: דרך, דרום: מגרשים 57, 58, 59, מזרח: מגרש 54, מערב: מגרש 56; מגרש מספר 56: צפון: דרך חג'ר, דרום: דרך, מזרח: מגרש 57 ו־55, מערב: חג'ר; 10 אחוזים מההערכה למטרת תשלום ההפוזים; הרכוש מושכר עד, ועד בכלל: אין; סכום ההערכה: 975,500 לא"י. הערות: מסי ההעברה והמכרזים חלים על הקונה.

נייר ההכרזה נמסר למכרזן הפומבי מר ראשיד אל דיק לשם ההכרזה על הרכוש הנ"ל.

(חתום) משרד ההוצל"פ, חיפה

הודעה נתבע

בית משפט השלום פתח תקוה
משפט אזרחי מס' 38-351

לאברהם גולדברג מקודם חיפה, פקיד ביוצר הדר הכרמל, כעת מקום מגוריו בלתי ידוע. עליך לבוא למשפט ביום 24.5.38 בשעה 9 בבוקר לברור התביעה שהוגשה נגדך ע"י מר משה טאו התובע ממך 5 לא"י והוצאות. אם לא תבוא ביום הנ"ל ובשעה הקבועה תישפט שלא בפניך ולא תהיה לך הרשות להגיש התנגדות על הפסק־דין אלא אם תוכיח שהעדרך היה מפני סיבת מספקת.

בשם שופט השלום, המזכיר (חתימה)
28.4.38

„מבוע"
אגודה חדדית בע"מ, רמתיים
מזמינה את חבריה לאסיפה יוצאת מהכלל, שתתקיים ביום חמישי, 12 במאי ש. ז. בשעה 8 בערב בגן־חילדים של כפר רמתיים.
סדר היום: 1) אישור קבלת אשראי; 2) שינוי תקנון. במקרה שלאסיפה לא יבואו החברים בספר חדרוש היא תידחה ליום שלישי 23 במאי והיא תתקיים באותו המקום, באותה השעה ובאותו סדר היום ותהיה חוקית בכל מספר משתתפיה.
ההנהלה

דה'יטי חדר שינה ים
ועוד חפצי בית
למכירה במחיר זול
מסיבת נסיעה
לראות בכל יום בשעות 11—4,
רוזנשטוק, מרכז מסחרי 85

לחנקה ולמשפחת סטריקובסקי
בביאליסטוק
השתתפותנו בצערכם על
מ ו ט ל
שנלקח מאתנו ללא עת, בנכר
ן השרויים באבל, חברון:

אוטק	בן־נור
זורקה	פרידמן מנדל
סט	אפשטין יהושע
שרמן י.	דיקלין יעקב
לנגר	עוביוער
בלסון	ארטל אהרון
גולוס	פילר
כפרי	פרידמן יעקב
פוקס שלמה	מינצר
דוריק	קנרלמן זאב
גולדייך	ביאליק שמואל
בנ	לוי משה
אבא חושי	חיקין זימה
חרוכי	ליבשיץ ליבקה
קלובנוב אברהם	טריבר מנדל
זקימוביץ שאול	שורץ יצחק
ברויער יעקב	גורביץ שמואל
מכבי פישל	קופץ מאיר
שרפשטיין יהושע	שטרן
חת אהרון	בלוך אליהו
אסתריק ומרים	קפלן זאב
דינס	רבסקי דוד
כלוגרסקי ברוך	ראביד שלמה ושושנה
פוקס גדליהו	טסמן משה ופסה
דוטש	טילמן יעקב
וינשטין מאיר	סימקין ורחל

חיפה, ביום השלושים

כוס תנחומים לחברנו
מר בן־ציון לוצקי ומשפחתו
בהלקה מאתו אחיו **מיכאל לוצקי ז"ל**
קבוצת עולי ארגנטינה
לוין, איזנברג, גליזר, גוטמן, גולדברג, גוטגולה, שוסרוני, קרמוון, גמרמן, וישניבצקי, בורג.

אנו משתתפים בצער שבחאי עדין
חבר ועד הפועל של מועצתנו
במות עליו אחיו
אברהם
מועצת פועלי נפולה

לשושנה ולמשפ' בריקמן
אתכם אנו באסונכם בנפול
לישראליק
בעמדו על משמרתו
רחל קנדיל, משה גרינשטין

רבקה וחשה
אתכם אנו באבלכם
חיפה משפחת ליברמן (חרמון)

משפחת ינגרבר
אתכם אנו באבלכם
משפחות שורץ ולרמן

בית הספר המקצועי למסחר

שע"י „מרכז מורים מוסמכים" — בתל-אביב.

בין למאי יפתח:

קורס קיץ מיוחד למסחר

למשך 4 חדשים — (מירס בוקר, צהרים וערב). המקצועות הנלמדים — הנהלת פנקסים, תורת המסחר, כתיבת במכונה, שפה אנגלית, קורספונדנציה עברית, תעודות נסר.

לפנות „מרכז מורים מוסמכים", רחוב א. בן-יהודה 169.

בנק שלמה המלך בע"מ

ירושלים — תל-אביב — חיפה

ביום החמישי ד' באייר תרצ"ח 5 במא"י 1938 תתקיים

חלוקת ההלואות החדשית

של אגרות החוב (אובליגציות) מסדרה שניה

הזכות ליהנות מההלואות תהיה רק לבעלי אגרות חוב שתשלומיהם בסדרת מספרים שהבניסו תשלומים שאינם מכסים את כל הפיגורים שבעבר אינם נתנים מזכות הנ"ל.

ב"כ לא תהיה שום זכות ליהנות מההלואות לאלה שקיבלו הלואות נגד אגרות חוב ואינם מדייקים בסילוק ההלואות בהתאם לתנאי שטר התחייבות.

שמעו ברדיו

רדיו ירושלים, יום ו':

5.30 תכנית תנועה האנגלית: 6.15 תכנית ערבית: 8.00 קריאות בתנ"ך ע"י יתואל עראקי; 8.20 ברכה צפירה בלוית נחום ורדי (תקלימים): בגליל (שיר רועה), יש לי גן, בין נהר מרת ונהר חידקל; 8.30 רב קמחי יקרא מיצירותיו; 8.50 התזמורת האיטלקית בוריגה בנצוחו של קלימנס קרוים: פתיחה באביב מאת גולדמארק; 9.00 חדשות (עברית); 9.15 תכנית אנגלית, חדשות; 9.30 קונצרט לפסנתר קה קאמרית מיצירות בטהובן וסוסיקן.

רדיו ירושלים, שבת:

5.45 תכנית אנגלית — מרפראות: 6.15 תכנית ערבית; 8.00 תכנית עברית: „הסבריל": 8.05 „שיאים סמודטיביים" שיחה מאת נפתלי תרצברג; 8.15 — שלישיות האולפן: כחיי חיהודים ליעקב וינברג, שיר ככתא, שיר תתונה, מחול תרבי: וארואציות על שירי עם ארצישראלי — הגם שקוינגנו; 8.40 „תנועת המועלים בארץ ובעולם" שיחה מאת ברל בצנלסון; 9.00 חדשות (עברית); 9.15 תכנית אנגלית: חדשות; 9.30 סקירת כפרים; 9.50 מוסיקת לריקודים (חאבדה סמלון המלך דוד בירושלים).

רדיו ירושלים, יום א', אחד במאי:

5.30 מינת הנוער העברית בהשתתפות אפרים גולדשמין; 8.00 תכנית ערבית; 8.00 הכנית עברית: „עשר שנים לאסיפת חמים בתל אביב" שיחה מאת דוד שטילנסקי; 8.20 „ארקדי קוגל" כביצוע מכנני האולפן עם הנריטה עוז לודבי (פוטראנו) ואלברט שטובנן (צ'לו): מנגני האולפן — סוויטה מזרחית, חנריטה עוזלודבי: שני שירים, א. מולדתי ב. דמעות: אלברט שטובנן: שיר ערש: מנגני האולפן: מחול מזרחי; 8.50 סקירה בעניני ספורט מאת שלמה ארוי; 9.00 חדשות (עברית); 9.15 הכנית אנגלית: חדשות; 9.30 „יום העובד" שיחה מאת קלייר אפשטיין; 9.45 מנגני האולפן בהשתת הנריטה עוזלודבי — מיגואט — לוזי, רצ'יטאטיב ואריה מחור „סמאל ופרוקריס" — גרפרי, רינזרון — ראמו, נתעלסה באהבים — מרטינו, שני שירי רועים, סוויטה קטנה (מהזנת נעורים) — ביזה: שיר לבה, שיר ערש, הפסנה, שיר-שנים, הבירה; 10.15 — „ביתהל" שיחה מאת ג. ג. מסון; 10.25 תקליט.

תכנית חו"ל, יום ו':

1.25	קאתיר תקליטים
2.05	קאהיר זמרה
7.15	בוקארשט זמרה
7.30	סופיה קונצרט
7.45	לונדון (קצ') שיחת מעניני היומא
7.30	בלגראד כנור
8.05	בודאפשט קונצרט
8.00	בלגראד תקליטים
8.10	בוקארשט רביעיה בלה מינור לשומאן
8.15	סופיה זמרה
8.20	קאהיר בי קונצרט לכנור והומורה אופ' 77 לברהמס (פריץ קרייזלר)
8.45	בוקארשט קונצרט לילה
9.00	סופיה קונצרט שלישית
9.00	לונדון (קצ') „מאראם באטרפלייי", אופ' פרה לפוצ'ינני
9.00	בלגראד קונצרט
9.40	בוקארשט קונצרט
9.45	סופיה קונצרט לילה
9.50	לונדון (קצ') תכנית עליזה
9.50	בודאפשט אופירה לואנגה
10.00	רומא קצ' קונצרט סימפוני
10.30	סופיה מוסיקה קלה
10.45	בוקארשט קונצרט לילה
11.20	בלגראד סמנתר
11.25	רומא (קצ') קונצרט כנ' מערבית
11.35	לונדון (קצ') מיסוגות מחיאטרוני לונדון
12.15	רומא (קצ') ריקודים

תכנית חו"ל יום שבת:

1.25	קאהיר קונצרט המשאלות
7.00	סופיה מוסיקה קלה
7.40	סופיה קונצרט
7.45	לונדון (קצ') תומורה
8.15	בודאפשט נ'אז
8.30	סופיה סמנתר
8.35	בוקארשט „זינפריד" אופירה לואנגה
9.00	בודאפשט אופירה לרוסטאו
9.00	סופיה זמרה
9.00	בלגראד משירי רוסיה
9.45	סופיה קונצרט לילה
10.00	רומא (קצ') „מאזורקה", אופירטה
10.10	בלגראד קונצרט
10.40	סופיה מוסיקה קלה וריקודים
10.50	בודאפשט קונצרט
11.20	בוקארשט תקליטים עליזים
11.20	בלגראד ריקודים
11.20	סופיה מוסיקה סומאנית
11.40	לונדון (קצ') יהודית זילבר (סופראנו)
12.00	בודאפשט הזמרת עוזנים
12.15	רומא (קצ') ריקודים

הרק.א ויקטור 1938

הרדיו של המאסטרו

מכונות חדשות
שיטות עבודה חדישות
+ הוזלת מחירים
= וטיב עבודה משוכלל יותר

„אלפא"

„טרי" ו„מטרה"

נקוי יבש

חליפות מ-140 מיל

מכנסים מ-60 מיל

שמלות מ-120 מיל

סניפים ראשיים: תל-אביב: רח' גרזובזרג 26, רח' מנדיפיוד 30, רח' בן-יהודה 20, רח' פלורנטין 46 (טלפ. 803)

חיפה: הדר הכרמל, עזת רחוב נורדלי ורחוב בלפור

ירושלים: סניפים בכל הארץ

ערסום מלקני

לזכידה
מקרר חשמלי חדש

מפירמה סימנס שוקרט

לפנות: תל-אביב רח' הירשברג 6 ברנשטין.

פרסם ב„דבר"

הודמנות בלתי שביחה!

בבית המסחר לגלנטריה, מודות, הלבשה, תמרוקים וכו'

של ביקסמן, חיפה

מרכז מסחרי היפן

הננו מכרין את החודש אפריל בתור חודש של מחירים נוחים הנהה מ-30 עד 50 אחוז על כל הסחורות.

באו ותוכחו. אל תחמיצו את הזדמנות.

הזמנה לאסיפה כללית

ועד אגודת שכונת שלום בהר בנוע בע"מ תל אביב

מתכבר בזה להזמין את כל חברי האגודה להשתתף באסיפה הכללית שתתקיים ביום שלישי, 10.5.38 בשעה 7 בערב בבית הספר המקצועי רח' קלישר 22.

סדר היום:

1) דין וחשבון של הנהלה,
2) אישור המאזן,
3) בחירת ועד,
4) שונות.

במקרה שלא ישתתפו חברים במספר מספיק באסיפה הנ"ל תתקיים אסיפה שניה באותו המקום ביום 24.5.38 בשעה 7 בערב והאסיפה הזו תהיה חוקית במספר החברים שישתתפו בה.

בשם הועד

א. משניבסקי (מהנדס) יו"ר

פרסום צורה

מקבל הזמנות

גלגלי שנים למכונות

Stirnraeder
Schraubenraeder
Schnecken u.
Schneckenraeder

מוקצעים ע"י מכשירי הקצעה מיוחדים מברזל ופלדה

נ. נוסינסקי נשר-יגור, טלפ. 773.

קבוצת מסדה

בעמק הירדן

מודיעה

לרגל התפשטות מחלת הפה והטלפים בארץ

תל הסגר על המשק

תירים ואורחים מתבקשים לא לבקר במשק עד הפסקת הסגר.

אולפנא

מכון ארצישראלי לסרטים חנוביים בע"מ

„אוהב שם" רח' בלפור 30

הצגת-פתיחה

במוצאי שבת 30.4.38 וביומים ראשון ושני, 1 ו-2 מאי 1938

בתכנית —

א. יומן כרמל
ב. א-הואי (באוקינוס השקט)
ג. אוכנו חוכב
ד. חיי קדומים (מתולדות הציוויליזציה)
ה. חצות בממלכת הצעצועים (מכרה)

סרטים קולניים בענרית

הצגות ערב בשעות: 7.30 — 9.30

המחירים 25, 30, 38, 50 מא"י

הצגות יומיות בשעה 3.30

בימים ראשון, שני, שלישי ורביעי המחירים: 15, 20, 35 מא"י

בית ההזדמנויות

תל-אביב, רח' אחד העם 15

בגדי-ים לגברות, מאות מספר, מצמר מהור, עבודה ממורגה ראשונה 18, 25, 35 גרוש

בגדי-ים לילדים, מצמר טהור 9, 10, 12½ גרוש

מכנסי-ים לגברים מצמר טהור 11½, 14½, 17 גרוש

כמות אחת של שמלות טריקו-משי אלגנטיות לגברות 35, 39, 45 גרוש

חלוקי בית לגברות 5½, 9, 12 גרוש

כמות אחת של מגבעות-קש לגברים— 3½, 7, 9 גרוש

נעלי בד לגברות— מאות מספר 16, 19, 23 גרוש

משרדים להשכיר

בבית אחד העם 15, מול פלטין

בני 1, 2, 3, 4 חדרים

לפנות בשעות 10—12 במקום ואתה"צ למר בן, רח' אנגל 5

למכירה מכונית

מרצדס בנץ, מנ מצוין, חדשה, שבעה מקומות

למכירה

לפנות רק בכתב לת. ד. 199 כשביל 18.

מכון פסיכולוגי להדרכה בחיים

בהנהלתו של הפסיכולוג והפדגוג ד"ר שמחה לב

תל אביב, רח' נחמני 9

הדרכה ועזרה בכל המקרים של הפרעות שונות המשקל הנפשי וביחוד במקרים של פחד, התרגזות, נדידת שינה עייפות, נהיות-ערך וכו'.

התנזרות מעישון והרגלים מזיקים אחרים.

קורסים לתיקון הנמנום ושאר לקויי הדיבור.

תרגילי הרגעה ודיכוי לפי שיטתו של המנהל.

התיעצות כללית פסיכולוגית בכל השאלות החיוניות של החיים המשפחתיים, המקצוע והחינוך.

השגחה רפואית ע"י מומחה ידוע לפסיכואטריה.

שעות הקבלה: 11—12; 4—5

הנחות יוצאות מהכלל

ההפלגה ב"כ למאי

מרחים בכל משרדי הנסיעות.

למי אבד, מי מצא?

הודעות

— נמצא ארנק ע"י מורבי ובו מעות. לקבלו ב„דבר" על פי סימנים.

— אבד מנקס חבר ע"ש קיבוץ יחושע, להשיבו ל„דבר".

לזכידה

או להכירה צריף בן 4 חדרים עם כל הנוחיות

ומגרש על שטח של 800 פיק בתנאים נוחים

לפנות: תל-אביב, רח' נוה שאנן 6, הירשבין

התזמורת הארץ-ישראלית

קונצרט 9 למנויים

בשעה 8.30

המנצח: ד"ר מלקולם

הסוליסט: איגוץ

סרג'נט פרידמן

(פסנתר)

חיפה: אולם „ארמון" יום ג', 3.4

ירושלים: אולם „אדיסון" יום ה', 5.4

תל אביב: אולם הקונצרטים שבתערוכה מוצאי-שבת, 7.4 בערב

הנדל: מוסיקה של זיקוקים דיינור

ליסט: קונצרטו לפסנתר מס. 1 באס-דור

דליוס: רפסודיה המחול

דבורק: סימפוניה מס 4 בגדור

כרטיסים:

חיפה: אצל גינצבורג (בימ"ס „ריינגרדט", רחוב יפו)

ירושלים, אצל בהנא

תל-אביב, אצל ספיר

תיאטרון וקולנוע

קולנוע „עדן" תל-אביב

ממוצ"ש ובמשך השבוע 30.4—6.5

המשחק הגדול כרורנו

שרל בואיה
קלודט קולברט

טובריש

TOVARICH

with

CHARLES BOYER
Claudette Colbert

אנגלית — באורים בצרפתית וגרמנית בגוף הסרט

2 הצגות בערב 7.30 — 9.30

בהצגות יומיות מ-3.30 אחה"צ:

גונסק (מלוה ברבית) רוסית

„מוגרבי" "MUGRABI"

ממוצאי שבת, 30.4.38

הקומדיה המוסיקלית הקלילה ומלאת ההומור

אקורד הלבבות

MUSIK FÜR DICH

בהשתתפות

Magda Schneider,
Hans Sohnker, Paul Kemp

הסנסציה הרומנטית של רחוב הפרחים

בהצגות יומיות 3.40

מיומנה של בת 17

CARNET DE BAL

קולנוע „אופיר"

ממוצאי שבת, 30.4.38

ז'נט מיינור ופרדריק מארטש

באהר מעשרת הסרטים הטובים של השנה

כוכב עולה כוכב דועך...

A STAR IS BORN

קולולפי בעומק ובגובה, חריף ומצליף בצבעוו — צבעי חיים ריאליסטיים!

שתי הצגות לערב: 7.30 ו-9.40

בהצגות יומיות 3.30

גרטה גרבו ושארל בואיה

בסרט הכבוש הנדול

קולנוע „מגדלור"

ממוצ"ש 30.4 ובמשך כל השבוע

הסרט שכבש את העולם

האילוזיה הגדולה

בהשתתפות: ז'אן גבון, אריך פון שטרוהיים, דלוז, דיטה פרלו

„ואני אומר לכם, כי על המשלה לראות שכל איש, אשה ונער יראו את הסרט הנשגב הזה, הקורא לשלום, לאהבת אחים ולאושר, והזועק מרה: „אין זאת אמת כי, כי זאב האדם לאדם".

כל מיני הנחות והזמנות בטלות השבוע

שתי הצגות בכל ערב: 7.30; 9.30.

בהצגות יומיות, 3.30 אחה"צ

שיר לאם

(שבוע שלישי)

עם בנימינו ג'יגלי — מריה צבוטרי

קולנוע „שדרות"

ממוצ"ש 30.4.38 ובמשך כל השבוע

חדש בתל-אביב

לורנס טיבט —

זמר האופרה „מטרופוליטן", ניו-יורק בקומדיה המוסיקלית התוססת בשירה ואהבה

שיר הקסם!

Under Jour Spell

הבימוי מאת ד"ר אוטו פרמינגר, עוזרו הנאמן של מכס ריינהרדט

בהצגות יומיות ב-3.30

„בארות ארומה"

עם קונרד וידט ואנבלה

הכונו לקראת הצגת הבכורה של הסרט האוריגינלי „מסע ללב אסיה"

קולנוע „רמון"

ממוצאי שבת 30.4.38

ארנסט לוביטש

מציג את

האלמנה העליזה

The Merry Widow

בהשתתפות:

ז'נט מקדונלד ומוריס שבליה

סרט הסרטים לכל הומנים

למוסיקה לאהבה ולצחוק הבריא

בהצנות יומיות 4.40

פשעו של ד"ר פורבס

„אהל"

תיאטרון פועלי ארץ-ישראל

הצגות חגיגיות לכבוד ה-1 במאי

מוצאי שבת 30.4 בשפל עמסית ת"א

יום א', 1.5 החיל האמיץ שוויק ת"א עממית

יום ד', 4.5, הדקורים והמנגינות, ת"א

יום ה', 5.5 החיל האמיץ שוויק עממית פתח-תקוה

מוצאי שבת, 7.5, הנרדוס ומרים עממית תל-אביב

יום ב' 9.5 יושת ענל עממית ת"א

יום ה' 19.5 יושת ענל ירושלים

הבימה

מ-15 עד 30 לאפריל

הצגות בקרקא, פולין

האוהל

במוצאי שבת 30.4.38 ב-9.15 בבית-העם, ת"א

בפעם האחרונה בסחירים מוזלים

תכנית נבחרת

ממיטב הפרקים של תכניות שונות

ביום שלישי 3.5.38 ב-8.30

בבית העם, ת"א

הצגה בכורה

אֶרֶץ זבת חָלָב וְ...נֵפֶט

„הכצעקתה" ב-9 פרקים, עפ"י ל. הייבלום, מעובד ע"י הועדה האמנותית, שירים וזמזומים — לאה גולדברג

ההצגה: הועדה האמנותית; הביים ע. לופטגלס; המוסיקה: ב. פינקלשטיין, מ. ויולנסקי, ע. פונצ'וב; ע"י הפסנתר: ב. פינקלשטיין; בגין התפאורות: ר. הומבר

קולנוע „עין דור" חיפה

ממוצ"ש, 30 באפריל

ורנר אולנר ביצירתו הבלשית החדשה

שארלי שאן באולימפיאדה

Charlie Chan at the olympics

עם קטרין דה-מיל וקיי לוק

תרפתקאות חדשות ונצחונות הדשים לדטקטיב הסיני המהולל, בסרטו החדש, המעניין והמרתק מכל קורמיו

2 הצגות לערב משעות 7 — 9.15

בהצגות יום (משעה 2.30 אחה"צ):

1) המוחיקני האחרון (עם רודולף סקוט והנרי ויקוקסון); 2) מאורעותיו החדשים של טרזן (עם הרמן בריסס)

קולנוע השרון

הרצליה

הסרט שצפינו לו בכליון עינים

אמיל זולה עם פאול מוני

במוצ"ש שתי הצגות בשעות 7.15 ו-9.30; ביום א' הצגות ב-7 וב-9.15; ביום ב' הצגה יומית ב-3.15.

תיאטרון „ארמון"

חיפה

ממוצ"ש, 30 באפריל

פרדריק מרש — שרלס לוגטון — רושל חודסון

בהוצאה הגרנדיוזית החדשה של יצירת ויקטור הוגו האל-מותית

האמללים

LES MISERABLES

כל הסרט בבת אחת (בלי המשכים)

הבימוי מאת ה. בולסלבסקי

הצגת בכורה בארץ ישראל!

2 הצגות לערב משעות 7 — 9.15

בהצנות יום (משעה 3 אחה"צ):

למחולות נולדה עם אלאונור פאוול וג'יימס סטוארט

קולנוע „אורה"

חיפה טלפון 1017

ממוצאי שבת, 30 באפריל

הצגת בכורה בארץ ישראל

אלפים משתתפים, גבורה, כוח ודמיון של גאון הבמאים

פראנק ללויד (יוצר הסרט „קאבאלקדה") בעלילה הגרנדיוזית מימי מלחמת האזרחים באמריקה שיצרה טיפוס של אנשים נועזים וגבורים הלועגים לסכנה ולמות

מרחיבי גבולות

WELLS FARGO — AMATION MARCHES ON

בהשתתפות:

פרנסיס די וווד מק-די

מדבר אנגלית — תרגום גרמני בגוף הסרט

שתי הצגות בכל ערב 7.00—9.20

בהצנות יומיות משעה 3 אחה"צ:

בחזרה

של אריק-מרית ריימארק

תיאטרון „אדיסון"

ירושלים

ממוצ"ש 30 באפריל ובמשך השבוע בשעות 7—9.15

פרד אסטר—ג'יינג'ר רוגרס

ביצירה רבת הגונים והצלילים

הבה נרקודה

קומדיה חדשה עם חביבי הכר

תאלה — מלאה שירה, עליזות וריקודים

הצנות יומיות ב-3 אחה"צ

1. צליבי פאריס
2. מרד השבויים

אולם „עדן"

ירושלים, טלפון 829

ממוצאי שבת, 30.4.38

דומנטיקה ותלומות וחב בשחר ימי ההתבגרות; חולין וימים אפורים במסולת החיים בהמשכים, על רעע של עלילה מפבה הומור, עליצות תוססת ותוכן הוי ומושך

אביבי בוגרת

המשתתפים:

נוסטי הוכר, הנס מוור, שיבוך פון הלמאי

פעמיים לערב: ב-7 וב-9.15

בהצנות יומיות 3.15 אחה"צ

1. לאורל והרדי — נעורים
2. ברודוויי מלודי 1938

קולנוע „ציון"

ירושלים

ממוצאי-שבת 30 באפריל 1938 ובמשך השבוע

לואיזה ריינר (אדמה הטובה)

הגדולה במשחקות ויוצה תיהודיות

וספנסר טרסי

ביצירה הקולוסלית שזעזעה מליוני אדם

„צללי הכרך"

הוו של בלתי ליגלים בניו-יורק

ניו-יורק: מטרופולין הוחב והרעב

סרט זה הוא מהמצויינים שנזרמן לנו לראות בראיכוע, שעה ותצי

היינו מכלי להתליף כוח"

(„דבר" 30.3.38)

סרט מטרו גולדווין מאיר

פעמיים בערב — 7.00—9.15

בהצנות יומיות ב-3 אחה"צ

רובינזון קרוזו באי השדים

סרט ב-30 מערכות מהתחלה ועד הסוף

הדרך לצריך — מודעה ב„דבר"

פועלי תל־אביב! הכונו לקראת טפקד האגודות המקצועיות ב־1 במאי

באיצטדיון בשעה 2 אחה"צ

הנפקדים מופיעים בחולצות כחולות

דבורה ברטונוב

שעורים לאיאיקה ולטכניקה של רקוד

תל־אביב, רחוב חובבי ציון 84 בית ברטונוב, בין 11–1 לסנה"צ

מידיעות המשטרה

יום ה', — בכשך 24 השעות האח־רונות הגו 4 מקרי ריות: אל תחנת השאובה בכביש יפו, אל שני ישובים ליד נצרת עילית ואחד אל שוטר נוסף ערבי רובב, ששוטו נהרג בכפר ליד שכם.

צנור הנפט העיראקי נוקב ליד בית־שאן.

בית־שאיבה וצריף ארזיה הועלו באש ליד דמלה וחדרה. חוטי הטלפון נותקו בדרך מסילת הברזל ליד ויהלמה והיו שני מקרים של פירוק חמסילה: אחד ליד יפו ואחדי ליד עפולה.

קונסול סדי במצרים

„סוכנות הסודיעין הערבית" מדיעה שממשלת מצרים מינתה קונסול במצרים.

לנוסעי „אגד".

האכסנוס האחרון יצא היום מתל אביב לירושלים, לתיפה והדרת ב־3.30; המכוניות הקטנות — ב־4 אחה"צ.

„במפנה".

הוסיע מספר (62) 15.

לטבירה בבית־סרי שבלבנון

750 מטר מעל פני הים, „ווה", מים, חשמל, טלפון, 5 חדרים, 2 חדרי אמבטיה, גרג' וכו', גן גדול מעצי אורן ועצי־פרי. מבט מרהיב, ליד יער, ב־950 לירות במזומן. לפנות:

Dupin Magistrat Beirut

דירה יפה

בת 3 חדרים בקומה ג', עם מים חמים, ברחוב נצח ישראל 5.

להשכיר כעל מאר

דבר הפועלת

תוספת־לדבר

יוצא אחת לחדש

כרכי „דבר הפועלת"

שנה ג' וד'

נשארו במספר מצומצם

על ספריות הפועלים המעוניינות בהרכשתם־להזדרז

להשיגם במחלקת ההפצה של הקבוץ המאוחד רח' יהודה הלוי 38

מחיר כל כרך 200 מא"י

לכל חברי קופת־חולים בתל־אביב

כל החברים, אשר טרם עברו בדיקת כניסה לקופת־חולים, נדרשים לסדר את בדיקתם זו, בהקדם, ע"י רופא הקופה בסניף מוא"ה, אחרת לא תהיה קופת־חולים אחראית למקרי מחלתם.

החברים, שנבדקו ונקבעה להם בדיקה קונטרולית, ישמרו על כך, כי יבדקו שנית במועד, שנקבע בשעת הבדיקה הראשונה.

הנהלת קופת חולים

בית הספר הריאלי העברי בחיפה

הרשמת תלמידים לשנת תרצ"ט

לכתות בהדר הכרמל

למכונאות בהדר הכרמל

לכתות א — 1 באחוזה

למכונאות בכרמל המזרחי —

מיום 1 במאי במשרד ביה"ס בהדר־הכרמל.

בחינות הקבלה לכתות

תהיינה ביום ו' בתמוז (5 ביולי) וביום ט' באלול (5 בספטמבר).

המשרד פתוח בשעות 11—1 לפה"צ ובשעות 4—6 אחה"צ.

* * *

הפניה

שעל יד בית הספר הריאלי.

מתקבלים חניכים בני תשע ומעלה.

ע"י מרמים לפנות למשרד בית הספר. ת. ד. 920, טלפון 164.

רוצחו של גולדשלאגר נדון למיתה

בהמשך משפטו של אבו עלק (ראה תוספת הערב) העיד שוטר ערבי, שמסר את מטול הברזל למחלקת החקירות בחיפה. נשא מזכרון יעקב שמצא למס־רת הרצח ליד אחת התחנות עקבות 4 אנשים, הראה את העקבות לכלב, ההכלב הלך עד כפר בופרין, סרג'אנט בריטי לקח את טביעת אצבעותיו של הנאשם על טופס נייר ושלח למחלקת החקירות בחיפה. שוטר ממחלקת החקי־רות קיפר על סימני אצבעות שמצא על מטול הברזל, העבירם על 7 פיסות נייר ומסרם עם טביעת אצבעותיו של הנאשם למחלקת החקירות בירושלים; הוא גם ערך מפה, וצילומים ממקום הפשע.

מומחה לטביעת אצבעות מירושלים ברק את המופס של טביעת האצבעות ופיסות הנייר שהוטבעו עליהן מימלו שבע אצבעות, והתוצאות היו: ארבע אצבעות מזוהות עם טביעת אצבעותיו של הנאשם, שתים לא ברורות, ואחת היא של שוטר מחלקת החקירות בחיפה שהוטבעו על מטול הברזל בשעת הס־פול. קצין ערבי נכה בשעה שהנאשם זוהה פעמיים ע"י כלב המשטרה והודיע לו בחוק, שהוא נאשם ברצח גולדשלאגר, בנסיון לרצות את איינגברג ושרד אפרתי של הנרצח. הנאשם מסר לו עדות בכתב מרצונו הטוב: „אתמול בבוקר חורתי רכוב על סוס מנצרת וליד כפר בופרין פגשתי בשלושה אנשים מוזיינים מכפר אום אל פחם. לאחד מהם היה מטול ברזל. המזיגו אותי להתקרב אליהם ואמרו שהם הולכים לואדי אבו שושא לארוב לנוסרים יהודים מלוערה בדי לרצחם ולשדוד את נשקם, או למשמ־ר העמק לרצוח פועלים יהודים. אני לא הלכתי אתם, למחרת באו אבו ומשטרה, תקיפו את כפר בופרין, אספו אנשים ובתוכם נאפרתי".

קצין ממחלקת הכפרים סיפר על מצי־את הרוצח. באחד במארס נסעתי עם הנאשם לנצרת לבית חסן זרנוקה, לפי ערות הנאשם שאמר, כי חנית את דובהו בבית זה. ערבנו ביקש לקרוא את בנו של זרנוקה, נער בן 13, שהיה אותה שעה בבית הספר. כשבא הילד דיבר הנאשם אתו, והם הלכו יחדיו אל מערה ובה נמצא רובה עטוף בשק. הודעתי לנאשם על האשמה הנוקפת, והוא מסר עדות בכתב, כי הרובה הוא שלו, והיה נושא אותו מיום בריחתו ממחנה האסירים.

אחריו העיד הנער מוחמד זרנוקה. סיפר שהנאשם בא לביתם בלוית שוט־רים ואמר כי רובהו במערה. כשהלכו לשם מצאו את הרובה. כאן הפסיק הנאשם את העד באמרו שאינו מכיר את המערה, אך הנער הוציא מכיסו כתב אימים שהנאשם שלח לאביו. (המכתב לא נקרא בבית הדין אלא נמ־סר למשטרה).

נשיא בית הדין שאל את הנאשם אם ברצונו להעיד בשבועה או בלי שבועה. הנאשם העדיף להעיד בלי שבועה, כדי שלא יחקר ע"י התביעה. הבחיש את השתתפותו ברצח גולדשלאגר, ואמר, לא היה משתתף לא היה מתאכסן בכפר סמוך למקום השפע אלא היה בורח. מיום ברוחתו ממחנה האסירים נדד ממקום למקום, ובחיותו בכפר בופרין היה בדעתו להסגיר את עצמו בידי המשטרה. לשאלת, מדוע פקד הכלב דוקא עליו, הסביר הנאשם כי הכלב נגזן ובשראה את הנאשם פצוע ובבול ידים „הצביע" עליו.

אחרי התיעצות קצרה נמצא הנאשם חייב. לשאלת נשיא בית"ד: אם יש לנאשם מה להגיד, ביקש הנאשם רחמים כי הוא חף מפשע.

אבו־עלק נדון למיתה.

בעתון ערב נפלה טעות דפוס: הער יוסף איינגברג זיהה את הנאשם כאחד המתנקשים.

אבו עלק נדון בשנת 1936 למאסר שבע שנים, על מעשה שוד בסביבת נצרת שביצע אותו לשם השגת אמצעים לקנות אשה ממשפחת זרנוקה. בינואר 1937 ברח ממחנה האסירים בעתלית בחבורת בת 9 אסירים.

לפני זמן מה הכריזה המשטרה על פרס 250 לירות למי שיתפסו.

תושבי תל־אביב ליסין הועדה

נגד הפקעת מחירי הבשר

כל השמועות על מו"מ בין הקצבים להסותרים ברבה הרוגש השחיטה, מחר־סרות כל יסוד. כל המו"מ מתרכז בידי הועדה שנבחרה ע"י מועצת העיריה.

חוגים רחבים של תושבי תל אביב תומכים תמיכה מלאה בנוגפים המטפלים את הפעולה נגד הפקעת מחירי הבשר. יש כונות להגור מאכילת בשר אפילו זמן ממושך, אם ע"י כך אפשר יהיה לפתור את הבעיה ולהסרירת המדר מודלט. השאלה חרגה ממסגרת המלח־מה בהוספת שני גרשים על מחיר הרוטל. עתה אין מקום לסודר ארעי: יש לטהר את האוירה ה„אנטיסמיטא־ירית" שנוצרה בשנים האחרונות בסחר הבשר. נעשים אמנם נסיונות לצמצם את השאלה ולטשטשה. אולם הקצבים הס־תלקו, בתשובתם לרבני תל אביב, ממו"מ על פתרון חלקי. כן לא הצליחו גם נסיונות אחרים להשפיע על הגורמים השונים — בין השאר גם על חברי ועדת הבשר העירונית — להחלשת פעולתם.

המשלחת שביקרה אצל נציב המחוז הסבירה לו את המצב בפרוטרוט והעוב־דות שהובאו לפני המושל עשו עליו רושם. חברי המשלחת נמנעו אתמול ממסור פרטים על הפגישה. אולם ניכר היה, כי הראיון עורר אצלם תקוות לסר־דור רצוי.

בינתים לא פסקו מאמצי האימפור־טרים להכשיל את הפעולה. הם הושפשים מאר לתוצאות המלחמה, בה הוקמה נגדם חזית מאוחדת ורחבה של הציבור. הם פנו לעורת הרופא הוגאטאריגאר ביפו וניסו להשפיע עליו, שיאשר את דעתם, כי סכנת מחלת נשפכת לבהמות הנמצאות בבית המטבחיים ...אם לא ישחטום. הרופא הערבי מאן להתערב לטובת האימפורטרים.

הקצבים פנו אל ד"ר לויט, רופא בית המטבחיים בת"א, בדרישה שלא ירשה להביא בשר מחוץ לעיר. משטרת הועמדו בדרכים, כדי למנוע הבאת בשר מחמושבות.

במועצת פועלי ת"א הוחלט למנוע במסעדות צריכת בשר המובא מחוץ לעיר. במקרה אם יימצאו פורצי גדר, יכריזו העובדים שביתה.

עם זאת החליטה מ. פ. ת"א להשפיע על כל הגורמים הנוגעים בדבר שיוזילו את מחירי הירקות והעופות.

ארגוני הנשים פנו לנציב המחוז בבקשת ראיון, כדי להביע לו את הת־מרמרותן נגד המצב בשוק הבשר.

נודע לנו, כי בין התנאים שמתנה ועדת הבשר לחיסול השביתה — שתי נקודות עיקריות:

א. תודבב ועדת־תמיד ביטראלית לקביעת מחירי הבשר; ב. האימפור־טרים ימציאו ערבות כספית מספקת כדי להבטיח את הוצאתן לפועל של החלטות הועדה.

כן נודע לנו, כי מעולת הועדה תתר־כז בזמן הקרוב בחלוקת הרשיונות לאימפורט הבשר ובהשגת רשיון להר־רדת בקר בכמל ת"א.

כפי שהודענו אתמול בתוספת הערב נתקבלו אתמול ב"כ הועדה והקהילה לראיון אצל נציב המחוז מר קרוסבי בענייני הבשר. על פגישה זו נמסר לנו:

אתמול בצהרים היתה פגישה בין נציב מחוז הדרום מר קרוסבי וועדת הבשר שליד הועדה. השתתפו: ד. רויקה, צ. לוביאניקר. ב"כ ועד הקהילה: א. שלגש ומנהל המחלקה הכלכלית של הועדה ד"ר בן נתן. היו נוכחים: סגן נציב המחוז מר גורמן ופקידי המחוז אפ־שטיין וקומורוב. הפגישה ארכה בשעה וחצי. מר קרוסבי גילה התענינות מרובה בשאלת הבשר שנדונה לכל פרטיה.

השבוע בתוצרת החקלאית

שפל בענף הפרחים

אחרי חחג ירדה הקניה. ולעומתה רבתה הפריחה לאין שיעור. מלכד 2—3 חנויות פורצי גדר הופיעו בשוק בימים האחרונים. גם הרבה רוכלים, המובדים תוצרת זרה מחמשתלה חנר־מנית בשרונה ומורידים את המחירים למטה מכל אפשרות של טיפול בענף. בשיבת ב"כ המשלחת, שהיתה השבוע במחלקה החקלאית של האונגר למען תוצרת הארץ עם ב"כ חנוני הפרחים, הוחלט להגהיג שלם חרש לחנויות הפרחים שיעמדו תחת פיקוח לאומי.

תוצרת חלב:

הביקוש לתוצרת חלב גדל בעקב ימי החגים ושביתת הקצבים. גם ימי החמאה עוברים בהצלחה, המכירה הור־מית 2 ושלושת רבעי טון.

חברת ספינים מוכרת חמאה זרה וב־רינקנשטון חמאה מעורבת.

ירקות:

תפוחי אדמה בכירים המובאים מהמ־שקים לשוק בכמות גדולה, נמכרו בעשרה טון ליום במחיר טוב. בימים האחרונים הגיא ת. בהן תפוחי אדמה מסוריה.

העגבניות בחתו בכמות ונמכרו בשב־עים גרוש הארגז.

כרובית מאוחרת הובאה לשוק מגן שמואל ומכפר אז"ר.

תוצרת הכלו:

ההסכם עם האימפרטרים על פגירת הקאראנטינות לעופות סוריה ושביתת הקצבים שיפרו את מכירת האפרוחים והעופות ממשקינו. אפרוחים נמכרו ב־26-28 גרוש הרוטל, עופות — ב־32-30 גרוש. ביצים מסוג א' נמכרות ב־34 וסוג אכסטרה ב־39.

דבש:

בזמן האחרון היפיעה בשוק תוצרת מלאכותית „דבש זול" דבש לאפיה בג־ביעים. אין כל ציון מה הגביעים מכילים בתוכם, בניגוד לחוק האומר, כי „דבש" הוא רק תוצרת טבעית של הדבורה.

בגנות:

כמויות גדולות של בגנות מובאות ממשקינו. לא רק להודש מאי אלא גם לאוני יהוו בגנות מהמשק העברי. הבנ־נות מריחן נרתקות מן השוק.

ה.סולד אצל הנוער בגליל

ביום ג' סיירה (כפי שהודענו) מרת ה. סולד בלוית ת. בייט מלשכת הנוער של הסוכנות, בנקודות הגליל העליון שבהן מרוכזות חברות הנוער. בבוקר ביקרו בקבוצת ההכשרה בתל חי ובכפר גלעדי. משם נסעה ליסוד המעלה ובפרה בקבוצת הבוגרים מהכשרת תל־חי שעבדו בשנה שעברה ליסוד המע־לה, ומשם — לחברת הנוער באילת השחר.

ביסוד המעלה קבלו את האורחים קבוצת חבוגרים מתל חי „חולתה" ונחום הורביץ מתנחלת מפעל וכיון החולה. אחרי ארוחת הצהרים סיירו האורחים בעניני המשק השונים של הקבוצה הצעירה: בגן הירק, בלול, בר־פת ובדיר הצאן, שהוקמו בעזרת קרן אדי קנטור, אשר ליד לשכת הנוער של הסוכנות. אחרי זה היתה שיחה שבה הוצגו השאלות הבאובות של הקבוצה: בעיות הקרקע למחנה, תנאי השיכון הקשים, מצב הבריאות במקום (תקדחת וכו') וסיכויי הקבוצה בעתיד. בסיו־חר הוצגה הערכה ליומה ויוצרה של הקרן לעורת בוגרי חברות הנוער בסי־דורם אחרי נסר השרתם במשקים, מר אדי קנטור באמריקה.

בתקופה שבבקור הבא בקבוצת חולתה תיסעה הקבוצה במצב התפתחות נוס־ת עובו האורחים את חולתה ונסעו לאילת השחר. בקרי אצל המאוזר השני של חברת הנוער מעולי גרסיה (31 איש) שבא לנקודה לפני חודש. מרת סולד באה בדברים עם הטרכים של הנוער במקום.

מביקורי המפקד פלצר

ציר הפרלמנט הבריטי, המפקד פלצ־צ'ר, השותה בימים אלה בארץ, ביקר שלשום יחד עם דניאל אוליאר (בלוית אליהו אפשטיין מטעם הסוכנות היהו־דית) בקרית ענבים. האורח עשה שם שעתיים. התענין בארגון המשק וחינוך הילדים והשוה את רשמיו עם חינוך תלמידי בתי הספר לפועלים בספרד, ששם ביקר בזמן האחרון. לבבוד האור־חים סודרה ארוחת קלה.

המפקד הוא סטמנגרי תבנית החלוקה.

ביום ג' נסע לרחת עמון ונמנגש עם האמיר עבראללה.

לפועלת ולאם העובדת

חברות!

שתפנה עצמכן יחד עם כל צבור הפו־עלים בחג אחד במאי.

החברות העובדות בתעשיה, בשרו־תים וכו' נקראות להשתתף במסיבות של אגודותיהן ובמפקד הכללי של האגו־דות המקצועיות באיצטדיון.

החברות העובדות כמשקיבות מש־תחררות גם הן מעבודתן ומשתתפות במסיבתן בסוצאי שבת אוד לאחר במאי, בבית ברנר, ובמפקד הכללי על דגל האגודה.

החברה העובדת במשקיביתה מצטר־פת במפקד לדגלו של ארגון אמהות עובדות (משתתפת באספות הארגון).

אם עובדת! יחד עם כל צבור הפו־עלים השתחררי ביום זה מעבודה ושח־רר את ילדיך מלמודים ושתפי אותם בחגיגות המיוחדות להם.

כל החברות מופיעות באיצטדיון בחלצות כחולות.

חברות!

בשבת ב־9 בבוקר ליד צריפי הנוער העובד ברח' בצלאל — תרגילי־לכת מיוחדים לחברות. תרגילי־לכת לחברות הנוער בצפון — באותה שעה על מגרש פלגות „הפועל" ברח' ירמיהו. בואנה כולכן במועד.

מועצות הפועלות העירונית בת"א

„חקיקת אל־אמר"

(נגיון 1 במאי)

מתבנו: „מה דוצה הנוצתנו?" — לשים קץ לחלוקת החברה האנושית לשני מעמדות: סנר־ליים ופועלים; לשים קץ לניחוום האנושי, לפלחמת המעמדות ולמלחמה עם בעם; לשים קץ לריב בארץ זו וליסוד אחוה יהודית־ערבית. — כרזו „ברית פועלי ארץ ישראל" על שתי החזיות, העופרות על מול זו בעולם: חומש נגד שעבוד... גם בארץ שתי חזיות בעבר הסתתו של חוג ירוק. וכה היה סנת חלקו של הפועל וחלפת מלחמת ה? ? המסדים בנשש דב־רמיש. לכן מוחבת הפועלים והפלחים ביום אחד במאי לעשות חשבון הנפש ולהשתחרר מהשעבד המעמר המנצל אותם ומחריב את הארץ. עליהם לחצטרף לחוסי חחרות האמיתיים בארץ זו ובעולם כולו. — מהי ההתחדרות? חסרק חאמ־רון: על ברית פועלי ארץ ישראל, מטרתה ושאיפותיה. — שנת הדיאלקטיקה: סקירה מדי ליטיה על השנה בעולם, על תנבורת כוחות החדשה, המהריינות, מלחמת בחיינו הפועלים והדמוקרטיה, רדיפת היהודים. אולם סוף החר־מש והטוב לנצח. — מהו אחד במאי? (מקורו והתפתחותו של החג). — איי החומש והדמו־קרטיה האמיתית תוך ים השעבוד. והעושק: של הארצות הפקדרינויות, מסביבו. — „הנעורות של קאוטסקי": סיפור (מחורגם) מחיי הפוע־לות, בנות האכרים חעניים ביאפאו, הנסכרות לבחי החרושת. עיקרו של הסיפור הקומסות הפועלות ונצחונו הראשון.

לנגיון זה צורפה תוספת מצוירת, המציגה את מהיגיי הפועלים בעולם (בלום, קאבאליירו), המונות סמליות (פועל כבוד, ובתחו הרבותם לאחים...), זוועות ספרד, עבודה במכרות, מוע־לים יהודים סוללים בביש.

אסיפות ונשפים ל־1 במאי

תל־אביב

מטעם מועצת פועלי תל אביב

הערב ב־8 ב„מונרבי": חגיגת הסתדרויות הנוער של ארץ ישראל העובדת.

במוצ"ש ב„מונרבי" ב־8.30 הצגת „בשפל" ע"י „אהל".

ביום א' ב־9 בבוקר ב„מונרבי" שחרית לי־רים בגיל הגן ב־3 הכיתות הראשונות של ביה"ס. ב־11 שם חגיגת לילדים (מביתה ד' ומעלה): הצגות יקרי בתי חתיגון, קריאה ע"י לאה רגנית.

ב־5 באצטדיון — מפקד חגיגי של חברי האגודות המקצועיות והקציעות של הנוער העו־בד והמועבד, מלם עליות בוגרי „הנוער העובד" להסתדרות, קבלת המפקד ע"י ב"כ הועדים של הסתדרות והועדים של מ. פ. ת"א. יראמו: חבר הועדים של הסתדרות, פ. נסיבוכסקי, ת. סרוסקו, ז. אברבוביץ, מ. בנשוב, מ. ערם וב"כ הנוער העובד ו„הפועל". בתכנית האמנו־ת: מקהלת הפועלים בניצוח מ. נמלי. קרי־אה ע"י ז. ברגן וז. דגנית והזמורת הפוע־לים. פרטיטי פניסה לאצטדיון ולמפקד בלשכות האגודות ובלשכת הסוריעין. ב־8.30 במונרבי — הצגת „הטייל האמיץ שוויק" ע"י „אהל".

מסיבות — הערב (מועדי הבנין) ב־8.30 ב„רמז" בהשתתפות ד. ב. סלבין ואלכסנדר. בתכנית האמנו־ת: מרגלית. לפועלי העיריה ב־8.30 בבית ארלוזורוב בהשתתפות מ. אלקו. ב. מינר ומ. שעירא. בתכנית האמנו־ת — לאה דגנית. לשכונות הפועלים בצפון ב־9 באו־לם פעולות עובדים מ' בהשתתפות ז. לעצי־ר ברתונדי, בתכנית האמנו־ת י. אינשטין ס„אהל" ונרוסבאר. בשבת. ב־10 בבוקר לפועלי התעשיה והשירותים ב„אופיר" בהש־תתפות ב. גרינבלט ומ. ערם. בתכנית האמנו־ת מ. מרגלית (אמן). במוצ"ש ב־8 לפוע־לות ולעובדות בשמן כית בבית ברנר בהש־תתפות ב. אירלסון ועמורה, זמרה ע"י מ. רום. לסקיעת המפקדים בנוער העובד בבית החלוצות בהשתתפות מ. אירלברג ודור כהן. תכנית אמנו־ת, שירה בצבור בהרכבת יצירה. ביום א' ב־8 לעובדי מוסדות ההסתדרות באולם „הפועל". יראמו: ד. רפו, ד. הון, ע. גולבסון ופרלשטין. בתכנית האמנו־ת ד. ורדי ומ. דום. ב־9 בקבה „לגיונה" בתעדוכה. לעובדי בתי אוכל וסלון. יראמו ש. א. יורים. זמרה ע"י גו־לנר.

חגיגות בקרית עבודה ברח' רום. — בשבת ב־4 הנפת הדגלים בקריה ובשכונות „חלונות", ב„בית חתרבות": „יד־קור" לחלקי המאורעות ע"י הסתדרויות הנו־ער, קונצרט. במוצ"ש ב־8.30 פגישת 1 במאי, קריאה ע"י לנה סז. ביום א' ב־7 פגישת כל הנושים ליד הבנינה לקרית עבודה: ב־8.30 מפקד כללי (נאומים). בתכנית האמנו־ת — ילדי הגן ובית הספר, הנוער העובד ו„הפועלי".

בבית גן (בתיים). — במוצ"ש ב־7 בבית הסתדרות, נאום ש. מר, קריאה ר. אינשטין („אהל").

לבאי חגיגת ה־1 במאי באיצטדיון. — למען חסדר מבקש קהל חחברים להקפיד על הוראות דלקמן: א) המשתתפים במפקד בעלי הכרטיסים הכחולים יכנסו דרך השער מצד הירקון לפי הוראות ספקריהם; ב) בעלי הכרטיסים הארוסים והלבנים יכנסו מצד הירי־קון (מיפיון לאולם התורות); דרך השערים הפסוסנים בשביל קהל האורחים; ג) בעלי כרטיס התכלת (לבפת תנשיאות) נכנסים דרך שער חתעורוכה.

ארגון אמהות עובדות

אספות חורים של ילדי הלובים וחכרות הארגון: בשבת ב־3 בפלוב חצאנו רח' הר פידה 2; בהרחב צ'ליגוב 44; בהתוב חרצל 100. כל החברות נדרשות לבוא בשבת בבוקר לחרגילי קבר. לשוחח את הילדים לחגיגות הי־לדים וזהשתתף במפקד יחד עם כל צבור הפועלים.

הצגות חגיגיות ב„אהל".

במוצ"ש ב־8.30 בסונרבי „בשפל" עמסיות; וביום א' „החיל האמיץ שוויק" ע"י „אהל". חג ה־1 במאי הצגת קופת „אהל" ביום א' סנר־רה בשעות לפני הצהרים. כרטיסים אפשר יהיה להשיג רק מ־4.30 עד התחלת הצגה.

נוער ארץ ישראל העובדת

הערב ב־8.30 ב„מונרבי" (המעלה): דבר היום — פ. זליצקי, חגיגת אמנו־ת. הכניסה רק לנוער לפי כרטיסים.

ועדי העובדים במוסדות ההסתדרות

שבכבו כרטיסים למסיבת הסקיעה ב־1 במאי מתבקשים להמציא את חכסף ולהחזיר את חבר־טיסים שנשארו, היום עד 12 בצהרים לידי י. כהן ב„בית".

מועדי חברת החשמל משתי החתנות סת־אספים בשבת ב־9 בבוקר בחתר חתנת הכות בתל אביב לסמפר פנימי ראמון בתרביקי סדר. ביום א' ב־1.30 נמנעים כל חפועלים ליד חתערוכה פנת רח' הירקון.

באגודת המהנדסים, מכנאים ומודדים. כל החברים באים לתרגילי לכת בשבת בבוקר. ביום ב' ב־1.30 מתאספים לסמפר תחת דגל חאגודה. כרטיסים לסמפר ולאצטדיון בלשכת חסוריעין בבית הפועלים ולאצטדיון בלשכת חאגודה.

בבית גן (בתיים). — במוצ"ש ב־7 בבית חסתדרות, נאום ש. מר, קריאה ר. אינשטין („אהל").

לבאי חגיגת ה־1 במאי באיצטדיון. — למען חסדר מבקש קהל חחברים להקפיד על חתורות דלקמן: א) המשתתפים במפקד בעלי הכרטיסים הכחולים יכנסו דרך השער מצד הירקון לפי הוראות שסקריהם; ב) בעלי הכרטיסים הארוסים והלבנים יכנסו מצד הירי־קון (מיפיון לאולם חתורות) דרך השערים הפסוסנים בשביל קהל האורחים; ג) בעלי כרטיס התכלת (לבפת תנשיאות) נכנסים דרך שער חתעורוכה.

ארגון אמהות עובדות

אספות חורים של ילדי הלובים וחכרות הארגון: בשבת ב־3 בפלוב חצאנו רח' הר פידה 2; בהרחב צ'ליגוב 44; בהתוב חרצל 100. כל החברות נדרשות לבוא בשבת בבוקר לחרגילי קבר. לשוחח את הילדים לחגיגות הי־לדים וזהשתתף במפקד יחד עם כל צבור הפועלים.

הצגות חגיגיות ב„אהל".

במוצ"ש ב־8.30 בסונרבי „בשפל" עמסיות; וביום א' „החיל האמיץ שוויק" ע"י „אהל". חג ה־1 במאי חצגת קופת „אהל" ביום א' סנר־רה בשעות לפני הצהרים. כרטיסים אפשר יהיה להשיג רק מ־4.30 עד התחלת הצגה.

נוער ארץ ישראל העובדת

הערב ב־8.30 ב„מונרבי" (המעלה): דבר היום — פ. זליצקי, חגיגת אמנו־ת. הכניסה רק לנוער לפי כרטיסים.

ועדי העובדים במוסדות ההסתדרות

שבכבו כרטיסים למסיבת הסקיעה ב־1 במאי מתבקשים להמציא את חכסף ולהחזיר את חבר־טיסים שנשארו, היום עד 12 בצהרים לידי י. כהן ב„בית".

מועדי חברת החשמל משתי החתנות סת־אספים בשבת ב־9 בבוקר בחתר חתנת הכות בתל אביב לסמפר פנימי ראמון בתרביקי סדר. ביום א' ב־1.30 נמנעים כל חפועלים ליד חתערוכה פנת רח' הירקון.

באגודת המהנדסים, מכנאים ומודדים. כל החברים באים לתרגילי לכת בשבת בבוקר. ביום ב' ב־1.30 מתאספים לסמפר תחת דגל חאגודה. כרטיסים לסמפר ולאצטדיון בלשכת חאגודה.

ירושלים

מטעם מועצת פועלי ירושלים

ביום א' ב־10 ב„אריסון" אספת פומבית: ר. שפרינצק, א. רביזוביץ, סטרויל וטרנוסוקר, שירי עבודה ע"י סקהלת הפועלים בניצוח מ. לפל, תזמורת הסניף חנגן.

— בשבת ב־2.30 בקלוב (רח' בצלאל, בית הקבוייר) אספת חברות של אגודת משק בית.

מטעם מפלגת פועלי ארץ ישראל והבחרות הסוציאליסטית

הערב ב־8 ב„אריסון": נאום — רובקין, הצ־גות ע"י המסודיה הדרמטית של הכחרות ב„א. קריאה — ע. קסטנצ (אהל). כרטיסים ב־25 מיל במסעדה הקואופרטיבית כמשך כל היום. למחוסרי עבודה ב־10 מיל אצל מוכירי האגו־דות.

— הערב ב־7 מתאספים החברים ליד „אדי־סון" בתלכושת חתנועה. בשבת ב־3 אסיפת חב־רים הכניסה רק לחברים. במוצ"ש ב־7.45 מפני בת חברים מופרשה לי. ת. ברנר. הכניסה 5 מיל. ביום א' ב־7 בבוקר מתאספים חחברים בקלוב.

בנוער העובד

בליל שבת ב־7.30 הוכנים בבאורנו לנשף המפלגה ב„אריסון". בשבת ב־10.30 ישיבת חוצ־רה הפקלכית: ב־4 עבודות קבוצות חנוער ב־5 במאי: ביום א' ב־6 מפקר כללי ונשף 1 במאי.

— במוצ"ש וביום א' יוצר סרט הקמא"י לטר־בת השכלת מפקועית לנוער ולתרבות נופנית.

ב„הפועל".

מהשבת חוכה על כל חברי חסניף לבוש את תלבושת „הפועל". כל חחברים שמתחתים בסרם קמא"י במוצ"ש וביום א' ביום א' מתחתים אח חברי „הפועל" באספה הפומבית מטעם מ. פ. ת. חברי הסדרן וילדי „הפועל" ותחוסרת משתתפים בחגיגה ברפת רחל ב־8.45 בערב מסיבת חברים בסטרנת הקואופרטיבית.

בפלגות „הסדרן". — הערב תורגות לשתי הקבוצות בנשף 1 במאי ב„אריסון". בשבת ב־5.45 מפקר הפלגות באולם התתעמלות: ב־7 בבוקר בסנרש מתנות הקוים אתלטיקה לחבי־רות: כאולם ב־9—10 כמה"ר חברות א' חה' עמלות: ב־10—11 מכשירים חברים: ב־12—1 אחה"צ קבוצת א' חברים: ב־1—2 קבוצת כורדים.

מטעם פועלי ציון שמאל

— הערב ב־8 בקלוב שיחה בחשת' קוכלנוב ופלרוביץ: בשבת ב־3.30 לערות המורת שיחה בחשת' חיפוב.

במוע־צ שמאל והחונים המרכסיסטיים. במוצ"ש ב־8 בקלוב: 1 במאי בתנועת הפוע־לים. חלק אמנו־תי.

חיפה

מטעם מועצת פועלי חיפה

— הערב ב־8.30 באסיפיתאסרון הכינום הס־ורטיבי של פלוגות „הפועל". בשבת בבוקר ואחה"צ משחקים ותרגילים ספורטיביים של פלוגות „הפועל" בחרר הכרמל. ביום א' ב־10 בבוקר באסיפיתאסרון אספה פומבית לכל סר־עלי חיפה והסביבה. הנואמים: ר. רפו, י. חזן וב"כ מועצת פועלי חיפה. ביום א' ב־3.30 בלב הדר הכרמל מפקר כללי של „הפועל". פלו־גות „הפועל" והסתדרויות הנוער של ארץ יש־ראל העובדת.

ועדת החגיגות של האחד בסאי פונה לחברי ההסתדרות בדרישה לשמור על הסדר, לחש־מע לחוראות ההסתדרות ומודיעה, כי מסעם ההסתדרות לא הסודרנה הקבלוכות ועל החברים אסור להשתתף באיזו הקבלה שהיא. ביום א' ב־8.30 באספיתאסרון נשף בית. חתיגר לילדי עובדים. בהשתתפות הקבוצות חבי. חרכרטיסים שנקנו לנשף 8 באפריל בטעם יפה לנשף זה. כרטיסים ב־50—50 מיל ליד הקופה.

— בתוצאות סניף מפלגת פועלי ארץ ישראל בחיפה הוסיפה לקראת אחר במאי והעידה חוברת בשם „רמים" — לאינפורמציה סקופית ולדברי חבחרים. בחוברת שורת מאמרים ורשי־מות. חוסר אינפורמציה משמרי הפעולה חשו־נים של המפלגה וההסתדרות בעמים ובסביבה.

יום חסרט ב־1 במאי

לטובת קופת פועלי ארץ ישראל בהשתלטות ראשון נוסני הנוער העובד.

בביתה־ר וולקן (קרמנר). — חיום בחפ־סקת חצהרים, מטעם ועד ההתרכות ס. זינגר: 1 במאי.

מוכילי הנפט באחד במאי

אגודת מוכילי הנפט מונה בבקשה לקחל הצרכנים שיביאו נפט ליום א', כי באחד במאי לא יובילו נפט.

מאת עובדי בתי אוכל ומלון

אגודת עובדי בתי אוכל ומלון מודיעה, כי באחד במאי עובדים החברים והחברות רק 3 שעות. האגודה מבקשת לשמור על שעות הע־בודה.

מטעם מפלגת פועלי ארץ ישראל

במוצ"ש ב־8.30 נשף באספיתאסרון. כרטי־סים ב־36 ו־60 מיל מחסתרויות הנוער בס־ניות המפלגה (רח' ארלוזורוב 6) ב־9—10 בערב, בקלוב הפועלים ב„ביתנו" ובבית מסחר ספרים „פנת הסחר" רח' החלוץ, בית „אורה".

בהחרות הסוציאליסטית

הערב משתתף הסניף בנשף הפלוגות: במוצאי שבת — נשף המפלגה באספיתאסרון. מתאס־פים בשלוב ב־8. ביום א' ב־8.30 מתאספים בס־ניף בלוב ב־8. ביום א' ב־8.30 מתאספים בס־ניף הכללי. ביום א' ב־8 מסיבת בנר: חרצאת פסח לילדיהם, חגיגת אמנו־תית. תל־בוטת הנוער — חובה.

בנוער העובד

הערב ב־8.15 הרצאה על 1 במאי: במוצ"ש ב־8.30 מתאספים החברים בצריף ווזאים לסח־ר הרכיים לכרטיס: ב־7.45 מתאספים בצריף ותולי־ים לנשף מסא"י. כרטיסים במוכירות הסניף: ביום א' ב־9 בבוקר נפגשים בצריף והולכים לאספת הפועלים; ב־2.45 מתאספים בצריף ויוצאים לסמפר ההסתדרות: ב־8 מתאספים בצ־ריף והולכים ל„ביתנו" לסיבת חברים בחש־תתפות אבא חושי: טקס עליה קבוצת חברים להסתדרות.

מטעם פועלי ציון שמאל

במוצ"ש ב־8 בקלוב חחרש אספה בחשתתפות. זרובבל.

מטעם פוע־צ והחונים המרכסיסטיים

הערב ב־8.30 בקלוב הפועלים (רח' הרצל 30) ו. אברמוביץ: בטמרכות חנועת חפועלים בעולם ובארץ.

בסביבות חיפה

נהריה. — ביום א' ב־10 בבוקר אסיפת פומ־בית מטעם מפלגת פועלי ארץ ישראל בחש־תתפות ד. בר־רב הוא. מפקר: בערב נשף.

בפר עמא. — במוצ"ש אספה מטעם ס. ם. ח. בהשתתפות שוב.

נוה שאנן. — במוצ"ש אספה מטעם ס. ם. ח. בהשתתפות ד. מראני.

קרית חיים. — במוצ"ש ב־8 בבית העם מטעם הנוער העובד נשף.

בליל שבת ב־8.30 בקיבוץ עין המפרץ מסי־בת מטעם המשמר הצעיר ותליגה הסוציאליס־טית: חגיגת אמנו־תית. הכניסה חפשית.

מטעם השומר הצעיר והליגה חסוצ־.

במוצ"ש ב־8.30 בבית החלו

אוסטב מאיר

אישיותו של לאסאל

א.

ודאי נתעוררתם על כך, שהאישים תנכנסים לכלל־ההיסטוריה מכניסים בה במידה שונה ביותר את מעשיהם ומפ־עלותם, כשהם מונגים לאישיותם. כלומר, יש בהם, שמפעלם נקלף בנקל מאישיותם ויש בהם שאי אתה יכול להפרידם והם כממוזגים בתכלית. אתה נעזר, דרך משל, בראי־העין או בצבעי־אנילין, מבלי שתהרהר ביותר בדרך־חייו או בתכונתו של האלמהולץ או אבגוסט וילהלם לבית הזפמאן, והוא הדין לא בלבד בתחום־הטכניקה או מדע־הטבע, אפילו בחקר־התולדות, באמנות־הדמות ובספרות היפה אין אוכלוסית־הנהנים הגדולה דור־שת, אלא לפרקים רחוקים ביותר, מה היה דרכו ודיוקנו של מי שיצר כל אלה. אולם יש ומעשים, מפעלות מחושקים כל כך באישים היסטוריים מסוימים שעשאום, שאין אתה יכול להטיל הציצה ביניהם ואף אינך יכול להעריכם אלא בדיבוקם. יתר על כן דומה עלי, כי בכלל־הדמויות שקנו שביתה בהיסטוריה, אתה מוצא קבוצת מיוחדת ביותר — אלה שלא בלבד בני דורם רואים בהם את האי־שיות והמפעל ללא הפרדה, אלא אפילו בני הדורות הבאים אינם יכולים להכין למפעלם אלא מתוך שהם בודקים הש־תלשלותו מן האישי, גוזרים את הייחוד שבמפעל היוצר מתוך האנושי, קבוצת אישים זו, שאפילו אחרי מותם אי אתה יכול לעוקרם מתוך מעגל־האני שלהם, משויך לה במיוחד האיש הדגול, שאני מבקש עתה לדבר בו לפניכם.

ב.

אילו ביקשתי לאחוז דרך האמירה הפראדוכסית, יכולתי לומר, כי האדם פרדינאנד לאסאל עורר דעתם ולבם של בני זמנו ושלאחריו במידה יתירה משעוררה פעולתו בעולם־המחשבה ואפילו פעולתו בעולם החברה והמדינה, הקובעתו כערך קיים ועומד בתולדות המאה הי"ט בגרמניה. לא בלבד הביר גראפים המדעיים, לא בלבד הליטראטים הביוגראפיים שאינם רואים עצמם חייב־ים בדביקות מופלגת במקורות ובתעו־דות, ניתן להם בבנו של היהודי, סוחר המשי בברסלא, ענין גדול לענות בו ולהעסיק בו כוח־תיאורים וניתוחם — סופרים מעולים כמאראדיטה ושפילהאגן עשו אותו כגיבור רומא־נים, אחרים פחותים מהם כגיבור־מחזות ובהיותי עדיין בגרמניה נשלח אלי סצי־נאריום לסרט־קולנוע, שאבדוק מחימ־נותו ההיסטורית. ואין כאן מן המקרה, באמת, הרי כל מה שלאסאל הגה, כתב, עשה, פעל הוא, בשיעור מופלג ביותר, הקרנה של כלל־אישיותו; כל קטנה וגדולה שבו אין אתה יכול לסלק הימנה את מהותו וייחודו של האדם האנולצנטרי המובהק הזה. מכאן אני רואה זכות לעצמי לבוא כיום לפניכם ולהעלות את האיש הזה, ששרטוטי־דמותו רובם מוש־כים, קצתם דוחים, אך מעולם אין אנו יכולים לומר בהם שהם לא מעלים ולא מורידים, להעלותו מתוך גרעינה של אישיותו ולהראותו למלוא התהוותה והויתה. לאמור בדרך־הראייה שלנו לא נתן עינגנו בהוגה ובלוחם, אלא בכל שמנחיצה הבנת־גרעינו האישי ביותר.

לאסאל נראה, מאז ילדותו, בעיני עצמו ולעיני עצמו רב־ענין ורב־השיבות כל כך, עד שהוא מחבב לעסוק בעצמו בהרהוריו, שאין אנו יודעים אותם אלא דרך־השערה בלבד, ברשימות־יומנים ובמכתבים שנתקיימו בידינו. המבקש לטרות בניתוחו של האיש יש לפניו שפע של חומר נאות, שהעשיר ביותר מש־נצטרפו ליומן־הנעורים המפורסם, שפיר־סמו פויל ליבדו, ולמכתבים האינ־טימיים להורים ולאחות, שפירסם אדו־ארד ברנשטיין, גם תעודות־העזבון, שהיה משוקע כיובל שנים ונמצא אצל הנסיך האצפאלד, ושבכללו נאצרו, בלבד מכתבים מרובים אליו, גם המכ־תבים החשובים ביותר שלו, שנכתבו לאביו בימי התסיסה העזה ביותר, וכמות מפתעת של קונצאפטים חשובים למכ־תבים ולמאמרים, הכתובים בעצם ידו.

אותו יומן־הנעורים פתח בו נער, שלא הגיע עדיין לכלל־חמש עשרה שנים, וסיימו בן שש עשרה. הלמיד כיתה קטנה בגימנסית־מגדלנה בברסלא תקוע עדיין כולו בתחום־משפחתו הקרובה ביותר, אף שהליכות חייו מוליכות אותו למקומות, שאין השהייה בהם יפה לתל־מיד בשנותיו. גם בביתו של היימאן לאסאל אנו מוצאים אותה דביקות המו־בנת מעצמה, שהיא תכונה מצויה בבית ישראלי, והאופפת אבות ובנים. האווירה שבבית היא יהודית — אפילו אין מק־פידים ביותר בהלכות דת, הרי ליל הסדר נערך כדרך המסורת, אף ההליכה להיכל, שדורש בו אברהם גייגר, הלוחם הנודע לריפורמציה הליבראלית־יהודית, היא שקודה ביותר. הנער פר־דינאנד לאסאל דבק באמונה שלימה בדת אבותיו. מתוך יומנו אנו למדים, כיצד התנא, שלא יצאו עדיין חמש עשרה שנותיו, מלמד, בפני חבר גדול ממנו, סניגוריה על דת ישראל, וכשהברו תמה על כך, הוא משיב לו, כי אפשר לו לאדם שיהא יהודי כשר אפילו אכילתו טריפה. ליומנו מלחש לאסאל בימים ההם: „סבורני, שאני אחד מטובי היהו־דים שבנמצא, מבלי שאשמור המצוות... לא הייתי נרתע אפילו מגרדום, אילו יכולתי להחזיר את היהודים כאומה מכובדת. הה, כשאני שוגה בחלומותי הילדותיים, חוזרת עלי תמיד אידיאת בת־טיפוחי — בראש היהודים, נשק ביד, לעשותם בני־חורין". ההרגשת היהו־דית השרשית של הלוחם לעתיד לבוא נעוצה בעיקרת לא בדתיי אלא בלאומיי, ככל שלאסאל מרגיש מן השיעבוד רוחש היסוד העצמותיי ביותר שבמהותו שהוא במקור עצמו. או כפי שגיתה היה אומר — הדימוניון שלו. הוא מתקומם אל הנידוי החברתי של עם־ישראל, כמבול־מים מגיה רחשו זה ועוקר את כל הסכרים משנודע לו, לאחר חדשים מעטים, ענין רדיפות־היהודים הנוראות בדמשק. עתה הוא מקונן על דמם הנרפה של בני־גנעו. הוא דורש מהם, שיבחרו מות בשדה־המערכה ממיתה בעינויים והוא קושר עליהם את הקטרוג, שהוא אולי הקטרוג הקשה ביותר הנמתח על עם, הוא הקטרוג על מורך־הלב: „התר־לעת הרמושה מתעקלת, ואילו אתה תשת וחכף יותר. אין אתה יודע למות, להח־ריב. אין אתה יודע לקבור עצמך עם אויביך ולשסעם עוד במלחמת־המות". מה שבני־דת אחרת אפשר להם שיאמינו בעלילת הדם ממלאו כעסיס, עד שהוא חוזה ימים באים, שבהם היהודים, אם ברצונם ואם שלא ברצונם, לא יוכלו להושיע את עצמם אלא בדם־נוצרים. כל מקום ביומנו שהוא מדבר בעמו שלו, הוא מתכוון ליהודים שדעתם שפולה ומגוהגם בוחילה והם גראים לו כטעמים עומדים וקיימים לכך, שעמו אינו זוכה לכבוד וכיבוד. הקו האקטי־ביסטי, הניכר במהותו מלכתחילה, נבלט גם בעמדתו לענין־הדת: העושה את הטוב, הפועל את הנאצל, המוחה דמעת עני — יכתוב בשיעור של בית הספר — מודה יותר לאלוהים על טובותיו מן המשתחוה ועושה תפילתו זמרת ותחנונים.

אולם הסביבה היהודית המובהקת, בית־גידולו של לאסאל בבירת־הפרובינציה הפרוסית שליזיה, לא חסרה גם אלה הצללים, שנראו ממילא במעבר ללא הכנה ראויה של המוני עם, שחיו בצפי־פות חיי־גלות וחרגו מתוך צורת־חיים, ששלטה בה הדת ועתה היא מתמוטטה והולכת. לתוך צורת חיים חדשה, שצמחה בקרקע גרמנית נוצרית, צורה חדשה זו אפשר היה, אמנם, לקבלה עד מהרה לפי גילוייה החיצוניים, אולם שרשיה הפנימיים לא נתפסו בנקל, תפיסתם הצריכה דורות, שיתאמצו למזג את הערכים החדשים בנכס הפנימי היקר, מורשת־העבר הרחוק, שעל כן אירע לפרקים מרובים שיצרי השעה ותשו־קותיה לא נכבלו בכוחו של טעם נאמן — האנשים הפקירו את עצמם בידם בצויחה וצריחה, עסקו בסחר־מכר, עם קרובים ורחוקים, הסנסימנטליות היתה מרובה מעדינות־ההרגשה והשידוכים היו נידונים בעסקיות טורדת. וכן אירע בביתו של הסוחר לאסאל, שעריסתו עמדה עדיין בלוסלאו שבשליזיה העליונה הפולנית: אמנם, בני המשפחה מרגישים עצמם אחוזים ודבוקים בטובה וברעה, אולם משנפלת מריבה בין ההורים עומד האב הזועף ונוטל מתחת ידי אשתו את התכשיטים, שנתן לה קודם במתנה. החריפות והעדינות אין להן שיעור. עדיין אין מידת ההתאפקות נוהגת.

הבן היחיד שבמשפחה כמי שנתבשל להפתיע קודם זמנו. בן חמש עשרה הוא בא כמעט יום־יום למקומות של כינוסי־פומבי, לשחק בבילארד או בקלי־פים — הוא זוכה ומספיד, לוות ומלוה, גובה חובות־משחק, ויודע יפה־יפה מה כוחו של שודד. הוא גם משיא עצות למגודלים, כיצד ינהגו ויקנו לבה של אשת־איש צעירה; הוא עצמו מיצר, כנודע מיומנו, על שהוא צעיר מדי למעשה־כיבוש בשדה הזה. במועצת המש־פחה, שמדברים בה בכבדות באחותו היפה, קולו ודעתו נשמעים ביותר. אחרים אומרים עליו, כי הוא קולני, מתייהר, מתחכם, מתגנדר ומופקר ביותר. אף הוא עצמו מעיד על עצמו ביומנו, כי אינו יודע בושה מהי, בהול על הכבוד ופותן. אולם מתוך שהוא ישר וללא תומלה לגבי עצמו הוא רואה גם מזמי עצמו — הוא מזכיר את קלות דעתו כשם שהוא מזכיר את טוב לבו. גילויו ואימונו לעצמו. ראוי היה לו להזכיר גם את להיטות־היצרים שבו, שהיא מקור לכוחו הגדול בשנאה. אפשר להבין לפרצי־השנאה הכבירים, שהגעישו את נעוריו בשלהבת זעם תנ"כית ממש, אך אין להבינם לעומקם אלא מתוך יצר־הפעילות האלמנטארי המוטבע בו מטבע ברייתו, שהכריע על דרכו וגורלו. כל אימת שראה עצמו מעוות אינו עוצר מעין־דמעתו, כגון כשאביו חלקה אותו והוא ביקש להטביע עצמו בנהר ועי־כבתו המחשבה, כמה יסורים יגרום להוריו במיתתו. „בדרך כלל אפשר בנקל להסותני בטוב לבב — הוא כותב ביומנו — ואבי טוב לב כל כך, עדין כל כך, שודאי מעטים כמותו... ראוי היה שבנו יהא נשמע לו יותר". פרדינאנד אהב את אביו אהבה עזה. מותו, שחל ימים לא רבים לפני מות עצמו, לא קיבל עליו תנחומים. עם זאת לא היה מן הבנים הצייתנים לחלוטין. האב אסר עליו על הנער את משחק הבילארד. פרדינאנד מפרש את האיסור בדרך כך: האיסור לא בא אלא משום שהאב חושש, שמא סופו של המשחק כמין תאנה שאין לה עקירה, ואילו הוא, בנו, יודע בבירור, שאין המשחק תאנה לו: „אפילו אני עובר על האיסור הזה, על האות שלו אני עובר, על הרוח שלו איני עובר, על המשמעות האמיתית, שהיא כנגת אבי". ניכרת כאן הנטיה המקורית לדיאלקטיקה, שעתידה לה פריחה שר־פעת. אף על פי שפרדינאנד אהב את אבותיו, כעדות יומנו, אהבה נלהבת, אין האהבה מעכבתו לזייף את חתימות־שמותיהם של הימאן ורוזליה לאסאל מתחת לתעודות־הלימודים שלו. אף למעשה הזה יש ביאור בידו — אילו קראו הוריו את ציוני־התעודה, לא היתה נגרמת להם הנאה יתירה. פוקר מדי הוא רושם ביומנו, כי הוא אב וכן דרוש הקודש הכל לפי הצורך. אולם הוא רואה שרשת־הזיופים, שהלכיד בה את עצמו, מתרתקת מעל ראשו. הקרקע של בית הספר, וממילא של עיר מולדתו, מתחילה בוערת — וכילד הוא חושב על הרגע הסמוך בלבד והוא משדל את אביו, שהוציר אותה כדרכו שלו עצמו, לאוניברסיטה, שישלח אותו מחוצה לעיר, לבית ספר למסחר. הבחירה חלה על ליפסיא.

ג.

כאן נכנס בן החמש־עשרה לראשונה לסביבה לא־יהודית. מתוך הציבוריות היהודית בברסלא, שידעה את חוצפתו, בא לבין ילדי האפיטרופסים שלו וצריך היה לשחק עמהם משחק־הכדור, בא לבין חברים בבית הספר, שלא נענו לצרכו הנו, צורך הידידות. כן נשארו לו שעות ארוכות ופנויות לקריאת מרובה הפותחת לפניו רוחה של גרמניה וצרפת הקלא־סיות וממריצתו גם לצד־המעשה בהווה. הוא מתעמק בגיתה ושילר, בוול־טר ורוסו, ביחוד הוא נשפע מהיינה ובירנה, אלה מצודדי־העכברים של הנוער הגרמני והיהודי דורש־החופש בימים ההם. ברנה מחזק בו את החוש המוטבע לשאלות הפוליטיות ונוטע בו את ההרגשה, כי הגורל הועיד לו מער־כות מיוחדות, כי עתידה לו שליחות והוא כבר משער, כי לא יוכל לקיים את שליחותו זו אלא אם ימסור נפשו עליה. דומה עלי, שעדיין לא הרגישו חוקרי לאסאל במידה ממצה במומנט הזה, אולם הוא שמעמיק לאין שיעור את הדיוקן של אישיותו עד שאנו רואים, כי עוד הנער רוחשת בו ההרגשה על הזיווג ביסוד־הגורל, זיווג הנצחון והמות.

מעריצו של ברנה רואה את עצמו כרפובליקאני ומהפכן דימוקראטי וכך הוא גם נוהג ופועל בבית־הספר למסחר, מה שאינו עלול לחבבו על מוריו. באחד המכתבים לאביו הוא מודיע, כי הוא, שכבר עתה הוא מדמה עצמו לרו־בספיר, מבקש, באמרי־אש של „דבר־נות" לוהטת לעורר למרד את הלבבות הקרים־רטובים של הנוער הגרמני. אותה שעה עצמה הוא מודה ביומנו, שאילו היה פיאסקו של שילר לא היה מסתפק בבבוד של ראשון־אזרחי גינואה, אלא היה כמותו פושט את ידו לעטרה. אותה „אהבת הכבוד שסגננה גדול", שקסמה אחר כך לביסמארק, הטבועה בלא־סאל — והדבר הזה מעדנו — עשויה כך, שאי אתה יכול לחפרידה מעל הכרת־תעודה מיוחדת לטובת האדם, ושהוא רוצה להיות גושאה ויכול להיות קרבנה: „אני מבקש לבשר את התירות לעמים, ואם אפול במסה נשבעתי באלוהים ובכוכבים: ארור אהיה, אם אח־ליף שבועתי". אלה הדברים שפרצו כזרם מנפש הנער באבגוסט 1840. ואותו חודש עצמו הוא כותב ביומנו: „כן, אני מבקש לבוא לפני העם הגרמני ולפני כל העמים ולעוררם במלים לוהבות למלחמת החירות!"

אולם המתקין עצמו לתעודה משיחית, כלום הוא מתקין עצמו לכך דוקא בבית הספר למסחר? הנער הכיר עד מהרה, כמה עיבובים ומעצורים ערם עצמו על דרך עצמו, כשביקש כאן מפלס מבית־הספר שבעיר־מולדתו. אולם הוא מאמין במזלו. ודאות היא בו, כי המקרה או ההשגחה העליונה סופם שיטילו אותו לשדה־מערכה היפה לחפצו וליכלתו. „הריני סומך על המקרה ועל רצוני המוצק — יכתוב ביומנו — לעסוק יותר במוזות מלעסוק בפנקסאות ודיפתראות, לטרות יותר בקדמת־יינן והמורה מלסרוח באינדיגו... וגידולי־סלק... לדאוג יותר על החופש מלדאוג על מחירי הפרקמטיה, לקלל ביתר עוז את האריסטוקראטים הכלבים מלקלל את המתחרים ושלא להסתפק בקללות בלבד".

התשוקה לידידים ולחסידים גדלה בו ונתעצמה כעוז ובכנות. נפש עשירה ואדירת־צרכים כשלו בזבזה עצמה לידי־דים ואף תבעה מהם הרבה. פסק־דינם של אלה, שאינם מבינים לו, כקליפת־השום הוא בעיניו. שכן אמונתו בעצמו נתאששה בו כל כך. מאמר שכתב בענין „כללי הידידות" אמרו עליו בבית הספר למסחר: גודש של רגישות. והוא הניד כתפיו וחמל על אלה שהם, כנאמר ביומנו, פילוסטרים זקנים ומכובדים מטבע־ברייתם. הוא רושם לפניו חלום, הקורע לפנינו אשנב, לראות מה הרחיש את פנים־פנימו — כיצד ראה את סיעת־הפסטים בבית הספר למסחר, שכל גילויי חייו נתפרשו לה כמומים משום שלא נשלבו כהוגן בסביבה הזו, שנתקע בה בשל קלות־דעתו שלו עצמו. „דומה היה עלי — ירשום — כאילו נשר מת אני המוטל בשדה ועורבים ועורבגים־גנבים ושאר עופות מאוסים עומדים עלי ומנקרים עיני ומכרסמים את הבשר מעל עצמותי. אך פתאום שבתי והתרו־ממתי, באו חיים אל קרבי, הנפתי את כנפיו הרועשות. באנחות נסו העורבים והעורבגים ואילו אני המראתי לשמש". לאסאל מתברר לו, בחנאים אלה, יותר ויותר, ששוב אינו רשאי לישב על ספסל בית הספר למסחר והוא גם מרמז על כך רמזים, שפירושם מרובה מסיתומם. והנה בא אליו אביו וביניהם גרקמה אותה שיחה מצויינת, שהיא כפי שניסחה לאסאל בכתב, נקודת־הזוהר שביומנו. הוא מגלה לפני האב את נפשו, כאילו פתח שעריה לרוחה, הוא מודה לפניו, כי כענין מנוי והלוט היא לו עתה חובת־הלימודים, מאחר שהוא מתכוון להלחם לתכליות הקדושות ביותר של האנושיות. „אבי שתק שעה ארוכה — כך מספר הבן — אחר כך אמר: בני, אין אני מכחיש באמת שבדבריך, אך על מה תבקש אתה דוקא להיות מקדש־השם?... הנח את המלחמה לבני אדם, שאין כל הפסד צפוי להם ושאין לב־הורים תלוי בגורלם". השיב לו — כפי שרשם — בן הששעשרה: „על מה עלי דוקא להיות הקדוש? כי האלהים נתן בלבי את הקול, הקורא לי לקרב, כי האלהים נתן בי, כאשר ארגיש, את הכוח המכ־שירני לקרב! כי יודע אנכי להלחם ולהתענות על תכלית נאצלת! כי איני תפקן להתערים על האלהים ועל הכוחות שנתן בי לתכלית המסויימת! בדיבור אחד: כי איני יכול אחרת!" לפרקים רחוקים ביותר התמרה השלהבת, שבערה בלב לאסאל, בנוך כזה, בלא כל שרבוב־ר־עשן אפל. כבפסוקים אלה כשהוא, האישיי המופלג, נשבע לעבוד ליעוד על־אישי, שלא ידע עוד לקרוא לו בשם!

על שלש השנים הבאות, שבהן נעשה תלמיד בית־הספר־למסחר לאביטוריאנט והאביטוריאנט לסטודנט — והכל במל־חמות עזות בעולם־מחוץ ובנפש־מבית — יש בידינו עדות של לאסאל עצמו, הלא הוא אותו מכתב מוזר, שחיברו אחר כך. כסטודנט בברלין, בשביל חברו הקרוב ביותר, ד"ר ארנולד מנדלסון, נכד של משה מנדלסון ושנשלח בידי זה לדודו העשיר, הבנקאי יוסף מנדלסון. במכתב הזה מדבר לאסאל על עצמו בלשון נסתר, מתאר את דרכו משחר ילדותו, כשהשפלתו המוקדמת כאילו מדלגה תמיד כעשר שנים לפני גילו ובין השנה השלוש עשרה והשש עשרה לימי חייו כבר ידע ממלחמת־בסיונם של החיים. וכן אירע, כי גמר־השנה הרבע עשרה לימי חייו — הריני מביא מלה במלה מה שלאסאל אמר לכתוב על עצמו — „מצא את האדם הזה, הנעלה על כל הרגיל, כאיש מנוסה". ואמנם, השנים שבין 1841 עד 1844 היו מכריעות לכל המשך־ההתפתחות באפיו של לא־סאל; אלה השנים שבהן חלה החזיה, שכיוונה את כל התפתחותו הרוחנית — אז הכיר את הפילוסופיה של הגל והקליט בה את מחשבתו, הויתו ועשייתו. פילוסופיה לא זו בלבד שסתתה את מחשבתו להלכה, אלא צרה גם בשיעור גדול את מנהגו למעשה, עד שאין אתה יכול לתפוס כל עיקר את המשך־התפת־חותו הנפשית של האגיטטור לעתיד לבוא. מבלי שתדע לפחות בקוים כוללים את גודל־פעולתה של הפילוסופיה הזו, „אין אני מונה בחיי אלא שלושה פרקים — כך כתב הסטודנט הברלינאי לפילו־סופיה ולפילולוגיה, בן התשע עשרה, לאביו — מלידתי עד שהלכתי לליפסיא או סמוך לכך ובפרק הזה הייתי נער פותה; מישיבתי בליפסיא, שבה נתחוורה לי הריקנות הפנימית שלי ואחזני כוסף כהוי ומשוטטת למלאותה... מבלי שאדע לתת לעצמי את התוכן החיובי... ואחר כך, מלפני שנתיים ומחצה, החלפתי בשלישית את קליפתי. הפילוסופיה באה עלי והיא שילדתני לידה שנית וחדשה ברוח, לידה רוחנית זו נתנה לי הכל, נתנה לי בהירות, הכרת עצמית... היא עשאתני כתבונה התוסמת את עצמה... כדות המשיגה את עצמה צורת גילוי וקיום של האלוהי". הגל, רשאים אנו להוסיף, חיזק בלאסאל את הצורך המוש־בע בו ביסודו, לשקף לעצמו כל הרגשה מהרגשותיו, לחנך את עצמו לחודעה הנעלה ביותר ולראות את אי־הבחירות ואת האסון כשנים שהם אחד. עד מה אישישה אותה שיטה דיאלקטית של הפילוסוף לא בלבד את הגותו ההיסטו־רית והפוליטית, אלא סייעה גם את כשרונו הפלפולי, אנו מכירים אחר כך, ביחוד כשגורל־הרפתקי סיבבו בפתל־חולת־משפטים.

פילוסופית־התולדות של הגל היא שהרתיקה את לאסאל לחלוטין מדת־ישראל ומעם־ישראל, כנודע, סבר הגל, כי התבונה מגשמת את עצמה בתולדות, ביסודה של פילוסופית־התולדות שלו מונחת התפיסה, כי התבונה מתפתחת בבת אחת מבחינה דיאלקטית ומבחינה היסטורית, מתגלית במערכת רצופה של אומות־עולם ודתות עולם הגדולות וגמר־סיומה בנצרות. לאמור, הגל לא נחשבה לו היהדות אלא כדרגה קודמת של הנצ־רות, שהתגברה עליה מבחינה דיאלקטית וסילקתה מבחינה היסטורית. הגל עצמו לא חסר כלל הערצה לשבט דת ישראל, כשם שלא חסר הבנה לגלגולי־הגורל של עם ישראל. אולם האגף המהפכני של בית מדרשו לא ראה ביהדות אלא תקופה בטלה ומבוטלת בהתהוותה של התבונה, כשם שלא ראה ביהודים אלא בנים מנוונים של עבר גדול. גם תלמידי הגל ממוצא ישראל היו סבורים כך, ואף הם ולאסאל בכללם. כנודע, סופו של משה הס שמצא דרך־תשובה ליהדות. לא כן לאסאל. אמנם, לא היזה על עצמו מי־הטבילה, משום שהנצרות לא אמרה לו כלום. אבל מכאן ואילך הרגיש עצמו גרמני בלבד. כמכתבו המפורסם, שבו הוא מחזר אחרי חסד־אהבתה של הרוסית סופיה סונצאף, הוא אפילו מגלה צד של מיאוס ביהודים וטעמו ובימוקו עמו: מאות שנות־העבדות כפו עליהם תכונות של עבדים.

ללמדך, מעתה לאסאל אחוז כולו בתבלי־הקסם של פילוסופית־הגל. היא נראית לו „כמפתח לכל הקיים ותידותיו". היא נחשבת לו כסקעת־אריאדנה, שכל האוחזה בידו מוצא את דרכו מתוך הלאבירינת של ההויה ההיסטורית בעבר ובהווה. ההרגשה העצמית החזקה של בן העשרים נוטלת את ההכרה העצמית, שהיא לפי הגל בושא התהליך הדיאלקטי, ונוטעת אותה בתחום־כוחותיו הרוחניים שלו עצמו, שהוא נוהג בהם פולחן ממש. מתוך שהאנרגיה של ההכרה המושגית מצויה בו במידה כבירה; מתוך שהדיא־לקטיקה ההגלית פתחה לפניו את שערי העתיד, שמתוכו כבר מביטים לעומתו אוריי־המהפכה הסוציאלית והקומוניזם, מתוך שהוא עולה בכוחו הדיאלקטי על כל המזדמנים לו — צפויה לו סכנת הבזבוז של הכוח הזה ושימושו לרעה. מתוך בולמוס הפעילות שלו שאין להש־ביעו; מתוך בטחונו בעצמו שאין תכלית שלא יראה אותה בגדר־ההשגה. הוא נוהג בימים ההם, לפרקים מרובים, לערבב את משאלותיו האישיות בתביעות האידיאה, שהוא תולק לה כבוד אלוהים וכן הוא משתמש לרעה בדיאלקטיקה לשם תכליות אישיות גרידא. דרך משל: הוא עשה רושם רב בגערה צעירה. אך היא אינה נוחה להיענות לסערת־רוחו בדרך שתשוקתו תובעת ממנה. המכ־תבים שהסטודנט הברלינאי בן התשע עשרה שלח למורת הנגינה הצעירה, שהכירה בבית מנדלסון, לא נתקפחו משום שהאותב כתבם בקונצפט ושמרם בידו ושעל כן מצאתים בעזבונו של לאסאל, כנודע, הגל מעלה תמיד את

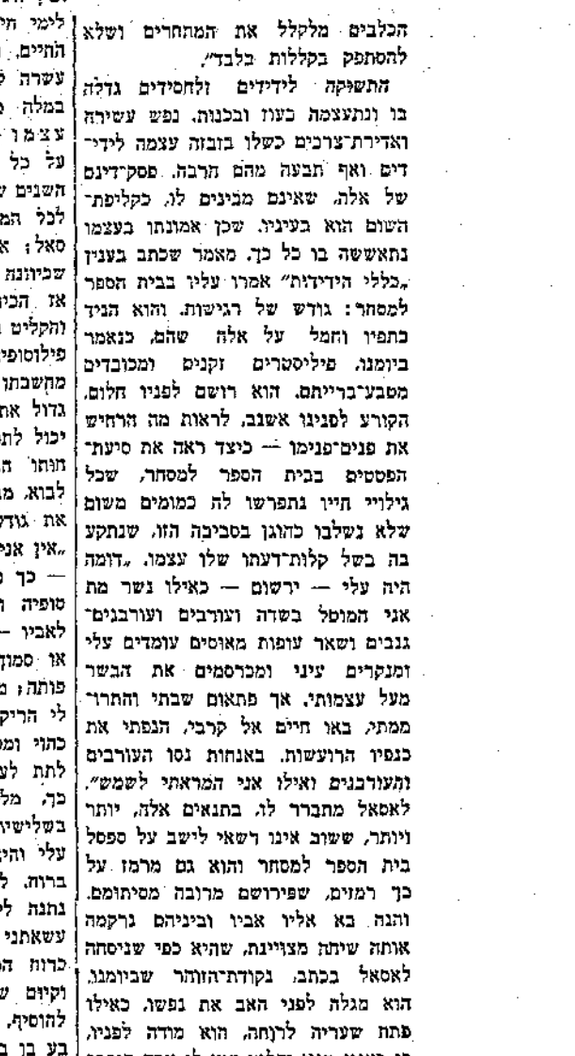

ה. קויק

עַל דְּרָכִים בְּסִיבִּיר

א

עַל דְּרָכִים בְּסִיבִּיר
יָכוֹל מִי לִמְצוֹא עוֹד שְׁרוּךְ אוֹ כִּפְתּוֹר
מִנֶּעֶר בָּקְתָה מִעֲרִי,
גְּרוּטוֹת מִשֶּׁל כַּד, אֲזוֹרָה מִנִּי עוֹר,
מִסֵּפֶר תַּנַּ"ךְ — אֶת עֲרִי.

עַל נְהָרוֹת בְּסִיבִּיר
יָכוֹל מִי לִמְצוֹא עוֹד שֶׁבֶר מִקַּרְשִׁים —
שְׁרִיד דּוֹבְרוֹתַי נִגְרְפוּ.
בַּיַּעַר — מַסְקִית בְּדָמִים נִקְרָשִׁים,
בַּשֶּׁלֶג — עֲקֵבוֹת שֶׁקָּפְאוּ...

ב

נָפוֹצוּ שָׁדוֹת אִישׁ כָּל עֵבֶר וָצַד,
הַשֶּׁמֶשׁ, רַאָה בְּקִלְנוּ, אַט אַט
יוֹרֶדֶת, שׁוֹקַעַת אֵין אֹמֶר, מִכָּע,
כּוֹרְעָה, מִשְׁתַּחֲוָה אֶל הַבַּיִל הַבָּא.

יוֹמַיִם נַלְכָה — וְרַב הוּא הָעָם,
חֲמָאנוּ אִי פַּעַם, עָוִינוּ אֵי־שָׁם,
וּמַה הוּא הַפֶּשַׁע — שֶׁכָּחָנוּ דָּבָר;
מַעַט רַק לָנוּם נִשְׁאָפָה זֶה כְּבָר.

אַךְ תּוֹךְ בְּלִי הֶרֶף, נוֹקֶמֶת הַיָּד
הוּדָפָת, דּוֹחֶפֶת — עַד חֹשֶׁךְ יָרֵד;
לִנְפֹּל לוֹ נָתָנָה — וְצַחֲרוּם מַצָּמָא
נִגְשַׁק פְּעָמָיו שֶׁל הַבַּיִל הַבָּא...

עברית: **לוי בן־אמתי**

צבי ישראל

וְאִם כֵּן...

וְאִם כִּי שִׁפְעַת קְקָסִים וְזָרוֹן
יִדְרְכוּ בְּטוּחוֹת עַל בָּמְתֵי הַתֵּבֵל
וְכָל קֶרֶשׁ וָקֶר יִדְרֹר בְּמִדְרוֹן,
כָּל זַע נִשְׁגָּב וְקָשֶׁה, —
אֲנַחְנוּ לְבֵית קִבּוּתֵינוּ נִשְׁמוֹר
כְּבֹחַ אֵיתָן וְגוֹעֵשׁ,
הַכְּפוּת, אַךְ זֹכֵר אֶת הָאוֹר,
וְעִם בֹּא הַפְּקֻדָּה וְתִפְרֹצָה כָּאֵשׁ
וְנַבְקִיעַ כַּדְּרוֹר!

וְאִם כִּי מִדְבָּר יַגְבִּיר קוֹל תַּנִּים,
שַׁרְעַפֵּי הַדְּלוֹן וְהָרָם וְשֹׁר, —
אֲנַחְנוּ אִבְנֵי הַחוֹמָה אֵיתָנִים
מִבְצָר לְדוֹרוֹת פֹּה נַעֲמוֹד,
כְּיוֹם צָח כַּמֶּרְחָב נִבְיט שְׁאֲנָנִים
וּבְאַשְׁמֹרֶת הַבַּיְקָה נַבְקִיעַ,
נַחְדּוֹר קוֹל שׁוֹמְרֵינוּ כַּבֹּקֶר, לָאוֹר!

וְאִם כִּי הָאֹפֶל, הַחֹרֶף, הַבַּיִל
וְקִים וְיָרוֹנִים כְּמוֹ יָם
וְכוּ מִסָּבִיב, —
חֶפְצֵנוּ כֹּחַ הַגְּמָתָה מִן הָאֵל,
אֶל שַׁחַר זוֹהֵר וּמוֹרָם
וְהַשֹּׁר לָאָבִיב!

א' בְּמַאי תרח"ץ

הכללי על המיוחד, את הרוח האוביקטיבי על הסוביקטיבי, לאסאל התיר את חגורתה של לוגי ושמט את סיכתה. אולם לא גבר על סירובה. עתה עומד המחזר העל־חושי־חושי ומשמיע באזנה שיעור משונה על האהבה. שמתוכו אביא קצת פיסקות: „התדעי, נערה, מה זאת אהבה? באהבה מרגיש האני את האניות שלו כבלתי־מספקת. הוא נכסף לצאת מתוך בודדותו והסגרו, הוא מרגיש את הצורך באני האחר, הוא מבקש לצאת מנפרדותה, להתחבר באני האחר; הוא מרגיש כי מהותו אינה באינדיבידואליות שלו, במיוחדות שלו, אלא באחדותו עם אחרים. באהבה נקנית לו לאדם הרגשה, שלא יחידותו אלא, אדרבא, אחדותו היא היא מהותו". אולם עוד נשמע בבירור, לאיכן מפליג הכותב: האהבה — הוא מבאר ללוגי — היא כוח מוסרי, משום שהיא עוקרת את האני מתוך בדידותו ויחידותו העקשנית, כלומר, מתוך אי־המוסריות. מתוך האהבה העצמית. ישו הנוצרי מתוך שויתר על אניותו לטובת האין ומסר חייו עליו נעשה כמהות האהבה; ואילו אלוהי ישראל משום ששיכן את עצמו בבדידות־מרומים ובהסגר־יחידות ניטלה מוסריותו. האהבה היא הכמיהה לאחדות האני והכללי; אולם האהבה אינה עתה אלא כמיהה לאחדות בלבד, כמיהה שלא נתקיימה עדיין, כי הצריך הוא האחדות ואילו הקיים הוא עדיין הנפרדות. ועתה מתרגש עצם ההסתעות על נפש הנערה הצעירה. הדת — הוא מבקש להסביר לה — היא הגשמת הצריך. „הגוף — הוא מבאר לה — הוא ההנייה האחרונה של האני כאני יחידי בלבד... הוא סוללת־ההגנה האחרונה, שלאחוריה נרתע האני הבלתי־מוסרי, המסרב למסור את יחידותו לאחדות, לכלל. האני חייב לצאת בבשרו ודמו מתוך יחידותו ולקיים את האחדות, או אז הוא נכנס לתוך מלכות המוסריות, לתוך האחדות עם הכללות".

כבעל־טבעת־קסמים, המניחה, כסברתו, אפשרות בידו, לשקף לעצמו את כל ההויה ההווה ואת כל ההתהוות העתידה, מרגיש בן העשרים את עצמו נעלה מעל רוב רובם של בני זמנו ועל עצם־זמנו, שנות הארבעים של המאה התשע עשרה. הוא בוחל בתקופת התעשייה, שהיא בראשית־עליה בגרמניה, על שום החמרנות שבה, שכן, לסברתו, הרוח שוב אינה מכירה את עצמה במציאות הנבובה, אולם אם העולם הקיים מתנכר לאידיאה, ודאי שצעיר תלמידי הגל למד מכך, כי אידיאה חדשה מתקינה עצמה לחדור לתוך הממשות. האידיאה החדשה הזו נראתה עוד אז ללאסאל בדמות הקומוניזם. סמוך לבלבולי־האורגים הנודעים במחוז הרני־אוילן הוא כותב להוריו, כי כבר צפויים לו עופות־הטער „המבשרים בוא הסערת הרוח החדשה". והוא מוסיף: „זו ראשית למלחמה הזאת של העניים בעשירים... אלה הרחשושים והפרכוסים הראשונים של הקומוניזם, הממלא המון־דיר את עורקינו להלכה ולמעשה... החברה לא בלבד שנרגשה ריגשה קלה בשטחיה העליונים, היא מעורערת ומקועקעת במעמקי מעמקיה, במעי־מעיה". ומשום שהתהוה כבר שרוי במריבה עם האידיאה המתרגשת לבוא, שוב אין המהפכן הצעיר מרגיש עצמו קרוב אליה קרבה פנימית.

אין אלא קשר אחד הכובלו והעתיד לכבלו תמיד — כן יודה במכתב ארוך ומופלא לשלושה ידידים יהודים, החולים בו עיניהם כדרך חסידים ברבם: הקשר הזה הוא בתודעה, כי הוא כהן לסובסטנציה. „מי שיש בו הפתוס של הסובסטנציה יש בו גם היעוד של הפרר־פגנדה". הפסוק הזה מגלה את הגרעין הפנימי ביותר בנפשו של לאסאל. הוא, שהפוליטיקה היתה לו „הפרקטיקה של האידיאה" והבאת־האידיאה לכלל־מעשה היתה כציווי המוכרח, שהאלוהות נתנה בידו, בעודו מוסל בעריסתו.

התודעה הקיצונית, שחינך עצמו אליה, סייעה לו להרפתקן הגאוני, שידריך את רצונו למשמעת שאין כדוגמתה. דרכו ומנהגו בכך מתברר לנו מתוך אותו מכתב עצמו לשלושת נאמניו: „שיבתי את עקשנות־גופי — הוא מגלה למ. ב. דלסון, אופנהיים ולאהפאלד — ביטלתי את ההבדל שבינו ובין רצוני, גזלתי ממנו כל עצמיות וכל פרצוף עצמי. כל המוצק בו נתחייב להיות שוטף ולהרגיל עצמו לקבל בלא התנגדות את גושפנקת־המחשבה, מתוך ישות עצמית, שביקש לעצמו חורדתיו כדי ישות רצוני שלי, כפיתיו שלא יהא אלא כבבואה של פנימיותי הנרצית בלבד. נעשיתי שחקן, אמן פלאסטי, כל גופיותי היא ישות רצוני, ביטוי המשמעות שאני נותן בה; מעצמי חיתי, כי ההויה אינה אלא הוית המחשבה... מראש ועד כף רגל אין אני אלא בחינת רצון".

מוצקיות זו של הרצון, שחושלה בחדר־רכה עצמית חמורה, נעשתה כלי־הזיון, שבו נלחם לאסאל לאלמות ואף השיגו. אולם היא גם שהביאתו לידי כליית שלא בעתו. חוק מטבע־ברייתו, סמך על כותו, ראה אותו ככל יכול, מעבר לגדרי האנושי, ואף לא האמין, התעקש שלא להאמין, משנתחזור לו, כי חולי שדבק בו מערער את מוסדי־גופו, ואילו עצביו, שדרש מהם את שאינו בגדר האפשר, התחילו שלא להשמע לשוט־רצונו. הרצון הזה לא היה כעשת, כדרך שהאמין עצמו וכדורך שהטה את האחרים להאמין, אלא אינטליגנציה מעולה היא שיצרה לעצמה את הרצון הזה. מתוך שישב על הדוכן המוגבה של כרכרת־הכרתו העצמית, הצליף שוטו על עצביו, כאילו היו צמדי־סוסים אבירים, אולם באהרונה מרד הטבע על רוח־העריצות והשתוללותו.

ד.

בן עשרים ואחת דוגר המלומד הצעיר על פילוסופיה משלו עצמו, פילוסופית־הרוח, עוסק בעבודה פילולוגית גדולה על האראקליט ומתקין עצמו לבחינות באוניברסיטה גרמנית. כאן בא עליו מחרון מאורע, שתוצאותיו קבעו את דמות חייו כדרך שהכרת־הגל קבעה את תפי־סת־חייו. הוא פגש את הגראפית סופיה האצפאלד, בת ארבעים ואחת. אריס־טוקראטית יפה, שגורלה היה אז כדבר שדשים בו הרבים. בת שבע עשרה נמסרה לבעלה, אדם פוחז והולל, שגים רבות היתה מסובבה במשפט־גירושים, שפרטי־שערוריותיו נתגלגלו בקולות לרחבי־הציבור. אשה זו עזובה לנפשה קרוביה ובני מעמדה והופקרה ללא מגן לידי בעלת־יריבה הערום והנבל. לאסאל, ככל שראה בעושק החלש, נתמרדה בו כל עצמיותו. עוד במיותו בליפסיא, בבית האפיטרופסים, ככל שראה את בעל הבית מעוול את אשתו, היה מתעורר בסערת נפש ועושה את ענינה כענינו שלו. והלא הזכרנו, עד מה התקומם הנער לשמע הפוגרומים בדמשק. ובימים ההם לאסאל לא היה עדיין לא קומוניסט ולא מהפכן ואף לא ראה זכות לעצמו. „זכות ההפ־כה" של עולם־סדום ועמורה הכפות לממון. ואילו עתה השנה שנת 1846 וכבר מנצנצים באור־יתר ראשוני־נצנוצים של המהפכה המתקרבת, מהפכת האזרחות כנגד הנסיכים והאצילים, מהפכה שלא־סאל תלה בה רוב תקוותיו, מתוך שראה את הדרך ממנה והלאה, מעבר לה, את הדרך למהפכה הסוציאלית העתידת לבוא. התגליני שלנו סבר, כי הדימוקרטיה הראדיקאלית, שהיא עלולה לכל המוטב לנצח מהפכה ראשונה זו, לא נועדה בגזירת האידיאה אלא לקיים את החירות הפוליטית, את שחרורו של הסוביקט, מתפקידה של המהפכה הסוציאלית הע־תידה לבוא לגאול את הסובייקט בן־התורין מכבלי האוביקטיבי המת, משל־טונם של הכוחות החמריים.

שמענו פעמים הרבה: על שום מה ראה לאסאל ליכנס בראשו ורובו, וביחוד בתקופה של תסיסה פוליטית עצומה כל כך, בסבך־המשפטים של הגראפית האצ־פאלד, אשה שהגדול בבניה שנותיו כשנות לאסאל עצמו? לאחר ארבע עשרה שנה, כשכבר היה מקושר לסופיה האצפאלד קשר של שותפות חיים, שאפילו מותו לא התירו, הודה בפני ליזה דונקאר, שקינאה בגראפית לשוא: „אילולא נמ־צאה לי היא, הייתי מבקש לי גרם אחר, לגלות לעין השמש את התנגדותי לעולם הקיים". דרך נוחה מדי היא דרך הבריות, שככל שהם רואים שנראה יחס בין איש ואשה מיד הם נוטלים את הפסי־כולוגיה ומפרקים אותה בלא חשבונות רבים למכיתת ארוטיקה. אין אני רוצה להכחיש, כי בראשית־היחס הזה היבר את שני האנשים האלה, בעלי תכונות עוות ולא־מצויות, גם משהו, שהוא אחר מידידות. קטע משיר, שמצאתי בעזבון, ושבו חוזר לאסאל בניסות עדין יותר על מה שהטיף קודם בלשון מגושמת יותר למורת הנגינה הצעירה, ודאי שהוא מכוון לגראפית:

גיב הין דען לייב, ער איזט דער
זעעלע זיעגעל.
דער זעעלען איינהייט איזט דער
לייבער קוסס.
פערפרעכען איזט, ניכט פפליכט
דעס דאגמא ריעגעל.
דער זינדליך אבשפערט דען
צוזאממענפלוסס
דער וועזען, די זיך אינערליך
אומפאנגען.
(מסרי הגוף, כי הוא חותם־הנפש,
צמד הנפשות — נשיקת גופותיים.
קשה, לא חובה הוא חוק מבריח,
בחטא יעצור אחדות־המזג
ליצורים המחובקים פנימה).

ואף שאיני מתכוון לטשטש את המו־מנט האירוטי, אין אני רואה אותו כטעם מכריע, שגרם לו ללאסאל שיתר על המטרה הסמוכה של אהבת הכבוד שבו, על תקאריארת המדעית, ובלבד שיסייע לאשה, שמעמדה הסוציאלי עזבה לנפשה, שחזפה בדינה. מאמין אני ביותר בלאסאל עצמו, העומד בפני משפט העולם ומד־כיר, כי הנוער היה מעודו הגיל של אהבה ומסירות שאינה תלויה בדבר. „אותה ההתערבות לטובת הגראפית — כך כתב עוד בשנת־מותו למדינאי הסו־ציאלי השמרני־נוצרי, ויקטור אמא הובאר — לא היתה אלא התקוממות, התקוממות על דעת עצמי, במקרה, שהוא נגרף לראות בנצחונות קרובים ההמוד־רות שקומם בשביל מפלגת הפועלים הגרמנית. הראשונה, הפרוגרמה שהעניק לה, מגלים בבירור, עד מה ראה את עצמו להלוטין כראשה, כמשתתה, או נאמה דרך כינוי מודרני יותר — כמנ־היגה של אגודת הפועלים הגרמנית הכללית. הסתדרות זו, הכניעה על דרך הריכוז המוחלט, היתה כפופה, כפי שהיתה בגלוי „לדיקטאטורה של בינתו", את הפרוגרמה ריכו במעט עיקרי־עיקרים, ומתוך אמונו העצמי המופלג ראה פתח הקוה נרחב, שסעיפים אלה יתקיימו למעשה בשנים מעטות.

כשפתה עתה בתעמולתה, תעמולת הפר־עלים, השתער על כוחותיו רב־יותר משהשתער בשנות נעוריו. אולם יסודי־גופו הם שכפו עליו את ההרגשה, שאפי־לו כוחותיו, הכפותים לרצונו־ברזל, תחום וטייג להם, נהרבו יותר ויותר דבריו באוני־מיודעיו הקרובים, שעוב אין לפניו אריכות ימים. אולם יצירת תנועת פועלים בת קיים אינה בעשית כדרך־גיום הילות, שאינו מצריך אלא להיצת כפתור אחת. הקול קורא הראשון של לאסאל לא בענה לה, כנודע, אלא שבריר קטן בפרוליטריאט הגרמני ורק לאחר מותו נתגלה. כי התנועה, שהוא נתן לה ראשית דחיפה, היא באמת בת־קיים ונעשתה בממש נקודת־מוצא לתקומת־מפלגת מיליונים. הוא עצמו יצא בפתי־נפש מלפני העובדה, שהמיליונים האלה לא נזעקו מיד לקריאתו. „חוששני שהמ־אורעות — כתב לגראפית הצפלד כחודש לפני מותו — יתפתחו מתון מתון ונפשי הלהוטה אינה מתענגת במחלות ילדים ובתחליכים הכרוניים האלה". יש בידינו קצת גילויי דברים שלו משלהי־חייו והם מניחים פתח לפקפוקים. אם, אפילו נשאר בחיים, היה בו מכוח ההתגברות העצ־מית, להאמן לתנועה, שהיתה פרי־מפעלה, שגידלה האטיי השביעו תמרורי־אכזבה. לאסאל היה, לפי מהותו וגורלו, איש הדחיפה, איש המלחמה הדראמא־טית, איש הכובש את החדפעמי. אולם לא היה איש הבנייה דרך שיטה. איש הציפיה ארוכת הנשימה וארוכת הרוח, איש היגיעה השקודה ביום קטנות. היה בידו, כנאמר בשיר שהושר לאין ספר־רות, לתת חרבות ביד הפרולטארים הגר־מנים, אך כדי להדריכם ולתרגלם צרי־כים היו אנשים, שמהותם שונה משלו לחלוטין. בעצמו של דבר, לא יכול היה לאסאל לשרת את יצירתו שלו, אלא במידה שהיא שירתה אותו. אפילו בדוחק לא יכול היה למסור עד תום את עצמו, שלו, שחיה מציגה לראות דרך־חירות וגאות, ושסיבכהו בנקל בשערוריות, ובשל יצר־הפעולה שבו, שלא ידע מתג ורסן ושמצא פורקנו בתחום אישי בלבד, ככל ששלטון המשטרה של תקופת הרי־אקציה לא הניחו לפעול בשדה הפוליטי, לא היתה אישיותו עשויה לפעול באר־שים, שלא נכבשו לה, אלא פעולה דוחה בהדבה. כך פעלה אישיותו לא בלבד על יריביו הפוליטיים, אלא גם על חברי־מפלגה בשלימות או למחצה. פרידריך אנגלס, צאצא למשפחה אוהבת־גדולה, של קאלוויניסטים יראי שמים, היה בו, בניגוד צורב ללאסאל, הצורך להעלים ככל האפשר את אישיותו מאחורי הענין, שנתן את נפשו עליו, שעל כן לא ראה בלאסאל אלא את היהודי מגבול הסלאבים, הבהול על ההצלחה הקרובה והמתאוה לחדור לחוגי האריסטו־קראטיה. ואפילו מארכס, שיאה היה לו לא לנהוג כך, נתעורר בו פירכוסים אנטישמיים למראה העויתיו של חבר־לדעה הצעיר המתגדר בקפצנותו. אולם גם מארכס, גם אנגלס, עם כל הביקורת, שמתוחו עליו, ידעו להחשיב במידה גדושה את כוחו הרוחני, הסעודות והמסיבות, שגערכו כיד־מלכים על ידי לאסאל בברלין, וכינסו את מובחקי המ־דעים והספרות, נעשו כשיחת הציבור, כדרך שיחתם של בני אתונא על כלבו של אלקיביאדס. אולם דרך־תחילה כזה לא היה עלול להניח דעתו של לאסאל; לאורך ימים לא היה די לו גם בתחילה המדעית, שהשיגה בהראקליט שלו ובשיטתו בענין הזכויות הנקנות, מרכז־מאויו היה להיות עצמו מרכז — שהשי־פעה תצא מלפניו. ככל שגדל יותר, כן סערו בו המאניים, שהשפעה הזו תהא מותאמת לדעתו ולדינו על החוות והע־תיד, להערכתו העצמית הגבוהה, ליצר המעשים הלוהט שבו. לאסאל ראה בשאלת הקנין את „הגלגל המניע בכל דברי הימים החדשים". ביקש להיות רב החובלים. שהגלגל הזה נתון לידו.

המהפכה האזרחית בשנת 1848 לא היתה עשויה כיתר, שיתלה בה חפץ־הכבוד הכביר שלו. לאחר התמוטטה של המהפכה היו, כנודע, החיים הצבוריים בפרוסיה, עשר שנים רצופות כחיי קפ־און גמור. משהתחילה התקופה החדשה, שהמסה את גלדי־הקפאון, התחיל גם לאסאל לתור, בקוצר רוח שגבר משנה לשנה, אחרי שעת־כושר, שתכשירו לקו מם תנועה פוליטית והוא מנהיגה. עמוק כתהום היה ההבדל בין לאסאל, לענין השליחות שתלה בעצמו, ובין מארכס, כלומר, האיש שנוהגים להקביל את מפעלו ההיסטורי לשל לאסאל, האיש שלאסאל חזר אחרי ידידותו, כדרך שלא חזר אחרי ידידותו של שום אחר, מוצאו של מארכס היה מן הענינים, מוצאו של לאסאל היה מאישיותו שלו. מארכס חישב את חשבונותיו בשיעורי־זמנים גדולים ברחבי־התולדות. לאסאל חישב, בעצם, את חשבונותיו לפי שיעור חייו שלו. מארכס ראה את התפתחות הסו־ציאלית בעבר, בהוה ובעתיד כדיוקן שלם, כחטיבת תהליך אחת, והוא שהכיר, בסברתו, כיוונה ותכליתה. צירופים גדו־לים אלה, שלא נראו עוד לאדם ראייה כזו, ביקש להבהיר לפרוליטריאט בעולם, שיהיו לו כענין של הכרה ותודעה, שכן הדיאלקטיקה של מלחמת־המעמדות סופה ביטול־המעמדות וחברה ללא־מעמדות. מארכס ביקש לסלול את הדרך להכרה זו ובמידה שראה את זמנו בשל לכך, ביקש גם לפעול לשם קידומו של הת־הליך ההיסטורי. אולם לא היה זה לו כהכרח־חיים, שהוא עצמו יפעל מעל בימת־פומבי, הרגשתו העצמית לא היתה צריכה אישור מפי פעולות ומעשים, כשהוא עצמו ראש הערשים. הוא ראה חשיבות יתירה להוכיח את הפרוליטאריים בכוחם של ארגומנטים, מלקנותם בכוחה של דברנות. הסכמת־ארעי של המונים ומחיאת כפיהם היו לו כגרגיר של שומ־שום. לא היה בו לא מן הגאותנות ולא מן הפתטיות ולא מן הסנטימנטליות.

לא כן לאסאל. מארכס לא ראה באידיאות אלא כאורות חוזרים של הכוחות היוצרים. הוא לגלג על דרכו הנחשלת של לאסאל, שדבק באמו־נת האידיאות, במשמעותו של הגל, ששמר על הודאות, כי אידיאות הן שמת־קיימות בחיים ההיסטוריים. וחנה אומר ברמיזה, כי אמונת האידיאות של לאסאל מזוזגה יפהיפה להרגשת העולם ולהר־גשת החיים שלו, ואולי רשאים אנו לומר — להערכת הרוח, שהיא הכונה יחודית אמיתית. הרוח היא שמתקיימת ומתגשמת בתולדות. כל המסייע בתולדות לפלס נתיבה לתקופה חדשה של הרוח, הוא כשותף ליצירת הדרגה החדשה של הרוח, המגשם את עצמו. אמירת הון הקנאית של לאסאל לאני שלו עצמו אין לצמ־צמה, על יחידות, חערצה עצמית, בול־מוס חשיבות בלבד. אף אמת, התכונות האלה השפיעו במידת מרובה, לשוניגוד, שהיה לבאורה כתהום שאין לה גישור, בין ממשלת ביסמארק והאורחות הליב־ראלית בפרוסיה העלה צירוף־מסיבות, שבו יכול היה לאסאל לעלות על שדה המערכה הפוליטי, בקוצר רוחו הסוער כמיקרוקוסמוס צרוף ביותר, הכולל את כל המצוקה הסוציאלית שלנו. כל האדם שבי נותן בפעולה זו, וכן הוא קורא שם לאותה התערבות: „אותה עובדה בחיי, שגאותי עליה בלבד".

כללו של דבר — לאסאל נותן מעתה כל כוחותיו לענין הגראפית ולא ידע מנוחה עד שלא יצאה. לאחר מאמצים שנמשכו שבע שנים ומעלה, מלפני המש־פטים ובצחונה בידה. הוא הכין למענה שפע של משפטים והכנתו על דרך הפש־פוש של בלש שאינו יודע היסוס, על דרך הדקדוק של פרקליט מיושב ומהוכם ביותר. כנגד האסטרטגיה המנולדת של הגראף האצפאלד עשה הוא באסטרטגיה שלו, שגם היא לא היתה ברוגית בדר־כיה. ככל שנמשכו המשפטים היה בן־בית של הגראפית בדיוסלדורף. אף בעודו סטודנט היה ניכר בו כוחו המושך של אורח־חיי־המותרות של עשירי היהו־דים בברלין — צורות של פתקי־השבו־גות על יינות־שאמפאן נמצאו בעזבונו — ואילו עתה הרגילו ביתה של גברת האצפאלד, נטיכה מלידה ועתה גראפית, לסגנון־חיים, שנמצא כסתירה משונה לדעותיו הסוציאליסטיות ולשליחות הה־סטורית, שתלה בעצמו. דומה, כי לאסאל עצמו, מתוך שנתפס לפולחן עצמי תמים, לא נתחוורה לו מעודו הסתירה הזאת. בדרך כלל היה מאותם האנשים, שאינם יודעים לראות את עצמם בעיני אחרים; בעצמו של דבר ראה את עצמו תמיד בעיני עצמו בלבד. לאחר שהביא את ענין־הגראפית לידי גמר טוב, עקר מדיוסלדורף והתקין לעצמו בברלין, ברחוב באלאוורי דירה רבת־פאר ומותרות וכאן היה אורח־חייו הארסטוקראטי בולט במידה מצערת ביותר. כי האינט־ליגנציה העצומה שלו לא היה בידה להאפיל לגמרי על חדר־הילדים הדל. חסר היה את הטעם המנופה, את ההופעה בלא המולה, ובדומה בתכונות שבני השכבות, שהוא קנה לעצמו מהליכות חייהם, מחונכים להן מלידותם. העתונות, שדשה הרבה באותו יהודי ברליגאי, שנת־חבר־לגראפית ששמה נודע לפגם, סייעה ביותר, ששמו ודרכו יהיו עתה בולטים ונראים ביותר. בשל ההרגשה העצמית

קהל קוראי „דבר"
הבין להעריך את
כתבי!
שטיינברג!
נושאי פרס ע. ת. א.
ולמעלה מ־1000 סדרים
(3000 כרכים נפוצו בין
נאמני הספרות ויודעי
הטעם שבין קוראינו—
אל תחסר ביניהם!
עוד זמן קצר יש בידך
לרכוש את
כתבי י. שטיינברג
ג' כרכים מהודרים.
במחיר של 350 מיל
תחת 660 מיל. להשיג
בכל סניפי „דבר"

את הרחוק והמעורפל
הבהרת
אם משקפי
„אוקולוס" הרכבת
„אוקולוס"
תל־אביב
נחלת בנימין 29

סטנדרד
סטנדרד המעולה

לקראת ה־1 במאי
אמונים ותרגילי סדר
לכל חברי
האגודות המקצועיות
בשבת בשעה 9 בבוקר,
במקומות אלה:
אזור הצפון — מגרש הפלוגות
רח' ירמיהו ליד חירקון
אזור הדרום — חצר בית העולים
רחוב העליה
המרכז — המגרש ליד צריפי
הנוער העובד רח' המלך ג'ורג'

הממשלה, הרגיש בכל מקום, שהוא מוקף אויבים, ואף לא אחד מהם לא הרגיש, שהוא מוקף אוהבים. אולם הוא לא הרגיש, שהוא מוקף אוהבים, אולם הוא לא הרגיש, שהוא מוקף אוי

ב. כצנלסון

האחד במערכה

למלאת שבעים שנה להולדת נחמן סירקין וארבעים שנה לצאת ספרו „שאלת היהודים ומדינת היהודים הסוציאליסטית"

פרק שלישי: משנה ראשונה

א.

שנות השפל בחבת־ציון — כשלון הגל השני לעלית (תרנ״ב), הופעת הברון הירש כמתחרה לארץ־ישראל, ההתלהבות של גבירים והמונים לישוב ארגנטינא, נשירת המתיאשים — לא יכלו לו לגרעין של החבורה הברלינאית. כמה מחבריהם פרשו ויצאו להרבות התבוללותית או לעסקנות־גלותית (אשר אך החלה להבקע), אך בגרעין היה מן „הלוז" האגדתי, זה שניתן „במים ולא נמחה, באויר ולא נשרף, ברחיים ולא נטחן". רובם עדיין לא יצא לעולם המעשה וחי בתסיסה רוחנית, בתיכון תכניות ובצפיה.

באותם הימים התלקטה בברלין חבורת תלמידי חכמים צעירים, יוצאי גליצית, ואף הם מבקשי נתיבות, אולם אלה עיקר בטייתם למחקר ולספרות. בהם דוד ניימרק וצבי מלטר שהגיעו לשם טוב בחכמת ישראל, מרדכי אהרנפריין שחבריו על מרד ה„צעירים" בספרות אולם הוא עצמו שקע ברבנות ובכתיבה לועזית, ויהושע טמון שפנה לעסקנות ציונית ותרבותית. ושם גם נזיר־הספרות העברית, הבודד בין המחבים, מיכה יוסף ברדיצ׳בסקי.

יש ענין רב לדעת מה היו המגעים והיחסים בין בני שתי החבורות, אולם בני־הדור, אשר רוגש כבר הלכו לעולמם, לא הבהירו לנו פרשה זו. אילו היו יודעים אצלנו לכבד את התסיסות הרוחניות בצבורינו, היה ודאי נמצא מי שיבקש לחקור ולדעת עד היכן הגיע המגע הרעיוני והאישי בין ברדיצ׳בסקי לסירקין ומה היה שיבל של אותו מגע — מידת הקירוב והניגוד שבו.

בשתמר רק תרשים קסן מאותם הימים אצל ראובן בריינין, הוא מתאר נשף־ריכוזים בדירתו. המסובים — לאומיים, הנפרדים לתרבותיים ולמדיניים, ריבולוציונרים, מרכסיסטים. הויכוח חוזר על גלגלו. נייטרק וטהון מתנבחים עם המרכסיסטים. ברדיצ׳בסקי יושב מן הצד, מעיין בספר. כל הרמת קול, כל אימרה תעמלנית צורמת אותו. אי־רצון ועצבנות נכרים בפניו, אך הוא מחריש. אין דבורו אלא בשנים, לכל היותר בשלשה. בחברה גדולה יותר אינו פוצה פה. הויכוח דועך. הדברים ידועים. פתאום נכנס התדרה סירקין, כדרכו, טעון דינמיס רוחני, גדוש־למדנות וערוך לקרב. רוחו סוערת, מלא כספית, מחשמל את תאנת־הויכוח השוקעת. סירקין במלוא זהרו. טוב־מזג ונלבב מטבעו. אך משתוקק לתרוס כל שיווי משקל רוחני, כל אדישות. הויכוח נדלק שוב. הנכחים אינם טומנים ידם בצלחת ואינם חסים עליו. סירקין נלחם עם הכל ונגד הכל. פרוזפסים, הברקות, המצאות נועזות, סתירות. ברדיצ׳בסקי מקשיב לסירקין מתוך קורת־רוח. הוא כבר הניח את הספר אשר בו דפדף כל אותו ערב. דרך־הויכוח של סירקין היה לו כגירוי מרענן. ניכר בפניו שהוא נהנה מסתידת בינים זו, מן הלהט הפנימי של סירקין. אך הנה פגע סירקין אגב חילוכו לא רק בקאנט ובמרכס, כי אם גם בניטשה, וברדיצ׳בסקי נפגע, ושוב התחילו אצבעותיו ממשמשות בארון הספרים. וסירקין, לאחר שהוציא את אבק־השרפה שלו, נעשה שוב חביב עם כל אדם. לא התרעם על הפגיעות שפגעו בו. רגשי קנאה ונקמה לא ידע.

איננו יודעים מה היו ועד מה היו היחסים האישיים והתערכות האישיות בין שני האנשים השונים לכאורה כל כך זה מזה, בין המשורר־ההוגה־והמתודד בסתר אהלו לבין הלוחם־התוגה־והסואן בשער בת רבים, בין השרוי ביאוש לבין החי באמונתו — אך היה היה יסוד של שיתוף בשרשיהם ובגופם. התנופה הגדולה המתקרבת ובאה בחיי ישראל גרמה בשניהם. הם צופיה והם מבשריה. וגם מי שאינו רואה כ כ ה את תוכם של הדברים, יכול למצוא מידת־מה של שיתוף בעובדת היותם באופוזיציה חמורה לשליטי הרוח של הדור, בעצם היותם שונים ומובדלים מן השאר, בלתי מובנים ובלתי נערכים על ידי בני דורם, יחידים ברשות הרבים.

ב.

במעבדה הקטנה של החבורה הברלינאית היו מתכנים תכניות. כל מיני תכניות, בחברותא וביחידות. מספרים כי יום אחד הגיע סירקין אפילו למעשה דיפלומטי־חשאי: בא אל הציר התורכי בהצעה על רכישת ארץ־ישראל במחיר מאה אלף פראנקים. ספק אם אותה שעה היו בכיסו שלשה מרקים. אולם הציר לא ביקש דמי־קדימה. הוא אך יעץ אותו לפנות אל ראש הנוירים בקושטא.

ומנסיונות דיפלומטיים לנסיונות של ארגון העם. בברלין חלמו על קונגרס ציוני. עמדו בקשרים. חיפשו בני ברית. כתבו מכתבים. נצטרף לענין גם נתן בירנבוים. הענין לא נתקיים, לפי הלצת סירקין, „מפני חוסר בולים". סירקין היה אומר, גם בשנים מאוחרות, כי הרעיון הטוב יש לו, אך מה הוא חסר? — את „האדם החרוץ".

ג.

האדם החרוץ בא. הופעתו של הרצל פתרה לא רק את שאלת הבולים, כי אם עוד כמה וכמה שאלות. לא שוא חיפו קווי־ציון שבברלין ושבמקומות אחרים. בבת־אחת נסתיים השפל. הורם הנס. וגם לסירקין באו ימים חדשים. עכשיו הגיעה שעתו לצאת לאויר־העולם. הוא בא לקונגרס הראשון, בא עם כל מטענו הרוחני, תופס מרובה מבחינה ציונית ומבחינה סוציאליסטית כאחת. הוא מתייצב במחנה הרצל, אך אינו מוותר על חלומותיו שלו. ושוב הוא נפגע בביטול ובלגלוג. בפחד הציונים הפשרים מפני הסוציאליסטים העלולים לקלקל ולסכן, ושוב נושרים הסוציאליסטים המעטים. שבאו אל הקונגרס מתוך חיסוסים וצפיה, באו ברצון להאמין אך גם בחוסר־כוח להאמין. וחברים קרובים הופכים לו עורף. אך סירקין למוד־התבוסות, אין רוחו נופל עליו.

„אם מחי של אדם אחד אפשר שיתמוה בי דיעין של אין יהדות ושל מחפכה יהודית לתרמוניה היפה בינתה, על שם מה לא תוכל אתה מזעה לעשות משבשה יהדה והיצרית של כל האינטליגנציה היהודית, של כל הדמין היהודי? — — — אז השלכתי על עצמי את המשא כפרי הטיבה לחיות סוציאליסט בין ציונים וציוני בין סוציאליסטים. ובמובן, כל צד דחה אותי בשתי ידים ושלחני אל הצד שכנגד".

ד.

פרי החלטה זו ופרי הרצאותיו הראשונות לאחר הקונגרס היה הקונטרס „שאלת היהודים ומדינת היהודים הסוציאליסטית", שנדפס תחילה בירחון הסוציאליסטי הוינאי „דויטשע ווארטע", בעריכת פרנרסטורפר. מן הראשונים בעולם הסוציאלדמוקרטיה אשר דחש אהדה לתנועה החדשה. אפשר לומר בודאות, כי זאת הפעם הראשונה נשמע מעל בימה סוציאליסטית קול אדם מישראל, המדבר כיהודי, ללא טשטוש וללא התחפשות. כשווה עם שווים, ללא התנצלות וללא לימוד סניגוריה. מגלה את נגעי העם ואת ניגודיו ואת שאיפתו הלאומית כלי פחד מפני „מה יאמרו", ותובע את זכותו לחירות ולעצמאות.

סירקין לא היה הסוציאליסט היהודי הראשון אשר הגה את מחשבתו הציונית. עוד לפל הנער, ברגש מעלילת־דמשק, חלם את חלום השחרור העברי, ובגדולו שלח אותו. כאשר שכחו הרבה מהסכנים יהודים שבגרו. עשרים וחמש שנים לפני הקונגרס הציוני הראשון פירסם סוציאליסט יהודי גדול, משה הס, את „רומא וירושלים". הספר הראשון למחשבת המחפכה היהודית. אך לא עמדו למחבר שמו וזכויותיו בתנועה הפועלים העולמית. והספרות הסוציאליסטית עברה בשתיקה על ספרו. עכשיו זכה תלמידו ויורשו כרוח, נתנו סירקין, לפרוץ את דגל חירות ישראל מעל במה סוציאליסטית כללית.

כמה מימרות בקונטרס זה מנוסחות בטעם השעה החולפת, לעתים נשמע בהן גם משום תשלום־מס לדרך־מחשבה וצורות־ניסוח של אותה שעה, אך אלו הן הקליפות. לא כך הוא עיקרם של הדברים. אדרבא, כמה דברים שהיו תמוהים באותה שעה נתאמתו במידה מלאה וגדושה במה שבא ונתרחש אחר כך, עד שהדברים נראים לנו עתה כ„ידועים" ואין אנו עומדים על החידוש שבהם. מרובים בו בקונטרס צנום זה העיונים וההערכות, מהם שבמשך הימים נפסלו, מהם שהוגהו, ומהם — והם העיקרים — שנתאשרו ונתחזקו. קונטרס זה איננו מסוג התורניים, המבקשים להיות פוסקים. מבשר הוא, ויש לראותו כרביעי בקונטרסי היסוד של לילינבלום, פינסקר והרצל. גם בו יוקדת הראשונות וההצצה אל מעבר להיום.

ה.

גם הוא, כמו הרצל, פותח בצרת־היהודים, בסבך העולמי של היחסים שבין „היהודים ושאינם יהודים". אותה שעה היו הציונים שבמזרח רואים פתיחות כבוד לציונות שיבסוה על האנטישמיות, שאינה אלא גורם היצוני, ולא על התעוררות ההכרה הלאומית מכפנים. סירקין, הבא אף הוא מבפנים, ורואה את תמצית ההיסטוריה העברית „כנפתולים בלתי פוסקים שנפתלה האידיאה הנבואית לקראת ממשות", אינו חושש לעשות את המצוקה החמרית של ההמונים נקודת מוצא לציונות. הוא רואה את התעוררות הכוחות הלאומיים לא כדבר בפני עצמו המובדל מן המציאות החמרית והחברתית ואינו תלוי במצבם של היהודים בין העמים. התליה הלאומית הישראלית היא בעיניו ממשות בלתי מפוקפקת, מיוחדת במינה, אך היא מופעלת מן הגורמים העולמיים, המדיניים והכלכליים, הקובעים את תנאי קיומה. „רגש הגאון הלאומי, אשר הביאו עמהם היהודים עוד מארץ־ישראל, קיבל תוספת חיות מהמצוקה". הרדיפות והעינויים אינם פועלים איפוא בחלל ריק, ופוגעים לא בגוף עכור, נעדר־הקרנה. יש הניה יהודית, יש אופי יהודי, קיימת ירושה היסטורית, הנמשכת מאז העצמאות היהודית בארץ־ישראל. והאנטישמיות איבה בעיניו תופעה שבאקראי, אלא פרי מצב העולם ומצב היהודים בעולם, ואף אינה תופעת־ארעי. וכשם שמצוקת־המונים משמשת עילה לסוציאל־דמוקרטיה „השואבת את כוחה הממשי והמוסרי ממצוקתם וירידתם הכלכלית של חוגי עם רחבים", כך האנטישמיות „יש בה כדי לחיות ליהודים כוח דוחף מוסרי, נקודת מוצא לחדוש צורתו ותחיתו של הכלל כולו".

הקונטרס נפתח בדברים אופיניים אלה:

„המתיחות הצחות השוררת בין היהודים הבין העולם הסובב אותם משעה שבאו במגע הדדי". מתיחות זו שהלפשה בימינו, ימי הזמן החדש, בדמות האנטישמיות, יש לבארה במניעים כלליים המתגודדים לפעולה עם כל מגיעה שהגיעם העולם היהודי ושאינו יהודי זה בזה, ומבין שתם איבה זה בין היהודים ושאינם יהודים נמצא בכל העמים ובכל הזמנים. הרי שיש לבקש את סיבותיו של התופעה הללו מצד אחד בסגולותיו המיוחדות של עם היהודים גופו ובזרות מעמדו ההיסטורי, ומצד שני בצורות החיים המשותפים של בני האדם בכלל בימים עברו ובימינו. שתן שהצמיחו ופרנסו גילוי איבה אלה.

מזם שאבדה ליהודים עצמאותם הלאומית והמדינית בארץ־ישראל התחילו להיות חיים מחרים, שאין דומהם בהיסטוריה. חיי עם בלי ארץ, חיי אומה באוגדה. הגה בפיזרם פנוי בסביבה חברתית שתבניתה, שית רוחה והלך נפשה הם מגודים תכלית ניגוד לאלה שלהם".

וסירקין הולך ומרצה את הדברים כיצד צמחה והחריפה שאלת היהודים על קרקע:

„הניגוד הצחוי הישלם מימות עולם בין החזק והחלש, היהודים והגוי. השנאה הדדיה הבאים בעקב חלוקת בית שלטון במידה לא שוה". „העולם היה מלא שנאה יכון לזר זה שולה לתיבה, שברוב חולשתו רב מרוי, ובאפסיותו מן עשמותו". „בהעובדה כי היהודים נרדפים היה, הוסיף צידוק רדיפתם. מחלשתם הוקש על חטאם". „כל הדע והגרוע שבקרב האדם נוסה בוחי ביהודים".

ו.

סירקין רואה לא רק את הצד האחד, את חמתו ואכזריותו וקנאתו ולעגו של העולם הנוצרי. הוא אינו חס על צבעים שחורים לתאר את תגובתם של היהודים לעולם המענה ומשקיע אותם ועושה את חייהם הפקר ונותן את כבודם לחרפה. היהודים שלמו בשנאה כבושה ובבוז חשאי. הוא אינו מלמד זכות. איננו „מתרץ" את שיילוק („שיילוק איננו מכחד את שאיפת־נקמתו מאנטוניו"), אלא רואה בו את סמל היהודי ביחסו לעולם הנוצרי, „שללו מן היהודי את עממותו, עמד הוא וכפר באנושיותו של העולם הנוצרי". לא השאירו לו אלא עסקים מועטים ומאוסים, בא ועשאם כלי משחית, „ממצוקת הנכרי הוציא רנח לעצמו, מרפיונו ינק את כוחו, מבערותו — את יתרון מעמדו". היהודי הרואה את הנכרי כסמל האלמות והאכזריות והבערות משנן לעצמו: אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם.

בשורות הצובות מעלה סירקין את דמות ליל הסדר, ומבקש לראות בו את סמל הניגוד של היהודי לעולם:

„שרי באימת מית מפני האספסוף עמאדהם ישב היהודי בחגי הפסח בחיד הדרת קדש. הוא אבני ביתי סביבו, ושורר על גדלו הדרו של גוי. באו צאצאי הכל כדי סמל עמוקדשמעות למציאותו הדמיונית. הקיפל הלכו — אלה התבריחים — שלבש אבי המשפחה היה זכר לחרבן ירושלים ואבדן הגדולה הלאומית. המרור היה זכר לימים שבאצרים, שנשתפכו בופש יהודי בחולה הלאומית. המצה היה זכר לחרבן בית המקדש, את הין הארוח המבריק בבמות קבעה המסורה לזכר דם היהודים אשר נשפך בעולם באין מרחם. ומשהגיע בחצות הלילה מקם הסדר לשאו הוי הילדה: „פתחה לפני אליהו הנביא שיבא ויבא את הגאולה ובעל הבית שולח את מלאכו בעולם יקרא בקול: שפוך חמתך על הגויים אשר לא ידעוך — — — כי אכל את יעקב ונוהו השמו".

אלא, ששלילת־עולם זו שב„שפוך חמתך" איננה אלא צד אחד מחיי הרוח של היהודי בגיטו. מה אומלל היה ישראל אילו היה זה היסוד היחיד בנפשו. לאשרו, היו לו גם מערכי־לב אחרים. וביטוי לאלה ניתן בתפילת ראש־השנה.

„אם הדריכות עשו את היהודים לאויב העולם, דנה פרשת הסורים שלו תיאה איתו למרחק הסיכל בעד העולם. עם הסורים הדגיש הנה היא עם הסבלים, עם המשלים ראה את עמי בעם הענים, על העולם, אשר אתי כלל, גם האציל מוי ורהמעונים שלו; האנושה, אשר אתה הוה, עליה התפלל לאלהיו מתוך הרגשת בעל הסורים. — — — איתי ידעי נפי אשר בתי הפסח שילת זעמו ומארתו בעולם, שפך את נפשו בראש השנה בתפילות מודש למען העולם. — — — ויעשו כולם אשרה אחד לעשות רצונך בלבב שלם — ואמר בתפילת לראש השנה — ועילתה תקפון פיה, וכל הרשעה כולה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלה זדון מן הארץ".

ולא בתפילות ובמנהגים בלבד רואה סירקין את היחסים הסותרים הללו של היהודים לעולם. בני הגיטו עוסקים לא רק בהגרנות אלא גם בחכמת הרפואה. לא רק במנין כספים ושטרות אלא גם במנין הכוכבים ובחקירה לשמה. הגיטו נותן את אנשי הנשף והבצע, אך גם את אבן־גבירול והלוי והרמב״ם ושפינוזה, המנתרים על כל קניני העולם בשביל הסיפוק הנאצל של שירה ומדע.

*) הדרישות כאן ולהלן — של המצטט.

חיי היהודים בגולה, בדרך כלל, מלאים ניגודים וסתירות. הם נתהוו מתוך מצוקת־היהודים, אך הם גם עשו את היהודים מוכשרים יותר לעמוד בפני המצוקה.

„על קרקע השנאה והרדיפה, השעבוד והבזיון, גדלה ותשוטג תקית הגאולה — — — תקיה זו לא היתה בוחר הלדרוח מטושטש, כי אם גם גרם מעשי, גרם שלום בלבבות". בגיטו לא היתה ירושלים חרבה, אלא הסיסה לחיות בלבבות".

בפילות זו, שסירקין מגלה בחיי הגיטו ובנפש יהודי הגיטו, פועלת ותוססת גם ביחסו של סירקין אל יהדות הגיטו. כמה מרה הוא זורק בו על חיין הכלכליים המקולקלים, על קפאונו הרוחני, על יהדותו „התלמודית", על שיילוקיותו לגבי העולם הנכרי. ובכל אלה הנהו מלא הערצה ליהדות הגיטואית של תקפה הפנימי, על קשיחות־ערפה ובדלותה ואי־כניעתה. „היהודי של הגיטו הגיע לעין כל בגאון ובהברת ערך את יחדותו — בלשונו, בלבושה, באורח־חייו ובמנהגיו".

לא רק בשביל היהודי הגיטואי, כי אם גם כשביל סירקין היו אותם חיים עלובים מלאים תוכן עילאי, העם היהודי־הגיטואי הוא בשבילו חדל־עמים ובחיר עמים באחד.

„שמרי כמה וכמה סגולה נפשית, נעדים היסטוריים ובחזה לאומים. עמקי־שרשים להתיות ולקיים את עם ישראל בכל פרעניות הזמנים ולעשותו לעד חי של דברי ימי העולם".

והנה בא פרק חדש בדברי ימי העולם, דעמו כאילו בא הקץ למצוקת־היהודים ואף הקץ לעם־היהודים.

ז.

נצחונו של המשטר המדיני החדש באירופא הביא גם ליהודים את האמנציפציה, את שיווי הזכויות האזרחי. סירקין מדגיש, כי לא היהודים כבשו את האמנציפציה. הם קיבלו אותה. הם זכו מן השלל של הפרוצס ההיסטורי. שיווי הזכויות נפל בחלקם מן החוץ כתוצאה מנצחונו של עיקרון כללי, עקרון הליברליזם והדמוקרטיה. גם לחברה הבורגנית של מדינות אירופא היה זה יוהר „מעשה של מסקניות עקרונית מאשר צורך של ממש".

ואף על פי כן לא חנם־אין־מחיר קיבלו היהודים את זכויותיהם. הם שילמו במחיר המלא — בהתבחשות לאומית.

„ישראל זה עצמו, אשר זה לא כבר התפלל שלש פעמים ביום לאלהיו על השיבה לירושלים, עתה התמנה שלוי מפמרלשות של ארץ מגוריו".

„אם קדם לכן היה ישראל בעיני עצמו כליל הבריאה, הא ודא של הדמוקרטיה הנה עתה החל לונו וכו לעצמו בנפשו פרוטה באשר לא הניחו לעשות את הדברים בהתנדבו".

היהודים „המשוחררים" עמו אל הסעודה הקפיטליסטית ליהנות מטובה. כל מה שהפריע לכך מבפנים, כל מה שהבליט סימנים של הניה יהודית נבדלת — נזרה הלאה. ה„תכלית" חברה עם האידיאה: פריקת המעמסה הנושנה ותמיסה גמורה בים האנושות. הבורגנות היהודית „הפקידה את לאומיות ישראל על כל תקוותיה ומשאות־נפשה הלאומית, למען תוכל לשוטט — בלא המטען היהודי — בתר חירות על פני הבורסה". היהודי ביקש להשאיר לעצמו רק אותן הסגולות המעשיות שבבש לעצמו במלחמת הקיום שבגיטו. אולם כאן טעה מרה בחשבון: הסעודה לא הספיקה.

ח.

המשטר הקפאטליסטי אשר הבטיח ליהודים שויון־זכויות עם שאר אזרחי המדינה — איננו יכול לעמוד בדבורו. הוא איננו יכול לספק את צרכיהם במדה שוה, איננו יכול להשביע אותם, והוא מחדד את המלחמה שביניהם על פת־לחם, ועל עמדה, ועל שלטון, ובמלחמה הזאת מגלה כל אחד את צפרניו. ותן נגעצות שוב ביהודי. ואפילו לא נפגע שויון־זכויותיו המשפטי, באה החברה ומקפחת את קיומו, ונוטלת את זכויותיו למעשה. מה שלא יעשה כנגדו החוק — תעשה תנועת המשטמה העממית.

„חיפש ההתחרות נתגלגל בחברה הבורגנית במלחמת הכל בכל, במלחמה אישית ומעמדית שאינה פוסקת".

במלחמה זאת אדם לאדם איב, שונא, מקנא. ואם אויב — עליך לגלות את כל נקודות החולשה שבו, ולהוקיעו. עתה נגלה פתאום כי יהדות זו היא נקודת חולשה המושכת אליה את שיני האויב. אפילו לאחר סמיעה, אפילו לאחר פטריוטיות קולנית אין נקודה זו חדלה להתקיים. להטי ההתחפשות של היהודים אינם מצילים. אדרבא, מרבה התחפשות, מרבה שנאה.

„כה התלקחה שנאת היהודים בתר עין — — — שנאה. בזו ולעג הוו שוב למנה חלקם בבימי הביניים. מבחינה חברתית הדי הם בבר בהוקת מעדים. הם מבחינה מדינית הולך ומתגבר הקול הקורא לבטל את שויון זכויותיהם. מן נמרתה של הנועה עם גזר היהודים הוא גרוש המהלם מן הארץ".

עוד יהודי המערב יושבים שאננים ובוטחים ורואים את האנטי־שמיות כענן חולף היכול רק להקדיר קמעא אך לא לעכור את שמי האמנציפציה; עוד יהודי רוסיה ופולין ורומניה מתפללים שיהיה חלקם עם יהודי גרמניה ואוסטריה והונגריה. ונחמן סירקין איננו חושש להוציא מפיו: קץ משרתה של תנועת עם נגד היהודים הוא גירושם המוחלט מן הארץ!

ט.

את האנטישמיות רואה סירקין כתופעה שאין להמנע ממנה כל עוד קיים קבוץ יהודי בחברה הקיימת על תחרות. זהו הקרקע של האנטישמיות המודרנית. ועליו מוקמת „העליה האידיאולוגית": ניגוד־רגזעים. בימינו אלה למדנו כולנו להכיר על בשרנו את „תורת הגזע". בימים שבהם כתב סירקין את קונטרסו עדיין היתה תורה זו בשפל המדרגה. אך סירקין ראה כי תורת ניגוד־הגזעים עתידה לעלות לגדולה וליהפך למנוף של החיקה ורדיפה לאחר שהניגוד הדתי ניטל ערכו בחברה הבורגנית המודרנית.

וכשם שאין האנטישמיות בימינו תלויה בדת, כך אינה תלויה גם במעמד. מסביב לסירקין מתלכת הסברה נוחה של ענין האנטי־שמיות, הסברה „מעמדית": הואיל ומן המפורסמות שאין עליהן עוררין שהפרולטריון הוא כליל השלמות ורחוק הוא מכל שוביניזם ומכל שנאת־עמים, והבורגנות כידוע היא אם כל חטאת בחברה, הרי שהדין נותן שאין אנטישמיות מציה אלא בבורגנות. סירקין יוצא כנגד האשליה הזאת: אין האנטישמיות ענין של מעמד אחד. „בכות היא מצויה בכל המעמדות". ואף מעמד הפועלים איננו משוריין מפניה. וכתלמיד הלומד מפי המציאות, הוא מבחין בגורמים המעמדיים, המפרנסים אותה. „היא מגיעה לשיאה באותם המעמדות, שידם במלחמה החברתית על התתתונה". במעמדות ה„נאבקים כנואשים על הקרקע התולכת ונשמטת מתחת רגליהם".

סירקין מוסיף להגדיר אותם, והקורא את הדברים, לאחר ארבעים שנה, יכיר את תואר פני המעמדות אשר לעינינו העלו את הפאשיזם ואת האנטישמיות לגדולה:

„בנים הם למעמד הבינוני, אבל דבשם אין אלא חיבות; בעלי קנין הם, יאז לדם אפילו הקנין הנלום בבית העבודה, הרי הם עומדים בגבל אחת בתיר מעמד בעלי הקנינים. אך רגלם השנית הקיעה בבר במחנה הפרולטריון, ובר מתיצבים הם אילו ואילו. כשהשטי המאים להתגלגל ולפגוע אל תחום הפרולטריון, לנגד עיניהם. — — — עם כל ירידתם הבלבלות הרי הם זוב למעמדות השליטים. — — — המעמדות הללו מעמדים פנים מהפכניות. אבל

התנודתם היא רק פטלינית*), אינה עקרונית ואינה בללית. — — — מכיון ששולמה להם המעבה הדרושה להם — — — שוב אין להם עילם טוב מן העולם הזה, ולרי הם נאמני תימכיה של הבורגנות. הואת — — — ,של והנה אחדים לבצל, שעבר והנה אחרים לשעבר,; זו מיבמהם בלפי מישלים ובעלי שרדה".

והוא גם מכיר, לפי גילויים ראשונים, את פרצופה הרוחני של תנועה זו ומגזיגותה:

„כל אשר הוא מפגולת החברה הבורגנית ההבולטרית, כל מי שאבר מלבו כל רגש אמת ובבוד, כל איתו הבריות המסופקת שאין בבהן אלא לעורר את היצרים השפלים ביותר — כל אלה הריחו על גם את האנטישמיות וגעשו ראשי המדברים לדם המרפכים הקטיליים של הזמן החדש".

מה שאנו קוראים היום פאשיזם, קרא סירקין בזמנו „המהפכנות הקטיליגית".

אך סירקין, בגלותו את שפלותה הסוציאלית ושחיתותה המוסרית של האנטישמיות, איננו נוקט בדרך היהודים המקררים את דעתם בכך שהם מתכבדים בקלון אויביהם ומתנחמים בזה ששקר אין לו רגלים והאפלה תגוס מהר מאור פני השמש. סירקין רואה:

„האנטישמיות מגיפה והולכת. ועדיין היא בגדר ההווה, ככל שמתרחבים גדרי המעמדות, ככל שהחיים נעשים קשים יותר הסרי במחה יותר, ככל שתגדל סכנת ההסתערות על המעמד הבינוני ומן אימת הדפיכה מצד הפרולטריון — כן יגלו ויתגברו גלי האנטישמיות. הכיתות הגלחמים זה מזה ילמו ותקרבו זה לזה במלחמה המשיתפת ביהודים".

הוא רואה את החיים היהודיים נתונים לשלטונו של חוק אכזרי שאין להתעלם מראותו:

„כל זמן שהחיה החברה מיוסדת על שלטון החזק וכל זמן שיהיו היהודים נמנים על החלשים, יהיו העוני והמצוקה מנת חלקם שאין ממנה מפלט".

ככה רואה סירקין את מצבו של ישראל, והוא אומר במלים פשוטות וכבדות־משקל, שראוי לחן שיחדתו על לב כל אדם מישראל וכל אדם ישר־לב באומות: „צרתם ההיסטורית של היהודים היא אחת ואין דומה לה בכל ההיסטוריה האנושית".

י.

ענותם של היהודים מביאה אותם לידי אופוזיציה ומחאה. אלא שתכנה של המחאה משתנה מתקופה לתקופה. בימי הבינים היתה מחאתו של היהודי מלאה שנאה וכוז לאויב הערץ ואמונה שלמה בערך הפלל היהודי והדבקות במנהגיו ובאורח־חייו. מחאתו של היהודי הבורגני בתקופה החדשה היתה יותר אישית ואגואיסטית. אין בו מן ההתגוננות של כלל השומר על עצמאותו וכבודו נוכח האויב. היחיד מבקש מפלט לעצמו, בכל האמצעים והתחבולות אשר תשיג ידו, וגם על ידי התנפרות למכורתו ומגוטה מן הכלל.

והיהודים־הסוציאליסטים שבימינו, הנשתנתה מחאתם מזו של הליברלים־הבורגנים?

עצם העובדה שהיהודי בן־זמננו, ואפילו איננו פרולטרי, התחיל פונה אל הסוציאליזם, נראית לסירקין טבעית ומוצדקת. חואיל וגורל־היהודים היא חוצאה מאפס־הכוח של היהודים בחברה של תחרות כללית ומלחמת־מעמדות, והואיל וחזון הסוציאליזם הוא הוא שמבטיח לעקור את התחרות הכללית ואת ההפלגה הלאומית והגזעית, והמפלגה הסוציאליסטית היא „האחת והיחידה השואפת לבטול מלחמת המעמדות ולחלוקת צודקת של השלטון".

סירקין מציין שהצטרפותם של היהודים למפלגה הסוציאליסטית התחילה, כפרוצס צבורי, משעה שהופלעה האנטישמיות, משמע: לא מניעומקים מעמדיים התחילו היהודים בעלי המקצועות החפשיים ובני־הבורגנות פונים אל הסוציאליזם, כי אם מפני מצבם כיהודים. כשם שקודם היו היהודים נוהרים אל הבורגנות הליברלית, שדגלה בשיווי זכויות, כך עתה לאחר שנו התחילה מתפשרת עם בעלי הזרוע ונושאי הריאקציה כדי לקבל את מנת־חלקה בשלטון — בקשו היהודים משען אצל המפלגה הסוציאליסטית האופוזיציונית.

אופוזיציונית זו של היהודים הסוציאליסטים מה סיבתה?

מעל דפי במה סוציאליסטית לא־יהודית, היוצאת באחד המרכזים של ההתבוללות היהודית בכלל וההתבוללות הסוציאליסטית־היהודית בפרט, מגולל סירקין את הפרשה העגומה הזאת:

„הסוציאליסטים היהודים של מערב אירופא שיצאו מתוך הבורגנות היהודית המתבוללת קובלו את הם, יחבל, את מולדת התבוללות יראים בם אותם סימנים של חוסר הרגשת כבוד ודלות־הנפש כביהדות הבורסה, רק שבדם עגלות פיומות זו מתגלות בחדר בחירות בשל המעטה הסוציאליסטי. בסוציאליסטים היהודים הנתון הסוציאליזם עד כדי התדהקות מיהדות. ממש כמו שהליברלות הביאה את הבורגנות היהודית להתבוללות. — — —

מאחר שהרחפי על ידי יהודתם על דרך המהפכה שבו הסוציאליסטים את המשנה הרגיוני והמוסרי הבזול, שלא ידעו לשמיר על מדרת מחאתם. הדת לדעתם את נימת הדפד שבהתקוממותם המהפכנית נגד החברה המעמדית — את שיבתם לדבקה שבעמי העולם — לדעת, אבא, את מהאהם כמהאה יהודית. ספרות בעקרות הלדעלותה רק אחרי כן לדרגה עליונה וכללית. עמדו הפכה

*) קטיליא — בן לשפחת אצילים רומאית שהרעשה, בשאפו לגדולה ולשלטון לא נדחה מכום ברגות ותכבים. המריד את בני־אצילים ואת הדיילים המשתדרים, בהבטיחו לדבילם ממחסיר. שמו של קטיליא ממשל את המרדות הדמגוגית חסרת מצפון ועקרונות.

מודעות קטנות
במחירים קטנים

מודעות לכל דורש

מפחיתות את ההוצאות
מרבות את ההכנסות

תל־אביב

הלבשה

דרשו שניבות "אשקו"

חוצרת הארץ

מבחר גדול — לחשיג בכל החנויות ממדרגה ראשונה

„שוק אמריקאי"
בית מסחר לבגדים משומשים
מאמריקה
תל אביב, דרך יפו-תל-אביב 11
קבלנו טרנספורט חדש
1.000 שמלות משי של גברות
מבחר גדול חליפות קיץ
מכנסי עבודה, מעילי ספורט
נעלים וכו'
מחירים זולים מאד

גבר שרוצה
להיות אלגנטי בזול
יפנה לפרייס רח' המלך ג'ורג' 13 בפנה
מבחר גדול של חליפות, כמעט חדשות
מכנסים, נעלים וכו'

אלגנטי ובזול
תחלבש אצל
מונדר
ת"א, רחוב המלך ג'ורג' 29
כניסה מרחוב רש"י
מבחר גדול של חליפות גברים בכל המדות מקמגרן מ־400 מא"ו, מכנסים מ־100 מא"ו, מעילים מ־150 מא"ו, נעלים, בגדי עבודה וכו' הכל כמעט חדש.

קונה ומוכר
כל מיני בגדים משומשים
מבחר גדול של חליפות, מכנסים וכו'
כמעט חדשים
עכשיו רק ברח' המלך ג'ורג' 16 ציגר.

אמת, נחלת בניימין 19 Nachl. Benjamin
ארנקים
מזודות
תיקים
תקונים והזמנות
מוצאים לפועל

הלבשה

יעקב וויניק
חזר לחנותו המחודשת
ברחוב נחלת בנימין 22
מבחר גדול של כובעים מהפירמות הטפורסמות
לרגל הפתיחה מחירים מיוחדים
סניף: רח' המלך ג'ורג' 13

מי שרוצה לקנות בזול
השתמשו בהזדמנות. עכשיו לפני העונה. מודלים חדשים בשמלות לגברות, חליפות ומעילים
במחירים הכי זולים רק אצל
„THE LADY" „האבדת"
ת"א, רח' אלנבי 69.

חננו מתכבדים להודיע
שפתחנו סלון לבגדי גברים
חיט אברהם אייכנברג
חברה בע"מ
ת"א, רח' אלנבי 63 טל' 2834
מבחר גדול של ארגים אנגלים

חפירת
כתנות-גברים
לפי מידה
טיב ועבודה ממדרגה ראשונה
לנגה
עבשיו ת"א רח' המלך ג'ורג' 6

הספרות ותערוכים

המוסחה הטפורסם
לסלסול תמידי
רק **בסלון שאולי**
רחוב אחד העם 19 ע"י פלמן
אחריות בכתב מחירים מוזלים

הנעלה

המודלים המרהיבים של נעלי אביב
במבחר ענקי למחירים נמוכים
אצל **פומרנץ**
„בית המסחר לנעל העדינה",
רחוב אלנבי 33 (ע"י מזרחי)

נעל טובה וקלה
את החיים מנעיסה
פנה לסלו **„ורשאי"**
רח' אחד העם 24
ותשבע רצון

כלים ומכשירים

שלטי ניאון
נותנים ברסום רב עם
תצרוכת השמל פעוטה
וליופי אין דומה להם.
אורניאון
רח' הרצל 61, תל־אביב
טלפון 1398 ת. ד. 807,

מים
נקיים, בריאים ורכים, בלי
חול וסיד מספיקים אפרים
אלסיד POB 839 ALCID
תל־אביב, מרכז וולובלסקי 21

אופטיקה

„העין"
אופטיקאים — מומחים
נוסד 1924
תל־אביב, רחוב נחלת בנימין **34**
טל. 2385
לחברי קופת חולים הנחה

אורטופדיה

שמרו על רגליכם!
בעזרת הסנדלר האורטופדי הידוע
י. פלי
שהתפרסם במומחיותו בתעשית נעלים אורטופדיות, נעלים לרגלים קצרות (עם פקק) — לפי דרישת הרופא
ת"א רח' מזא"ה 6 (הקודם רח' בלפור 7)

רהיטים

רהיטים
מודרניים, מבחר גדול ובזול
קדיאר
רח' המלך ג'ורג' מס. 14, ירושלים

קונה הזדמנות ומוכר
רהיטים הרשים וישנים וחפצים שונים — עגלות לילדים וגם מזודות ותיקים. מקבלים כל מיני תקונים. נחלת בנימין 23, בחצר.

וילונות מודרניים, שטיחות למיטות, מפיות שלחן, בסיטונות וליחידים
דיקורטרים מנוסים לשדותכם
חלמסקי
תל־אביב, רח' אלנבי 12

נוסבום תל־אביב רחוב מרכז מסחרי 36
אריגי רפוד, וילונות דקורציה
רוטשילד תל־אביב רחוב אלנבי 100

שעורים והוראה

רקודים מודרניים
ביחד בזול מהר
ובאופן יסודי
רק בביה"ס לרקודים
„לאה"
רח' אלנבי 93
(פנת מונטיפיורי)
קורסים מיוחדים
למתחילים ולמתקדמים
נשפי רקודים מתחילים ב־8 בערב
בכל יום ב' ד' ו' ומוצאי שבת

בית ספר לרקודים
„סמי"
רח' החלוצים 23
פנת מרכז מסחרי
כל היודע לרקוד
ידע לחיות בשמחת
למדו את הרקודים
המודרניים אצלנו!
שעורים פרטיים
ובקבוצות למתחי־
ליסוגים למתקדמים
בכל יום.
פרסים שזכינו בהם בעד רקודים מקצועיים מבטיחים למוד מהיר ומדויק

רצונך להנ־
עים את חייך?
עליך ללמוד רקודים
(סלוניים) מודרניים
בבי"ס
„אריזונה"
H. ROTBARD
דרך יפו 17 פ. הרצל
תנאים נוחים, למוד
יסודי ומהיר.
להרשם מ־8־10 בערב
נשפים ביום ב' ד' ו' ומוצאי שבת

את תורת הנהגות ב„אודיגש" רכשת
את דרכי כל המזרח כבשת.

שעורים והוראה

אנגלית למבוגרים
לפי שיטה קלה
מתקבלים עוד תלמידים לקורס למתחילים מ־8—9 בערב. 3 פעמים בשבוע 350 מיל לחודש. קורסים שונים לפה"צ ובערב. שעורים פרטיים. ע"י מומחים
לואיס באומן, ת"א רח' חובבי ציון 5 א

קורסים
בהנהלת י. צלניקר, אלנבי 47
לחנחלת פנקסים רק 2 לירות הקורס המלא, עברית, אנגלית וכתיבה במכונה, שיטות מודרניות, למתחילים ומתקדמים, בזמן קצר ובהצלחה.

שונות

היש ברצונך לרכוש רדיו, מכונת תפירה „סינגר", מקרר חשמלי, בזול ובתשלומים?
תפנה ל„מפעל הרדיו" ש. שרם המלך ג'ורג' 6 ת"א.
אחריות, שביעת רצון מלאה, תנאים נוחים. בואו ותיוכחו!
מוציא לפועל כל מיני תיקונים.

למחלקת-התפירה לפי הזמנה
דרוש תיכף חיט מעילים
(סקו) עצמאי ממדרגה ראשונה,
באים בחשבון רק חייטים בעלי נסיון רב, שיש להם המלצות טובות.
רוזנברגס, חיפה, רח' הרצל 44
טלפ. 1260

„פרסם נדבר"

כסף
למשכנתאות
בתים, מגרשים, פרדסים
וקרקעות למכירה
ש. אידלסון, תל־אביב
רח' יהודה הלוי 18
טל. 93

פליט טוב ובזול אינך יודע לעשות? **חנם**
גא אלי ואלמדך
ש. בן־יצחק חימאי
רחוב המלך ג'ורג' ב־33 קומה ב'

במתון
נסור
ע"י

מסעדות

אוכל טרי וטעים
בכל שעת היום
במחירים עממיים
במסעדה: „המשביע"
ת"א אלנבי 90

חסעדה של „עולי פולניה"
ארוחת צהרים 40 מיל
ארוחה בוקר 20 מיל
ארוחת ערב 25 מיל
לחם ומי סודה חנם
אלנבי 98 סמטת בית השואבה

מלון „אשכל"
ההנהלה החדשה פרנקל
ת"א, שפת הים, הבנין השלישי מסן רמז, רציף הרברט סמואל 66
מזויע, כי הוזלו המחירים
חדר מיוחד מ־100 מא"ו,
מיטת לינה מ־60 מא"ו.

ספרים

יצא לאור **סטפן לקנר** יצא לאור
האדם אינו חית-בית
(Der Mensch ist kein Haustier)
עם ציורים של מכס בקמן
לקנר כתב עם הדרמה הזאת את „השודדים" שלו („דאס נויע מאגעבון")
הוצאת „קוסמופוליטס", פריס
Editions Cosmopolites, Paris
להשיג בכל בתי מסחר לספרים

אוטומובילים

שרות אוטומובילים פרידמן
קרוב למונדבי
ת"א, רחוב חובבי ציון פנת מרומפלדור
שרות אוטומובילים / שרות השמלי
/ תקונים /
/ / מכוניות משומשות באחריות / /

אופטיקה

השען והצורף
שלך
בחיפה
זילביגר, דרך יפו

האופטיקאי שלה
בחיפה
זילביגר, דרך יפו

שונות

מקררים
של האחים שטוקמן
חיפה רח' אלנבי
לקרח וחשמל
הידועים להכי טובים
נמכרים:
חיפה: ר' יפו, גב' אש מול אפ"ק
ר' החלוץ 40 מול מטבח הפועלים
ק. מוצקין 28 ר' אושה
ק. חיים, צרכניה
מחירים מוזלים

חשוב
ליצרי גזוז גלידה ופודינג
כל התמרים באיכות שוכת ומזול
אפשר להשיג אצל
א. ח. ליפשיץ
חיפה, רח' החלוץ 24

רהיטים

תעשית מטות, ספות וכל
מיני רהיטים מצגורות בלדה
מבחר מיוחד למטות ילדים
הנחה עבור קבוצים
„יצירה"
חיפה, רח' הרצל 85

כל חודש מתקבלים
דרך נמל ת"א
חלקי פורד אוריגינליים
Ford
א. גולדיס
ת"א, רח' נחלת־בנימין 70
בנין גליקמן מ' 44

בית-לומברד LOMBARD HOUSE
תל־אביב, רח' נחלת בניגין 75
הלוואות, קניה ומכירה של יהלומים, שעונים, כלי זהב וכסף
התיעצות עם מומחים בשעות 1—9, 3—5

את הקנרה על פיה — — — הבידו מעל מחאתם כל לבוש אפי יהודי ולא עוד אלא שטשטשו וכאו את הברת שיכתם לאומה היהודית מתוך כך לא היו ביהדות אלא בודקן מגחר של הבורגנות המתבוללת".

הבורגנים היהודים עטפו את התבוללותם בעטיפה של פטריוטיזם זר, הסוציאליסטים היהודים עטפו את התבוללותם עטיפה של אינטרנציונליזם. הללו עשו עצמם כלי שרת לשלטונו של העם השולט, והללו הכריזו על שירותם לרעיון השויון והחירות של כל העמים. סירקין אומר לאלה ולאלה:

„אין להצדיק את ההתפשטות מן היהדות („ענטיידוגג" בגמר) וההתנכרות הסדת הבור והאחריות כלפי נעדרהמחצבת לא על ידי כזב של הנאציונליזם הזה ולא על ידי אמתו של האינטרנציונליזם הכללי".

שקר הדבר, שרעיון הסוציאליזם הבין־לאומי פופח על היהודי שויון־נפש לגוריל עמו. לא מתוך אידיאת הבין־לאומיות פונה הסוציאליסט היהודי עורף לעמו, כשם שלא מתוך האידיאה הליברלית בא הבורגני היהודי לידי התבוללות. אין אלו אלא גילויים של הירידה היהודית, של השתעבדות מרצון, של מורד־לב וניוול האופי — „תולדות עבדותנו בת אלפי שנים". ההכחשותם של יהודים לגזע מחצבתם, אדישותם לכבוד עמם ולחירותו אין להם ולא כלום עם הבין־לאומיות הסוציאליסטית. קרובה היא „לבין־לאומיותם של הבורסנים; הנוכלים והחרפתקנים, שאינם יודעים מולדת זולת הבצע ואומה זולת חבר המרעים וכבוד זולת ההתרפסות".

הסוציאליזם מקבל בברכה כל מאמץ של האומות המשועבדות למען חירותן. הסוציאליזם הפיר בשאיפות העמים לחירות לאומית כשאיפות קרובות לו קרבת־רוח. הוא גם נלחם להן ותומך בהן. תנועות השחרור הלאומיות יונקות בכל מקום מעולם הדעות של הסוציאליזם. מן ההתעוררות המוסרית שלו, ממלחמתו לשויון ולחירות. בני־עמים מדוכאים, כשהם סוציאליסטים, אינם חשים שום סתירה בין לאומיותם לבין סוציאליסטיותם. לעולם לא יטיפו אלה להתבוללות לאומית, ולא יראו לעצמם זכות יתרה בבריחתם מעמם. מדוע נשתנינו אנחנו מכל אומה ולשון? מדוע קבלו הסוציאליסטים היהודים את ההתבוללות והתפשטות מן היהדות כקנינם הרוחני? מדוע יהיה הסוציאליזם של היהודים, במה שנוגע לענינם של היהודים „אובד דרך ונרצע כבורגנות"?

יא.

היהודי הנכסף להצמד אל העמים השולטים ועשירי התרבות ימצא הרבה נימוקים לכך. יש בידו לגלות את מקומות החולשה שבלאומיות היהודית, להוקיע כמה צדדים עלובים ומפוקפקים שבה, לעורר ספקות בכוחה היוצר והמקדם, להקשות קושיות על טיבה ועל עתידותיה, ומכל אלה הוא מסיק את מסקנתו לשלילת הלאומיות היהודית. סירקין איננו מתאמץ לשים לאל את כל הנימוקים האלה בכל ומכל. הוא גם מקבל כמה דעות־גימוי על המציאות היהודית, אלא שהוא רואה את הזיונות־החולשה הללו, השנואים עליו, כהיסטוריון: אין אלה אלא הנפעות חולפות, פרי גורמים היסטוריים הפועלים בחיי הגלות. היא שעשתה את הקיום היהודי עלוב, והגלות המודרנית היא שנוטלת את התוכן מן הקיום הלאומי, ואינה נותנת לטפח „משהו לאומי נעלה". אך זוהי הטרגיקה של סתירת חייהם, ואין להכנע מפניה, אלא לנצח אותה. מחשבתו של סירקין נאבקת עם שרי־ההתבוללות השולט בעולם הדעות של האינטליגנציה היהודית:

„עם היות היהדות משוללת כל סימני־היכר לאומיים, מפוזרת בכל הארצות, מדברת בכל הלשונות ובליל כל הלשונות, ללא קנינים לאומיים, ללא כוח לאומי יומר, הרי היא בכל זאת אומה מבחינת שעצם קיומה יש בו כדי נתן תוכן לדתיה. קיומם של היהודים, שהנו ושמרו עליו מתוך מלחמה עקשנית בעולם הסובב זה אלפי שנים, נודעה לו משמעותיה, לפי שהיהודים מיצגים על־ידי קיומם את תרות האדם: חטיבה של זמרתאדם עליונה. הואיל והמלחמה ביהודים אינה צודקת ומקורה בכוחו של האלים, הרי קיומם של היהודים הוא מחאה על החטא. מלחמה לצדק, שאיפת המקיימותו של האדם, ביהודים נתגשמה הטיבה הגדה של זכות־האדם, ועם אבדן היהודים היתה זו מתפחתה, על כן יש לראות את אבדנם של היהודים כאבדנו של האדם".

לעולם אין מחסור ביהודים פקחים, אשר — אם מתוך „חקושי להיות יהודי", ואם מתוך הרהורי־פליטה, אם מתוך התחכמות לשמה ואם מתוך יאוש אחרון — חומדים להם לצון או שעשועים בתקנה ליום בו יעבור מן העולם אחרון היהודים. כמה רחוקת בדיחות־דעת זו מסירקין.

„ליהודים עצמם עלול היה המצב הלאומי להיות לסרגיה הראויה ביותר שבעולם, ואותה הסיבה יהודית, שעליה היתה עובדת הכים האת, זראי היתה המרה והמעציבה בתולדות האנושות. — — — הלא הוא אדם את לבו על הטרגיקה של אחרון היהודים אשר יאבד את הנפתולים האחרונים של מיתתעמו בתוך שלל הצבעים הלאומיים של האנושות. אם עד יהיה יהודי אחרון זה מוכשר להלך רוח נעלה בכלל, כדי נחלי דם אשר שפך עמו במלחמה על קיומו, מיליוני הקרבנות הטמונים בשדות כל ארצות עולם ומעידים כעדי דמים על מרוץ הנהפכני של ישראל במלחמה עם עולם התקיפים — כל אלה הלא יהיו בעיני מחוזרתתולים עלבו. במשחק אכזר. — — — ליהודים הרים תובה רב, כי המות הוא להם פשע".

ואם הסוציאליזם של היהודים איננו רוצה לשמש כסות־עינים לתאות ההצמדות אל העמים התקיפים, ואם רוצה הוא „להתצלות למדרגת ביטוי מחאה מוסרית פנה", עליו לא להתפחש לחיים היהודים באמתלה שהם ריקים מתוכן, אלא להכיר בענות היהודית ובמחאה היהודית — שמהן ניזונה החקוממותם של יהודים נגד קפות ועול — ולהיות „לסוציאליזם יהודי ממש".

יב.

סירקין תולה את תקנתו בהמוני הפרולטריון היהודי בארצות מזרח אירופא, אשר לשונם, כתבם, דרך מחשבתם זהלך רוחם „מטביעים עליהם חותם לאומי מובהק ומבדילים אותם בכות מכל העמים". הללו נושאים בקרבם „ביודעים, ויותר מזה בלא יודעים, מחאה יהודית ספציפית".

לפי שעה אמנם נתון הפרולטריון היהודי להשפעתה האידיאו־לוגית של ההתבוללות. כי בראשית התפתחותו הוא מקבל את חנוכו המעמדי מידי האינטליגנציה המתבוללת, אולם סופו להתגבר, ואפילו לחנך את מחנכיו.

„הסוציאליזם היהודי יתגבר סות סות על הרמות ההתבוללות ויברית על עצמו, מתוך נאמנות ונחרות, בעל צורת מחאה בכירה של היהודים, אשר מצאה את תיקונה".

ושונה סירקין משאר הסוציאליסטים היהודים (אשר לפניו ואשר אחריו), ואפילו בעלי ההכרה הלאומית שבהם, שהוא רואה את הסוציאליזם היהודי לא כענינם של הפועלים השכירים בלבד, אלא כענין לאומי־יהודי *).

הואיל וצרת־היהודים מעיקה בכל כובדה גם על החנני ובעל־המלאכה, על המלמד ועל האינטליגנט, הרי במדה שיכירו בטיבה של צרת־היהודים יבואו הם מתוך חסין־קיום ותחגוננות, מתוך התעוררות לאומית לידי הצטרפות לסוציאליזם כשהוא נקי מכל אבק־התבוללות.

„בצרת מחאה על הרפת היהודים עלול הסוציאליזם להיות לקנין בלל־ישראל, כי את צרת היהודים חולים ומרגישים גם המעמד הבינוני וגם הבורגנות היהודית. הרפה ובוזה, מצוקה ועלבון הוא גורל עם היהודים לכל מעמדותיו, ובשעה שיעמוד ישראל על צרתו, באותה שעה יהעוע עד עימק לבו בפני עמות היהודי הבדולה לאין מחה".

ואז לא יסתפק בהצטרפות לבד למפלגה הסוציאליסטית הנוחנת פורקן לרגש המחאה שלו, אלא ימצא ביטוי לאינסטינקטים הדמיניים והלאומיים שבו, יבקש גאולה שלמה, וימצא אותה בציונות.

---

*) גם אצל א. ש. ליברמן בשעתו יש למציא נטוצי־השקפה זו, את הוא ביקש לעשות נפשות לסוציאליזם לא בחוג מעמדי מסויים, אלא בהגוים שונים. ובעיקר בין בחריי־שיבה שבהם האמין כי הם עלולים יותר מאחרים, ויותר מהאינטליגנציה המדופלמת, להכיר בצדק שבסוציאליזם ולהתחמר לו. בשל השקפותיו אלה הלעיגו עליו חבריו. ויקרים לאיהודים.

ב שמ י ם

כוכבי הלכת: מאדקיר (כוכב, כוכב־חמה) מגיע אמנם ב־19 לחודש למרחקו הגדול מהשמש (°26), אולם מחמת נטיתו שהיא דרומית הרבה מהשמש ובהיותו עתה בחלק הדרומי של מסילתו אין למצוא אותו בדמדומי השחר לפני זריחת החמה.

ואנוס (נוגה) הולך ועולה בשמים. בראשית החודש הוא שוקע ב־20 00 ובסופו ב־20 55. אורו 3.4— נודד דרך שור לכוכבי תאומים.

בערב־7 במאי יקרב מאד אל מאדים (מארס).

מארס (מאדים) מתקרב והולך לשמש, אורו קטן. בסוף החודש הוא שוקע בשעה לאחר שקיעת החמה.

יופיטר (צדק) בגדי מאיר את שמי הבוקר, הוא כוכב השחר. עולה בראשית החודש ב־40 01 ובסופו בחצות. עורו עולה עד 2.0—.

סאטורן (שבתאי) ברגים עולה בראשית החודש בשעה לפני עלות השמש. ובסופו ב־2 אחרי חצות לילה. אורו 1.0+.

כוכבי השבת. זה מראה שמי אריץ־ישראל בשעה 21 00 (בראשית החודש ב־22 00 ובסופו ב־20 00): עולים ואנה (נבל), ואחריו נשר וברבור כוכבי חקיץ; התרחקו מהאופק נחש, נושא הנחש, האראקלס, כתר צפוני, מתקרבים למצחיר ספיקה (שבור לת, בתולה). במצחיר העגלה, עורב, כלבי ציד, שערות ברוניקי, עברו את המצחיר גביע, אריה, נחש המים. גוטים לשקוע: קאפאלה, כוכבי האומים, סרטן, פרוקיון, עמוק בדרום — כוכבי קאנטאבר בכל הדר אורם.

הכוכב ב של העלב הדרומי, הכוכב האחד שלו הנראה בארץ־ישראל, מעביר בראשית החודש ב־30 21 ובסופו ב־40 19 ועתה הזדמנות טובה לראותו עמוק מאד בדרום. נטיתו 56°45′—.

בראשית החודש אפשר עוד למצוא בדמדומי השקיעה את סיריוס וכוכבי אוריון, אולם במשך החודש יעלמו כולם ולעומתם יקרימו ויעלו כוכבי עקרב בדרום.

את סיריוס רואים בארץ־ישראל עד 28 במאי ומאז אין לראותו עד ראשית אבגוסט, בשמי המזרח, לפני זריחת החמה.

אור הנגנב (אור הזואודיאקום) נראה בדאשי ערבים שאין בהם הידה, עובר דרך תאומים וסרטן עד ראנוס (אריה).

מאי

	עליה ישרה	נטיה	גובה
1	2ש 32ד	+14°56′	72°52′
5	2 47	16 07	74 03
10	3 06	17 30	75 26
15	3 26	18 45	76 41
20	3 46	19 53	77 49
25	4 06	20 52	78 48
30	4ש 36ד	+21°42′	79°38′

ש — שעה; ד — דקה. הנתונים על מקום השמש וגבהו הם לעת הצהרים בתל־אביב.

הזריחה	בתל־אביב	והשקיעה
04 56	ב־1 במאי	18 21
04 52	5	18 24
04 48	10	18 27
04 44	15	18 31
04 41	20	18 34
04 38	25	18 37
04 36	30	18 41

חישוב הזריחה והשקיעה הוא לפי אופק אסטרונומי, דוגמת האופק המערבי בתל־אביב. מחמת ההרים שבמזרח מאחרת הזריחה בתל־אביב כדי 5 דקות.

השחר עולה בראשית החודש ב־30 03 ובסופו ב־00 03. אחרונים לפני זריחת החמה נעלמים אוקטארוס במערב, דאנאס, ארתאיר ואגה במרי־מים, אנטאראס בדרום־מערב ואחרון־אחרון צדק בדרום.

בין השמשות מסתיים בראשית החודש ב־50 19 ובסופו ב־20 20. ראשונים לאחר שקיעת החמה מופיעים נוגה (ואנוס) במערב, סיריוס ובית־אגוז (אוריון) עמוק במערב; פרוקיון, קאפאלה (עגלון) וכוכבי תאומים גבוהים מהם בערב. ראגולוס (אריה), ארקטור רוש (רועה הדובים) וספיקה (שבולת, בתולה) במרומים. עולים ואנה (נבל) כצפון ואנטאראס (עקרב) בדרום.

המולד האמתי חל ב־29 במאי ב־00 16.

מעברות הירח. הירח יעבור בדרך תילוכו האמתי ממערב למזרח ליד כוכבים אלה: ב־1 במאי בערב על יד נוגה (ואנוס), ומאדים (מארס), קרוב אלגהם; ב־4 בערב על יד קאסטור (תאומים); בליל 7 על יד ראגולוס (אריה); בליל 11 על יד ספיקה (שבולת, בתולה); בליל 16־15 על יד אנטאראס (עקרב); בבוקר 23 על יד צדק (יופיטר); בבוקר 26 על יד שבתאי (סאטורן); בערב 30 על יד מאדים (מארס) ובערב 31 על יד נוגה (ואנוס).

לזכר רחל

ליום המות השביעי / כ"ט ניסן תרצ"א — כ"ט ניסן תרצ"ח

על יסוד אחד בשירתה

א.

יש כמה יסודות היוליים בשירת רחל המתבארים ממהלמה. אך כין אלה בולט ביותר יסוד שהטביע בה את חותמו ועשה משורת המולדת והעם, זוהי זיקתה אל אדמה. הגיב אדם־אדמה מדהף בכותרת מעל לכמה משיריה המעטים ומשווה אופי לתם ונרמה, שהשפעה לא מעטה נודעה כבר עימה זו לשירתנו הצעירה ועודה עתיד להשפיע. עם ראשית צעדיה, והזיקה הזו עדיין עלומה, נהיתה באפקט שלילי, מרבא, כגורל לודה. אלו היתה זו הויה תרבותית היתה רוינגציה משחקת באה תחתיה. דוגמת שיריה „הצדק את הדין", „הכנעה", „את כולי סיפרתי עד תם" וכדומה. אך אותה אורתת חיורת ה„הכנעה" נעשה לרגעים את ביתה. חשלות שלאחר ואוש נתגלגלה בצורת־אמונים. כי בפרפרדינפש זו נתן אותותיו גם רעד־חיים אֶפּסטאטי, נשוא מדושת־מולדת וחעם. אי לזאת אתה מוצא, שענגת החושך הקודרת יפלת לעתים הבדק המאיר והוא המנצח את ה„רגע" רווי אורו. הוא הנותן גיב של קדושת־נצח להנת הטמיר ולאות. מתוך כונגוות־נפש זו היא כותבת: „כאן, על פני אדמה — לא בעבים, מעל — / על פני אדמה הקרובה, האם; / — — לא ערפלי מחר — היום המומש ביד, / היום המוצק, חתם, האיתן; / לרוות את היום הזה, הקצר, האחד, / על פני אדמתנו כאן." / בהמשך לשירתה נעימה זו היא חוצצת „לקבל את הדין" ללא תלונה בלבו: „לא אמרתי את יפי הגורל, / גורל רודה, / אלך בגיל לקראת הבל, / על כל אודה!" / אתה מוצא, אמנם, באחד משיריה הקצרים הסבר לכוונות־הנפש השקטה של חולים אלה: „אם הימים האלה אחרוני ימי הם — / אחי־נא שקטה, / לבל יזליל מריי את בתלו השקט / של שחק — רעי מאו." / ואולם במשורת יש יותר מנפש שקטה. כי אותה ההליכה בגיל לקראת הבל וההודיה על כל פעמה אותה לא מעט.

ב.

שני יסודות עיקריים לזיקה שהזכרנו: א) מה שאישיות המשורת ברושה למרחב, התמזגותה ביקום לאחר, ב) מה שנטמעת בנצחי שבזמן, ובבלעה בספירה שלו. זו הנת בעצם רק תרגום. מן המרחב אל הזמן, מן המוצק אל הנגור. כאן סטטיקה וכאן דינמיקה, מבעים שונים להרגשה קוסמית אחת. בהשתלט עליה היסוד האחד היא פולטת: „והיתה ליקום נשמתי, / בה ארם, בה יחיד בל יורה; / וחזקתי, קדשתי, בקרם בריתי / עם שחק ואת השדה." / ביקום, במצבו החיולי, הכולל הבל מפרם קדמתה עד אחריתו דורות, אין יחיד ואין אדם רודה. זוהי דביקות אכסטאטית בכל. מצב פסיבי זה של האֶפּסאָפּנסיה גורם לו ל„מועם" שותקבל כ„רוב". הנושא רואה עצמו במשפיע על הכל ואינו מתאוה כלל ליטול „— האם אתאוה גם ליטול? / ולתת, רק לתת בלום לא דיי?"

ג.

ואף אם יסודה של אֶפּסאָפּנסיה זו אינו בעולף כוחות, אין היא נופלת מאתוחה והיא בנותנת־סיבה להתפשטות הישות. כי העיקר באן היא המומנט האידנטי־פיסיבי שבין היקום והאישיות, והמר שורת מטעומת זאת במקומות שונים ובעיקר בשירים: „אל ארצי", „תמורה": „הנוף הרוה הזה / הלב הזה העגום / יהיו לרבוא גרגרים של עפר פורה, / לכותות אדמה — —". מורחשי אפקט־זה הם הנימים: „ואולי בגלגול הרחוק קדום הייתי גבעול־עשבים ירקרק? / ולכן באמי־אדמה אדבק / ומנוחי בחיקה חשחום?" („ב„אחד גלגולי"). ומן האי־דנטיפיקציה תוצאות להרגשת־הקרבה לחי. המשורת שואלת: „הייתי היה בין חיות השדה / בימים רחוקים באחד גלגולי? / ומאז לי קרבת האחות לחי, ואומת האדם הרודה?" לא אימה זו קשרה אותה לחי, אלא כונגות־נפשה המסתורית. רב־אופי הוא שירה „הליבת לילה": „וידי מלטפת חרש / את הראש הנגדל, / מאותים חיי עם חיה / באלפי חוטי מסתורין." / אותו דקר מסתורי של האֶפּסאָפּנסיה במולדת כולל בתוכו גם את היסוד שבזמן. על כן היא מספרת על הזרחותה עם רחל האם, „הן דמת ברמי זורם, / הן קולה בבי רן / — — ורחל הרועה באן לכן, / רחל אם־האם". משום כך היא בוחרת לה בנושאים אישים מתתנ"ך. וכן המוטיב „עקרה": „עוד אתמרמר ברחל האם, / עוד אתפלל כחנה בשלה", „מני גד": („בבר"). בתוקף הזיקה הזו הוא מוצאת את לבה להתחלך מעדרטלה ללא־לבוש של מליצה טופפת־יחירה, היא דבקה בגיב „התמים בתינוק ועגו בעפר". המבורה שדופת חנוף וערומת הנו שיועה להילוך זה מבלי לבוש. בכך נצרפו השנים — האדם והאדמה; נד־דוגה באורח מסתורי במנעדקסם זה. מעבשיו פושט היסוד שבעבר את לבושו הזמני והיה כמל נצחי. בחוק המולדת המבורך שומעת היא רחשי הדים לחויות של דורות קדומים שאין הלוף להם. היא עצמה תהיה לה למעין לא אכזב של התגלויות, חזיונות נשגבים. ערגת נפש לאתבונה, חקוראת לקודש האר־מה בברית. אי לזאת ראתה עצמה בעין טבעת משולבת לתוך שלשלת אישים קדומים, כעין חוט משתור ברקמת הנצ־חים של עם־מכורה, יעודה לשיתופי־הויה ייצירה לאין קץ. הרגשה זו היתה בעין תגמול ושילום על היותה ה„כרת", באולו ביפרה על כך דבקותה באם־אדמה, בהנפשת כל שעל בה, כל מדרך בה רגלה. ניבים כעין: „ידיך רכות בחיק אדמת־מכורה! כמיה טובה גרי־נתן, משכיחה ומשגעת" נחיים באורתה, נישמים מתוכה כיסוד שבחויה. גם דמות בת יפתח, שחיותה מנוכחת בה בחוי־נות עזה, אמתית, מרחפת כין טורדי־שיריה ועל כן אתה שומע את ניבות כ„תינוני" על נעוריה, שהוגשו קרבן למולדת, שכלתה לרוות ממתת־נפשה המעורטלת. דמתה לאותם האהים הקט־נים כרחבי המכותה „מקדמי נהרה במחשך עגום, / נבורתם הצנועה הזאת/ ללאה, לסופר, לדל־אין־מאום־נחימים בה, יצו בה, ואות". **ישא שפירא**

מִשִּׁירֵי רָחֵל הָרוּסִים

עברית: **תמר דולדנסקי**

* * *

בְּלִי רֵאוּת, בְּלִי הֶרֶף עַל הַיּוֹם חוֹרֶרֶת
מַחֲשַׁבְתִּי אֵלֶיךָ, אֶל גְּלוּת צִפּוֹנְךָ, —
וְאָחוּשׁ תּוּגָה שְׁחוֹרָה, קֵהָה, קוֹדֶרֶת
שֶׁכְּעֵל כָּבֵד רוֹבֶצֶת עַל לִבְּךָ.

אָז יָדִי אוֹשִׁיטָה בְּלִטּוּף אֵלֶיךָ,
חֶרֶשׁ אֲדוֹכֵב בְּרֹךְ הָרַחֲמִים:
בּוֹרְדִים כְּמוֹךָ בֵּין שִׁלְגֵי הַיְּיָךְ, —
כֵּן תּוֹעִים בְּלִבֵּנוּ, דֹּם וְשׁוֹמְמִים.

פְּרֶדֶינְסְק, 1916

* * *

מֵעוֹדִי אֹהֵב מִקְלָט תְּפִלָּה זוֹרַחַת,
בּוֹ בְּלָאט שׁוֹכֶנֶת רוּחֲדִיָּה.
קַנְפְּשִׁי קְרוֹבָה גַּם יְשִׁיבָה נְרִחַת,
גַּם כִּפַּת הַפָּז שֶׁל כְּנֵסִיָּה.

קַנְפְּשִׁי קְרוֹב אֶל נְקָמוֹת וְזַעַם
וּמַכַּט הַמַּעֲנָה הַדָּל,
רַחֵשׁ כָּל תְּפִלָּה שֶׁנֶּאֱמְרָה אִי שָׁעַם,
וְהַכֹּל, הַכֹּל אֲשֶׁר „מֵעָל".

פְּרֶדֶינְסְק, 1916

אַחֲרִית

יָקַרְתָּ לִי. בְּלִבְּךָ הִשְׁמִיעוּ
קוֹלָם־הָרָז כָּל חֲלוֹמוֹת אֲשָׁרַי,
אֶת נִשְׁמוֹתֵינוּ לַמָּרוֹם הִמְרִיאוּ
וְעַתָּה נִתְּכוּ בְּעוֹז צִלְבֵי זְמָרַי.

הֵה, שֶׁא נָא לִי דִּבְרֵי קִנְאָה וָמָרָד,
נִקְמַת אַהֲבָתִי וּזְרוֹעִי, —
וּבְאִיבָה קָרָה וּמִתְנַכֶּרֶת
אַל נָא תֹּאמַר, כִּי קַהּ זָרָה אָנִי.

מַהֲנִי יָצָאתָ כְּלָאט בְּאֵיבָה אִלֶּמֶת
וְסִלַּחְתָּה נַפְשִׁי הַקָּאָה.
שׁוּב עָעִים גַּלְגַּלֵּי הַחַיִּים בַּמְּסִלָּה הַקּוֹדֶמֶת,
שׁוּב הַכֹּל כְּשֶׁהָיָה.

אַךְ נִטְמַן בְּלִבִּי, וְנוֹכֵט, וְעוֹלֶה, וּבוֹקֵעַ,
בְּקָמָה תַּחַת שֶׁקֶט קַר,
עֶצֶב־רָז אֶל מַכַּט עֵינֶיךָ, קְפָנִים כֹּה לוֹטֵף וְרָגַע,
וְאֶל אֹמֶר שֶׁלֹּא נֶאֱמַר.

12.12.1917

לִשְׁבּוֹר קִרְסִיסִים אֶת קֹדֶשׁ עֲפָרִי,
קִרְמוֹם אֶת אֶזְקִיו, לִשְׁבּוֹחַ לְעוֹלָם, —
וְאֲלֵי מֵרְחָב סָתוּם וְנֶעֱלָם
לִשְׁלוֹחַ אֶת סְפִינַת אָשְׁרִי.

לוּ אַךְ יָדַעְתִּי כִּי הַמַּת נִקְבָּר,
וְנִשְׁמַתִּי כְּצוּעָה בְּכֹאֵב הָאֲבֵדָה
לֹא עוֹד תָּחוּשׁ אֵלָיו בִּרְעָדָה
וְלֹא תְּקַדֵּשׁ אֶת זִכְרוֹנוֹ הַמַּר.

בָּקוּ. 12.10.1916

* * *

מַה טּוֹב לִי: הַשָּׁלוֹם כֹּה רַב
וְכֹה שֶׁקֶט לִבִּי:
לֹא עוֹד יִרְמֹז לִי הַמֶּרְחָב,
שְׁקִיעִים אוֹרוֹת עֶרְבִּי.

סוּפוֹת עָבַר לִי בַּחֲלוֹם
רְוִוי רֹגֶז וּמְבוּכָה,
וּבְהַקִּיץ — רַק תְּכֵלֶת רוֹם
וְנַחַת מְבֻטָּחָה.

א. ש. שלמה

*

„אַךְ לִבִּי נָגִיב הַתְּמִים כְּתִינוֹק
וְעָנִי כְּעָפָר..."

רחל

אַךְ, הַגִּיב הַתְּמִים כְּתִינוֹק
וְעָנִי כְּעָפָר?

כֹּה עָנַמְנוּ, אָחוֹת, לְצִלִּיכֶךְ שֶׁנָּמַג
כַּגָּנוּן שָׁרוּכָר.

לְהַשִּׁיף הַשָּׁרוֹר, עֶצְבֵּךְ הַשְּׁקֵט
נָדְמוּ זֶה כְּבָר —
אַךְ לָנוּ נִיבָם עוֹד לוֹחֵשׁ, עוֹד לוֹאֵט
עוֹד מִגִּיהַ בִּיקָר.

מַרְהִיב שָׁהֹרֶת וְעָתֵק לִבְלִי חֹק
נִשְׁמַת לְעָפָר.
אַךְ, הַגִּיב הַתְּמִים כְּתִינוֹק?
הוֹסַע נָא וְנִכָּר!

שדה־נהום

„עַל פְּנֵי אֲדָמָה"

בשירה העברית הארצישראלית היתה שירתה של רחל התחלה, התחלה של אור. בין התכונות שהיבבו את שירתה היו בור שפתה — גם במובן הביטוי הבדור, גם במובן הפעמת אקורדים לשוניים נקיים („סַעַר וָדְמִי, צַהַל וּקְבָה / פֶּצַע וָצֹרִי, נַחַת וּדְנִי"), וכן הברקות שיריות מהמין המרוכז והמפתיע („וְאָדָם לְאָדָם עַל פְּנֵי אֲדָמָה / כְּבוֹכֵב לְכוֹכָב בַּמָּרוֹם?")

שירת רחל, כתופעה שלמה, מעוררת את בעיית הדרגות או ההתפתחות בשירה בכלל. עד כמה יכולה וצריכה שירה ללוות את נחשולי היצירה הפיו־מית בעולם, אם השירה ההיא נוצרת בידי אנשים ששרפו הרבה גשרים וקב־עו עצמם במסגרת של נוף חדש ואורח־חיים חדש; עד כמה ייתכן להצטרף, מתוך הפשטה מסויימת, לביטויי בגרות בשירה הכללית, בשעת מגעי־ילדות רא־שונים עם עולם חדש.

יש הבדל ניכר במידת הגיוון, הסוב־מליות והחריפות בין שיריה המקוריים של רחל לבין השירים שתרגמה, הייתי — שתיבבה. באחרונים יש מידה הרבה יותר גדולה מאותו ה„בוב" היקר שבשי־רה, הנופך שהיא מוסיפה להיים האר־ציים. הבדעת שבה רחל אל יחידות־ההרכב של שירת אדם, של חוויות אדם — מתוך הכרה שבתוך חיים הנוצרים מהתחלה יש לשוב גם בשירה אל האל"ף והבי"ת של התומר והביטוי השירי (שאינם פתות אנושיים מהשי"ן והתי"ו), או שאינטואיציה מבחנת הו־ליבתה בדרך זו? כשם שהיא מבררת את לוח הצבעים הפשוט של נוסח („מִשְּׁחִירָה אֲדָמָה נֶחֱרֶשֶׁת, / פְּנֵי הַמַּיִם־תְּכֵלֶת וָאוֹר, / מוֹרִיקָה בְּשוֹרַת הַדֶּשֶׁא / בְּחַנְנֵי הַגַּבָּעוֹת. בְּמִסְתּוֹר, / וְרַקֶּפֶת צְנוּעָה מְבַקֶּשֶׁת / קְהוֹרִיד עַל סֶלַע אָפֹר.—„צבעים"), כן היא בוררת יסודות וסמלים ראשו־נים ביוהר בתחום הקוסמי והמיטפיסי, על ידי כך היא מגבילה עצמה כמעט רק לתודעה הקיבוצית וסמליה — והסכנה המשותף שבחוויות בני אדם (להבדיל מהחד המשותף לגיב אינדיווי־דואלי מובהק) אינו עמוק ומעמיק.

כה עָגוּם — לַעֲבוֹר לָעַד.

וזה הכל. בלי היסוסים. בלי מרגיקה מסובבת, ובלי שבילי אור מאופל.

רחש של חוויה מיסטית מגיעה לשאול:

הֶחֱיַיתִי חַיָּה בֵּין חַיּוֹת עֶשְׂדָּה
בְּקָמִים רְחוּקִים. בְּאֶחָד גִּלְגּוּלַי?

כלומר, הר למיתוס הפרימיטיבי של ה„גלגול". הצורך לבאר את האחרות הרוחנית שבעולם ביאור פיסי־צורתי.

ואותה הגבלה עצמית וזהירות מגלה המשורת בשימוש בדימויים — אבני הבנין של השירה. „הַתְּזַבֵּר: סָגְרוּ תַּקִּירוֹת. / וּמֵעַל לָהָמוֹן הַזֶּר / מִקּוּרֵי מֶצֶטִים נִשְׁזָר / גֶּשֶׁר — אוֹת." הגשר — האות — נשזר מקורי מבטים דווקא, ובפירוש. תהליך הדימוי ניתן מרק פרק, בבירור, וללא קפיצה. הגשר נשזר מהמבטים (דימוי קשה כשהוא לעצמו), מפני שהמבטים קורים הם.

אולם על פי דרכה גיבשה רחל טיפות חיים בשירה, טיפות חיים שלוקחו מחלב הקיבוצי והחזורו ללב הקיבוצי בגיבוש השירי. פירוקים ראשונים, אמי־תיים הם אלה, שבורה המשורת ביה לאיטועה מהשטף הרגיסי, המטושטש של חיים מתהווים וקבעתם כנרגיוני פסיפס בתודעה חדשה מתהוות. כך, „קַו־שֶׁמֶשׁ רִאשׁוֹן / (שֶׁהֶעֱיַרְנוּ צוֹחֵק בְּשֶׁגְּנֵי הַקַּלְשׁוֹן)" („הזהר הביאליקאי סתמי הוא יותר). או: „הִנֵּה זֶה אַךְ / בְּחֵן קְדוֹשִׁים, בְּשָׁחוֹר וְלַהַט / עָלְתָה מִן הַמַּנְדָּ־ן." נסיון לגבש בקוים הכלליים ביותר את הטיפוס העברי — של עבר שברומנטי־קיות או של עתיד מתרקם?

ההגבלה העצמית, האופיינית כל כך לשירה זו, בנושא, בביטוי, בתגיפה („אני מעודי הפבפבת", כתוב באחד השירים — שירת רחל לא היתה מובלת מהתגלות מרה יותר גדולה של הפכפ־כות), הגבלה עצמית זו מציינת אשה שהביאה עצמה שי לחטיבת־חיים מת־חוות. אם היא אומרת כי „שרה את עצמה עד תום", הרי עצם שירת עצמה „עד תום" אפשרית היא מפני שהמשו־רת נתונה ונתונת עצמה בתוך גוש אנושי וגוש חיים, מפני שאינה מתר־חקת מהחוויה הקיבוצית. אולי מטעם זה עצמו שירה הם לעתים שיריו של פרס מסויים ולא שירי משורר פתם היודע לקלוף ולגלות את השירי הטחור, זה שעלול לחיות משותף לכל. תמצית חיי יחיד אנו מקבלים באן, ובכבל חיי אדם הנראים בלי פרספקטיבה גדולה, מוטיפיסית, מוסרית, או פרספקטיבה של דורות — אלו שמאפשרות אוירה של מרגיות מוזכת — הרי אנו מוצאים לפעמים כשירי רחל ביטוי עירום עד לאכזריות („יָאַחַר, יָאַחַר רֶגַע נִכְסָף, —/ עַל הַסַּף / מַתָּה אֵלַי").

אולם היותה תמיד אחת מני רבים, אחת מני קיבוץ, מה שהגביל ודלל את שירתה, הוא שעשאה אחד העמדים הראשונים באומם הרוח של חיים מת־חדשים. שירת זו מעוררת את הדילאָמה של תקופת ההלוצות האמריקנית מלפני מאתים שנה ומעלה. איזו הדרך הנכו־נה — דרכה של המשורת אן בראד־סטרים, ששרה את אמת חייה הפשו־טים בבדידות העולם החדש ויצקה מחדש, בשפה זמנה וסביבתה, מזמורי תהלים — או דרכם של כותבי ה„קו־לומביאדות", יצירות „אֶפּוֹס אמריקני" על דרך האיליאדה וכו'. עובדת היא כי בשירי אן יש גם כיום רעננות וחיים בעוד שברכי האֶפּוס מחכים רובם בבולם באורך רוח לחוקר הספרות בני ישחדרם מנטל אבא.

הדרך הצנועה בתקופות בראשית כאלו, לפעמים היא כנראה גם הדרך הבטוחה ביותר, הדרך המובילה אל לב בני הדור, הדרך להנחת יסוד נאמן לבנינים יותר מפוארים. ואם שירה האחרון של רחל אומר על „מתיה" כי „הֵם בִּלְבַד נוֹתְרוּ לִי. רַק הֵם בִּלְבַד / לֹא יִנְצַץ הַמָּוֶת סַנְוֵרֵנוּ הָחֵד." / הרי אפשר להוסיף ולומר כי מה שהקריבה רחל, הנבולות שכפתה על עצמה, הצמי־צום לקראת הנאמן והנרעיני, הם שציוו את החיים לשיריה. כפרקי־שירה יקרים באמת לאלפי בני־אדם וכורע ליבול שירה עשיר יותר.

נח שטרן

הַזִּכָּרוֹן הַפְּרָטִי וְהַזִּכָּרוֹן הַלְּאוּמִי בְּשִׁירַת רָחֵל

א.

ההגדרה הקלסיציסטית של שילר תתוחמת בין שירה נאיבית, המכו־סמת על נישה טבעית, ישרה, מובנת מאליה לטבע ולנעשה בו, ובין שירה סנטימנטלית ששרשה בהתרחקות מן הטבע ובבמיהה אליו, אפשר ששוב איננה הולמת את השירה המורכבת בימינו ואינה משקפת את כל ההדרגות והמעברים הדקים שביחסים הנפשיים של משוררי דורנו, שעל כן גם בהלוקה נכה ואלמנטרית ביותר נהא חייבים לחבנים, לפחות, דרגת ביניים והיא השירה המבוססת על כוחן הנפשי של הזכרון. הפוג הזה יש בו גם מן הקורבה לטבע וגם מן ההתרחקות ממנו, גם מן ההסחפלות הבלתי אמצעית וגם מן ההרהור והרמיון: הגורם ה„נאיבי" התשש בעבר, היחס ה„סנטימנטלי" מתקיים בהווה.

הסגנ הזה אינו מזדהה עם השירה הסנטימנטלית במובנו של שילר, שהרי חוויות המשורר היתה ריאלית ומציאו־תית ולא מדומה או מושאלת. הוא חסר קודטוב הכוב האידיאלוסית, המתערב בשיר־רה הרומנטית. אבל הוא גם לא יזדהה עם השירה הנאיבית, שהרי בין החוויה המקורית לבין היצירה האמנותית נמצא מרחק ניכר והמרחק הזה אינו מתרבב אלא בסיועה של משקפת של הזכרון; ובנודע אין המשקפת הנפשית הזאת, המקורבת את העתים, עובדת כדרך הדיר־קנית והנאמנות של המשקפת האופטית המקרבת את המקומות. יצר־הקיום הצע־מי וההנאה העצמית מכרית מתוך הזכרון המודע את החויות הרעות והמר־אוכות שבעבר, אז, לפחות, מחלישן ומטשטשן ועל הרוב לא נשמר אלא כמין זכר גן עדן, הרושם הכוזב של „הימים הטובים" לשעבר, הן בילדות הפרט, הן בתקופות הקדומות של האנו־שות, ואילו השכבות הבלתי מודעות של הנפש, כל רשמי החויות הרעות מצטב־רים כשדים בגיהנום וסוכים לשחרורם. הזה אומר: משקפת הזכרון אינה מעבר־רה אלינו את העבר כמו שהוא, אלא ממה את קרני אורו ומפרקת את צבעיו.

רחל היא במידה גדולה משורת הזכרון.

ב.

שירת רחל איננה סנטימנטלית, במידתה לטבע איננה בכמיהתה האסתניסית של יושבי ברכים המדני־שים בימי הנפשתם, כי „בעצם" היה טבעי ונכון יותר לשבת בכפר ולעבוד את האדמה, אלא שהם מוזנים את יצרם המגוז הזה בדברי שירה גידדיים — ולא בהנשמה ישרנית. גם היא יוש־בת בכרך ולא ובגיעת כפיה הגא אוכלת, — אבל בעל כרחה, בכלות שנות הגיש־מה ועבודה בחיק הטבע, מאחרי שהמחר־לה האבודות אוסרתה בערש דויה. לה אהבו מאמינים, כי לה „חבית צר והעיר והה". ושיש לה „רצון רק אחד: לשוב בעגועיה אל עבודתה. לשעבר. ישמשו מופת לנוער העובד שלנו, אלא דברי ברנר על הפועל שמואלי הולה הלב („הזכרת נשמות" בקובץ „יזכור"), אותו גבור שבגבורים, אשר גבורתו עולה על זו של השומרים שקדשו את שם המו־לדת, באשר הם לא ידעו את קצם והוא ידע, שבל הכאת־מערר מפורדת חלדמה מלבו החולה ומקרבת את מותו, אולם הוא עבר מדי יום ביומו בקשיות עורף ולהיות את גילו מבדוך של אתמול", גילם של חיי עבודה.

אבל שירתה של רחל גם איננה נאר־בות. מרהק הזמן ויסורי החולה מוחיבים את חיי העבודה לשעבר, מפרספקטיבה של חדר ההולים מבליטה רק את האושר והסיפוק שבהם ומעלימה את העמל ובוזיות האפים. בהארה זו נראית תעבו־דה רומנטית קצת. שעל כן נראה לי, כי לא השירים, אשר שרה רחל מתוך בעגועים אל עבודתה לשעבר ישמשו מופת לנוער העובד שלנו, אלא דברי ברנר על הפועל שמואלי הולה הלב („הזכרת נשמות" בקובץ „יזכור"), אותו גבור שבגבורים, אשר גבורתו עולה על זו של השומרים שקדשו את שם המו־לדת, באשר הם לא ידעו את קצם והוא ידע, שבל הכאת־מערר מפורדת חלדמה מלבו החולה ומקרבת את מותו, אולם הוא עבר מדי יום ביומו בקשיות עורף

אכזרית על הכאת מעדיו האחרונה, עד ש„לבו נקרע".

שירתה של רחל היאב מידה גדולה שירת הזכרון.

ב.

תוכן זכרונותיה של רחל מהו? רק דרך אגב, כלאחר יד, היא מעלה את זכרון ילדותה („ובזרתני, עודי תינו־קת"), זכרון עצב נסתר והתבדלות. וכן גם „זכרונות של ארץ חורגת בלי משום עולה על הלב" („הוי ארצי"), כלומר זכרון הטוב שבתערדו מארצנו חש ביותר בל יהודי העולה מגולת ארצות הצפון יותר, זכרון שאין לו עקירה — זכר הי ער. אבל עיקר חייה, במידה שהם משמשים תוכן לזכרונותיה המו־דעים, התחילו עם עלותה לחיי עבודה בארץ. עיקר זכרונותיה: זכר חמדת הנעורים, הוא „אביב הימים הקצר, („גנגו") ו„זכר אחבת נעורים, עת על ההר הם עומדים השנים" („ברית החר") ועת „מקורי מבטים נשגר גשר" („לא גואל"), בהיותה „טובה בעיניו, זכה ופשוטה" („משאלה"). עולה זכר השמש („לאור הצוהר") וזכר ליל ירח („בלילות מקרם"); ועולה זכר נוף הארץ, הכנרת ושוב הכנרת; זכר הפסגות („אני"; „הר"), הרוחות הגדו־לות וצריחת הנשרים וזכר „רמן אש" במחשבים („זוכרת"; „אוכור"). אף זכר העבודה, כשהעיר אותה „הרועה הזקן אבו צלח" („זכרונות") ויצאה „עם שהר" לעבודה „על שבם מעדר, מגרפה וסל", עבדה כגן ובקציר („ואר־לי"), בזריעה („ערבית"), בגורן („על הגורן") ובדופת („„ליבת לילה"), זכר עץ, שנטעו ידיה וזכר שבול בבשו רג־ליה („אל ארצי"), בחיות ברית ברותה בינה ובין „האם האדמה" („אני מעודי הפבפבת"). וכן עולה זכר אנשים, שכבר אינם, זכר המתים („אליהו"; „מתי"). ומכל שלל הזכרונות האלה הו־לכת ונשורת „רמות השלובה בי בזכר של אלף ימים ולילות" („עצבת אחרת") „הרמות עבר" („ליד החלון").

אלה הם האורחים המבקרים אצל המשורת החולה והבודדת, אשר מבלי ריה בני בשר ודם הם מעטים ומעציבים על פי רוב. אלה הזכרונות העולים מהרחוקים נוגים, מן הגלגונות הצהובים והמקומומים של מכתבים ישנים („לראות שנית"; „בלילה") והמתחברים דרך אסוציציה למראה המסכן בעד החלון („ליד החלון"). מה גדול המרחק בין כותבי ה„זכרונות" שבעי הימים ושבעי המעשים, המסכמים את העבר לתנאתם או להנאת הזולת, לבין רחל, שהזכרונות הם לו מעין השמן המשקה עוד לשעות מעטות את פתיל חייה חדור עך. מה נשאר לבת־מות זאת, שכל תקותה ההלשה היא שהייה עתה אינם אלא חלום בלהות? („לחיקיו ולדעת"), שבל דאגתה הבוזבת היא לשמירת האי־לוזיה של „פרחיו־אולי" בפני „רוחה חקר של ודאות", מה סעד ומה עוד לה „בבדידותה הגדולה" — אם לא זכרון העבר? יצר הקיום הנעמי דורש באחד רית כוחו: לשכוח את ההוה („בלא גיב"; „ורצון רק אחד"), לבנות „סכר שכתה" („פגישה") — „ולבקש מקלט בחיק צלמי עבר" („צפיה"). כי

אֵיךְ יִחְיֶה אָדָם? וְאֵיךְ יוּכַל לָחֵם
לְבַעוּתִי הוּא וּלְרֵנוּ הַבָּאוֹת

(סוף בעמוד 14)

חֲמֵשׁ שְׁנוֹת גַּן רָחֵל

„כל אשר אני חושב יותר בענין הכונות היתה לנטוע לזכרה גן, אשר „רקלי רחל" — כן נראה לי הדבר לחולם וראוי וכן נראה לי, כי התוו־צאה לפועל אינה עוכרת את כוח קשרי אנשינו..."

מתוך מכתב למ. בילינסון ז"ל מ־22.6.31

עברו חמש שנים מאז ניטע גן רחל. העובר בכביש על יד מקום מנוחתה של רחל רואה מ„עבר לדרך" את עצי הגן וחנה הם מתמרים למעלה וחוטריהם עוטרים את הגועים, המתרוממים ומבש־רים לארץ להיות שוב „זבת דבש" כבימי קדם. אולם עוד צעיר הגן, רק בן המש שנים הוא. ביום השנה למות רחל, עם נטיעת הגן, כתבנו: „חבה נקוה, כי גן רחל יהיה באמת אב לחור־שות תמרים בארץ, כאשר ראוי לכך הגן הזה וכאשר ראוי לכך זכרה היקר". ישמש מטע־אם ומקור פעולה להחזרת התמר לגופה של הארץ ולכלכלתה. עתה, בתום חמש שנים נמצאים בגן 900 עצי תמר. עכשיו אנו עומדים בנטועה, ובזמר הענה אנו מקוים להגיע ל־1100 עץ לערך — 55 דונם.

מהמשתלת נשלחו 200 שתיל לבתים, לגן רופין, לחלקת הנסיונות של הממש־לה ולאחרים. ועוד אתנו במשתלה כ־350 שתיל שנועדו בעיקרם להתיש־בות בעמק בית שאן, מוכנים ברובם להעברה עכשיו. במשתלה גם מאות חוטרים שטרם צמחו ואולי גם מהם יקלט אחוז מה. מחוץ לאלה ישנם עוד כ־200 עצים מאלו שהבאנו וחם בחלקת הנסיון הממשלתית, בתחנת הנסיונות ברחובות ועוד, יחד 1850 עץ. ועוד 150 עץ במשקים שונים. זהו הרבוש אשר עליו בנויה התכנית להחזרת התמר לארץ.

על חוטריהם של העצים האלה יש לשמור ולגדלם. עם הטפול הנכון ותתק־פדה הדרושה ישמשו אלה אמהות של 20,000 חוטרים לערך. בגן רחל יינתן לחוטרים הטפול הנחוץ.

לדעתנו, על המוסדות המיושבים שהיו צריכים לרכוש את מרבית החוטי־רים למען ישומשו כראוי להיותם היסוד לענף התמרים במשקים, לבחר בעורת על כל העצים הנמצאים במקומות אח־רים. יש לחביט עליהם כעל רכוש הת־ישבותי, שאין לבזבז. המאמץ להשגת החוטרים הוא גדול והאפשרות להשגת חוטרים מחדש מועטה וקשה ומשום כך יש להקפיד ולשמור על מה שנרכש.

הזנים. בגן מרוכזים מיטב הזנים של הארצות העיקריות המגדלות תמ־רים — מצרים, ארם נהריים, פרס וגם קאליפורניה. מזני מצרים ישנם 8, מזני פרס וארם־נהרים 12 (ועוד 5 זנים במספר מועט) ומקליפורניה זן אחד, אשר מוצאו מאפריקה, יחד 26 זן של תמורות ושני זנים של תמרים.

מלבד מספר זנים משובחים ביותר, אשר גם בארצות גידולם אינם מרובים ומלבד מספר זנים שיש מהם רק עצים מעטים מכל זן — ישנם 7—8 זנים עיקריים לאכספורט בעולם, בללו של דבר, מבחינת הזנים — אין ספק שהגן מכיל את החשובים והיסודיים ומם מאלה אשר יש להם סכויים מיוחדים לעתיד.

הפרי. עד כה נתנו את פרים זה שנים רק זני מצרים — אמתות־הגן שניטעו לפני 15 שנה. הפרי הזה הצדיק את עצמו. בדרך כלל נותנים אלה יבול יפה ופרי גדול ונאה. זה שנתים שאנו מביאים ממנו לשוק והוא נפגש ברצון. זהו ברובו פרי הנאכל טרי ואינו נשמר.

הזנים של שאר הארצות מכילים עד 70% סוכר והם נשמרים יפה בצורה כבושה או בצורה של פרי בודד.

מראשוני העצים של זנים אלה שהוב־או מבגדאד בתרצ"ג פורחים כ־20% מהם חלק מוקדם למדי. ייתכן, כי נוכל לראות השנה את טיב הפרי של כמה זנים נוספים.

החוטרים. בדרך כלל נראה, כי זני עיראק ופרס מצמיחים פחות חוט־רים מזני מצרים. אם כי אין עוד למהר ולהוציא מסקנות. עשרות חוטרים רא־שונים הוצאו עוד בשנה שעברה וניטעו במשתלה וכן יעשה גם השנה. מהם ההיה התחלה ל„דקלי רחל" הבודדים. מכאן ואילך התחיל הוצאת החוטרים, שתלך ותרבה עד אשר יגיע העץ לגיל של 10—12 שנה, ויישתחרר מחוטריו ויתפנה כולו ליבול הפרי.

גן רחל, על כמות העצים שבו, אי־בית הזנים וחלקת הנסיונות שעל ידו הם נכס רב. פעולה זו היא תעודת כבוד להתישבות היהודית. קאליפורניה שהשקיע בענף זה אמצעים מרובים ובהם ממשלתיים — לא השיגה בשנים מועטות תוצאות מחירות יותר מאלו שלנו.

עכשיו יש לבצר את הקיים. הואיל ורוב הזנים מכונים לשטחים ריקים הנפתחים בפני התישבותנו — צריכים אלה להיות ברשות המוסד המיושב. עם ביצור הקיים — הבטחת טפול טוב ושמיש בחוטרים — תנוצלנה גם כל האפשרויות להרחבה, ע"י תוספת חוט־רים מארצות חוץ.

כאשר יעבור העובר בגנים וראה תמ־רים מתמרים ומחזירים לארץ את דמו־תה הקדום ואת כוחה, יעלה לפניו זכרה של רחל, זכר יוצר ומברך. רחל היא אשר הפעילה וזכרה הוא המעורר ומאמץ.

בכרת. **בנציון**

א. ש. שלמה

*

„אַךְ לִבִּי נָגִיב הַתְּמִים כְּתִינוֹק
וְעָנִי כְּעָפָר..."

רחל

אַךְ, הַגִּיב הַתְּמִים כְּתִינוֹק
וְעָנִי כְּעָפָר?

כֹּה עָנַמְנוּ, אָחוֹת, לְצִלִּיכֶךְ שֶׁנָּמַג
כַּגָּנוּן שָׁרוּכָר.

לְהַשִּׁיף הַשָּׁרוֹר, עֶצְבֵּךְ הַשְּׁקֵט
נָדְמוּ זֶה כְּבָר —
אַךְ לָנוּ נִיבָם עוֹד לוֹחֵשׁ, עוֹד לוֹאֵט
עוֹד מִגִּיהַ בִּיקָר.

מַרְהִיב שָׁהֹרֶת וְעָתֵק לִבְלִי חֹק
נִשְׁמַת לְעָפָר.
אַךְ, הַגִּיב הַתְּמִים כְּתִינוֹק?
הוֹסַע נָא וְנִכָּר!

שדה־נהום

בית ילדים

בהנהלה רפואית של

ד"ר מ. הכפן פרוגינין

ירושלים, רחביה אבן עזרא 14

מתקבלים ילדים למעון יומ

בבתי הספר ברליץ

פתיחת שעורים עברית אנגלית
ליחידים צרפתית ערבית
וקבוצות ספרדית רוסית
איטלקית גרמנית

ירושלים בנין אסיקורציזני
תל־אביב נחלת בנימין 2
חיפה בית בוביס. מרכז מסחרי חדש

בתי הספר ברליץ פתוחים כל השנה משעה 8 בבקר עד שעה 9 בערב

בנתיבות הנחשונים

בְּאֵין לוֹ פָּנָף מַחֲסֶה, בְּאֵין לוֹ חַיִּק קָאֵם
שֶׁל זִכְרוֹנוֹת?

(„וגם ההד נדם")

והריהי נעמדת ל„בשבר הימים" („אני"). לוכר „אנ" טהור ותמים („ברית החד"), ל„גילו הבדוך של אתמיל" („ורצון רק אחד"), ל„זהב הטוב של מכמני עבר" („וגם ההד נדם"), ל„ריח של עבר" העולה ממכתבים ישנים („לראות שנית"), „לוד הזכרונות" חקלת והרכה („לראות שנית"), כי אכן — „בעבר לא בארנו בגוד" („להקיץ ולרעות").

ויש שתקותה הקלילה ונחמתה החלשה, המשאלה והאילוזיה מצמיחות כעין השקפת־עולם: ההווה יורד מכסיו, היום הוודאי והאכזרי במשיותו נעשה גשר „שבין אתמול לבין מחר תלו ידי הזמן" („בלילה בא המבשר"). אם בתמונה הזאת המחר, שהיא יראה מ„רר־גו הבאות" שלו („וגם ההד נדם"), הוא אחד משני העמודים הנושאים את גשר היום, תרי בשירה „אויר ספונות" החווה דבוק בעבר ובעבר כלבד „בתיירי הרים בהבל האחד", ואם שרותיה הצמיחו דגן „באורות רן" מפתיע, האם אין זה „מפיח תנובות מקדם"? („מפיח"). העבר נעשה כזה הנושא את הבל, המזין את הבל. היום נעשה מעבר, גשר שאי־גנו נושא את עצמו, דבר החלוי בהבל, ל„שנת השמיטה", אשר יכולה איננו ל„שנת העמל, אלא מפיח העבר. רק העבר שולט, רק העבר ריאלי. הזמן חוכנע, ורחל מצווה את ברכתה לאהובה „מעל לזמן" („זמר לוגה") — כאלוה.

לחיות „מעל לזמן" — מה לעג שבאילוזיה, היסורים יוכיחו לה בעליל שהתהוות המר ריאלי מאד וכל זכרונות וכל השקפות עולם לא יאפילו עליו. באיוב רב־היסורים שהוא מעריצתו במורת דרך לה („תו"כי"), כן גם היא „מגרדת בחרס זכרונות חפצי ההופך צלקת („בעיר"). עולה ההכרה, שהזכרונות אינם אלא חרס להתגרד בו, אמר־צעי לשכך את הכאב, אופיום, מי יתננה ילד קטן שאינו זקוק עדיין לתרופות הזכרון („ולו").

ויש ותגאות שבלב גוברת על התכנעה והמשוררת מורדת בזכרון. מה עגום המרד הזה של חסרת אונים וחסרת תקוה, המכירה במצבה לאמתו. „לבי אינו חולך אחרי ספורי בדים" („ערבית"). „נסוך על העבר!" („אויר פס־גות").

לא אֶחְפֹּץ בְּזִיק מִמְּזוּרַת הֶעָבָר
וְגַדִּי לְנַדְבָה לֹא אוֹשִׁיט.

(„כן מוטב")

כמה טרנית היא גאות זו, גאות של מי, שלא נשארה בידו אלא גרבת העבר.

המשוררת אוהבת לקרוא את הזכרון בשם „הד" („וגם ההד נדם"; „ברית החד"). זכרון העבר איננו הקול החוזר אלא הדו בלבד. היונים סיפרו אגדה על אֶכוֹ נימפת־מעין, שאלילה עוינת עקרה דיבורה החי וחבריתה להביע חד הדברים המתגלגלים אליה. וחדי אֶכוֹ חאומללה מסתתרת מאחורי השיחים וחצורים ומחכה לשמע דברון של נרקיס אהובה, שתוכל לענות לו מרחוק.

ד.

גם המשורר היהודי־הגרמני דיבארד ב ר ח ו ם מ ן מתייסר בבדידות הגדו־לה, את שאלת הגורל של רחל; האמנם „אדם לאדם על פני אדמה בסוכה לבוכב במרום"? („תעבדת ידך") שואל אף הוא ועונה: „אדם לאדם פה לא יוכל היות הבר" („שיר ערש למרים"). אבל הוא מתנחם לא בזכרונות פרטיים אלא בהכניסו את הפרט לתוך הזרם ההברתי הלאומי: „אפיקים רק הננו ובמעמקינו זורם דם אלה שהיו, לבאים מתגלגל". רגש מעין זה נמצא גם בשירת רחל.

אוֹת רָדִים סָמוּי מַעֲיָנִים
רָמֵי־רַמָּה מְפֻלָּא מֻבָּדָן
בְּחוּט הַזֶּה הָאֲמִיץ שְׁבָעֲתַיִם
מְסֻבָּא אֶל נֶבֶד וָנִין.

(„בחור")

אמנם יש הבדל שביסוד: שירו של בר־הופמן הוא שיר ערש המושר לבנו, והברה של תנחום היא לו, שהוא מנחיל את זרם הדם, מורשת מאבותיו, לדורות הבאים; ואילו רחל תבכה את העקרה („כן לו היה לו"). ויש שיר שבו היא מבקשת בתמורה: „תקראי נא בשמי לבתך הקטנה, להציב לי יד. בה עגום לעבור לעד. זה תומי שניתק ישוזר אל בתה, נכדתה — למרחק".

חזכרון הפרטי של רחל מתרחב כדי זכרון לאומי. במידת־מה אפשר לראות גם הלקים רבים מוכרונות נעורית בזכ־רונות לאומיים, שהרי חיי העבודה של ראשוני החלוצים לא חיים „פרטיים" סתם הם, אלא מעשת היסטורי של הת־חלות תקופה חדשה בתולדות העם. אבל זכרונה הלאומי של רחל מעמיק לצלול לנבכי המסורת הלאומית, עד לתקופת התנ"ך.

אין אנו חכרים סופרים, המכנוסים את התנ"ך כיסוד ביצירותיהם. מהם הנעורים בתנ"ך כבמשקפים ורודים, שבהם מסתכלים בסביבתם לשם „שי־פור", ומהם המוותרים על ה„אקטוא־ליות" של התנ"ך ויוצרים כמיטב ידי־עתם וכשרונם שירה היסטורית. אבל לא רבים ביניהם היכולים להגיד למיכל „אחות רחוקה" ולסונן על מות יונתן כעל מות אח „מבעד לדוק מרחקים" באותה ההצדקה כמו רחל.

„אתה דומה לרוח, אשר אותה אתה תופס" עונה רוח־האדמה לאדם המת־גאה ב„פויסט" של גיתה. ייתכן להפוך את המתנם על פיהו. אתה תופס את הרוח, אשר לה אתה דומה. אדם מבין את רוח מחרו עד עומקה אלא אם הוא דומה לה במקצה, אם הוא מזרחה עמה בחלק מחלקי נפשו (ר ו ז ק בספרו „הפ־סיכולוג תמופתע"). רחל המשוררת מבינה את רחל הרועה „אם־חאם", כי „הן דמה בדמי זורם, הן קולה כי רן". מי ממשוררינו הנעורים בתנ"ך ראשי לדבר כך?

רחל אוהבת להרמות לרחל אמנו, אשר כשמה נקראה רחל „הרועה צאן לבן" („רחל"), אשר כמוה היכתה לדו־דה („זמר נוגה"), כמוה היתה עקרה: ברחל ובחנה, אף היא רוצה להתפלל לילד („עקרה"). הי כנפשה זיק מנפשו של משה, אשר אף הוא נגזר עליו לר־אות את הארץ „מנגד". הר הגבו נעשה לסמל חיית של רחל. ועולים מתתום העבר הלאומי אליהו, הישיש הפלאי ה„מחיה מתים", אשר בעלית הקיר שלו כן חדרה במרום הגו, מיכל הבנה לאשר היא אוהבת ויונתן המת על מעט הדבש שאכל, אויב האיש המופלא הידוע „לקבל את הרע כקבל את הטוב", הוגי המעגל, אשר אדם לא בירכו לשלום. את כולם היא מבינה, כי כולם דומים לה ולגולה. ואף נערה עברית שהורה ונאות בת ימינו דומה בעיניה כאילו עלתה בהן קדומים מן התנ"ך „ונשר מז נתלה מסנה על ארץ העברים" („עב־ריה"). אבן — „לא נתקו הזורות הדורות" („מבכל").

רגשותיה הלאומיים של רחל קשורים, כרגשותיה הפרטיים, יוהר בעבר, בזכ־רון, מאשר בחוות ובעתיד. הן באחרית ימה גבר היאוש, מתיה כלבד נותרן לה („מתי"). „רק אשר אבד לי — קניני לעד" — בשורתה האחרונה הזאת היא מסכמת את חייה הפרטיים. אך תפילתה האחרונה היא לשלום אחיה ולעתיד עמה. בקשתה למות במות בתו של יפתח, עם הנעמון והתקות:

וּבְבוֹא הַכּוֹרֵת לְכָרוֹת אֶת גּוּפִי
לוּ קוֹל גְּרוֹנוֹ יִתְעָרֵב
בְּקוֹלוֹת רֻבָּה שֶׁל אַחִים עֲיֵפִים
בְּשׁוּבָם בְּשָׁלוֹם מִן הַקָּרָב.

יונצה העתיד את העבר.

ה.

והנה חוט הדורות נמשך לשתי קצו־תיו, לעבר ולעתיד, הלוך ותימשך מעבר לחיית הפרטיים, מעבר לחיי אומתה, מעבר לחיי האנושות, עד לשרשי הזיים. מה היתה „באהד גלגוליה", חיה בין חיות השדה, צפור אפורת־הנוצה או נבעול עשבים ירקרק? הן מן הגלגול האחרון, הרחוק־הקדום, בא לה חוש הדביקות באמה־האדמה. ולכן באחרית ימיה תשוב אל האדמה כי ממנה לוקחת. גופה ולבה

יְהִי לְרִבּוֹא גַּרְגְּרִים שֶׁל עָפָר פּוֹרֶה,
לְכֹחוֹת אֲדָמָה הַצּוֹפִים לְיוֹרָה
וּפוֹרְצִים עֲלֵיהֶם לָרֹם.

(„תמורה")

ובזה ישוב חוט הדורות למוצאו, המעגל ייסגר, העבר והעתיד יהיו לאחד.

חיים נויבורג

ב„רחף" לאחר הסערה

ממשמש בטיבו ובעורתו ומעלה הצעה להעבירו למשמרת למוזיאון או לארכ־יון.

באחר הימים מגיעה ספינת ישראל הנולדת לאי של מצורעים — חויה גדולה ומשינה. „נישה מיוחדת לחיים היתה לנו ביום זה" — כותב היומן. וכעבור יומיים — שקט: „אין רוח, ים חלק דומה לראי. הברומטר 80—84. נסיעה יפה. בשעה 14.30 הגענו לקבריה, מוכנים לפרוקת המטען". „שבת! יום המנוחה הראשון לנסיעה ארוכה זו. לאחר שלשה שבועות יכולים לנוח ולור־שר את הגב, כי הימים שפת לנו".

קצרה היא המנוחה לחלוצים עברים. כעבור יום — שוב סערה. עוגנים באי שמם ליד לוע של הר געש המתפרץ מזמן לזמן — „אי המתים" קורא לו היומן. שני חברים עולים בהר „ועל אחת מאבנים כתבנו בצבע לבן את שם הספינה ויום היותה במקום. ועל אבן שניה את שם הקבוצה ואנשיה העובדים בספינה לזכר הביקור באי השמם". גם מטפת הטריה עצמו ועלה בהר, כי ביני־תיים אול הנפט ואין לשפות את סיר מפותי הארמה אלא על „אש מבעית" עשויה משרידי עצים יבשים שלוקטו.

חסוף אינו חשוב — פשוט: ים שנרגע, רוח מערבית טובה, ברומטר ירד־דותי ומחירות נאה. „מגמר חודש לנדו־רים!" מתקרבים והולכים אל חוף הארץ. „משקופים כל היום לעבר היבשה ואולם אין רואים דבר, כי העננים מס־תירים את פני תארץ, נשארו עוד רק 40 מיל עד היפה".

בהערות בעל פה, בשולי היומן, אפשר היה לשמוע הרכת דברים מענינים על „רחף" וספינה. ורב החובל שלה, ומפר־שיה וארחותיה וחלכות יורדי ים בכלל ונסיון חייהם ודרך לימודם והתאודדותם של ספנים עברים צעירים בים רב התע־לומה ובספינה הזעירה.

אך הן עלינו להקשיב עתה לדברי הנאומים לכבוד הספנים החוזרים ואני־תם זו, „רחף". מדבר בארבות הקבוצה. הוא מסביר את פירושו של שמה החדש „שדות ים" — אדמה רבה וזמים רבים. „בעין זה השולח צמרתו אל־על, שלא יוכל להיזון ולהתקיים, אם יהיו שרשיו במים בלבד — כן חבורי הנוער העובד בקבוצתם, כן חלוצים עברים בארץ ישראל". ועל כן — „בספינה רוצים אנו, בתכשרה ימית ממש שתאפשר לחברים רבים לחכיר את הים ולהיות ממנו". עד עתה — מה מעטים החברים שזכו לכך. ביד אחת תמנה אותם, את אלה שב„רחף" וב„סנפיר" סירת הדיג, גם יחד. על כך באה תשובת איש מועצת בועלי היפה — והוא גם מאנשי „נחשון" ומחובבי הים הראשונים. חשוד בה בשונה ביותר: „עדקתם". הוא סיפר על האהבה הגדולה לספינה בעומה זו ולאגשה, שורהה מכל העברים באותם הימים בהם גברה ההרדה לה. ועל ספינה קטנה עוד אחת דיבר, ספינת דייגים אחות ל„סנפיר" במהרה בימינו. ועוד דברים אחרים על תכניות ערוכות, גם רחוקות.

אף את רב החובל „הדבירו", עמדו עליו מכל העברים עד שנאלת וקם ופתח בשפת־גמגום בינלאומית של אנשי מע־שה מובהקים: „אם יש לנו ילדים כאלה כמו דוד ומרדכי — עלו דבריו מתוך הגמגום — קום תקום הספנות העברית". אחרי זה העביר קו השואה בין „גוי" לבין מי שאינו גוי, אלא דוד או מרדכי, הספנים של „רחף". והזכיר לנו, כי את אשר ילמד ה„גוי" במשך שלש שנים — למדו אלה, שלנו, תוך מהצית השנה. ראו את רצינות פניו של אישי־הים הותיק ושמעו את דבריו בינו לבין עצמו בשלתי האנום: „בים אין תכמות — הוא אומר — לאחר העבודה אנחנו חברים, אוכלים ושותים ומשוחחים כאחים, אבל בשעת הסערה החיים תלו־יים בשערה. הקשב לפקודה וציית, ספן, וזה הכל".

בתום הנאומים ואף היין נשתה כדת, מוליך הנער הכפן את רב החובל שלו להראות לו את מטתו באחד מחדרי הצריפים — זה ה„בית", עליו יחזו הוא והברי בשעות הנופש בים. אחר הראה לו באפלולית החצר גם את הפינה שם מקום הלול החדש — זה „המשק" עליו יספרו לא אחת בשבת־אחים על הסיפון.

ושוב היה כבוש דומם ובתים אטומים ומכונית בודדת באפלת הלילה.

*

למחרת היום לא היה חג. ברציף צדדי של נמל היפה עגנו שתי הספינות „רחף" ו„סנפיר" זו בצד זו — כל הצי בולו של חברת „נחשון" להסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ־ישראל. מלבד תכניות לעתיד ומאויים ובמיתה נפש ונושאי יצירה ראשונים ומספר אנשים נתונים בלב ונפש — זה כל הונם של „נחשון" לעת עתה, כולו באחד רבוש חי ועד ורענן — ודומם אין בו. „טוב שתעמודנה תמיד השתים יחד" — התבדחו אורחים וספנים. „ליד „סנפיר" נראית „רחף" גדולה ותחר" — אמרו בשחם מודדים אורך ורוחב ומחש־בים בלשון טונים. ובכן, זוהי „רחף", אשר דגל שבעת הכוכבים של הרצל הונף עליה: 19 מטר האורך ו־8 הרוחב ו־160 מספר הטונים ומעין עשוי השלד ו„ותיקים", אף „אינואלידים" הם המפ־רשים ו„עקשן" הוא המנוע. ספינה עברית משומשת שהותקנה בכל האפשר לתפקידה, להכשרה ימית להלוצים, ונוס־פו לה מעט מכשירים של יורדי־ימים — המצפן וה„לוג" וה„סאקסטאנט", כל אלה ה„יצורים" הרואים כרוח ובוכבים והותאמו בה כמה תאים לעובדים. זה הכל, לבד הערגה שעוטפה והאהבה שהוקפה ולבד התכניות והתקוות שליבתה.

לא הרחק מ„צי נחשון" התנפנף אותו בוקר הגל צלב־הסרם גדול וגאה — אנית לוסטנס מבראמאן, נושאת שמו של איזה גנרל גרמני עגנה בהרחבת הדעת עם כל עשרים אלף הטונים שלה. היה בוראי קצת הפרש בין שתי הספינות השכנות, אך ספק הוא, אם זכלה זו הגדולה והמפוארת למרה רבה של חיבה והתלהבות, כספינה הקטנטונת והדלה, אנשי „רחף" — חברי שרות־הים ופלו־גת־הים והאחרים אשר אתם — היו כבר אותה שעה שקועים בעבודתם. רק יום אחד למנוחה ורק ערב אחד לחג לאנשי־הים. למחרתו, יש לחשבים למ־לאכת — לפרק את הפף שהביאה הספינה. מהו הפף? הן תשאלו. ובכן, אם לענות בנוסח מלונים מסוג ידוע, חרי ייאמר: מין אבן חטובה לסוג מסוים בבנין. אך אנשי „רחף" אומרים אחרת: „זהו ממען שהעמסנו על אחריו־תנו למען לא נהווה ריקם ועתה על „נחשון" לעסוק במכירתו". הפקידים רבים ובלתי צפויים מיטלים, איפוא, על חברה ימית עברית צעירה ועל ספינה הטירונים. נוסף לכל יש, למשל, גם התפקיד של הכשרת לשון ימית עברית והאם בכותו של חקומין הקטן הזה הוא? רב החובל כופר בכלל באפשרות הזאת. שפת ימים בינלאומית היא — הוא אומר — נחלת ההולדות העתיקה והספרדית העתיקה ואין לשנותה, קצרה היא ומלכנת, כל מלה פולעת למטרתה. „אני אומר „הול טייר", שתי הברות ותו לו — וה„חברה" מבינים מיד את אשר עליהם לעשות. אדרבה, כיצד תאמרו זאת בעברית?" ולא ידע, כי כבר קדמוהו ספנים גדולים וגם טובים, במצוקות שונים ובמלאכות רבות. ועוד חון למועד.

כדי להתנחם מן המראה העלוב של הספינה הקטנה, וממשמע התנאים הקשים לעבודה ספנית, תנאים המחייבים חעזה ועקשנות של חלוצים — הבה נסור למשרד „נחשון" לא הרחק מן הנמל. שם, על האצטבה בארון, חבויה תיבת־עץ משרדית קטנה — הכרטוסיה של מניות „נחשון". אם מעיז עתה להפליג לבין רשימות של המניות — והיה עלינו לעשות דרך ארוכה ועשירה ברחי־בי כל אמריקה הגדולה והרחוקה, מחבל לחבל ניישאים אנו, ממדינה למדינה ומעיר לעיר: ניו־יורק וואשינגטון ופוס־טון המפורסמות, ואחריתן — דולות במינאפוטה ומלדן במאסאשוסאט, שאטאנוגה בטנסי ורידינג בפאנסילוא־ניה, אסבורי־פרק בניו־ג'ארסי, הוסטון בטאקסאס, לוס־אנג'ילס בקליפורניה וברידג'פורט בקונקטיקאט. מראלאס בטאקסאס אנו עוברים אל מונטריאל בקויבאק ומאומאתה בנאוראסקה — לפינסיגאטי באוהאיו, מטולסה באוקל־הומה, לורצ'אסטר במאסאשוסאט, לראטרויט במיצ'יגן, לאטלנטה בג'ור־ג'יה, לפרוויראנס ברהודה ולסאסקא־צ'יאן בקאנאדה. שמות רובשי המר־ניות מוכרים לנו יותר. בזה אחר זה עוברים לפנינו הרביץ ופרידמן וגילר־מן, וקפלן ולוינסון וכהן ובדומה להם — אחינו בני ישראל, שהגיעה אליהם בשו־רת הים העברי.

ובעברנו על פני מדינות אמריקה ועריה בתיבת הכרטיסיה, משם לשם וממניה למניה בת חמשה דולאר בסך הכל — וידענו וחשנו, כי כאן חבויים הזון והתמרה, מאויים ועמל, נדע, כי צנועה היא ההתחלה אך פורצת למר־שים. כי מצומצם הוא חבר הזוזים, אך להוט בדבקותו. אן גברכם בלבנו ונטה אוזן לגישושי התכניות.

לקראת שלשה כיוונים של יומאות על הספנות העברית לחתור כיום — אומ־רת תורת „נחשון", והיא רק בת קטנה, הבת הבכירה הרוצנית והעצמאית של החבל הימי לישראל. ל„קו" עברי מתמיד ונאף של נוסעים בים התיכון, קו שבועי המחייב שתי אניות בבת אחת. אניות דוברות עברית ונזונות מתוצרת הארץ, שרות משירי הארץ וחוות בהמשך לה, ובפרוזדור. פירוש הדבר בשפת לירות, הוא — מאתים עד שלש מאות אלף. זה לא מעט. אבל אנשו ים, כידוע, אינם מאני לב וגם לתקוות יש לחם העזה. אם החון של „נחשון" מגיע ביום רק לעשרה אחוזים בערך מאותם הסכומים האדירים — הרי יופן, יש לבקש שותי־פים ועם מזאת אין אנשי התכניות נבי־חלים. קו נוסעים אינו מקובל לעסק מוהיר שיש בו כדי לעמוד ברשות עצמו, בלי תמיכת המדינה — ואת יודעים מאוניהן של כל הברות חאניות. אפילו הקו המוליך לארץ ישראל הנהי־שב גם כיום, עם מיעוט העליה, לאחד הקוים הפעילים ביותר — גם הוא אינו ברוך ברווחים. ומכאן, לכיוון השניי הובלת ממען למרחקים. ביחוד נתברבה ארץ ישראל באימפורט רב, ומאידך — באכספורט של פרי הדר. בעונת הפרי הוכבים נמלי הארץ מלאי לספינות ואניות קטנות וגדולות הנוועות לבאן מארבע כנפות הבל. מרגע לא ההיינה גם אניות מטען עבריות חלוציות נתונות מפרי הארץ? המטען החוזי — זה הכיוון השלישי, ותילוכו לאורך החוף על פני הנמלים הקרובים, בקו זה ש„רחף" היא התחלה לו.

אנשי הים מונים אחד לאחד את הספנים המתאמנים לעבודתם באניות שונות, ואחת לאחת — את ההתחלות והתכניות הקרובות ובהן בית ספר ימי לציני בחיפה. עד ל„קרן הים" מפליגים הם, אחות לקרן הקיימת ולקרן היסוד. ומכאן — אל צי ישראל במהרה בימינו.

ב. ת.

נהלי הכרטיס!

הסקנה לך זכות השתתפות בהגרלת התשורות של „שמן"

אלפי לקוחות „שמן" כבר זכו בתשורות נאות ומועילות וגם אתה יכול — בקנותך את תוצרת המבהרת של „שמן" — לזכות בתשורות רבות ערך: מקרר חשמלי, מכשירי רדיו, אופנים, כלי כסף, צלמוניות, רהיטים, כלי מטבח, משחקים וספרים שונים.

דרוש מהחנותי את בולי התשורות הנתנים עם קנית שמן „מגר", שמן זית זך של „שמן", „קוקוזין", סבון בכיסת „מנורה", אבקת כביסה „קסם" ופתותי סבון „אורה".

הדבק 11 בולים על כרטיס התשורות שתקבל מאת החנוני ושלח אותו (עם בול דואר של 2 מיל) לביהה"ד

„שמן"
חיפה

סעו בבטחון - סעו ב„אגד"!

לחיפה ומחיפה באכספרסים החדשים
בשעות: 6.15, 7, 8, 9, 10, 11 לפנה"צ,
1, 2, 3, 4 אחה"צ.

לירושלים ומירושלים באוטובוסים או בטפסי (במכוניות החדשות שנרכשו עכשיו) בכל 15 רגע.

ב„אגד" יותר נוח, יותר בטוח ויותר זול!

פתיחת שעורים

עברית אנגלית
ליחידים צרפתית ערבית
וקבוצות ספרדית רוסית
איטלקית גרמנית

ירושלים בנין אסיקורציזני
תל־אביב נחלת בנימין 2
חיפה בית בוביס. מרכז מסחרי חדש

בתי הספר ברליץ פתוחים כל השנה משעה 8 בבקר עד שעה 9 בערב

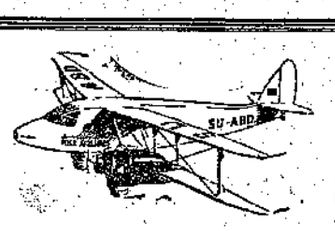

דאר אויר למצרים

הוצא לפזעל שנית ע"י

השרות היומי של מיסר אירלינס

זמני המסירה האחרונים במשרדי הדאר המרכזיים

יום יום חיפה	. . .	12.— בצהרים
יפו	. . .	11.30 לפנה"צ
ירושלים	.	11.45 „
תל־אביב		11.45 (מחוץ לשבתות)

15 מיל עבור 10 גרם הראשונים 1-10 מיל עבור כל 10 גרם נוספים או חלק מהם

הלואה וחסכון חיפה

אגודה חדרית בערבון מוגבל

מודיעה בזה לכל החברים, כי ביום שני, ח' אייר תרצ"ח, 9.5.38 בשעה 8 בערב תתקיים באולם הבנק

האספה הכללית השנתית

של האגודה

על סדר היום:
א. דו"ח ההנהלה, המועצה ועדת־הבקורת ואשראם;
ב. קביעת הרווחים וחלוקתם;
ג. בחירות חלקיות למועצה, ההנהלה, ועדת הבקורת ובחירת רואה השבונות מוסמך;
ד. אשור התקציב לשנת 1938;
ה. שונות.

אם לאספה זו לא יבוא מספר החברים הדרוש לפי התקנות תתקיים האספה השניה במוצאי שבת, כ' אייר תרצ"ח, 21.5.38 כאולם התכנון באותו סדר־היום בשעה 8 בערב, והיא תהיה חוקית בכל מספר החברים המשתתפים בה.

ההנהלה

למכירה תיכף

מכונשים חדשים לחציר

בעבודות טוסים, המוציאות לפועל את העבודה במהירות

לפנות: יוסף שלמוק, תל־אביב, רח' תיר דן 15 טל. 3677

„המושב" — משרד ליסוד שכונות

מגרשים מעבר לירקון

על שמת הים ובמקום גבוה

ב„גלי־אביב" א' במחיר 125 מא"י הפיק נטטר
ב„גלי־אביב" ב' „ 80 „ „ „

התנאים והתשלומים נוחים

לפנות ל„המושב" — משרד ליסוד שכונות
רח' לילנבלום 30, חדר 43, 42, טלפון 454
הסוכנים בירושלים: אוירבך את נרקיס, רחוב המלך ג'ורג' 23

עבודה לעם

במה לתרבות הגוף

ל"ו במאי 1938

באחד במאי 1938 סוקר הפועל את המתרחש בעולם של דמים ודיכוי. הפאשיזם הבינלאומי התוקף רבנו בכל בושיו. כוחות הדימוקרטיה בעולם עדיין נסוגים.

מקור עידוד ותקוה, לתנועה הפועלים בעולם: מלחמת הגבורה האמנדתית של פועלי ספרד המתאבקים על חרות העם ועוד. המלחמה עצמה, בכוח הגדל של הפוציאליזם הבונה שהורם על גב בידי התנועה הסוציאליסטית העומדת בראש השלטון של ארצות הצפון.

זה שנתים משתולל הטריור בארץ ושדם השכילה הממשלה לגדוע את גדוש המרצחים. נועז המשק הארצישראלי והביא מעוקה וסבל לאלפי משפחות פועלים וחלקים אחרים של הישוב.

ומן הגולה בשורות מחרידות. במעגל החרבן שהקות את המוני העם העברי באירופה התיכונית. והמרחיה הנכנסה זה עתה הדות אוסטריה.

והארץ — שערות נעולים בפני פליטי הגולה עקב מדיניותה המסולפת של ממשלת ארץ ישראל, שבמקום להסתיע במעינים על הישוב העברי להשקטת הארץ, הגדיבה את כמיהת שני המקלט האחרון בשביל הנוער והמוני העם העברי הנטרף ע"י אומות חרוב בארצות הגולה.

הפועל העברי — חלות הישוב והציונות — סוקר בגאון את דרכו בשנות

ועה. אלה הביתה, מעון, שירת עבודה ועשרות נקודות התיישבות חדשות נסבר שו בעצם ימי חרמים, שרות הדשים ורחוקים אומצו לעבודה ולשמירה. עמי דות עבודה ראשוניות נוספו לפועל העברי במחצבות אבן, בים ובכמל העבר רי הראשון. חורם לובה מופתי בל כות הצורה ההדדית שהיה נגון בפועל העברי. אוך אלה הם עדות נאמנה לרמת הכרתו ואומן רוחו של העובד העברי בארץ.

גם „הפועל" ידע למלאות את חובתו במעמד ובעם והשתלב ויחד ויחדר בקפ בת היצירה והמזן של ציבור הפועלים, עם חסמת פלוגות „הפועל", נוסף לפי עולתו הנומומיות של הנוער, נוער המכשיר לשיתוף הפועל הערוני במעגלי כיבוש והועלה בושה חמון של הנוער העברי והעובדן. פלוגות הים המשיכו להכשיר נוער עברי לעבודות הים; חברי „הפועל" בארץ צועדים חיום בשורות מחנה העבודה העברי, שנתחשל בכור המצרף של מפעלו היוצר והמזן.

גר לדגלו של „הפועל" — מלחמת השחרור של הפועל בעולם; מלחמת מגן ותקופה של התנועה הסוציאליסטית בעו למן ביצור כוחה של החסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ ישראל; פתי חת שערי הארץ לנוער ולהמוני העם העברי; גידול הישוב, בנינו והגנתו!

מרכז „הפועל"

קבוצה ארמנית בהתאחדות לבדורגל

אחר מו"מ ממושך נתקבלה בקשת מיצות להתאחדות מאת קבוצה ארמנית „הומנשמן", סניף ירושלים. (להתאגדות לספורט „הומנשמן" סניפים בטורון, חיפה וקאהיר). בקשתה אושרה. מתנהל מו"מ על מיפוה הסניף בחיפה.

משחקי הגביע הארצישראלי

המשך משחק חצי הגמר השני בין הפועל ת"א והפועל חיפה יערך בשבת ב למאי. משחק הגמר יהיה ב־28 למאי.

הספורט בעולם

צ'כוסלוואקיה מנצחת את הונגריה

(0:1) 0:6

(מאת סופרנו המיוחד)

בנוכחות 30.000 איש וראשי המדינה, נערכה בפראג הפגישה על הגביע העולמי בין נבחרות שתי הארצות, במקום, משחק טכני ומחושב הדיבו שני הצדדים את הכוח. במחצית השניה אבדה בולגריה את כל כוח התנגדותה. מול האויר היה דע מאוד.

כספרט בקיצור

בשנה שעברה יצרו בתיה"ר הרוסיה 7.208.000 זוגות נעלי ספורט. השנה עלה המספר עד ל־8.000.000, מזה 326.000 נעלי ספורט־חורף, 90.000 נעלי אתלטיקה קלה.

בתקציב 1938 הוכנסו 26 מיליון בגדי ספורט ונרקוזון.

דק בביה"ר לתוצרת גומי בלנינ־גראד הוזמנו לשנת 1938 800.000 כדורדרטנים, ושני מיליון פנימיות לכדו־רי רגל.

אצטדיון מרכזי לרוסיה

בנין האצטדיון המרכזי ברוסיה, על שם סטאלין ייבנה במוסקבה. בצדי המזרחי יוקמו 2 יציעים בצורה אמפי־תיאטרון בגודל 640 מטר, וגובל 90 שורות, ובסה"כ 105.000 מקומות ושיר־ות. ליד מגרש הבדורגל הראשי יסודרו מגרשים — לקפיצה, להטלת כידון, כדור־בדול וכו'. צפונה ליציעים אלה יוקם בתים ספורט בעל הרבה אולמות, הדרדרופאים, אמבטיות הדרדים מיר הדים לסמן, כמו כן יסודרו 12 מגרשי טנים, מגרשי כדורעף וכדורסל. בצד מזרח תוקמן ברוכה גדולה לשחיית הלשמש.

גראפשטאם מת

בכדלין מת פתאום בשנת ה־45 להיו אמן ההתלקה על הקרח, השוואדי גילים גראפשטראם. השוואדי הוא כבש את תואר האליפות לראשונה בשנת 1922 בשטוקהולם ושימש בו עד שנת 1932, שאז נוצה ע"י האוסטרי קארל שאפאר.

פרסים לרוכבי אופניים

ביום ד', 27.4 בערב, נערך באולם „מכבי הצפון" הטקס חרשמי של חלוקת הפרסים למנצחי מרוץ האופנים של גוער „הפועל" ו„מכבי הצפון" שאורגן ע"י מכבי הצפון ב־8.1.38 ביום השנה לקיום סניפם.

בשורה ארוכה הסתדרה קבוצת האופ־נים של המכבי בתלבושת האיגוד, ומקבלה קבוצת „הפועל". בתלבשתה הכחולה, שתי האגודות ברכות הנלפת בגלים בין שתי האגודות נאמנו. ולטר פרנק, בשם „מכבי הצפון" ואריה דרעי, בשם „הפועל" בעמודת דום הלי כידו את תנוך אריאלי, הבר „הפועל" שנחרר. במרוץ אופנים לפנו 5 שנים אחרי הנאומים התחיל טקס חלוקת הפר־סום. שלושת הראשונים פוליקמן (מכבי), עיון פנטנו ואלברד סיס („הפועל") קב־לו מדליות ותעודות. עוד 5 הבדים (מ„הפועל") ו־4 מהמכבי קבלו תעודות נוסחה גם הרבה אורחים.

* * *

תשובות לטעונים

לאבנין.

הסכסוך בין „מכבי" — נרגיינגה ל„הפועל" — הרצלית בנוא לידי דיון כאינסטנציה מוסמכת. עד אז אין אנו מוצאים לנכון לעורר פולמוס מסביב לסכסוך גם לאחר שיעד המכבי בנס־

הספורט בנוער העובד

במועצה האחרונה של הנוער העובד באה לידי ביטוי - התביעה הנמרצת ב„הפועל", שיקבל תחת חסותו את הפ־עולה הספורטיבית בנוער העובד. ואכן, הנוער העובד—במשמרת צעירה לתפקידי רוח—משמש באופן טבעי כנוער „הפו־על". התתענינות הרבה בפעולה ספור־טיבית מסודרת בערב חברי הנוער העו־בד והנכונות במסכת התיכונית, עדיפה להתפלל על ידינו בברכה ועידוד. רבות הדרגנו בקסתדרות זו, ביחיתה המובשי־מת לעיצוב דמותם הגופנית הבריאה של חברינו, ראינו כשלון במכנה הארגוני והחינוכי. עתה השתנו פני הדברים. נקי בע גם הבר מיוחד במרכז הנוער העו־בד המטפל בהחדרת הפעולה הספורטי־בית בין חברינו. בנוער הזה — העובד מצעירותו — בתנאים סניטריים גרועים ועבודה מדכדכת ומאומצת, שחדות המשחק והשמירה על בריאות הגוף הם קם חיים בשבילו, חייבת התאגדותנו למלאות את תפקידה.

לפי מבנה התאגדותנו מוטלת עליה החובה לבקר ולהדריך את החינוך הגופ־ני בנוער א"ש העובדת. גרם בדיבורים והחלטות בלבד לא פני. עלינו למצוא את הדרך האמצעים לפעולה משולבת במסכת החינוכית; על חברי הנוער העו־בד להשתתף בכל הפעולות הספורטיבי ביות בחלק בלתי נפרד של „הפועל". עם זה, על „הפועל" לקבוע ולהעריך את הפעולה החינוכית הרביתית ישעל חבר הנוער העובד למצוא בהסתדרותו. לא הרגישה של שחי רשויות, כי אם על ידי מיזוג וקביעת סדר, ע"י שילוב הדר רלה הספורטיבית הפעולה החינוכית תושא עבודתנו פרי.

הפעולה הספורטיבית בהסתדרות הנו־ער העובד לא תתבטא רק בזה שהלק מחברינו ישתתפו בספציות שונות ב„הפועל". עלינו לטפח בה את הסדר המשמעת בחיים היומיומיים הכנה גופ־נית ומשמעת פנימית לקראת הפקידיה של תנועת הפועלים.

הדרכים הנראים לעין במימוש דעותינו זה הן א. בכל עיר ומושבה שבהם נמצ־אים סניפי „הפועל" והנוער העובד יש להקים ועדות משותפות שתן יקבעו את סדר הפעולה. ב. על שני המרכזים — „הפועל" והנוער העובד — לסדר עור־סים למדריכים. שבעורת המעמלים הותי־קים יוכלו לחכשיר מעמלים מתוך הנוער הנפוץ.

יודע אני כי קשיים רבים לפנינו, אבל מתוך התאמצות משותפת נשיג את מבוקשנו. בהכנסת הספורט כגורם בנוער העובד. ושלום גם ניכר בגידולה והתרח־בותה של הסתדרות זו.

ז. ברש

נשף ההתעמלות בבינוס ה„מכבי"

(18 לאפריל, באיהל שם)

דומני, שלא אטעה אם אומר, כי הנשפים הכלולים בתכנית פיזנוסי הספורט הם הנקודה ההליטה ביותר, הצפויה תמיד לפנים בשלומות התמונה ולתמונה מוס בכנון המפעל הספורטיבי כולו, אך אם בוצע בקפידה יתירה ובדיר־קנות מקולה, והדבר מוכן למדי. הסגי־פים המשתתפים בכינוס והחברים שנתר־בנסו מכל קצוי הארץ משתוקקים לא רק לראות אלא גם להיראות. המע־מל, המאמן והמדריך, ואל גם המתעמל הספורטאי גורמים „לא לתהות בראה". זמן רב הכינו את עצמם לקראת המאורע, שיקינו עמל וזמן והגיעו לידי חישב מסוי יום, ועתה, בחגיגת המועד, כיצד לא יפר־גינו את יכלתם לפני עם ועדה? אפשר גם להבין לרוחם של מארגני הנשף, הנ־הונים בין הפגיש והסדן. המתעמלים והספורטאים רוצים „להגיע" הרבה, אך כוחקליטתם של המסתכלים הוא מוגבל, ומקובלנו שהכנות של נשף הנמשכת למעלה משעתיים היא בבחינת יתר בנ־טול, הפרוה המפחיתה מדמות התופעות והזכתן למשא יתיר. כאן בעצם חמיב־תן למארגנים אם ירצו לעמוד בפני הל־חץ, לסור את הבר מן התכן ולהרכיב הכנית מנוסה שתתן מושג נאמן מן הנ־עשה בהתאגדות הספורט בכל יומות השנה ושתשביע את הלין ברכונותה ובכיוונה.

אם נדון בנשף ההתעמלות של סניפי „המכבי", כנקודת־מוצא זו, הרי עלינו להסיק שהמארגנים לא עמדו בנסיון. אמנם הרבה יש לומר לזכותם בידוע שלא המיד אפשר לחזות מראש את הקשיים שיופיעו על דרך ביצוע הנ־שף, אך דבר זה אינו מעניננו ותובת עלינו לציין את המגרעות כדי שיתוקו־נו בעתיד.

מושגה הדול נעשה שהסמכנו לנשף ההתעמלות את קבלת הפנים למתפנים. הכל יפה בעתו. הנאומים הנו אולי מוצ־לחים אילו נאמרו במקום הראוי ובשעה הראויה. כאן, בנשף זה, יצאו רוקן. על כן קשתה העבודה על הנו"ר להרגיע את הנאספים, ביחוד מן הנוער, שכן הללו באו לחזות ולא להאזין לשפע דברים.

בשביעת רצון גמורה נתקבלה תוכנית הנו"ר מר הת, כי ה"ר ע. נשרי ואר ב יעזר ולין, שעמדו ליד ערש „המ־כבי" לפני 25 שנים, נבחרו כחברי־כבוד להסתדרות. אישים אלה ידועים למרבי ואינם צריכים פרסום.

נגעה עד הלב הברכה ששלחה ההסתד־רות „המכבי" בגרמניה. ברכה נלבבת, כתובה והתומכת עבדות, צחה על קלף בכתב מסוגנן ואמנותי.

מר נשרי הזכיר את ראשיתו הנוי מים והמשימים בשדה הרבות הגוף בארצנו, שבכר אינם לין החיים: ד"ר ליאו כהן, מיסדה של אגודת ההתעמ־לות „ראשון לציון" ביפו; יהודה טלר, מייסד „המכבי" ברחובות; שמריהו לוין — שחיה הרוח החיה באגודה בירושל־יים; אבשלום גיסין — בן פתח תק־וה, שנפל קרבן במאורעות.

מר נשרי, העלה בפה זכרונות מלפני שלוש עשרה שנים, כשהפעילים בשנה התרבות הגופנית היו קומץ קטן. אמנם עתה גדלנו בכמות ובאיכות, אך בחש־וואה עם גודלו הישוב והתרחבות עבודו הנו בכלל — אין יסוד להיות מרוצה. עוד רבת המלאכה להחדיר את דעיונינו, כדי לקבל את הסעד הראוי לתקמה מס־עלי ספורט והתעמלות.

אחרי ברכותיהם של מר ע. נ ו ר א ל בשם המכבי הצעיר ומר א ל מ ג ו ר בשם המכבי הלאבוב, הסניף המארח את הכינוס, הוחל בתכנית התעמלות. ביני תוים הראה חשבון עשר ורבעו!

קבוצת ילדים מפתח תקות החווהה שעורהתעמלות פשוט ונקי; קבוצת יל־די חמד מרחובות הציקה תנועות רבגוני ות תחת עלי הפסנתר; בנות רחובות הפגינו דיקוד נאה. בתלבושת הולמת. המכבניות הצעירות מתל־אביב הדגימו קפיצות ארגז נועזות, בנות ירושלים הנ־אות יצאו ב„מחול המכבים". משום מה נקרא כך? מתקשה אני להזיר. אולי יפ־ביר זאת יודע־דבר. ראשם אחד מכלתי, שהתלבושת לא הוכנה בטעם הראוי, עצם התנועות של המתעמלות מירושלים היו נאות ורבצדדיות, אך פקודת המע־מל — נוסף על מצב הגוגנה — פגמה. האומנם איאפשר בלא מגון: אחד, שתים, שלוש, ארבע. המדרגה באנו הקהל ונו־מל מחאות המחאה? שאלה זו מופנית גם לשאר המעמלים שהוציאו את רא־שם מבעד לגמרן ועסקו בספידה.

המכבים הצעירים מחיפה הכינמו תו־פעת־גון בנינה מפוחיות, והבדוחיהם הפעיטות מרהובות נטפלו לריקוד מקושי והלחיבו את הקהל בתנועותיהם החיו־ניות.

קשתה העבודה על אנשי המכבי הצ־עיר בתל־אביב בנשפם לקפוצותיהם על „הסוס", כי הבמה צרה ואין מקום לקר־צה מספקת. בכל זאת גברו על המכשיר הנו בכלל — אין יסוד להיות מרוצה. עוד רבת המלאכה להחדיר את דעיונינו, כדי לקבל את הסעד הראוי לתקמה מס־עלי ספורט והתעמלות.

בשביעת רצון גמורה נתקבלה תוכנית הי"ל מר ה ת, כי ה"ר ע. נ ש ר י ו א ר ב י ע ו ר י ל י ן, שעמדו ליד ערש „המ־כבי" לפני 25 שנים, נבחרו כחברי־כבוד להסתדרות. אישים אלה ידועים למרבי ואינם צריכים פרסום.

נגעה עד הלב הברכה ששלחה ההסתד־רות „המכבי" בגרמניה. ברכה נלבבת, כתובה והתומכת עבדות, צחה על קלף בכתב מסוגנן ואמנותי.

מר נשרי הזכיר את ראשיתו הנוי מים והמשימים בשדה הרבות הגוף בארצנו, שבכר אינם לין החיים: ד"ר ליאו כהן, מיסדה של אגודת ההתעמ־

נשף ה„הפועל" ראשון לציון

בפרוש הג האחד במאי, בליל שבת, ערך סניף „הפועל" ראשון לציון נשף ספורטיבי רב גונים.

משני צדי האולם עמדו חברי הסניף — החל בילדים וגמור בבוגרים — אל הבמה עם הדגלים בראש. על הבמה הסתדרו המשתתפים בשורות, והדגלים משני צדי הבמה. תומרת „הפועל" פת־חה את הנשף בנגינת האינטרנציונל. נאם קצרות הח' חיים. הקהל כיבה אנ הללי המולדת בעמידת דום.

הופיעו קבוצת ילדות, בהתעמלות הפ־שית, לקול נגינת מפוחית בקצב אחיד. ילדים זוכרות על מזרן ואר־נו. הוסיפה רב גוניות קבוצת הילדות בתרגילים ריתמ־מיים. ביחוד יש לציין את המתעמלים על מתח ומקבילים, תרגילים מלהיבי עין, בהפסקות הנעימה התזמורת בנגינתה היפה.

בנשף זה ראינו התקדמות בפעולת הספורטיבית בסניף. החל מחילדים הקל־טנים וגמור בתרגילים על מכשירים. אי לם, עלינו לציין, כי התפסקות כזו הופיע לחופעה היו אדוכות מדי ועל המאורג־נים לשים לב לזה, בפרט בשמשתתפים גם ילדים. היה נוכח קהל רב.

אנגין

אליפות בוכס מחלקה א'

ההרות בוכס „הפועל" — „עתיד"

התחרות הארצית לאליפות בבוכס מח־לקה א', בכל המשקלות, תיערך ב־27—28 במאי.

בשבוע הבא 7 במאי, תיערך התחרות ידידותית בבוכס בין „הפועל" ו„עתיד".

ספורטאים אורחים

נודע לנו שבתחילת מאי עומדים לה־גיע לארצנו שני ספורטאים פרופסיונליים ידועים: אלוף רדום אפריקה להתאבקות אמריקאית — מודים ליצ'ורד (יהודי) והאמריקאי הורי דיטון. האורחים יפ־גינו לראשונה לפני הקהל הארצישראלי תחרות בהתאבקות בנוסח אמריקה („תפוס כפי שהובל").

שיטת י. פ. מילר

התעמלות יוחיומית במשך רבע שעה אוסף התרגילים לתתעמלות ביתית לפי שיטת י. פ. מילר, הנפוצה בכל העולם, בלוית מאה ציורים, ווציע בע־רוב בתרגומו ועיבודו של יוסף אבני. זהו התרגום הראשון של שיטת מילר לעברית.

בוכס ב„הפועל"

(מפי י. שמיבל, מאמן הסקציה ב„הפועל" ת"א)

לפני שלוש שנים התחלתי לאמן את המתאגרפים ב„הפועל" ת"א. אז היו בכל האגודות („הפועל", „מכבי" ועתיד) מתאגרפים מתו"ל בין באגודה אחת — „בני ליאונרד" — התאמנו מתאגרפים ארצישראליים צעירים. עיקר מנמתי היתה להקים חבר מתאגרפים ארצישראליים. ואמנם במשך הזמן הזה התאמנו אצלנו הרבה מתאגרפים, רובם מעדות המזרח שהגיעו לתוצאות משביעות רצון, אבל הם לא התמידו ועזבו את האמונים. כעת יש לנו קבוצת חברים חדשה המתאמנת, ואני מקוה להצליח הפעם. הסקציה ב„הפועל", ת"א, מונה 40 חברים. אנו מתכוננים לתחרות ידידותית עם „עתיד" ולקראת האליפות של ליגת א'.

בארץ יש חומר טוב לחנוך אגרופ־נים, אבל יש להתענין בהם יותר. בכל האגודות חסרים אולמים מתאימים לאי־מונים ומכשירים. הציבור העיקרי להת־פתחות הענף הזה הוא חוסר תחרויות תמידיות, דבר זה גורם גם לדלות באמצ־עים. דומנה מאלפת לכך תשמשנה התח־רויות האחרונות לאליפות ליגה ב'. בסך הכל השתתפו בהן 3 אגודות ולא יותר מ־2 מתאגרפים בכל משקל. משמונה עשר מתאגרפים השתתפו 11 מ„הפועל" בת"א.

מה לעשות כדי להעלות את המקצוע הזה, שהוא אחד מהחשובים בפיתוח חר־בות הגוף? אין להשאירו במסגרת האגו־דות הקיימות בערים (למעשה — בת"א ובחיפה) אלא להחדירו גם באגודות במושבות. זה ירחיב את האופק ויגבור את ההתענינות. נעשו אי אלה נסי־נות במושבות אולם עד כה לא הצלי־חו בגלל חוסר ארגון, מוכן ומדריך. על מרכז „הפועל" להקים ועדה מרכזית על ידו שתטפל בענין הזה ואז ודאי תוכתר הפעולה בהצלחה.

ז. ב.

הערות טן הצד

לקראת כנוס „המכבי" התנהלה התע־מולה בדחבות. נראה שבקופתה של ועדת הכינוס לא סמרו האמצעים לכך. אולם חסרה לפעמים מידת הקצב בתע־מולה. למשל: המונח „מכביה", הוא רכושו של „המכבי", אך הורגלנו להש־תמש בו לקביעת הכינוס העולמי של „המכבי". „המכבי" קורא לו גם „כו־נס עולמי" של הנוער העברי", ולפתע הרי לך „מכביה ארצישראלית". אם כן — ודאי נזכה בקרוב ל„מכביה" גדר־תית או זכרון־יעקבית.

במודעות שבבתי הקולנוע הוכרז הכינוס ב„הג לאומי של הישוב העברי". ודאי היה זה הג של „המכבי", ושל אוהדי הספורט העברי — אך מכאן ועד ל„הג לאומי של הישוב העברי" — עוד יש מרחק שגם ההגזמה המילו־לית לא הפחיתו. גם הידיעות והבשו־רות לבקרים על דבר ההכנות לכינוס ובואם של ספורטאים ואנשי־שם היו מוגזמות מאד, ונראה בספורט שכאן לשם פרסומת גרידא.

הכינוס עצמו הפתיע במעמד חברי „המכבי"; רק מאות אחדות של הכרים בוגרים נתלכנסו; נראה ש„המכבי" לא מצא את הדרך לריכון חבריו הבוגרים בפעולה הספורטיבית — מלבד הספור־טאים שבמשובות לבחירות למקצועו־תיהן, בעלי ההישגים הגבוהים.

לעומת זאת בלט הפעם הכוח החדש ש„המכבי" הצליח להקימו, והוא: „המ־כבי הצעיר". „המכבי" ריכז נוער רב וגם קבע סדר נכון לארגונו, וגם „הפר־על" צריך להסיק מסקנות מהופעה זו.

הרפרטואר הספורטיבי — שלא כרגיל בכינוסי „המכבי" — היה דל הפעם. יוצאת מן הכלל האתלטיקה הקלה, שבה עושה „המכבי" חיל. גם בהשיגים זכה בארגון התחרויות והשיפוט ניכרת יד מאומנת; ברור לכל עין שהמשגים באתלטיקה באו כתוצאה של פעולה שר־מתית ומתמדת. זאת תעיין לזכותו של „המכבי". מן הדין שגם כותל אגודות הספורט שבארץ תבוא התעוררות בשי־טה זה.

י. ו.

„הפועל" תל־יוסף

לקראת האסיפה השנתית של הסניף הופיע דו"ח מודפס. האספה התה רבת משתתפים. אחרי המלואים לדו"ח התמ־תה ויכוח שהשתתפו בו כל החברים. חברי המשק שהשתתפו באסיפה עיינו ש„הפועל" צריך לקבל על עצמו את סי־דור הנשפים. התחלוכות, הסהרגות, אר־גון מוזלים וכו'. בבחר ועד חדש: שמו־אל מרגון, מרדכי ליפסקי, יצחק רונ־זינסקי, מאסיה מנתקסון ואבי הויע.

כדוריד ילדי ביה"ס — חברת הנוער מרמניה בתל־יוסף 4:5. בתחרות גומלין זכו הילדים בתוצאות 0:9. בסש חיים נוכח קהל חברים רב שהנו מוכ־זות הילדים וטוב המישחק בשני צדי הים.

לסניפי „הפועל"

נערי הסניפים נדרשים להמציא פיש דו"ח מפורט על הפעולה „הפועל" בת נעוות אחר במאי. הדו"ח צריכים שה־ניע לידינו עד יום ד' לכל המאוחר.

שיא של שופט כדורגל

השופט הבאלגי הידוע לאנגלא־ניים ניתל עד עתה 76 התראות בגלי־אמיות, והוא רצוי לכל התראות. ואמ־נם מספר הארצות שבהן שפט מגיע ל־26 בשלושה חלקי חבל לאנגאנים נר־שא משרה נכוחה במוניסטרין של מחוז אנטוורפן. הוא סופר סביב, שולט בחר־בת לשונות ומחזנו בכל הסגולות של שופט כדורגל אידיאלי.

טשארלי צ'אפלין תומך בספורט

טשארלי צ'אפלין שולם משנת 1929 בכל שנה תמיכה כספית לסניף ביר־מינגהאם של ההתאחדות האנגלית לכדורגל. בידוע, מוצאו של צ'אפלין הוא מלונדון, ששם היה כדורגלן נלהב.

אב ובנו

הוונאי מאטאס הוא אחד מותיקי הכדורגלנים. בנם הוא בן 42, אך עוד לא נם ליחו הספורטיבי והוא מוסיף לשחק במרץ ובתחלכות כאחד צעיר. שחקן זה היה הראה שנים חבר קבוצת „ואפה" (פועלים).

בנו של מאטאס גם הוא שחקן בעי־לה בקבוצת הנוער של „אדמירה".

לפני זמן מת נערך משחק כדורגל כשטראסהוף, והאב ובנו נזדמנו בקבוצ־ות אחת כמגינים. הבקורת מציינת שהם הגנתם הטובה ביותר.

כשה„תיקו" הוא „נצחון" והמפלה — קול ענות גבורה*)

(מכתב מאת סופרנו בפולין)

במכתבי הקודם הוארתי לפניכם את התלבטות הקדחתנית בנבחרת הפולנית לקראת התחרות המכריעה על האליפות העולמית בכדורגל עם יוגוסלאוויה. תחי אמתה השעלתנו, שבבלגראד הכבד העבודה על נציגות פולין. הנחלת נבר הדתנו חששה לאפשרות של תבוסה דלוציאה מכלל התחרויות הבאות, אך מכיון שבאמתחת הפולנים כבר היה שמור מלאי של ארבעה גולים עוד לפן הנצחון על יוגוסלאוויה בוארשה (0:4), הרי ולא נזקקו לאופטימיזם ותיר כדי להשתעשע בתקוה, שאפילו הקבוצה היוגוסלאוית החזקה לא הצעיר בה לבבוא המשה שערים מבלי שהפר לגים לא ומצאו את הדרך אל רשתם של היוגוסלאוים אפילו פעם אחת... והילכך נימנו וגמרו השחקנים הפולניים שיוצאו לדרכם לבלגראד: „גם לי גם לך לא יקחה, אי אפשרנו בגולים נוספים, אך גם אתם אל תשאו עין להצלחה".

וכאשר פילל כן היה. הבחרת הפר־לנית נלקה בשיטת התגוננות, בציונת מבון לקיים את התוצאה הראשונה. ויתכן שהפולנים הוו מעליחים בשלימות בשיטתם זו, אילולא „ידו" של המגן הפולני שנשתלחה בברור וגרמה אחרית בעיסת עונש ממרחק ח"י מטר וזו נסי־הוימה בגוד־בבוה לובות יוגוסלאוויה.

בהל היוגוסלאוים שהמה והדיע בתר־רת כדוים (הב קמוצה) ו„חונים" מוחרים ודרש פה אחד בפנון של „הבי לנו המשה גולים ואם אין..." לא מצא סיוגה בנצחון של 1:0 ויצא מן האיצטדיון חפוי ראש. ואילו השחקנים הפולניים נתעודדו לאחר ספלתם לפלה

רחש בספורט: המנצחים שרוים בצער, המנוצחים מלאים שמחה ושישון...

ועתה מתכוננים אל הקרב עם ב ר א ז י ל י ה ומקוים גם לתוצאה של כבוד. בתחרויות המוקדמות לאליפות העולמית כבר יצאה פולין ודיה על העלונה, וזה הדבר: מהתאחדות הפולנית לכדורגל שתתה על פכיקת ההתרגה עם בראזיליה בטולון, שכן שם שורר בקיון חום גדול והפולנים אינם רגילים בו. פארים צייתה ועקתה את מקום ההתרגה פולין־בראז־זיליה לשטראסבורג, ושוב רבתה השמ־חה: סיקון טוב למל טוב... בינתיים מיעצות עבועה שאנשי הדום אמריקה באים לצרפת במטרה לעלות יד לתואר האליפות העולמית ממש. משמע — נגד מתחרה בעל תאוות כזה יש לאזור את המלאים כתוגן. על כן ויעדכו לפני צאת

התעודדות־מה בבדורגל הצ'כוסלוואקי

(מאת סופרנו)

בידוע שדרה בזמן האחרון רוח נבאים בכדורגל הצ'אכוסלוואקי. שחקני הנב־חרת הלאומית נזרקנו ועל כן החלו לעשות נסיונות בכותות צעירים. הנסיון לא עלה יפה כפי שפילל. הצעירים לא ידעו להחזיק מעמד גם כלפי קבוצות ביניוניות.

שתנה לפתע נתעודדו חרוחות. נתחנך שהפלוגים הבודדים הצעירים הראשונים בליגה הראשונה — עוד כוחם עמם ועוד יש תקוה לבדורגל הצ'אכוסלוואקי בעל המסורה.

קרן ותקוה באה מתחרויות הכסה. ולמתרת ומרה בחוקן עם „אייפשש" והובתרה בתואר המנצחת.

ב־5־6 לאגוסט תערוך התאגדות הפועלים הספורטיבית בשוויץ חגיגת ספורטיבית־התעמלותית ב ב י ל. גם התאגדות הספורטיבית של פועלי צ'אכ־וסלוואקיה הוזמנה להגיגה זו. ובבר הבטיחה את השתתפותה ע"י 13 מתר־עמלים ו־13 מתעמלות. בהגיגה זו יראו לראשונה את תרגילי ההתעמלות המחר־נים שנקבעו בעבול האולימפיאדה הבינלאומית של הפועלים שתיערך בשנת 1940 בבראנ.

ש. דנציג

„הפועל" ת"א

ליגת הכדורגל

1	הפועל ת"א	7	5	1	1
2	הפועל חיפה	7	4	1	2
3	הפועל נתניה	7	3	1	3
4	הפועל ראשון לציון	7	2	1	4
5	הפועל רחובות	7	1	1	5
6	הפועל תל־אביב	7	1	1	5
7	הפועל תל־יוסף	7	1	1	5
8	הפועל נהריה	7	1	1	5

דבר לעולה

לכל חברי ההסתדרות, לאחד במאי 1938

עדין אנו עומדים במצור האימים, נקרוש יום זה בתוכנו להוקרת שם חללינו.

נקדישנו להשבת רוח התגונן נותנו האמיצה והמדורה.

נקדישנו לדוקרת המעשה הרב של אתושבינו, העולים למקומו תידם בלי פחד, במדרה שהללו נפתחים לפניהם.

נקדישנו לקריאה ודרישה נמ־ריצה, לכפי דוץ וכפי פנים, לשנוי מצב האבטלה, שבו שרו־יים כלא הנדקה אלפי פועלים.

נקדישנו לשפות אחדותנו הפר־נימית, כי יום זה הוא יום לאחר דות פועלים.

מעולם לא היתה לנו מצות „התאחדו" למצות אנשים מלמדה הנתקעת לתוך הכל העולם אחת לשנה מתוך שונדה. לא על שנ־רה ואשרנה יקום בנין הפועל בעולם. אם גם מרה ואכזרית המציאות – נכירנה כמו שהיא. דרכן ודבוק, דם ואש – באלה נעשה תנועת הפועלים על המצא

סמלי התלבשת האחידה

182 בתי הספר בארץ הפולים ב־45 אלף תלמיד, בחרו בתלבשת אחידה. בכ־ מערים ורמושבות נקבעו עצרות בתי־ספר, מבין הנאמנים לתוצרת הארץ. זקנים נמסרה הספקת התלבשת. רשימות בתי המסחר האלה הוסבו במוסדות ובבתי הספר. הקניה התחילה כמה ימים לפני הפסח, וזום יום אפשר לראות בחנויות מאות תלמידים הרוכשים להם את התלבשת האחידה. כ־30 אלף סמלי מגן של תוצרת הארץ שנקבעו למצרכים השונים של התלבשת האחידה, חלקו ליצרנים על ידי המרכז לטעון תוצרת הארץ ועירית תל אביב.

הילדים יוקרים כבר שש להקפיד על מציאות הסמל, המעיד על המצרך שנוא מתוצרתנו. בשביל בתי הספר הממומנים בתל־אביב קבעה העיריה סמן מיוחד עם כתבת „תלבשת אחידה", בצרוף סמל העיריה וסמל האגוד.

תלבושת אחידה

בשביל כל שאר בתי הספר נקבע על ידי המרכז למען תוצרת הארץ הסמל הזה הרקום בצבעים שונים, לפי

תוצרת הארץ

לבתי הספר התיכוניים בתל־אביב – רקמת מכלת על בד לבן. לבתי הספר בחיפה – רקמה שחורה על בד תכלת. לבתי הספר בירושלים – רקמה שחורה על בד לבן. לכל בתי המושבות רקמה לבנה על בד לחי בהה. לכל רשת בתי הספר של המרכז לחנוך של ההסתדרות – רקמה אדומה על בד אפר.

בחורים מתבקשים להזרז בקניותם ולהקפיד על מציאות הסמלים על המצרכים שהם קונים בשביל ילדיהם.

„אבו צלק" נדון לתליה

מוסטפה הינדווי, הנקרא בפי הערבים „אבו צלק" (אבי העלוקה), נדון ביום חמישי בבית הדין הצבאי בחיפה, בנאשם ברצח אברהם גולדשלגר ממשמר העמק ובנשיאת נשק. הוא נדון לתליה.

בשנת 1936 נדון אבו צלק למאסר שבע שנים על מעשי שד. בינואר 1937 ברח ממחנה האסירים בצרפת. לפני זמן מה הכריזה המשטרה פרס של 250 לירות למי שיתפסו.

שגויים בממשלת פולין?

ר ש"ה, 28. בפשטו שמועות על שגויים קרובים בהרכב הממשלה הפולנית. סבורים שהמיניסטר קוסטקובסקי, יתמנה ראש ממשלה במקום גנרל סקלדקובסקי הוראיל וחלק מסיעות האופוזיציה נוטה לשתוף עם פרופסור קוסטקובסקי על יסוד התכנית שהציע בנאומו האחרון בקטוביץ. ודמוק־רטיה עם פולוניצקה. וטפול ממשלתי בהגירת היהודים מפולין).

יחסות אנגליה־צרפת

הסכם בהתאמת ההגנה; הבש ואיטליה – שאלת צ'כוסלובקיה

לונדון, 28. השיחות בין המיניסטרים האנגלים והצרפתיים התנהלו היום בלי הפסקה עד 4.45 אחר הצהרים. ואז נתפרסמה הודעה רשמית שהשג הסכם בכל הנקודות שבנעו בהן. השג הסכם גמור בענין ההאמת ההגנה של אנגליה וצרפת. לרבות ההגנה האווירית. ההאמת השמוש בצרכי מזון והחרים גלמיים בימי מלחמה. השג גם הסכם בשאלת חבש. נודע שה־שיחות בין צרפת ואיטליה התקדמו עד כדי כך, שצרפת תמנה ציר ברומא עד 15 במאי.

מודיעים שהשאלה הראשונה בדיון היתה שאלת צ'כוסלובקיה. נתקבלה עלגנימה ממשלה צ'כוסלובקיה, שהיא מוכנה לותורים ידועים לגרמנים הסו־דטים. אך בשום אפן לא תסכים להגבת משטר בני בחלק הגרמני של המדינה.

„בית התרבות על שם יוסף אהרונוביץ"

הנח היסוד לבית התרבות והבטחון בבית־יוסף

ביום השנה לצלות המתישבים לבית־יוסף הונח אבן יסוד לבית התרבות והבטחון" בשמו של יוסף אהרונוביץ. הבית יבנה מעבר לחומת המגן, במרכז של מקום הישוב בעתיד. ארך הבית 42 מטר ורחבו 9.60 מטר.

לחגיגה באו אורחים מכל ישובי הסביבה ובא כח המוסדות ההסתדרותיים והלאומיים.

ביסוד הנחה המגלה הזאת:

„ביום ה' בשבת כ"ז בניסן התרח"ץ למנין ישראל, אך שמונה מאות ששים ושמונה שנים לחרבן בית שני, כ"א שנים לצמצרת ביאור, שנתים למארעות הדמים. המשכים בלי הפסק, שנתים שבהן נמשך הרצח ממארב של טובי אחינו ואחיותינו בעמדם על משמרי עמדותינו בישוב. שנה בה נמשכת עליה נוראה ומתמדת לנקודות חדשות לשם יצירת ישובים חקלאים עובדים בעלי דרך וחכן חיים ישרים וצודקים. שנה לצערנו של שמת הנישר בוחנו. בדי להקים לזכרו של מנהיגנו יוסף אהרונוביץ ז"ל כפר עברי הנושא את שמו בית־יוסף. – אנו מניחים יסוד לבית התרבות שיקרא בית התרבות על שם יוסף אהרונוביץ. בו תמצא גם ספריתו ונחדר עבודתו כבימי חייו. יהי רצון שהבית הזה היפך תורה, מדע ותרבות ותהיינה דלתותיו פתוחות לכל שוחר דעת ואהבת אדם מכל העם. ושלום אמת ישרור בכל כפרינו הסביבתנו ובכל ארצנו המשחררת והבנויה.

אנו תפלה, שהבית הזה ישמו של מורנו ומנהיגנו הדגול והיקר נשא עליו יהיה ראוי לשמו, ורוח דרכיו ושאיפותיו תשרה בו לעולם".

יריות לסגרה

בחמשים יריות נורו לסגרה ביום חמישי בערב ממרחק לא רב. הנוטרים חשיבו אש והניסו את המתקיפים.

נשק רב בכפר ערבי

ביום חמישי אחר הצהרים ערך הצבא חפוש מדקדק בכפר סילת אזהר בנפת שכם. נמצאו 4 רובים, 700 כדורים, 2 אקדחים עם כדורים, 18 רמוני יד, 2 מוקשים ומכמה מדים של חקי. נאסרו 31 איש.

גדר של תיל

בשבוע הבא יתחילו להקים גדר של תיל (חוטים דוקרניים) בגבולות הצפון לארך 80 קילומטר. בעבודה זו יהיו עסוקים כמה מאות פועלים.

נ. שופמן

בעד החלון

ראיתי את הנערים, הקטנים, וגם בני ביניהם, חוטפים ומלקטים את האגוזים הנושרים בסער מעץ האגוז האדיר שממול ביתנו: אי־אי – עוקבות עיני את שלי – חטפן ערוץ הוא מאד! הנה הוא עט אל המפל – ואחר כבר הקדים והשף.

רואה, אני, שהוא בוא וכיסיו ריקים. רפיון זה ירש ממני. גם אני בילדותי לא ילכתי לחטוף. חברי חטפו ומלאו את כיסיהם ואני העליתי הרס.

לא טוב, לא טוב. כמן רע הוא זה לו, כמלחמת קיומו בעתיד. תקונתי היחידה היא שעד שיגדל יתהוה סדר עולם בזה, שלחטיפה לא יהיה בו מקום.

תקונתי היחידה.

קדיה מולודובסקי

אורחים

שיר, ועוד שיר, ועוד ועוד שירים –
כבר עיפתי משירי ומשירי האחרים.

ומדרי הוא קרוסקה
ובעץ רקוב נעוץ הציר,
והתדרדנה לנפול היא תנשה לה
ולאמצע שפסק השיר.

ומלמטה שם מואן הרחוב:
(כבוד והדר לאדם!)
נקלים של לבה, וכפתורים מתנוצצים זהב,
וקצת נמוך יותר –
המנים של דם.

ואת עד פי שלא ארצה לקפור כל אלה –
בכל זאת כך הוא;
גם עת ממעל שמש אור יהל לי,
גם עת ממעל תכלת וזהב יזרחו.

ורמעות אינן פנינים,
כאשר ישירו עד היום אמני הפיוט,
כי אם כתמים הם במטות העני
בזרקתי הבוית.

וילדים אינם בני שובב קטנים,
כי אם מוכרי כעכים בקרן כל רחוב,
וכל אחד מהם חור, כבעל מום,
והם כמתאמצים בסליהם הקנקים
משא־האסונות לסחוב.

צלקיהם – עדת זאבי־טרף,
דבריהם – נאוף,
דברי בכי־בשת,
ונעם מבטם,
ורצח בדם.

והם הוברים בקול, שאני אשמע:
היא, שאקח־בית לבדה אותנו,
נושקת נעלים של שבר,
וקנמרי לא מכרעות ברין.
את על פי שאקח פעם שגנה היא לנו:
יואהבתך קרשך כמוי...
אם כך – דרך אלחה לך לשואול
ולקל הרוחות!
שבעני כבר, שבעני מכיצות נפוחות!

והם דוברים בקול ובלשון מחצפת.
נשיגוני דבריהם בברקים,
ידבקו בי כרתח הזפת.

בכיקה כפות ידיהם
בעלים במים על שמשות חלוני.
אורחים שלי: (מכבדים מאד)
הם באים לשדוד ממני חלומי האחרון,
מחשבתי שעד סופה לא חשבתיה עוד.

ואפך בחדרי, ודמדומי נעילה.
ואני בורעת ונופלת,
ונחד עם אורחי אני מתפללת
בנסה של חל את התפלה:
לחם –
לחם בעד עניות,
לחם בעד כעכים,
לחם בעד שירים,
לחם בעד אשה ולשה רך,
בעד פרובוקציה –
בעד ראשו של את.

כך אתפלל לשמו ואברך.
ומסביבי יען הקהל וירונן:
אמן – אמן – אמן.

מיידיש ש. מלצר

יקאוקבה לזהב

אחד במאי עם יקנה"ן

(„שמרקה תותח" מתעלה)

— הלואי שאתבדה — האחד במאי של השנה יעלה על כל אחד במאי שהיו לפנינו. לפני שנתן סודרו לעצמם העיר נים והמפא"י את תחי ביום שבת והכל רימו את כל היהודים לשבות בחגם: השנה יסדרו לנו חג לחצי שבוע, ותחילו ביום ששי לפנות ערב, והגנו ביום שבת ממילא ובום א' הוכה. אבל לה„מסמר" יהיה איזה „יקנה"ן"... כך נודע לי ממקור נאמן.

— האחד במאי הלל לקצרן את ימי זאת שנותי, יוציאו אותי מן העולם לפני זמני. תראה, מי יהיה מופי. אלך לי פעם באחד במאי בחוצ, אפשרו את רגלי, לבי יתפקע ובסטה... ומדוע לבי בלבד? לבות כל חברי יתפקעו: מברית החיל, ומברית הצה"ל ומהצה"ח, בעלי המדים החומים ובעלות המצנפות על האוזן, ואפילו החברים בחו"ל — כשר ישמעו שהשנה חגגו את האחד במאי עם יקנה"ן ידוצו ברחובות ויצעקו: שבלנו שכל"(**) ובסמה...

— מאין אני יודע? ידידי בן עוכי, אחד מסנהדרי מפא"י לחש לי סוד מפה לאוזן:

— שמרקה, הרבה שנים לא היה לנו כחג הבא עלינו לטובה, והיה לנו השנה אחד במאי עם יקנה"ן!...

— עם יקנה"ן? צעקתי מבוהל.

— עם יקנה"ן... ענה בשקט ורץ בעינוי.

התבוישתי לשאול אותו פירוש מלה מסתורית זו. שאלתי את חברי מברית החיל ואת ההכרות שנמרו הרבה דבר רים, וגם מהם לא העליתי דבר. אבל שמרקה משער לעצמו, שמרקה אינו תם. אינם צריכים לתחוב לו אצבע בפה. „יקנה"ן" פירושו שהאניות העוגנות והמפליגות בנמל תל־אביב והסירות והדגרות ירדיון בחרוצות. בחצוצרות ובצפירות — שחג היום לפועלי ארץ־ישראל. חג בין־לאומי, ואין־אחד. זו בודאי מלה אינטרנציונלית, מהפכנית. והם נזדרזו ומאמנים את ענליהם בתחרות הליכה. ובכל מרש ובכל פר־נה של גימנסיה עושים הזרות, תרגילים ותמרונים. אחת שתים שלוש, שמאל, עמוד, אדום! הכל אצלם „שמאל" („אדום" ובשאני רואת בתפלוכותיהם תוקפתני סחרחורת..

(*) יקנה"ן, קוראים לקידוש ליל חג שקל" במוצ"ש. ראשי תיבות: יין, קי־דוש, נר הבדלה, זמן.

(**) ב„הירדן" מחקים את ה„שקלו שקל" בשבלו שבל...

— למה אני מצטער יותר מכולם? אינך יודע בשאלתך. כל אחד מביט עלי במבוך ראשי:

— מה אתך שמרקה? הלא לא נשי אר בך מתום — עור ועצמות, כיוך צמוקים וחיוורים, הכל נופל מידיך ומעשי שטות שאתה מראה — אחת גדולה מחברתה, כאולו נתעבר מוחך..

— מה אומר ומה אעשה? אמת ויציב: עוד לא הלמתי מהגיות מאי ראשתקה. זה היה ביום ששי לפנות ערב. ויצאתי ל„מצודת ואב" שלנו ונרי תעתי.. רחובות העיר הנו שטופי זוהר. כל העולם טיולו בחוצות בחולצות כחו־לות חדשות. על כל בית התנוסס דגל — דגלים שלהם, זהרוה השתעשע בהם והניף אותם למעלה ולמטה ולכל רוחות העולם. שמים כחולים, חולצות כחולות ובאמצע — גלים של משי אדום. ואח"כ האצטדיון של התערוכה המכיל בקרבו מאה אלף יהודים. חברי התהנכו לפניי:

— אל תלך, שמרקה, יספיק בשבילך המעט, אסור להבים. ואני לא שמעתי בקולם.

ראיתי התלוכה, לא תהלוכה אלא הפנה, הרגילי צבא. חיילים העוברים לפני מפקדים. על חבמה ישבו כל הנשי־אים והגנרלים: מהסתדרות ומהסוכ־נות ומ„הועד הלאומי" ומכנסת ישראל, אפילו אחד בעל זקן לבן, בודאי רבי והפועלים עברו לפניהם כל אחד בחל־בושת שלו: פועלי העירה, ופועלי ההסתדרות ופועלי הבנין, עפקידים וב־קיון, והנה גם פועלי היום: הסבלים, הסוארים, המלחים, הקבדגיטים, חצי ערומים, בכל אותות העטיינותם. הכל עברו איתנים בקצב צבאי, כאילו קובלן כבר את המלוכה שלהם — מלוכה של „פועלי כל העולם התאחדו"..

קלטו אזני והנה שאון, כעין אור־רון מתקרב. הכל הרימו עינים אל על, ואנו עצמתי עיני, לבי ניבא לי דבר רע. רגלי התנודדו, הרגשתי שהאורון מאוס את מחלבו, כאילו המיסים מס־תלים לתגיגה המהפכנית. הרמתי עיני למעלה וכמעט שהתעלפתי: ראיתי אורי־רון אדום, אדום ממש. אורון מפא"י, טם בכל גדלו, עשה מיני לתמים: עלה, ורד, התהפך, והחתל העצים המה והתל־געש:

— הלא לא הודיעו, לא סיפרו בעתון, מתי רכשו אורונים אדומים?

לא יכולתי לשלוט ברוחי. ראיתי את עצמי עומד לפני ה„ציבות" שלנו, מחויב אותם בגזרת והובע:

הכסף את האוורונים! אספנו כסף במש־ך שנים בחו"ל — קרן אורונים (אבוינ"עמקס בלע"ז). איך נדרו האורו־נים לפפא"ל? הכסף הנו בחוזה. כסף כסף!! כשבשה אלו חברתי — ואני שו־כב בבית הולים שב„בני ברק".

עכשיו מתהלך אני בבעולם הדמיון. שוב אחד במאי. וחוץ ריאאורונים — גם אניות משא להם ואניות נוסעים, וכ־מלים, ווימים ועכשיו הם מסדרים „יקנה"ן" בכל הארץ ובכל הנקודות.

ובהלומותי בלילות משומם אני בלי דרך ופתאום הכני ביער עבות דגלים אדומים, והיה אומה ענקית יוצאת נגדי ופועדת עלי פיה לבלעני ועל מצ־ה הרוח: „יקנה"ן". ואני שמרקה תוחר[illegible] מרים ידי וקורא שלוש בע[illegible]

„אחד במאי".

ש. אמת

שומר עינים
חי כפלים
שמור על עינך וסדר את משקפיך
אצל האופטיק י.ל.גרזובסקי
תל־אביב, נחלת בנימין 27 טל. 4336

קורסים
להנהלת
בנקים
עי"י בית ספר „שפרא" תי"א
תלמידים מתקבלים
בלי הפסק
לסוד אינדיבידואלי
לחדשים בשעות הערב 6—8
במשרד: שדרות רוטשילד 56
טלפון מספר 3916

דרשו בכל מקום
טופי פירות
מתוצרת
„עלית"
מרענן ומשקיט את הצמאון
נסו ותוכחו!

אגודת בתי יתומים ויתומות
(מיסודו של א. ל. ביינבשטין) בתי־אביב
הנחת אבן הפינה
לבית יתומות תתקיים ביום א' ראש חודש אייר תרצ"ח (1.5.38) בשעה 8 אחה"צ בהמרגן בתחום מרגוע, פינת אביב.
אבטובוסים 5, 56, מאיחוד רגב ועברון, נוסעים במיוחד לחגיגה זו כמשך כל היום ברחוב השרון, תל־הרצל.

הודעות

קניה – מכירה
רהיטים פסנתרים ואנטיקויטטים
אהרון כהן את **ליברסקי**
חיפה: רחוב הרצל 26

הודעה
הרינו מודיעים בזה כי הא' יצחק שבתי לוי חדל להיות בא־כחנו להנהלת הבית המעוצתה הנמצא בדרך שכם מס. 23, תל־אביב, החל מיום 8.4.38. ולכן אנו מזהירים לקהל לא להתקשר עם הנ"ל בחוזה שכירות ולא לשלם לו כס־פים ע"ח שכר דירה בקשר עם הבית הנ"ל, כי אחרת יחשב כאילו הניחו את כספם על קרן הצבי.
דניאל לוי
חיים לוי

שקים ריקים
מוכר וקונה — מרקוביץ ושות'
חיפה, רח' הנמל 42, מול בנין „פרדס".

בבת־צחוק

„בשעת הרוגם"
קורא „דבר" מה הוא אומר ב„שעת הרוגם": ברוך שראנו כי לא נואלין לומר „אין אומר ואין דברים"...
וקורא „הארץ" מה הוא אומר ב„שעת הרוגם": מובים חיי שעה..

עם מו"מ אנגליה־צרפת
מספרים, כי בימים אלה אמר ברנארד שאו באחת המסיבות, כי האנגלים אדי־בים יותר מהצרפתים
— הא כיצד? — סיון אחר המסר בים — וחרי האנגלים עצמם אומרים, כי הצרפתים ארוכים מהם!
— היא הנותנת! — ענה שאו — אף זו ראיה לאדיבות האנגלים...

ראשון לציון
בליגה הסוציאליסטית. ביום א' ב־10 בבוקר בקלוב תלוגה מסיבת 1 במאי לתכרים, ונומים. מכס מסירת הרגל לסניף.